

Spørsmål til Skole-Norge våren 2015

Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere

Cay Gjerustad
Erica Waagene

Rapport 19/2015

NIFU

Spørsmål til Skole-Norge våren 2015

Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets
spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere

Cay Gjerustad
Erica Waagene

Rapport 19/2015

Rapport 19/2015

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
Adresse PB 5183 Majorstuen, NO-0302 Oslo. Besøksadresse: Wergelandsveien 7, 0167 Oslo

Prosjektnr. 12820308

Oppdragsgiver Utdanningsdirektoratet
Adresse Postboks 9359 Grønland, NO-0135 Oslo

Trykk Link Grafisk

ISBN 978-82-327-0119-3 (trykk)
ISBN 978-82-327-0117-9 (online)
ISSN 1892-2597 (online)

www.nifu.no

Forord

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) har en fireårig rammeavtale for 2013 – 2016 med Utdanningsdirektoratet om å gjennomføre halvårslige spørreundersøkelser rettet mot skoler og skoleeiere. Undersøkelsene er kjent som Utdanningsdirektoratets spørringer.

Temaene for de enkelte undersøkelsene avtales fra gang til gang og skal dekke Utdanningsdirektoratets kunnskapsbehov til enhver tid. Resultatene fra undersøkelsene skal offentliggjøres i NIFUs ordinære rapportserie og foreligge nedlastbare i PDF-format på Utdanningsdirektoratets og NIFUs hjemmesider.

I spørringen som ble gjennomført våren 2015 inngår fire respondentgrupper som er spurt om i alt 14 ulike temaer. Rapporten er i første rekke en tabellrapport der det bare i liten grad har vært rom for mer inngående analyser. Rapporten inneholder til sammen 142 tabeller og 43 figurer. Det er ikke skrevet noe samlet sammendrag for denne rapporten, og leseren henvises til oppsummeringene ved slutten av hvert kapittel.

Prosjektleder for Utdanningsdirektoratets spørringer er Cay Gjerustad. Han har skrevet rapporten i samarbeid med Erica Waagene. Elisabeth Hovdhaugen har kvalitetssikret rapporten. Kontaktperson hos Utdanningsdirektoratet er Thorleif Orre.

Vi takker 562 grunnskoler, 90 videregående skoler, 18 fylkeskommuner og 98 kommuner som har tatt seg tid til å besvare undersøkelsen, i konkurranse med mange andre viktige gjøremål.

Oslo, 15.6.2015

Sveinung Skule
Direktør

Vibeke Opheim
Forskningsleder

Innhold

1	Innledning	9
2	Beskrivelse av utvalgene og gjennomføring	10
2.1	Kommuneutvalget: 66 prosent deltakelse og enkelte skjevheter.....	11
2.2	Grunnskoleutvalget: 61 prosent deltakelse og akseptabel representativitet	12
2.3	Videregåendeutvalget: 68 prosent deltakelse og små skjevheter.....	16
2.4	Kommuner med to og tre nivå	18
2.5	Gjennomføring av undersøkelsene.....	18
3	Utdanningsdirektoratets Statistikkssystem	20
3.1	Mange kjenner til Skoleporten og GSI	20
3.2	Skoleporten brukes hyppigst	21
3.3	Statistikkssystemene oppleves som nyttige – særlig av skoleeierne.....	24
3.4	Oppsummering.....	26
4	Etablering av læreplasser	27
4.1	Mangel på oppdrag påvirker tilgangen til læreplasser.....	27
4.2	Ingen endring i fylkeskommunenes oppfatning av tilgangen til læreplasser	28
4.3	Fokus på å skaffe læreplasser.....	30
4.4	Flere ønsker bedre rettslig vern av lærlinger	32
4.5	Oppsigelser og permisjoner av lærlinger i fem fylker	33
4.6	Alle fylkeskommunene har opprettet alternative Vg3-tilbud.....	34
4.7	Arbeidslivets behov for lærlinger er viktig i planleggingen av opplæringstilbudet	35
4.8	Oppsummering.....	36
5	Praksisbrev	38
5.1	Syv fylkeskommuner har deltatt i praksisbrevordningen	39
5.2	Veien videre etter fullført praksisbrev	40
5.3	Oppsummering.....	41
6	Fylkeskommunenes system for oppfølging av lærebedrifter og lærlinger	42
6.1	Fylkeskommunens kartlegging av om opplæringen er i samsvar med læreplanene.....	43
6.2	Underveisvurdering	44
6.3	Intern kvalitetssikring.....	47
6.4	Oppsummering.....	48
7	Kompetanseutvikling for yrkesfaglærere	50
7.1	Et flertall har yrkesfaglærere med relevant fagkompetanse	50
7.2	Kompetanseutvikling hos yrkesfaglærere	52
7.3	Oppsummering.....	55
8	Digitale læremidler	56
8.1	Skolenes bruk av digitale læremidler – skoleeiernes svar.....	56
8.1.1	Alle kommuner og fylkeskommuner	56
8.1.2	Etter landsdel	57
8.1.3	Etter kommunestørrelse	57
8.2	Skoleeiers prioritering av innkjøp.....	58
8.3	Skolenes bruk av digitale læremidler – skoleledernes svar.....	59
8.3.1	Lærerne involveres i varierende grad i valg av digitale læremidler	59
8.3.2	Kapasiteten på internettforbindelsen	61
8.3.3	Organisering av IKT-driften	62
8.3.4	Innkjøp av digitale læremidler.....	64
8.4	Oppsummering.....	65
9	Spørsmål om krenkelses i Elevundersøkelsen 2014	67
9.1	Spørsmål om krenkelses har gitt nyttig informasjon	67
9.2	Et klart flertall har fulgt opp resultatene	69
9.3	Oppsummering.....	72
10	Skoleeiers vurdering av fylkesmannens arbeid	74
10.1	Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen anses som en viktig medspiller	74
10.2	Virkemidlene hos Fylkesmannen oppleves som viktige	75

10.3	Oppsummering.....	77
11	Veiledning som del av felles nasjonalt tilsyn 2014-17.....	78
11.1	Skoleledernes svar.....	78
11.1.1	Åtte av ti har fått veiledning.....	78
11.1.2	44 prosent har gjennomført egenvurdering.....	80
11.1.3	Svært få har tatt i bruk RefLex.....	82
11.1.4	Mange ønsker veiledning i større tilsynssatsinger.....	84
11.2	Skoleeierens svar.....	85
11.2.1	Et klart flertall av skoleeierne har fått veiledning fra fylkesmannen.....	85
11.2.2	Over halvparten har bedt skolene gjennomføre egenvurdering.....	88
11.2.3	En av ti har tatt i bruk RefLex.....	90
11.2.4	Nesten alle skoleeierne ønsker veiledning tilsynssatsinger.....	92
11.3	Oppsummering.....	93
12	Kunst og kultur i opplæringen.....	95
12.1	Den kulturelle skolesekkens integrering i kulturskolens virksomhet.....	95
12.2	Den kulturelle skolesekken.....	98
12.2.1	Skoleeiers deltakelse i planlegging og utvelgning av tilbud.....	98
12.2.2	Skolelernes deltakelse i planlegging og utvelgning av tilbud.....	101
12.2.3	Lærernes og elevenes deltakelse i planlegging og utvelgning av tilbud.....	104
12.2.4	Tilpasning til skolens behov – skoleeierens svar.....	105
12.2.5	Tilpasning til skolens behov – skoleledernes svar.....	108
12.2.6	Inkludering i opplæringen.....	110
12.3	Tilsetting av lærere i kombinerte stillinger.....	111
12.4	Oppsummering.....	113
13	Høyt presterende elever.....	116
13.1	Tilpasset opplæring for høyt presterende elever.....	116
13.1.1	Opplever skoleeier at skolene er opptatt av å gi tilpasset opplæring?.....	116
13.1.2	Lykkes skolene med å gi tilpasset opplæring?.....	117
13.2	Skoleeiers planer og strategier for tilpasset opplæring for høyt presterende elever.....	118
13.3	Skoleeiers tilbud om kompetanseutvikling og veiledning om tilpasset opplæring for høyt presterende elever.....	120
13.4	Skolens planer, tiltak og kompetanse knyttet til høyt presterende elever.....	122
13.4.1	Planer og strategier.....	122
13.4.2	Tiltak.....	123
13.4.3	Manglende tilpasset opplæring for mange.....	124
13.4.4	Mange synes de har tilstrekkelig kompetanse.....	125
13.5	Skolens bruker i liten grad nasjonale sentrene i forbindelse med høyt presterende elever.....	126
13.6	Skoleeier mangler kompetanse om tilpasset opplæring for høyt presterende elever.....	126
13.7	Hva trengs for å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring?.....	127
13.7.1	Skoleeierens svar.....	127
13.7.2	Skoleledernes svar.....	128
13.8	Oppsummering.....	130
14	Nasjonale prøver og endringer høsten 2014.....	132
14.1	Skoleledernes svar.....	132
14.1.1	Mange mener den nye analyserapporten for nasjonale prøver har gitt ny informasjon.....	132
14.1.2	57 prosent av skolelederne sier at lærere på skolen har brukt prøver fra prøvebanken.....	135
14.1.3	Skoleledernes opplevelse av PAS.....	137
14.1.4	Et klart flertall mener de fikk nyttig informasjon fra Skoleporten.....	138
14.2	Skoleeierens svar.....	138
14.2.1	Bruk av resultatene fra nasjonale prøver.....	139
14.2.2	Litt over halvparten mener at den nye analyserapporten for nasjonale prøver gir informasjon de..... ikke hadde fra før.....	141
14.2.3	Opplevelse av PAS.....	145
14.2.4	Bruk av skoleporten.....	147
14.3	Oppsummering.....	148
15	Skoleeiers oppfølging av Kompetanse for kvalitet.....	151
15.1	Åtte av ti har kartlagt lærernes kompetanse.....	151
15.2	Vanlig å bruke både egne system og statlige ordninger.....	152
15.3	Oppsummering.....	155

16	Stipendordning for videreutdanning av lærere.....	157
16.1	Skoleeiernes svar.....	157
16.1.1	Over halvparten av skoleeierne mener stipendordningen bidrar til å øke antallet lærere som tar videreutdanning.....	157
16.1.2	Økonomiske betingelser og fleksibilitet anses som viktige grunner til å velge stipendordningen.....	158
16.1.3	Liten forskjell mellom lærere som velger stipend- og vikarordning	159
16.1.4	Betydelige forskjeller i dekning av utgifter.....	160
16.2	Skoleledernes svar.....	161
16.2.1	Årsaker til frafall fra videreutdanning.....	161
16.2.2	Betydelige forskjeller i hvordan vikariater håndteres	162
16.2.3	En av tre svarer at stipendmottakere tar permisjon uten lønn	164
16.2.4	Kunnskapsdeling ved skolen	165
16.3	Oppsummering.....	166
	Referanser.....	168
	Vedlegg	169

1 Innledning

NIFU har gjennomført halvårlige spørreundersøkelser blant skoler og skoleeiere på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet siden 2009. Vårens undersøkelsen er den tolvte i rekken.

Undersøkelsen har fire målgrupper: grunnskoler, videregående skoler, kommuner og fylkeskommuner. Hver undersøkelse er dokumentert gjennom en egen rapport med tittelen «Spørsmål til Skole-Norge». Undersøkelsen våren 2015 ble gjennomført i perioden 3. mars til 15. april.

Antallet temaer som inngår i undersøkelsene varierer fra gang til gang, og noen tema gjentas med jevne mellomrom. I alt fjorten tema inngikk i vårens undersøkelse. Samtlige har fått hvert sitt kapittel i denne rapporten. Tabell 1.1 viser hvilke temaer som gikk til hvilke målgrupper.

Tabell 1.1: Tema og målgrupper i Utdanningsdirektoratets spørring høsten 2014

	Ungdoms- skoler	Videre- gående	Kommuner	Fylkes- kommuner
Utdanningsdirektoratets Statistikkssystem	x	x	x	x
Etablering av læreplasser				x
Praksisbrev				x
Fylkeskommunene system for oppfølging av lærebedrifter og lærlinger				x
Kompetanseutvikling for yrkesfaglærere		x		
Digitale læremidler (IKT-senteret)	x	x	x	x
Spørsmål om krenkelser i Elevundersøkelsen 2014	x	x	x	x
Skoleeieres vurdering av Fylkesmannens arbeid			x	x
Erfaring og nytteverdi av veiledning som del av felles nasjonalt tilsyn 2014-17	x	x	x	x
Kunst og kultur i opplæringen	x	x	x	x
Høyt presterende elever, akademiske talent	x	x	x	x
Nasjonale prøver og endringer høsten 2014	x	x	x	x
Skoleeierens oppfølging av Kompetanse for kvalitet og Lærerløftet			x	x
Stipendordningen for videreutdanning av lærere	x	x	x	x

2 Beskrivelse av utvalgene og gjennomføring

For å redusere belastningen på sektoren er Utdanningsdirektoratets spørringer utvalgsundersøkelser. Det innebærer at det er laget tre sammenliknbare utvalg, slik at skoler og skoleeiere ikke skal kontaktes oftere enn hvert halvannet år. Unntaket fra dette er *fylkeskommunene* og *ti større kommuner*, som deltar i hver undersøkelse.

Det er laget tre sammenliknbare *kommuneutvalg*, og de 429 kommunene¹ er fordelt på disse utvalgene. *Grunnskoleutvalgene* er laget på tilsvarende måte, slik at grunnskolene i hvert enkelt utvalg kommer fra kommunene i det samme utvalget. I alt ti større kommuner² er, i likhet med fylkeskommunene, med i alle tre utvalg. Grunnskolene i disse kommunene er fordelt på de tre utvalgene med en tredjedel i hvert utvalg.

De videregående skolene er fordelt på tre utvalg med ca. en tredjedel av skolene fra hvert fylke i hvert av utvalgene.

Kommunene og de videregående skolene er i utgangspunktet ikke trukket tilfeldig, men fordelt på utvalgene innenfor fylkene etter kriterier som størrelse, geografi, kommunetype og skoletype. Der det har vært mulig å velge mellom flere kommuner eller videregående skoler som tilfredsstillende de samme kriteriene, er det trukket tilfeldig. I praksis har slik tilfeldig trekking bare vært aktuelt i fylker med særlig mange små kommuner eller mange videregående skoler. I de ti større kommunene som er med hver gang, men der bare en tredjedel av grunnskolene er med, er utvalget av skoler trukket tilfeldig.

18 av 19 fylkeskommuner har besvart undersøkelsen våren 2015. Det er et høyt tall, tatt i betraktning at fylkeskommunene fikk en større undersøkelse enn hva som har vært vanlig. Akershus er den ene fylkeskommunen som ikke gjennomførte undersøkelsen.

¹ Svalbard regnes som egen kommune, tilhørende Troms fylke

² Arendal, Bergen, Bærum, Fredrikstad, Kristiansand, Oslo, Sandnes, Stavanger, Tromsø og Trondheim.

2.1 Kommuneutvalget: 66 prosent deltakelse og enkelte skjevheter

Totalt 149 kommuner inngikk i vårens kommuneutvalg. Tabell 2.1 viser hvordan utvalget var sammensatt fylkesvis og hvilken svarprosent som ble oppnådd. Svarprosentene beregnes på basis av hvor mange av besvarelsene vi har mottatt som kan brukes i analysene. De fleste av de besvarelsene som brukes er komplette, men for noen mangler svar på en eller flere deler av undersøkelsene.

Den samlede svarprosenten ble 66 prosent, eller 98 av de 149 kommunene i utvalget. I alt 51 kommuner deltok ikke i undersøkelsen. Ni av disse åpnet undersøkelsen, men svarte på for få spørsmål til at besvarelsen kunne godkjennes. De resterende åpnet ikke undersøkelsen. Syv av kommunene som ikke har svart ga beskjed om at de ikke kom til å delta. Begrunnelsen for dette var i de fleste tilfellene mangel på tid.

Tabell 2.1: Populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg av kommuner fordelt etter fylke.

Fylke	Populasjon	Brutto- utvalg	Ikke svart	Ikke godkjent	Godkjent	Godkjent %
Østfold	18	7	1	0	6	85,7
Akershus	22	8	2	1	5	62,5
Oslo	1	1	0	0	1	100,0
Hedmark	22	6	2	0	4	66,7
Oppland	26	9	1	0	8	88,9
Buskerud	21	9	3	0	6	66,7
Vestfold	14	5	1	0	4	80,0
Telemark	18	6	0	1	5	83,3
Aust-Agder	15	5	3	1	1	20,0
Vest-Agder	15	5	1	0	4	80,0
Rogaland	26	9	3	0	6	66,7
Hordaland	33	12	3	0	9	75,0
Sogn og Fjordane	26	8	2	0	6	75,0
Møre og Romsdal	36	13	6	0	7	53,8
Sør-Trøndelag	25	9	4	0	5	55,6
Nord-Trøndelag	23	7	1	1	5	71,4
Nordland	44	15	7	1	7	46,7
Troms*	25	10	2	3	5	50,0
Finnmark	19	5	0	1	4	80,0
Sum	429	149	42	9	98	65,8
			28,2	6,0	65,8	

* Inkludert Svalbard

Svarprosenten varierer betydelig mellom fylkene. Når vi ser bort fra Oslo, som består av kun en kommune, har ingen fylker oppnådd full oppslutning. Imidlertid er det flere fylker hvor det kun mangler en eller to kommuner for å ha full deltakelse. Dårligst er oppslutningen i Aust-Agder, hvor en av fem kommuner deltok.

Vi ser av tabell 2.2 at det er variasjon i svarprosenten etter kommunens folketall. De mellomste kommunene svarer i større grad enn de små og store kommunene. Deltakelsen er særlig høy blant mellomstore kommuner i Øst-Norge. Svarprosenten varierer også etter landsdel, fra 57 prosent blant kommunene i Midt- og Nord-Norge til 79 prosent i Øst-Norge.

Tabell 2.2: Svarprosent for kommuner etter landsdel og folketall.

	Innbyggere			Alle
	Under 3000	3000 til 9999	10.000 og mer	
	%	%	%	
Oslo og Akershus			67	67
Øst-Norge	67	95	64	79
Sør- og Vest-Norge	56	63	71	63
Midt- og Nord-Norge	58	58	50	57
Alle	59	74	64	66

Tabell 2.3 viser landsdel og folketall for kommunene som deltok i undersøkelsen (nettutvalget) sammenliknet med alle kommuner i Norge (populasjonen). Fordelingen av kommunene som har besvart undersøkelsen avviker noe fra det vi finner i populasjonen av kommuner. Tabellen viser at små kommuner er underrepresentert, mens det er en viss overrepresentasjon av store kommuner. Det er også en overrepresentasjon av kommuner fra Øst-Norge og en tilsvarende underrepresentasjon av kommuner fra Midt- og Nord-Norge.

Tabell 2.3: Sammensetning av nettutvalget av kommuner etter landsdel og folketall sammenliknet med populasjonen av kommuner (i parentes). Totalprosent.

	Innbyggere			Alle
	Under 3000	3000 til 9999	10.000 og mer	
	%	%	%	
Oslo og Akershus	(0,2)	(0,2)	6,8 (4,9)	6,1 (5,4)
Øst-Norge	8,2 (6,8)	18,4 (12,4)	11,7 (8,6)	33,7 (27,7)
Sør- og Vestlandet	9,2 (12,1)	12,2 (14,9)	11,7 (8,2)	33,7 (35,2)
Midt- og Nord-Norge	15,3 (17,9)	7,1 (8,9)	5,8 (4,9)	26,5 (31,7)
Alle	32,7 (37,1)	37,8 (36,4)	29,6 (26,6)	100,0 %

2.2 Grunnskoleutvalget: 61 prosent deltakelse og akseptabel representativitet

I alt 925 grunnskoler var med i utvalget våren 2015. Utvalget er hentet fra en populasjon på 2789 ordinære grunnskoler. Populasjonen er omtrent like stor som den var i 2014, da den bestod av 2784 ordinære grunnskoler.

Populasjonen inkluderer ikke følgende typer skoler:

- Skoler for elever med spesielle behov
- Skoler med læreplaner og organisering som skiller seg sterkt fra ordinære norske skoler, som for eksempel internasjonale skoler
- Skoler med svært få elever, det vil si tre eller færre

Det er ved tidligere anledninger forsøkt å invitere disse skolene, men tilbakemeldingene har i de fleste tilfellene vært at spørsmålene i undersøkelsen ikke er relevante. Skolene har derfor ikke vært med i de siste undersøkelsene.

Tabell 2.4: Populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg av grunnskoler fordelt etter fylke.

Fylke	Populasjon	Bruttoutvalg	Ikke svart	Ikke		Godkjent %
				godkjent	Godkjent	
Østfold	119	40	11	4	25	62,5
Akershus	243	81	25	5	51	63,0
Oslo	139	46	16	1	29	63,0
Hedmark	126	46	22	1	23	50,0
Oppland	128	43	17	1	25	58,1
Buskerud	140	47	11	2	34	72,3
Vestfold	110	36	18	0	18	50,0
Telemark	101	35	13	0	22	62,9
Aust-Agder	67	23	7	2	14	60,9
Vest-Agder	100	32	12	1	19	59,4
Rogaland	232	75	28	1	46	61,3
Hordaland	298	100	31	4	65	65,0
Sogn og Fjordane	112	39	15	2	22	56,4
Møre og Romsdal	201	65	23	3	39	60,0
Sør-Trøndelag	154	52	17	6	29	55,8
Nord-Trøndelag	104	29	7	1	21	72,4
Nordland	207	64	28	1	35	54,7
Troms*	129	45	20	0	25	55,6
Finnmark	79	27	6	1	20	74,1
Sum	2789	925	327	36	562	60,8
			35,4	3,9	60,8	

*Inkludert Svalbard.

36 skoler har åpnet undersøkelsen, men ikke svart på nok spørsmål til at undersøkelsen kan godkjennes. Ytterligere 327 har ikke åpnet eller svart på undersøkelsen. Blant skolene som ikke har svart var det 39 som ga beskjed om at de ikke ønsket å delta. For lite tid og for mange andre undersøkelser ble oppgitt som årsaker til at de ikke kunne være med.

Vi har brukt 562 av besvarelsene i analysene. Det tilsvarer en deltakelse på 61 prosent. Finnmark, Nord-Trøndelag og Buskerud er fylkene med høyest deltakelse. Her har over 70 prosent av skolelederne besvart undersøkelsen. Hedmark har den laveste deltakelsen, med 50 prosent.

Tabell 2.5 viser at svarprosenten blant grunnskolene varierer etter skoletype. Barneskoler og ungdomsskoler har noe høyere svarprosent enn 1-10 skoler. Aller høyest svarprosent finner vi blant ungdomsskoler på Østlandet (81 prosent). Forskjellene mellom landsdelene er svært små, mens det er noe variasjon etter antall elever ved skolen. Andelen skoler som har svart er høyere blant skoler med høyere elevtall enn blant de med færrest elever.

Tabell 2.5: Svarprosent for grunnskoler etter landsdel, skoletype og skolestørrelse.

Landsdel og skoletype	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Total
	%	%	%	%
Oslo og Akershus	60	47	81	63
Østlandet	61	52	60	60
Sør- og Vestlandet	62	61	60	61
Midt- og Nord-Norge	69	45	70	60
Total	63	52	65	61

Landsdel og skolestørrelse	Under 100	100 - 299	300 og mer	Total
	%	%	%	%
Oslo og Akershus	43	60	66	63
Østlandet	55	59	63	60
Sør- og Vestlandet	58	66	58	61
Midt- og Nord-Norge	56	60	68	60
Total	56	62	63	61

Tabell 2.6 og 2.7 viser hvordan nettoutvalget, altså de grunnskolene som har deltatt i undersøkelsen, er sammensatt etter geografi, skoleslag og skolestørrelse sammenliknet med populasjonen av grunnskoler. Sammensetningen av nettoutvalget er svært likt med sammensetningen i populasjonen når det gjelder landsdel og skoleslag. Derimot er andelen av de minste skolene noe lavere i nettoutvalget enn i populasjonen.

Tabell 2.6: Sammensetning av nettoutvalget av grunnskoler etter landsdel og elevtall, sammenliknet med populasjonen av grunnskoler (i parentes). Totalprosent.

	Antall elever ved skolen			
	Under 100	100 - 299	300 og mer	Alle
	%	%	%	%
Oslo og Akershus	0,5 (0,9)	4,3 (3,8)	9,4 (9,0)	14,2 (13,7)
Østlandet	5,2 (5,6)	11,4 (13,4)	9,6 (7,0)	26,2 (26,0)
Sør- og Vestlandet	9,6 (11,3)	16,7 (15,2)	10,1 (9,7)	36,5 (36,2)
Midt- og Nord-Norge	9,3 (11,2)	8,9 (8,5)	5,0 (4,4)	23,1 (24,10)
Alle	24,6 (28,9)	41,3 (40,9)	34,2 (30,1)	100,0

Tabell 2.7: Sammensetning av nettoutvalget av grunnskoler etter geografi og trinn, sammenliknet med populasjonen av grunnskoler (i parentes). Totalprosent.

	Skoletype			Alle %
	Barneskole %	1 - 10 skole %	Ungdomsskole %	
Oslo og Akershus	9,2 (8,6)	1,6 (1,9)	2,9 (3,2)	13,7 (13,7)
Østlandet	17,8 (16,6)	3,1 (3,8)	5,7 (5,5)	26,7 (26,0)
Sør- og Vestlandet	22,3 (22,5)	7,7 (7,7)	6,2 (6,0)	36,1 (36,2)
Midt- og Nord-Norge	11,2 (11,0)	9,3 (9,9)	2,9 (2,9)	23,5 (24,1)
Alle	60,5 (59,0)	21,7 (23,4)	17,7 (17,6)	100,0

Avvikene mellom sammensetningen av populasjonen av skoler og sammensetningen av nettoutvalget er ikke særlig store. Det tyder på at nettoutvalget representerer populasjonen godt.

Vi har også sett på om driftsansvar og målform har hatt noen betydning for svarprosenten i undersøkelsen og nettoutvalgets representativitet i forhold til populasjonen av skoler. Av grunnskolene i nettoutvalget er 6,3 prosent private, mot 6,4 prosent i bruttoutvalget og 6,5 prosent i populasjonen. Dette er ingen betydelig forskjell. Mens 22,3 prosent av skolene i bruttoutvalget og 21,6 prosent av populasjonen av grunnskoler har nynorsk som målform, gjelder dette 18,3 prosent av skolene som har besvart undersøkelsen. Det betyr at skoler med nynorsk som målform er svakt underrepresentert.

2.3 Videregåendeutvalget: 68 prosent deltakelse og små skjevheter

132 videregående skoler var med i utvalget våren 2015. Utvalget av videregående skoler er hentet fra en populasjon på 396 skoler. Det er en stor utfordring å følge med i hvilke videregående skoler som eksisterer i Norge. Skoler legges ned, nye opprettes og eksisterende skoler slås sammen til større enheter. Populasjonene og utvalgene er konstruert på bakgrunn av diverse registre og søk på skolers hjemmesider.

Tabell 2.8: Populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg av videregående skoler fordelt etter fylke.

	Populasjon	Bruttoutvalg	Ikke svart	Ikke godkjent	Godkjent	Godkjent %
Østfold	19	6	2	0	4	66,7
Akershus	35	11	4	1	6	54,5
Oslo	32	12	1	1	10	83,3
Hedmark	16	5	1	0	4	80,0
Oppland	14	4	2	0	2	50,0
Buskerud	19	7	1	0	6	85,7
Vestfold	13	4	1	1	2	50,0
Telemark	13	4	0	1	3	75,0
Aust-Agder	9	4	0	0	4	100,0
Vest-Agder	14	5	0	1	4	80,0
Rogaland	34	12	9	1	2	16,7
Hordaland	53	18	0	1	17	94,4
Sogn og Fjordane	13	4	3	0	1	25,0
Møre og Romsdal	27	8	1	1	6	75,0
Sør-Trøndelag	27	9	2	0	7	77,8
Nord-Trøndelag	13	4	1	0	3	75,0
Nordland	17	5	2	1	2	40,0
Troms*	18	6	0	1	5	83,3
Finnmark	10	4	1	1	2	50,0
Sum	396	132	31	11	90	68,2
Prosent			23,5 %	8,3 %	68,2 %	

*Inkludert Svalbard.

I alt kunne besvarelser fra 90 skoler godkjennes. Det tilsvarer en deltakelse på 68 prosent. 42 skoler har ikke svart på undersøkelsen, eller ikke svart på nok spørsmål til at den kunne godkjennes. To av disse skolene ga beskjed om at de ikke ønsket å delta i undersøkelsen.

Svarprosenten varierer betydelig mellom fylkene. I Aust-Agder har alle videregående skolene deltatt, mens nesten alle skolene har deltatt i Hordaland, Troms, Buskerud, Oslo, Hedmark og Vest-Agder. Rogaland og Sogn og Fjordane har den laveste svarprosenten, med henholdsvis 16,7 og 25 prosents deltakelse.

Tabell 2.9: Sammensetning av nettoutvalget av videregående skoler etter geografi og elevtall, sammenliknet med populasjonen av videregående skoler (i parentes). Totalprosent.

	Elevtall			Alle %
	Under 250 %	250-599 %	600 og over %	
Oslo og Akershus	2,2 (2,0)	6,7 (6,3)	8,9 (8,6)	17,8 (17,0)
Østlandet	6,7 (6,8)	3,3 (8,4)	13,3 (8,6)	23,3 (23,8)
Sør- og Vestlandet	11,1 (11,6)	17,8 (15,7)	8,9 (10,6)	37,8 (38,0)
Midt- og Nord-Norge	5,6 (7,6)	6,7 (8,4)	8,9 (5,3)	21,1 (21,3)
Alle	25,6 (28,1)	34,4 (38,7)	40,0 (33,2)	100,0

Nettoutvalget avspeiler populasjonen på en ganske god måte både når det gjelder skolestørrelse og geografi (tabell 2.9), bortsett fra at de største skolene er noe overrepresentert på bekostning av de minste og mellomstore skolene. Den totale fordelingen mellom landsdelene ligger svært tett opptil fordelingen i populasjonen.

De tre ulike skoleslagene er godt representert i nettoutvalget, riktignok med en svak overrepresentasjon av rene studieforbereende skoler på bekostning av de rene yrkesfaglige skolene (tabell 2.10).

Tabell 2.10: Sammensetning av nettoutvalget av videregående skoler etter geografi og skoleslag, sammenliknet med populasjonen av videregående skoler (i parentes). Totalprosent.

	Ren studieforbereende %	Kombinert %	Ren yrkesfaglig %	Alle %
	Oslo og Akershus		3,3 (4,9)	
Østlandet	5,6 (3,5)	17,8 (19,0)	0,0 (1,3)	23,3 (23,8)
Sør- og Vestlandet	10,0 (8,1)	24,4 (25,1)	3,3 (4,8)	37,8 (38,0)
Midt- og Nord-Norge	2,2 (1,8)	18,9 (18,7)	0,0 (0,8)	21,1 (21,3)
Alle	21,1 (18,3)	74,4 (74,2)	4,4 (7,6)	100,0

16 prosent av de videregående skolene i nettoutvalget er private, mot 14 prosent i bruttoutvalget og 17 prosent i populasjonen av videregående skoler. Alt i alt kan vi konkludere med at nettoutvalget av videregående skoler er lite, men det har god representativitet.

2.4 Kommuner med to og tre nivå

I årets undersøkelse fikk kommunene spørsmål om hvordan skolene er organisert i kommunen. Svarene viser at det er omtrent like mange kommuner med to nivå som kommuner med tre nivå.

Tabell 2.11: Hvordan er organiseringen av skolene? Sett kryss ved det som best beskriver situasjonen i kommunen.

	Antall
Rektorene er direkte under rådmannen (to nivå)	45
Rektorene er under skolesjefen, som igjen er under rådmannen (tre nivå)	50
Total	95

2.5 Gjennomføring av undersøkelsene

Spørringene for Utdanningsdirektoratet ble gjennomført i perioden 3. februar til 15. april. Undersøkelsen ble gjennomført elektronisk for alle fire målgrupper. Det ble gitt i alt fem påminnelser om undersøkelsen. Svarprosenten er på nivå med tidligere undersøkelser.

NIFU har mottatt utkast til spørreskjemaer fra Utdanningsdirektoratet. NIFU har kommet med forslag til forbedringer når det gjelder utformingen av spørsmålene, men har i hovedsak latt oppdragsgiverne selv bestemme innholdet i spørsmålene.

Respondentene fikk, i tillegg til en elektronisk lenke til selve undersøkelsen, også tilsendt en lenke til en pdf-fil som gjenga alle spørsmålene, slik at de kunne bruke denne som kladd før de fylte ut det elektroniske skjemaet. Fordi undersøkelsene er satt sammen av ulike temaer, har det vært nødvendig for skolene og skoleeierne å involvere flere informanter i besvarelsen. Det er særlig i kommunene og fylkene at det er nødvendig å involvere flere i besvarelsen av undersøkelsen, men dette gjelder også for enkelte skoler, særlig de store. Vi har fått svært få direkte henvendelser fra respondentene om tekniske problemer i forbindelse med gjennomføringen.

For å få litt mer kunnskap om belastningen på respondentene, har vi bedt dem om å oppgi hvem som har besvart undersøkelsen.

Tabell 2.12: Hvem svarer på vegne av skolen? Flere svar er mulig.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Rektor	96	91	93	78	92
Assisterende rektor	3	7	3	19	6
Inspektør	3	3	4	3	3
Avdelingsleder	2	1	2	7	3
Andre	1	2	3	1	2
N	351	104	107	90	652

Ved grunnskolene var rektor involvert i besvarelsen i de aller fleste av tilfellene. Ved noen av skolene var inspektør og assisterende rektor også med, enten i tillegg til eller i stedet for rektor. Ved de videregående skolene var rektor involvert i 78 prosent av tilfellene. Her spiller assisterende rektor en større rolle enn ved grunnskolene. Fordelingen avviker lite fra hva vi har funnet ved tidligere

undersøkelser. Vi ser ellers at summen overstiger 100 prosent ved alle skoleslag, noe som betyr at flere enn en person har vært involvert ved enkelte skoler.

To prosent har krysset av for kategorien andre. Deres svar på et åpent spørsmål viser at i gruppen andre finner vi: lærere, ressursgruppe, eier, kontorleder, leder for skolefritidsordning.

Tabell 2.13: Hvem svarer på undersøkelsen på vegne av kommunen/fylkeskommunen? Flere svar er mulig.

	Kommuner Antall	Fylkeskommuner Antall
Rådmann, assisterende rådmann og lignende	5	0
Skolefaglig ansvarlig (utdanningsdirektør, fylkesutdanningssjef, skolesjef, oppvekstsjef, seksjonssjef for skole, kommunalsjef for utdanning og lignende	75	12
Seksjonsleder, avdelingsleder og lignende stillinger på mellomledernivå	6	9
Rådgiver, konsulent, førstesekretær, sekretær og lignende	18	4
Annen funksjon. Spesifiser	1	0

I både kommunene og fylkeskommunene er det klart vanligste at den skolefaglig ansvarlige besvarer undersøkelsen. Dette gjelder for et klart flertall av kommunene og fylkeskommunene. I bare fem av kommunene er det rådmannen som svarer. Vi ser at summen av de som har svart overstiger antallet skoleeiere som er med, noe som betyr at flere enn en er involvert i noen av kommunene/fylkeskommunene.

3 Utdanningsdirektoratets Statistikkssystem

Utdanningsdirektoratets statistikkssystem er under utvikling. Det er derfor ønskelig å måle bruken av Statistikkportalen og å følge utviklingen i bruk over tid. I første omgang stilles det spørsmål om direktoratets eksisterende statistikk-løsninger. Det vil gi et sammenlikningsgrunnlag når den nye Statistikkportalen blir lansert. Tre likelydende spørsmål gikk til ledere ved grunnskoler og videregående skoler, og til kommuner og fylkeskommuner. Spørsmålene handlet om kjennskap til Utdanningsdirektoratets statistikk-systemer, hvor ofte de brukes og om de oppleves som nyttige.

3.1 Mange kjenner til Skoleporten og GSI

Tabell 3.1 og 3.2 viser skoleledernes og skoleeierens kjennskap til tre statistikk-systemer. I tabell 3.1 ser vi at nesten alle skolelederne kjenner til Skoleporten. Dette er uavhengig av skoleslag. Andelen som kjenner til GSI er også høy, bortsett fra i videregående. Omtrent en av tre ledere i videregående skoler kjenner til dette statistikk-systemet. GSI er rettet mot grunnskolen, noe som kan forklare denne forskjellen.

Videre ser vi at kun et lite mindretall kjenner til BASIL. Dette systemet er i utgangspunktet rettet mot barnehagene.

Analyser viser i liten grad forskjeller i kjennskap til statistikk-systemene etter landsdel. Det er enkelte mindre forskjeller etter skolestørrelse, men variasjonen gir ingen klar indikasjon på at statistikk-systemene er bedre kjent på mindre skoler enn større skoler – eller motsatt.

Tabell 3.1: Kjenner du til noen av Utdanningsdirektoratets statistikk-systemer? Andel

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Skoleporten	97	97	100	99	98
GSI	98	100	99	32	89
BASIL	7	8	2	2	6
Ingen av disse	0	0	1	0	0
N	353	110	109	92	664

Tabell 3.2 viser at samtlige fylkeskommuner svarer at de kjenner til Skoleporten og GSI. Kun en fylkeskommune oppgir at de kjenner til BASIL. Sistnevnte statistikkssystem er for barnehager, noe som kan forklare hvorfor færre kjenner til dette.

Så godt som alle kommunene svarer at de kjenner til Skoleporten og GSI, mens omtrent halvparten oppgir at de kjenner til BASIL. Nærmere analyser viser at det er særlig de store kommunene som ikke kjenner til BASIL. Blant kommuner med mindre enn 10.000 innbyggere oppgir omtrent 70 prosent at de kjenner til BASIL, mens det tilsvarende tallet for kommuner med mer enn 10.000 innbyggere er 14. Det er ikke forskjeller mellom landsdelene i kjennskap til BASIL.

Tabell 3.2: Kjenner du til noen av Utdanningsdirektoratets statistikkssystemer? Andel skoleeiere som svarer ja.

	Kommuner	Fylkeskommuner	Total
	%	%	%
Skoleporten	99	100	99
GSI	100	100	100
BASIL	54	6	48
Ingen av disse	0	0	0
N	103	18	121

3.2 Skoleporten brukes hyppigst

Skolelederne og –eierne fikk likelydende spørsmål om hvor ofte de bruker statistikkssystemene. Tabell 3.3 viser svarfordelingen for skoleledere som tidligere har oppgitt at de kjenner til de ulike statistikkssystemene, jamfør tabell 3.1. Vi ser at Skoleporten er det statistikkssystemet som brukes hyppigst. Halvparten av skolelederne svarer at de bruker dette en til tre ganger i måneden eller oftere. Ledere ved videregående skoler bruker Skoleporten noe mindre hyppig enn ledere ved de andre skoleslagene.

Tabell 3.3: Hvor ofte bruker du Utdanningsdirektoratets statistikkssystemer? Skoleledernes svar etter skoleslag.

		Aldri %	Sjeldnere enn hver mnd %	En til tre ganger pr mnd %	Ukentlig eller oftere %	Total %	N
Skoleporten	Barneskole	1	43	50	7	100	343
	1 - 10 skole	2	36	52	9	100	107
	Ungdomsskole	0	30	61	9	100	109
	Videregående	1	60	36	2	100	91
	Total	1	42	50	7	100	650
GSI	Barneskole	2	89	9	0	100	349
	1 - 10 skole	2	91	6	2	100	109
	Ungdomsskole	5	83	12	0	100	108
	Videregående	33	52	15	0	100	27
	Total	4	87	9	0	100	593
BASIL	Barneskole	15	73	12	0	100	26
	1 - 10 skole	11	89	0	0	100	9
	Ungdomsskole	50	50	0	0	100	2
	Videregående	50	50	0	0	100	2
	Total	18	74	8	0	100	39

GSI og BASIL brukes betydelig sjeldnere enn Skoleporten. Kun ni prosent av skolelederne bruker GSI en til tre ganger hver måned, mens de resterende bruker det sjeldnere enn hver måned, eller aldri. BASIL er det systemet som færrest kjenner til, jamfør tabell 3.1. Blant de som kjenner til statistikkssystemet oppgir de fleste at de bruker det sjeldnere enn hver måned.

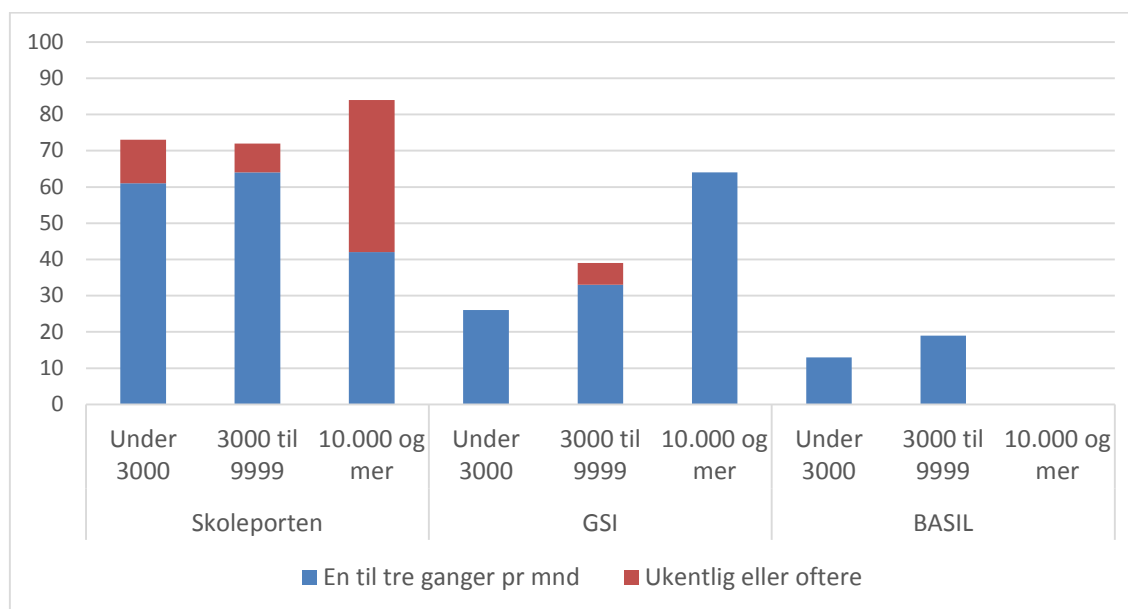
Skoleeierens svar på hvor ofte de bruker Utdanningsdirektoratets statistikkssystemer vises i tabell 3.4. Tabellen viser svarene til de som tidligere svarte at de kjente til de ulike statistikkssystemene, jamfør tabell 3.2. Skoleporten er det systemet som flest oppgir å bruke hyppig. 77 prosent av kommunene svarer at de bruker den oftere enn en gang i måneden, mens 83 prosent av fylkeskommunene som kjente dette systemet svarer det samme. Omtrent fire av ti kommuner svarer at de bruker GSI en til tre ganger per måned eller oftere. Andelen som bruker BASIL hyppig er klart lavere. Majoriteten av kommunene oppgir at de bruker systemet sjeldnere enn en gang per måned. Den ene fylkeskommunen som oppga å kjenne til BASIL svarer også slik. Som tidligere nevnt er dette et system som kartlegger barnehager, noe som kan forklare hvorfor fylkeskommunen ikke bruker det oftere.

Tabell 3.4: Hvor ofte bruker du Utdanningsdirektoratets statistikkssystemer? Skoleeiere.

		Aldri	Sjeldnere enn hver mnd	En til tre ganger pr mnd	Ukentlig eller oftere	Total	N
		%	%	%	%	%	
Skoleporten	Kommuner	1	23	56	21	100	102
	Fylkeskommuner	0	17	44	39	100	18
	Total	1	22	54	23	100	120
GSI	Kommuner	2	55	41	2	100	103
	Fylkeskommuner	25	63	13	0	100	16
	Total	5	56	37	2	100	119
BASIL	Kommuner	15	71	15	0	100	55
	Fylkeskommuner	0	100	0	0	100	1
	Total	14	71	14	0	100	56

Videre analyser av kommunenes svar viser noen forskjeller etter landsdel når det gjelder bruk av Skoleporten. 57 prosent av kommunene i Oslo og Akershus oppga at de bruker Skoleporten ukentlig eller oftere, mens det samme gjaldt for omtrent 20 prosent av kommunene i de andre landsdelene. For de andre statistikkssystemene var det kun mindre forskjeller.

Det er også forskjeller i kommunenes bruk av statistikkssystemene avhengig av kommunestørrelse, som vist i figur 3.1. Tabellen som figuren er hentet fra vises i vedlegg 3.1. Der framkommer alle svaralternativene.

Figur 3.1: Andel kommuner som oppgir at de bruker Utdanningsdirektoratets statistikkssystemer mer enn en gang pr måned etter kommunestørrelse. Prosent.

Figuren viser at andelen som bruker Skoleporten hyppig, det vil si ukentlig eller oftere, er høyest i de største kommunene. Den samme tendensen finner vi for GSI, der andelen kommuner som svarer at de bruker dette systemet en til tre ganger per måned eller oftere er høyest blande de største

kommunene. Andelen kommuner som bruker BASIL en til tre ganger per måned er lav, og aller lavest for de største kommunene.

3.3 Statistikkssystemene oppleves som nyttige – særlig av skoleeierne

I hvilken grad skolelederne og skoleeierne opplever statistikkssystemene som nyttige vises i tabellene 3.5 og 3.6. Tabellen viser svarene til de som tidligere svarte at de kjente til de ulike statistikkssystemene, jamfør tabell 3.1 og 3.2.

Vi ser av tabell 3.5 at Skoleporten er det statistikkssystemet som oppleves som mest nyttig. I alt 45 prosent av skolelederne som kjenner til Skoleporten krysser av for at de i stor grad opplever dette systemet som nyttig. Andelen som svarer dette er noe lavere blant ledere i videregående skole enn blant ledere ved de andre skoleslagene. Videre ser vi at 21 prosent av skolelederne svarer det samme for GSI, mens 14 prosent mener at BASIL i stor grad er nyttig.

Det ble i liten grad funnet variasjon mellom landsdeler og skolestørrelse når det gjelder opplevd nytte av statistikkssystemene.

Tabell 3.5: Opplever du Utdanningsdirektoratets statistikkssystemer som nyttig? Skolelederens svar etter skoleslag.

		Nei, ikke i det hele tatt %	Nei, i liten grad %	Ja, i noen grad %	Ja, i stor grad %	Total %	N
Skoleslag	Barneskole	1	8	45	46	100	341
	1 - 10 skole	2	7	40	50	100	107
	Ungdomsskole	0	3	49	49	100	109
	Videregående	1	9	59	31	100	90
	Total	1	7	47	45	100	647
GSI	Barneskole	4	22	53	21	100	346
	1 - 10 skole	3	23	49	25	100	110
	Ungdomsskole	3	20	59	18	100	108
	Videregående	9	26	48	17	100	23
	Total	4	22	53	21	100	587
BASIL	Barneskole	8	29	42	21	100	24
	1 - 10 skole	33	0	67	0	100	9
	Ungdomsskole	50	0	50	0	100	2
	Videregående	0	100	0	0	100	1
	Total	17	22	47	14	100	36

Tabell 3.6 viser hvordan skoleeierne svarer på spørsmålet om opplevelsen av Utdanningsdirektoratets statistikkssystemer. Også denne gruppen oppgir at Skoleporten er det mest nyttige statistikkssystemet. Omtrent tre av fire kommuner og fylkeskommuner som kjenner Skoleporten svarer at de i stor grad finner den nyttig.

Tabell 3.6: Opplever du Utdanningsdirektoratets statistikkssystemer som nyttig? Skoleeiere.

		Nei, ikke i det hele tatt %	Nei, i liten grad %	Ja, i noen grad %	Ja, i stor grad %	Total %	N
Skoleporten	Kommuner	0	2	25	73	100	97
	Fylkes- kommuner	0	0	19	81	100	16
	Total	0	2	24	74	100	113
GSI	Kommuner	0	4	34	62	100	97
	Fylkes- kommuner	13	7	47	33	100	15
	Total	2	4	36	58	100	112
BASIL	Kommuner	2	6	40	53	100	53
	Fylkes- kommuner	0	0	100	0	100	1
	Total	2	6	41	52	100	54

Analyser av variasjon mellom kommunene viser at det i liten grad er forskjeller mellom landsdelene i opplevd nytte av statistikkssystemene. Derimot er det noe variasjon mellom store og små kommuner, se tabell 3.7. Tabellen viser at de minste kommunene opplever GSI som noe mindre nyttig enn større kommuner. For Skoleporten finner vi ingen slike forskjeller.

Tabell 3.7: Opplever du Utdanningsdirektoratets statistikkssystemer som nyttig? Kommuner, etter innbyggertall.

		Nei, ikke i det hele tatt %	Nei, i liten grad %	Ja, i noen grad %	Ja, i stor grad %	Total %	N
Skoleporten	Under 3000	0	3	22	75	100	32
	3000 til 9999	0	3	28	69	100	36
	10.000 og mer	0	0	24	76	100	29
	Total	0	2	25	73	100	97
GSI	Under 3000	0	6	44	50	100	32
	3000 til 9999	0	3	31	67	100	36
	10.000 og mer	0	3	28	69	100	29
	Total	0	4	34	62	100	97
BASIL	Under 3000	0	4	43	52	100	23
	3000 til 9999	0	8	35	58	100	26
	10.000 og mer	25	0	50	25	100	4
	Total	2	6	40	53	100	53

3.4 Oppsummering

Utdanningsdirektoratets statistikkssystem er under utvikling. Det er derfor ønskelig å måle bruken av Statistikkportalen og å følge utviklingen i bruk over tid. I første omgang stilles det spørsmål om direktoratets eksisterende statistikk-løsninger. Det vil gi et sammenlikningsgrunnlag når den nye Statistikkportalen blir lansert. Tre likelydende spørsmål gikk til ledere ved grunnskoler og videregående skoler, og til kommuner og fylkeskommuner. Spørsmålene handlet om kjennskap til Utdanningsdirektoratets statistikk-systemer, hvor ofte de brukes og om de oppleves som nyttige.

Skoleporten er det statistikk-systemet som flest skoleledere og -eiere kjenner til og bruker. Nesten alle skolelederne og -eierne kjenner til Skoleporten. 57 prosent av skolelederne som kjenner til Skoleporten svarer at de bruker den en til tre ganger i måneden eller oftere, mens 77 prosent av skoleeierne svarer det samme. Skoleledere ved videregående skoler bruker Skoleporten mindre hyppig enn skoleledere i grunnskolen. Store kommuner bruker Skoleporten oftere enn mindre kommuner. Nær halvparten skolelederen som kjenner til Skoleporten svarer at de i stor grad opplever den som nyttig. Tre av fire skoleeiere svarer det samme.

Andelen skoleledere og -eiere som kjenner til GSI er også høy. Nesten alle skolelederne i grunnskolen svarer at de kjenner systemet, og omtrent en av tre ledere i videregående skoler svarer det samme. GSI er primært for grunnskolen, noe som kan forklare hvorfor det er mindre kjent blant ledere i videregående. Så godt som alle kommunene og ni av ti fylkeskommuner kjenner til GSI.

GSI brukes mindre hyppig enn Skoleporten. Omtrent ni av ti skoleledere som kjenner til systemet bruker det sjeldnere enn hver måned, eller aldri. GSI brukes hyppigere av kommunene enn av fylkeskommunene. 41 prosent av kommunene svarer at de bruker systemet oftere enn en gang i måneden, mens 13 prosent av fylkeskommunene svarer det samme. GSI brukes hyppigere i store kommuner enn i mindre kommuner. En av fem skoleledere som kjenner til GSI forteller at de i stor grad opplever systemet som nyttig. Omtrent halvparten av skoleeierne svarer det samme. Andelen som svarer dette er høyere blant kommuner enn blant fylkeskommuner.

BASIL er det systemet som færrest kjenner til og bruker. Kun seks prosent av skolelederne kjenner systemet. Omtrent halvparten av kommunene kjenner til BASIL, mens bare en fylkeskommune kjenner dette systemet. Blant skoleledere som kjenner BASIL svarer over 90 prosent at de bruker det sjeldnere enn en gang hver måned eller aldri. 86 prosent av kommunene som kjenner til BASIL bruker det sjeldnere enn en gang hver måned eller aldri. 21 prosent av skolelederne som kjenner BASIL opplever det i stor grad som nyttig, og ytterligere 47 prosent opplever det som nyttig i noen grad. Blant kommuner som kjenner BASIL opplever halvparten det som nyttig i stor grad.

4 Etablering av læreplasser

Utdanningsdirektoratet ønsker å følge med på tilgangen til læreplasser, og hvordan den påvirkes av den generelle økonomiske situasjonen. Dette er viktig informasjon for blant annet SRY (Samarbeidsrådet for Yrkesopplæring). SRY har en egen beredskapsgruppe, som følger utviklingen i antallet læreplasser innenfor de ulike lærefagene og i de ulike fylkene. SRY bruker data fra spørringen i dette arbeidet.

Utdanningsdirektoratet har stilt likelydende spørsmål til fylkeskommunene siden 2009. Spørsmålene i årets undersøkelse er så å si identiske med de som ble brukt i 2014, og svarene fra de to undersøkelsene sammenliknes.

Spørsmålene berører en rekke temaer knyttet til tilgangen til læreplasser, som hvilke forhold fylkeskommunene mener påvirker tilgangen, hvor god tilgangen er, hvilke tiltak fylkeskommunene har iverksatt for å sikre tilgangen og om de har opprettet Vg3-klasser til søkere som ikke fikk læreplass.

4.1 Mangel på oppdrag påvirker tilgangen til læreplasser

Det innledende spørsmålet til fylkeskommunene handler om hvilken betydning de tillegger tre forhold som kan ha betydning for tilgangen til læreplasser. Forholdene og fylkeskommunenes svar vises i tabell 4.1.

Tabell 4.1: Hvilken betydning mener fylkeskommunen at følgende forhold har for redusert inntak av lærlinger? Tall for 2014 i parentes.

	Arbeidsinnvandring	Midlertidige ansettelser	Økt bruk av vikarbyråer
Ingen betydning	3 (3)	4 (4)	6 (6)
En del betydning	11 (8)	8 (9)	6 (8)
Stor betydning	2 (4)	3 (2)	3 (1)
Total	16 (15)	15 (15)	15 (15)

Totalt sett er det ikke store endringer i fylkeskommunenes svar fra 2014 til 2015. Det er noen færre som mener at arbeidsinnvandring har stor betydning, mens det er noen flere som mener at økt bruk av vikarbyråer har stor betydning. Forskjellene er ikke dramatiske, og kan skyldes tilfeldige svingninger.

Fylkeskommunenes svar tyder ikke på at de tre forholdene som nevnes i spørsmålet har stor betydning for redusert inntak av lærlinger. Det er kun noen få fylkeskommuner som oppgir at forholdene har stor betydning for dette. Når vi ser nærmere på hvordan fylkeskommunene har svart er det ingen som har krysset av for stor betydning for alle tre alternativene, og bare tre som har svarer stor betydning for to av alternativene.

På spørsmål om fylkeskommunene i løpet av de siste to årene har hatt kontakt med lærebedrifter som ikke lenger ønsker å ta inn lærlinger svarer 14 fylkeskommuner ja og tre svarer nei. I 2014 var det 13 som svarte ja, og to som svarte nei. Det vil si at situasjonen er lik i 2015 som 2014, i den forstand at de aller fleste fylkeskommunene har hatt kontakt med lærebedrifter som ikke lenger ønsker å ta inn lærlinger.

Fylkeskommunene som svarer ja fikk spørsmål om årsakene til at bedriftene ikke ønsker å ta inn lærlinger. De ble presentert for åtte ulike årsaker, og skulle velge de som var aktuelle.

Tabell 4.2: Årsaker til at lærebedrifter ikke lenger ønsker å ta inn lærlinger. Tall for 2014 i parentes. N = 14.

Årsaker	Antall
Ungdom ønsker ikke læreplass	4 (6)
Tar heller inn voksenlærlinger	7 (5)
Mangler oppdrag/bestillinger	13 (11)
Mangler ansatte som kan ta på seg å være instruktør/faglig leder	7 (6)
Leier heller inn utenlandsk arbeidskraft fordi det er billigere	8 (6)
Leier heller inn utenlandsk arbeidskraft fordi det gir bedre kvalitet	1 (2)
Annet	1 (4)
Vet ikke	0

Den årsaken flest krysser av for er at bedriftene mangler oppdrag/bestillinger. Det er to flere fylkeskommuner som krysser av for at det er en grunn til at bedrifter ikke ønsker å ta inn lærlinger i 2015 enn det var i 2014. Også i 2014 var dette den årsaken som flest fylkeskommuner oppga.

Syv til åtte av fylkeskommunene krysser også av for at bedriftene heller tar inn voksenlærlinger, at de leier inn utenlandsk arbeidskraft fordi det er billigere og at de mangler ansatte som kan være instruktør/faglig leder. Sammenlikning av tallene fra 2015 og 2014 tyder på at det er enkelte endringer, men at ingen av disse er særlig store.

4.2 Ingen endring i fylkeskommunenes oppfatning av tilgangen til læreplasser

For å undersøke tilgangen til læreplasser ble fylkeskommunene bedt om å oppgi hvor godt fire utsagn passer. Utsagnene gir ulike beskrivelser av situasjonen i fylket når det gjelder læreplasser. Utsagnene og fylkeskommunenes svar vises i tabell 4.3.

I alt 15 fylkeskommuner mener det passer ganske eller svært godt at de fleste kvalifiserte søkerne vil få plass. Kun to fylkeskommuner mener at beskrivelsen passer dårlig. Videre er det i alt 14 fylkeskommuner som mener det passer ganske eller svært dårlig at lærebedriftene ser det som aktuelt å si opp eller ta inn færre lærlinger.

Tabell 4.3: Hvor godt passer beskrivelsene nedenfor på situasjonen i fylket?

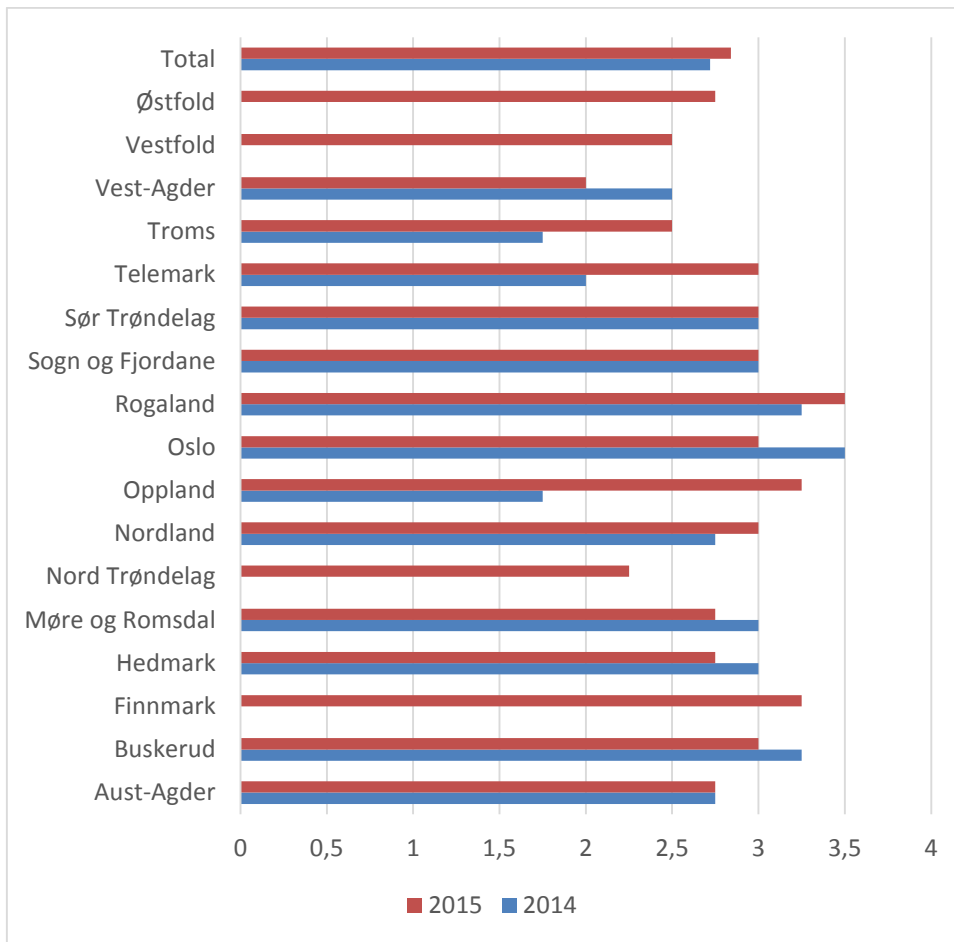
	Passer svært godt	Passer ganske godt	Passer ganske dårlig	Passer svært dårlig	Total
Vi antar at de fleste kvalifiserte søkerne vil få læreplass	4 (2)	11 (9)	2 (4)	0 (0)	17 (15)
Vi vil bare kunne skaffe læreplass til søkere med opplæringsrett	1 (1)	5 (4)	9 (7)	2 (3)	17 (15)
Vi er svært bekymret for situasjonen til elever som søker læreplass	2 (2)	5 (4)	8 (7)	2 (3)	17 (15)
Lærebedrifter ser på det som aktuelt å si opp eller ta inn færre lærlinger	0 (2)	3 (3)	12 (9)	2 (4)	17 (15)

Tabell 4.3 viser at det er enkelte endringer fra 2014 til 2015. På utsagnet om at de fleste kvalifiserte søkerne vil få læreplass er det flere som mener at det passer i år enn i fjor. Videre er det færre som mener at lærebedriftene ser det som aktuelt å si opp eller ta inn færre lærlinger i årets undersøkelse sammenliknet med fjorårets. Dette tyder på at fylkeskommunene vurderer situasjonen når det gjelder læreplasser som noe mer positivt i 2015 enn i 2014. Imidlertid er det omtrent like mange i de to undersøkelsene som svarer at de er bekymret for situasjonen til elever som søker læreplass.

På bakgrunn av svarene på spørsmålene i tabell 6.4 laget vi en indeks som viser samlet grad av optimisme. Den høyeste gjennomsnittsverdien er 4,0 og uttrykker mest grad av optimisme. De som svarer passer svært godt på det først utsagnet og passer svært dårlig på de tre neste vil få denne verdien. Den laveste verdien er 1,0 og uttrykker minst grad av optimisme. De som svarer passer svært dårlig på det første utsagnet og passer svært godt på de tre neste vil få denne verdien.

Figur 4.1 viser totalt gjennomsnitt og gjennomsnittet for 17 fylker på optimismeindeksen. Der det er mulig sammenliknes tallene fra i år med tilsvarende tall fra 2014.

Figuren viser at det er en svak økning i det totale gjennomsnittet fra 2014 til 2015. Økningen er for liten til å tillegges vekt. På fylkesnivå ser vi at mange av fylkene har omtrent samme gjennomsnitt i år som i fjor, med enkelte unntak. Oppland og Telemark er betydelig mer optimistiske i 2015 enn de var i 2014. Alt i alt tyder svarene på at fylkeskommunene har omtrent samme oppfatning av tilgangen til læreplasser i 2015 som de hadde i 2014.

Figur 4.1: Gjennomsnittlig grad av optimisme. Indeks basert på fylkeskommunes svar. Etter fylkeskommune.

4.3 Fokus på å skaffe læreplasser

For å få kunnskap om hvordan fylkeskommunene jobber med å skaffe flere læreplasser ble de bedt om å ta stilling til syv påstander. De handler om hvilke tiltak fylkeskommunen har iverksatt, og fylkeskommunene skulle svare på dem ved å oppgi hvor godt de passer. Påstandene og fylkeskommunens svar vises i tabell 4.4.

Flere av utsagnene har en annerledes svarprofil enn i fjor. Vi ser at for mange av påstandene er det flere fylkeskommuner som krysser av for passer svært godt i 2015 enn i 2014. Dette gjelder i særlig grad for påstanden om at fylkeskommunen har iverksatt egne tiltak for å skaffe læreplasser. I fjor svarte seks fylkeskommuner at det passer svært godt, mens det i år er tretten fylkeskommuner som svarer slik. Svaret tyder på at fylkeskommunene har økt fokus på å skaffe læreplasser.

Tabell 4.4: Vil fylkeskommunen gjennomføre egne tiltak for å skaffe flere læreplasser? Ta stilling til hvor godt beskrivelsene nedenfor passer på situasjonen i fylket

	Passer svært godt	Passer ganske godt	Passer ganske dårlig	Passer svært dårlig	Total
Vi har iverksatt egne tiltak for å skaffe læreplasser	13 (6)	3 (8)	1 (1)	0 (0)	17 (15)
Vi har konkrete planer om rekruttering av lærebedrifter	8 (7)	7 (7)	1 (1)	0 (0)	16 (15)
Vi arbeider hele tiden med å skaffe læreplasser. Dette inngår i det daglige arbeidet	12 (8)	5 (7)	0 (0)	0 (0)	17 (15)
Vi vil gjennomføre en egen informasjonskampanje for å skaffe flere læreplasser	7 (4)	2 (5)	6 (6)	0 (0)	15 (15)
Vi ansetter egne medarbeidere for å bidra til at søkere får tilbud om læreplass	7 (3)	3 (5)	4 (3)	2 (4)	16 (15)
Vi har satt av penger til dette ved en eventuell krise	4 (3)	1 (3)	7 (6)	4 (3)	16 (15)
Vi har utviklet fylkeskommunale mål for inntak av lærlinger på de enkelte fagområder (jmf. samfunnskontrakten)	6 (5)	1 (3)	6 (7)	2 (0)	15 (15)
Andre tiltak fylkeskommunen har iverksatt. Beskriv tiltaket i boksen nedenfor	3 (12)	2 (0)	0 (0)	0 (0)	5 (12)

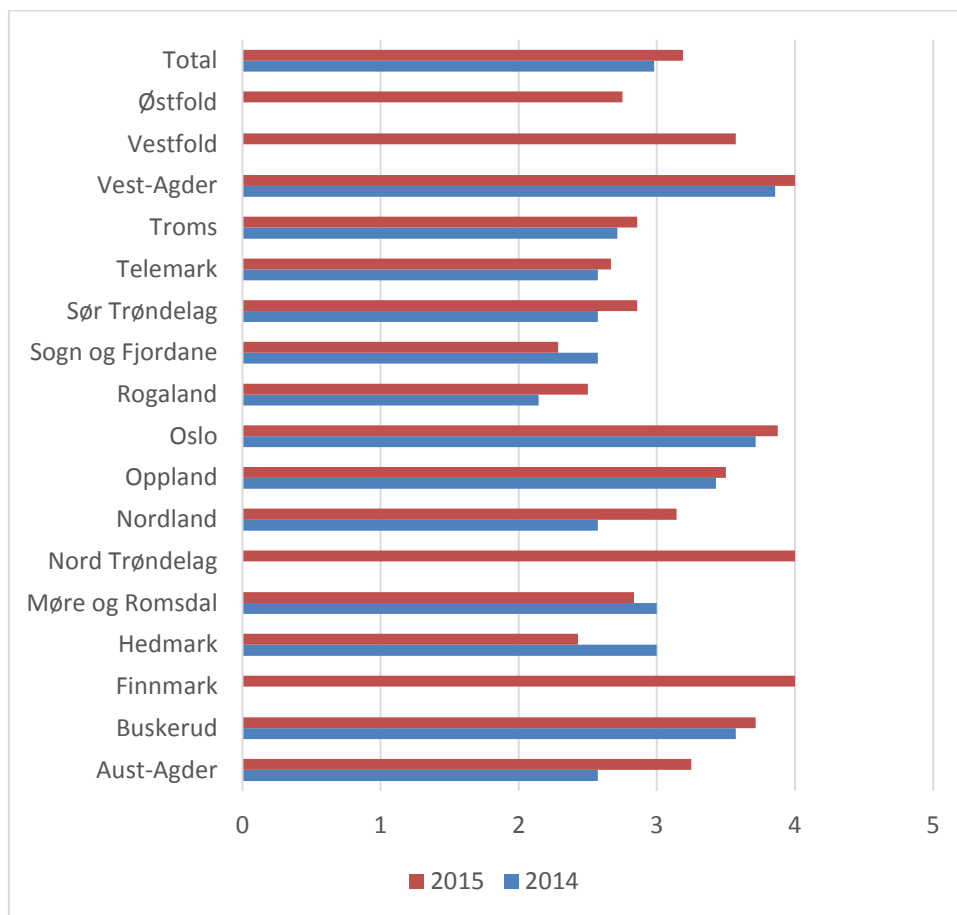
Hva som ligger i kategorien annet beskrives slik av fylkeskommunen:

- Arbeider aktivt ute saman med skulane med bruk av PTF og danning av lokale nettverk
- Formidlingsprosjekt - 20-40% stilling i alle regioner - arbeider for å øke søkning til læreplasser, rekruttering av bedrifter og oppfølging av søkere i skolen. Ansvarliggjøring av skolene i forhold til formidling. Stimuleringstilskudd til nye lærebedrifter
- Sommerskole for søkere til lærere med stryk i fag. Bedre forberedt - kurs for søkere til læreplass. Kompetanseheving av PTF-lærere. Premiering innenfor utd.programmet Service/Samferdsel
- Ekstraordinære midler til lærlinger som tar inn elever med særskilte behov/lærekandidater
- Vi har avsatt søkbare midler tilgjengelig for opplæringskontor og kommunal sektor for å stimulere til arbeid med å øke inntak av lærlinger.
- Lærlingløftet
- Økt fokus på kommunene at de skal ta inn lærlinger
- Formidlingsprosjekt- økning av ressurser til oppfølging av formidling på skolene. Læreplasskurs. Alternativt Vg3 på avgiverskole

Svarene i tabell 4.4 ble slått sammen til en indeks på samme måte som svarene vist i tabell 4.4. Indeksen går fra 1,0 til 4,0 der den høyeste verdien indikerer at fylkeskommunen har krysset av for passer svært godt ved alle påstandene, og den laveste verdien tyder på at de har krysset av for passer svært dårlig ved alle påstandene. Fylkeskommunenes gjennomsnitt på indeksen vises i figur 4.2.

Gjennomsnittet for alle fylkeskommunene er noe høyere i år enn i fjor. Forskjellen er imidlertid liten, og den kan ikke tillegges vesentlig vekt. Forskjellen mellom 2014 og 2015 er for de fleste

fylkeskommunene relativt liten. Mange har litt høyere gjennomsnitt i år enn i fjor, men det er også fylkeskommuner som har lavere gjennomsnitt. Det betyr at når vi ser på alle fylkeskommunens tiltak for å skaffe lære plasser samlet, så er situasjonen omtrent som i fjor.

Figur 4.2: Fylkeskommunens gjennomsnitt på indeks basert på spørsmål om fylkeskommunens egne tiltak for å skaffe flere lære plasser.

4.4 Flere ønsker bedre rettslig vern av lærlinger

Tabell 4.5 viser hvilke tiltak fylkeskommunene mener det er viktig å iverksette på statlig nivå for å øke inntaket av lærlinger. Andelen fylkeskommuner som har krysset av for at de ulike tiltakene er svært viktige er gjennomgående lav. Fem av 17 fylkeskommuner mener at målrettede krisepakker er svært viktig. Dette er tiltaket der flest fylkeskommuner krysser av for svært viktig.

Lærlingtilskudd, nasjonale informasjonskampanjer og bedre vern av lærlinger er tiltak mange fylkeskommuner mener er relativt viktige. 15 til 16 av fylkeskommunene har krysset av for svært viktig eller ganske viktig for disse tiltakene. Sammenliknet med i fjor er det i år flere fylkeskommuner som mener at bedre vern av lærlinger er viktig. I fjor svarte tre fylkeskommuner at dette tiltaket var ganske eller svært viktig, mens i år er det 16 fylkeskommuner som svarer slik.

Det er en viss forskjell i antallet som svarte på spørsmålene i år sammenliknet med i fjor, noe som gjør det krevende å sammenlikne tallene fra de to undersøkelsene.

Tabell 4.5: Har fylkeskommunen forslag til tiltak som bør iverksettes på statlig nivå for å bidra til inntak av lærlinger? Ta stilling til viktigheten av tiltakene nedenfor.

	Svært viktig	Ganske viktig	Mindre viktig	Ikke viktig	Total
Økt lærlingtilskudd	2 (7)	13 (7)	2 (1)	0 (0)	17 (15)
Nasjonale informasjonskampanjer	4 (5)	12 (6)	1 (2)	0 (1)	17 (14)
Nasjonalt lærlingetorg (database) for registrering av ledige plasser og søkere	4 (3)	4 (6)	8 (2)	1 (3)	17 (14)
Bedre vern av lærlinger i lovverket under permisjon / oppsigelse	4 (0)	12 (3)	0 (9)	1 (2)	17 (14)
Målrettede krisepakker som kan styrke lærebedriftene	5 (4)	9 (5)	3 (5)	0 (0)	17 (14)
Andre forslag til tiltak. Beskriv tiltaket i boksen nedenfor	2 (7)	2 (1)	0 (0)	1 (0)	5 (8)

Fylkeskommunene gir følgende beskrivelser av hva som ligger i kategorien andre forslag til tiltak:

- Benytt dansk modell dere alle bedrifter må bidra med midler. De som tar lærlinger får midlene tilbake. De øvrige får ikke. Rotfradrag. Ny klausul for bruk av lov om offentlige anskaffelser
- Fjerne arbeidsgiveravgift for lærlinger/lærekandidater. Innføre lærlingklausul ved offentlig innkjøp
- Danmarksmodellen. Alle bedrifter betaler inn til et fond som bedrifter med lærlinger kan finansieres fra.
- Det er en klar sammenheng mellom bransjenes arbeid med omdømmebygging, tariffavtaler, stillingsprosenter, arbeidsvilkår, fremsnakk av yrkesfag og ungdommenes valg. De første punktene må nasjonen og samfunnet jobbe med, dimensjonering av skoletilbud og en økning av yrkesfaglige klasser og tilgang på lærebedrifter blir da en sekundær utfordring. Her kan man faktisk til og med tenke at det vil gavne det norske samfunnet å bygge opp tilbudet om fagopplæring i skole. Fra en kriseløsning til et godt fungerende tilbud.
- Bonustilskudd til bedrifter når lærling har gjennomført og bestått

4.5 Oppsigelser og permisjoner av lærlinger i fem fylker

Fem av 17 fylkeskommuner svarer at det har blitt permittert eller oppsagt lærlinger etter 1. oktober 2014. De fem fylkene er Rogaland, Sogn og Fjordane, Telemark, Sør-Trøndelag og Vest-Agder. Syv fylkeskommuner svarer nei til dette, mens fem svarer vet ikke. I fjorårets undersøkelse var det også fem fylkeskommuner som svarte at det hadde blitt oppsagt eller permittert lærlinger, mens ni svarte nei og en svarte vet ikke. Det vil si at antallet som svarer ja er likt ved de to siste års undersøkelser, mens antallet som svarer vet ikke er høyere.

Vi har ikke kunnskap om hvorfor antallet som svarer vet ikke er høyere i år enn i fjor. Det kan komme at det har blitt mer krevende for fylkeskommunene å ha oversikt over permisjoner og oppsigelser, eller det kan komme av tilfeldige svingninger som varierer fra år til år. Uansett så tyder det på at det er vanskelig for fylkeskommunene å vite om det har forekommet permitteringer og oppsigelser. Det betyr at tallene som presenteres må tolkes med varsomhet.

De fem fylkeskommunene som oppgir at det har blitt permittert eller oppsagt lærlinger fikk spørsmål om hvilke fag det gjelder, og hvor mange lærlinger innenfor hver fag som er berørt. Svarene vises i tabell 4.6.

Tabell 4.6: Hvor mange lærlinger i hvilke fag er blitt permittert eller oppsagt etter 1. oktober 2014 i dette fylket?

Fag	Permitterte	Oppsagte	Sum
Tømrerfaget		3	3
Helsearbeiderfaget	1	9	10
Barne- og ungdomsarbeiderfaget	3	2	5
Bilfaget - lette kjøretøy	1	2	3
Elektrikerfaget		1	1
Malerfaget		1	1
Salgsfaget		5	5
Industrimekaniker		1	1
Rørleggerfaget	4	4	6
Kokk - servitør	1	3	4
Sveisefaget	3		3
Kjole- og draktsyerfaget		1	1
Billakkererfaget		1	1
Andre fag			18
Sum	11	33	62

I tillegg til fagene nevnt i spørsmålet kunne fylkeskommunene også skrive inn andre fag og hvor mange som var permittert eller oppsagt i disse. To fylkeskommuner oppgir at til sammen 18 lærlinger har blitt permittert eller oppsagt innenfor 15 fag. Blant fagene som nevnes er betong, yrkessjåfør, fiske/fangst, låsesmed, matros, kjøttskjærer, fjell/bergverk, automasjon, hestestell, anleggsmaskin. Vi vet ikke om disse 18 har blitt permittert eller oppsagt, derfor er de lagt til i kolonnen som heter sum i tabell 4.6.

Fylkeskommunene rapporterer om totalt 62 lærlinger som har blitt sagt opp eller permittert siden oktober 2014. Dette er høyere enn i fjor, da fylkeskommunene rapporterte om 6 permitterte og 31 oppsagte, men lavere enn i 2013 og 2012. I 2013 oppga fylkeskommunene at 91 lærlinger var oppsagt og 32 permittert. De tilsvarende tallene for 2012 er 70 og 27.

4.6 Alle fylkeskommunene har opprettet alternative Vg3-tilbud

Alle 17 fylkeskommunene svarer at de har igangsatt alternative Vg3-klasser for søkere som ikke fikk læreplass høsten 2014. Også i fjor svarte alle fylkeskommunene som fylte ut spørsmålet at de hadde opprettet slike klasser. Fylkeskommunene fikk videre spørsmål om hvor mange klasser de har opprettet innenfor de ulike fagene, og hvor mange elever det går i hver klasse. Svarene vises i tabell 4.7.

Tabell 4.7: Hvor mange alternative Vg3-klasser for søkere som ikke fikk læreplass har fylkeskommunen igangsatt i dette skoleåret (2014 – 2015)?

Fag	Klasser	Elever
Annet	23	193
Helsearbeiderfaget	8	91
Tømrerfaget	7	71
Elektrikerfaget	6	59
Sveisefaget	2	42
Barne- og ungdomsarbeiderfaget	5	31
Industrimekaniker	7	43
Gullsmedfaget	2	21
Bilfaget - lette kjøretøy	4	26
Kjole- og draktsyerfaget	2	15
Rørleggerfaget	1	12
Salgsfaget	2	8
Konditor/baker		1
Sum	69	613

Fylkeskommunene forteller om totalt 69 alternative Vg3-klasser for til sammen 613 elever. Tallene er høyere enn i fjor og året før der. I 2014 rapporterte fylkeskommunene om alternative klasser for 444 elever, mens tallet for 2013 var 329. Økningen i antallet elever som går i alternative klasser tyder på at det blir mer og mer vanlig å opprette slike tilbud.

Helsearbeider- og tømrerfaget er de to enkeltfagene der det er opprettet flest alternative elevplasser, mens den høyeste antallet er innenfor kategorien annet. Her finner vi fag som matros, IKT-servicefaget og trevare og bygginnredning. Av de åpne svarene kommer det også fram at klasser på tvers av fagene inngår i kategorien annet.

Av de 15 fylkeskommunene som svarer på hvor mange år Vg3-klassene går over oppgir 11 ett år og fire at det varierer. Sammenliknet med tallene fra 2014, der sju svarte ett år, tre svarte to år og fem svarte at det varierer, ser vi at årets tilbud i større grad er ettårige.

På spørsmål om det foreligger planer for iverksetting av Vg3-tilbud for søkere som ikke får læreplass høsten 2015 svarer 17 av 17 fylkeskommuner ja.

4.7 Arbeidslivets behov for lærlinger er viktig i planleggingen av opplæringstilbudet

Fylkeskommunene ble bedt om å oppgi hva de vektlegger når de planlegger fylkeskommunens opplæringstilbud gjennom å vurdere viktigheten av seks ulike forhold. De seks forholdene og fylkeskommunenes svar vises i tabell 4.8.

Tabellen peker på tre forhold som i særlig grad vektlegges av fylkeskommunene. Det er arbeidslivets behov for fagarbeidere, søkeres valg og næringslivsstruktur. Henholdsvis 12, 11 og 10 fylkeskommuner mener at disse forholdene er svært viktige for hvordan de planlegger opplæringstilbudet i fylkeskommunen.

Tabell 4.8: Hvor viktig er følgende forhold når dere planlegger fylkeskommunens opplæringstilbud? Tall fra 2014 i parentes.

	Svært viktig	Ganske viktig	Mindre viktig	Ikke viktig	Total
Kompetansen til lærerne	6 (3)	6 (7)	4 (3)	1 (1)	17 (14)
Næringslivsstruktur	10 (6)	6 (6)	1 (3)	(0)	17 (15)
Arbeidslivets behov for fagarbeidere	12 (10)	5 (3)	(2)	(0)	17 (15)
Søkeres valg	11 (8)	6 (6)	(1)	(0)	17 (15)
Økonomiske hensyn	2 (1)	8 (8)	5 (4)	2 (1)	17 (14)
Yrkesopplæringsnemndens vurdering	4 (4)	8 (8)	4 (3)	1 (0)	17 (15)
Annet			1		1

Generelt viser tabellen at flere krysser av på svært viktig i år enn i fjor. Det er verdt å legge merke til at det er flere fylkeskommuner som svarer i 2015 enn i 2014. Det kompliserer sammenlikningen mellom de to årene, i og med at noe av økningen i antallet som svarer svært viktig kan komme av at flere fylkeskommuner er med.

Det er kun en fylkeskommune som har krysset av for alternativet annet. Det tyder på at de seks forholdene som nevnes i spørsmålet er relativt godt dekkende for hva fylkeskommunene vurderer som viktig når de planlegger opplæringstilbudet.

4.8 Oppsummering

Utdanningsdirektoratet ønsker å følge med på tilgangen til læreplasser, og hvordan den påvirkes av den generelle økonomiske situasjonen. Dette er viktig informasjon for blant annet SRY (Samarbeidsrådet for Yrkesopplæring). SRY har en beredskapsgruppe som følger utviklingen i antallet læreplasser innenfor de ulike lærefagene og i de ulike fylkene. Spørsmålene dekker en rekke temaer knyttet til tilgangen til læreplasser, som hvilke forhold fylkeskommunene mener påvirker tilgangen, hvor god tilgangen er, hvilke tiltak fylkeskommunene har iverksatt for å sikre tilgangen og om de har opprettet Vg3-klasser til søkere som ikke fikk læreplass.

14 fylkeskommuner oppgir at de har vært i kontakt med lærebedrifter som ikke lenger ønsker å ta inn lærlinger, mens tre fylkeskommuner svarer nei til dette. Dette er omtrent som det var i forrige undersøkelsen, våren 2014. 13 fylkeskommuner oppgir manglende oppdrag/bestilling som årsak til at lærebedrifter ikke lenger ønsker å ta inn lærlinger.

Fjorårets undersøkelse viste en svekket optimisme sammenliknet med tidligere år når det gjelder tilgangen til læreplasser. Årets undersøkelse tyder ikke på at dette har endret seg. Optimismen ligger omtrent på samme nivå som i fjor.

Når det gjelder tiltak for å skaffe flere læreplasser tyder noen av svarene på at fylkeskommunene har økt fokus på dette sammenliknet med i fjor. Dette gjelder i særlig grad for påstanden om at fylkeskommunen har iverksatt egne tiltak for å skaffe læreplasser. I fjor svarte seks fylkeskommuner at det passer svært godt, mens det i år er tretten fylkeskommuner som svarer slik. Likevel finner vi kun mindre forskjeller mellom 2014 og 2015 når vi ser på alle tiltakene under ett. Det tyder på at det satses omtrent like mye på slike tiltak i år som i fjor.

Fylkeskommunene mener tiltak som målrettede krisepakker, lærlingtilskudd, nasjonale informasjonskampanjer og bedre vern av lærlinger er relativt viktige tiltak for å øke inntaket av lærlinger. Sammenliknet med i fjor er det i år flere fylkeskommuner som mener at bedre vern av

lærlinger er viktig. I fjor svarte tre fylkeskommuner at dette tiltaket var ganske eller svært viktig, mens det i år er 16 fylkeskommuner som svarer slik.

Fem av 17 fylkeskommuner svarer at det har blitt permittert eller oppsagt lærlinger etter 1. oktober 2014. Syv fylkeskommuner svarer nei til dette, mens fem svarer vet ikke. I fjorårets undersøkelse var det også fem fylkeskommuner som svarte at det hadde blitt oppsagt eller permittert lærlinger, mens ni svarte nei og en svarte vet ikke. Det vil si at antallet som svarer ja er likt ved de to siste års undersøkelser, mens antallet som svarer vet ikke er høyere i årets undersøkelse. Andelen som svarer vet ikke tyder på at det kan være vanskelig for fylkeskommunene å følge med på permitteringer og oppsigelser. Fylkeskommunene rapporterer om totalt 62 lærlinger som har blitt sagt opp eller permittert siden oktober 2014. Dette er høyere enn i fjor, da fylkeskommunene rapporterte om 6 permitterte og 31 oppsagte, men lavere enn i 2013 og 2012. I 2013 oppga fylkeskommunene at 91 lærlinger var oppsagt og 32 permittert. De tilsvarende tallene for 2012 er 70 og 27.

Alle 17 fylkeskommunene som har svart på spørsmålet oppgir at de har opprettet alternative Vg3-klasser for søkere som ikke fikk læreplass høsten 2014. Samtlige svarer også at de har planer om å opprette slike plasser høsten 2015. Det er opprettet 69 alternative Vg3-klasser for til sammen 613 elever. Tallene er høyere enn i fjor og året før der. I 2014 rapporterte fylkeskommunene om alternative klasser for 444 elever, mens tallet for 2013 var 329.

Arbeidslivets behov for fagarbeidere, søkeres valg og næringslivsstruktur er de tre forholdene som i særlig grad vektlegges av fylkeskommunene når de planlegger opplæringstilbudet. Henholdsvis 12, 11 og 10 fylkeskommuner mener at disse forholdene er svært viktige.

5 Praksisbrev

Praksisbrevordningen er et toårig opplæringsløp hvor elevene er ansatt i bedrift samtidig som de får undervisning i fellesfagene norsk, matematikk og samfunnsfag én dag i uka. Etter fullført praksisbrev kan elevene enten søke ordinær læreplass som andre elever etter Vg2, eller velge å avslutte opplæringen (Høst 2011).

(...) I forsøksprosjektet med praksisbrev er det altså lagt vekt på praktisk opplæring de to første årene i videregående opplæring. Etter disse to årene skal kandidaten kunne oppnå, og få dokumentert, en yrkeskompetanse som arbeidslivet kan bruke.

Kandidaten skal etter praksisbrevprøven kunne fortsette opplæringen og oppnå full kompetanse innen faget i løpet av ordinær opplæringstid. Ordningen er i utgangspunktet åpen for alle, men er særlig rettet mot ungdom og rettighetselever som etter avsluttet grunnskole, ønsker en mer praktisk opplæring. Praksisbrevet skal sees som et delmål på veien mot fullt fagbrev (...).

(...) Opplæringen til praksisbrev følger opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven som gjelder for lærekandidater. Det innebærer blant annet at lærebedriften og opplæringskontrakten som inngås med kandidaten, skal godkjennes av fylkeskommunen. Kandidaten får rettigheter og plikter som en ansatt i bedriften etter arbeidsmiljøloven.

Opplæringen skjer med utgangspunkt i egne læreplaner utarbeidet for forsøket. Disse læreplanene tar utgangspunkt i formålet for faget og kompetansemål fra læreplanen for faget. Kompetansemålene i disse utarbeidede læreplanene er tilpasset to års opplæring. I tillegg skal kandidatene ha opplæring i norsk, matematikk og samfunnsfag (Vg1 over to år). Opplæringen i disse tre fagene skal yrkesrettes, og det skal gis ordinær vurdering. Opplæringen avsluttes med en praksisbrevprøve, og det utstedes et kompetansebevis som dokumenterer kompetansen som er oppnådd (...) (Utdanningsdirektoratet 2015).

Forsøksordningen med praksisbrev er forlenget til 2017, og Utdanningsdirektoratet oppfordrer alle fylkeskommuner til å delta.

Spørsmålene om praksisbrevordningen gikk til fylkeskommunene, og 18 fylkeskommuner har besvart disse spørsmålene. Utdanningsdirektoratet rapporterer årlig til Kunnskapsdepartementet om ordningen med praksisbrev. Det var derfor viktig å få vite hvor mange fylkeskommuner som har deltatt og hvor mange elever dette omfatter. Det var også interessant å få kunnskap om hvor mange av dem som har fullført ordningen med praksisbrev som har valgt å søke læreplass etterpå, og om de i så fall har fått tilbud om dette.

Spørsmål om praksisbrevordningen har vært stilt i spørringene til skoleeier tidligere, men resultatene er ikke sammenliknbare da spørsmålene tidligere ikke var knyttet spesifikt til inneværende skoleår, men mer generelt.

5.1 Syv fylkeskommuner har deltatt i praksisbrevordningen

Som tabell 5.1 viser, svarer til sammen 7 av 18 fylkeskommuner ja på spørsmålet om de har deltatt i ordningen med praksisbrev i skoleåret 2014/2015.

Tabell 5.1: Har fylkeskommunen deltatt i ordningen med praksisbrev i skoleåret 2014/2015?

	Antall	Andel (%)
Ja	7	39
Nei	11	61
Totalt	18	100

Det var også, som nevnt, viktig å få et bilde på hvor mange elever som deltar og innenfor hvilke fag disse befinner seg. Til sammen oppgir fylkeskommunene at 46 elever deltar i praksisbrevordningen i skoleåret 2014/2015.

Tabell 5.2 viser hvor mange elever som deltar i forsøket med praksisbrev skoleåret 2014/2015 etter fylke. Møre og Romsdal (19 elever) og Rogaland (14 elever) skiller seg ut ved å ha flere elever som deltar i ordningen sammenliknet med de andre fylkene.

Tabell 5.2: Antall elever som deltar i praksisbrevordningen skoleåret 2014/2015, etter fylke

	Antall elever
Møre og Romsdal	19
Rogaland	14
Oslo	6
Hedmark	4
Oppland	1
Finnmark	1
Uoppgitt	1
Totalt	46

Tabell 5.3 viser hvilke lærefag disse elevene befinner seg. Salgsfaget (9 elever), sveisefaget (7 elever) og tømrefaget (6 elever) er de lærefagene som har flest elever som deltar i ordningen, mens betongfaget, butikklakkerfaget, CNC-maskineringsfaget, industriell matproduksjon og servitørfaget ikke har noen elever som deltar i forsøket dette skoleåret.

Tabell 5.3: Hvor mange elever deltar i forsøket med praksisbrev i skoleåret 2014/2015? Etter lærefag

	Antall elever
Anleggsgartner	1
Barne- og ungdomsarbeiderfaget	4
Betongfag	0
Billakkerer	1
Butikkslakterfaget	0
CNC-maskineringsfaget	0
Helsefagarbeider	1
Industrimontør	4
Industriell matproduksjon	0
Institusjonskokkfaget	4
Kokkefaget	2
Logistikkfaget	3
Platearbeiderfaget	1
Rørleggerfaget	2
Salgsfaget	9
Servitørfaget	0
Stillas	1
Sveisefaget	7
Tømrerfaget	6
Ventilasjons- og blikkenslagerfaget	1
Totalt:	46

5.2 Veien videre etter fullført praksisbrev

Tre fylkeskommuner har elever som har fullført praksisbrevet i løpet av den tiden de har deltatt i forsøket. Dette spørsmålet knytter seg altså til hele perioden de har deltatt i praksisbrevordningen, og ikke bare til inneværende skoleår. Til sammen utgjør dette 43 elever (tabell 5.4).

Tabell 5.4: Fylkeskommuner som har elever som har fullført praksisbrevet.

	Antall
Fylkeskommuner med elever som har fullført	3
Elever som har fullført totalt	43
Elever som har søkt læreplass totalt	8
Elever som har fått tilbud om læreplass totalt	7
Elever som <i>ikke</i> har fått tilbud om læreplass totalt	1

To av de tre fylkeskommunene oppgir at de har elever som har valgt å søke læreplass etter fullført praksisbrev. Til sammen utgjør dette åtte elever. Av disse åtte elevene, har sju fått tilbud om læreplass. Det vil si at én av dem som har søkt, ikke har fått læreplass (Tabell 5.4).

5.3 Oppsummering

Til sammen 46 elever, fordelt på sju ulike fylker, deltar i praksisbrevordningen inneværende skoleår (2014/2015). Møre og Romsdal (19 elever) og Rogaland (14 elever) skiller seg ut ved å ha flere elever som deltar enn de andre fylkene. Salgsfaget (9 elever) er det lærefaget som har flest elever som deltar i ordningen med praksisbrev dette skoleåret.

Tre fylkeskommuner har elever som har fullført praksisbrevet i løpet av den tiden de har deltatt i forsøksordningen. Til sammen utgjør dette 43 elever. Av disse har åtte søkt læreplass etter fullført praksisbrevordning, og syv av dem har fått tilbud om læreplass. Én av de åtte som har søkt har ikke fått tilbud om læreplass.

6 Fylkeskommunenes system for oppfølging av lærebedrifter og lærlinger

Fylkeskommunene har ansvar for å sikre at lærebedrifter følger gjeldende regelverk, slik at lærlinger får den opplæringen de har krav på. For å få til dette er det nødvendig for fylkeskommunene å ha velfungerende og forsvarlige system for oppfølging og kartlegging av lærebedrifter og lærlinger. Utdanningsdirektoratet har behov for mer kunnskap om disse systemene.

Det ble utarbeidet ni spørsmål om temaet. Spørsmålene belyser fylkeskommunens system når det gjelder:

- Om opplæringen gjennomføres i samsvar med læreplanene
- Lærebedriftenes bruk av underveisvurdering
- Lærebedriftenes internkontrollsystem for oppfølging av lærlinger

Innenfor hvert område svarer fylkeskommunene på om de opplever deres system for oppfølging av lærebedriftene som forsvarlig, hvordan de kartlegger lærebedriftenes praksis og hvordan de følger opp dersom praksis ikke er tilfredsstillende. Siden det kan være forskjell på hvordan fylkeskommuner følger opp lærebedrifter organisert i opplæringskontor og enkeltstående lærebedrifter skiller mange av spørsmålene på dette.

6.1 Fylkeskommunens kartlegging av om opplæringen er i samsvar med læreplanene

Fylkeskommunene skulle ta stilling til hvor enig de var i at de har et forsvarlig system for å kartlegge om lærebedriftene gjennomfører opplæringen i samsvar med læreplanene. Utsagnet og fylkeskommunenes svar vises i tabell 6.1.

Tabell 6.1: Hvor enig eller uenig er du i følgende utsagn?

	Helt enig	Litt enig	Noe uenig	Helt uenig	Total
	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall
Fylkeskommunen har et forsvarlig system for å kartlegge om lærebedriftene gjennomfører opplæringen i samsvar med læreplanene i faget	4	3	0	0	7

Tabellen viser at alle som har svart på spørsmålet krysser for at de er helt enig eller litt enig i utsagnet. Imidlertid er det bare syv fylkeskommuner som har svart på spørsmålet. På de andre spørsmålene om fylkeskommunens oppfølging av lærebedrifter er det 17 fylkeskommuner som har svart. Hvorfor så mange av disse ikke har svart på det innledende spørsmålet vet vi ikke, men det kan bety at det har vært særlig vanskelig å svare på dette spørsmålet.

For å undersøke hvordan fylkeskommunene kartlegger om lærebedriftene gjennomfører opplæringen i samsvar med læreplanene ble fylkeskommunene presentert for en rekke alternative måter slik kartlegging kan foregå på. De ble bedt om å krysse av for de viktigste kartleggingsmetodene. De kunne velge inntil fire alternativ. Svarene vises i tabell 6.2.

Tabell 6.2: Hvordan kartlegger fylkeskommunen om lærebedriftene gjennomfører opplæringen i samsvar med læreplanene i faget? Kryss av for de viktigste kartleggingsmetodene innenfor hver kolonne. Utsagn merket med grått er ikke aktuelt for enkeltstående lærebedrifter. N = 17.

	Enkeltstående lærebedrifter	Bedrifter organisert i opplæringskontor
	Antall	Antall
Lærlingundersøkelsen	13	14
Besøk ut fra behov (risikovurdering og hendelser)	11	10
Innhenting/gjennomgang av skriftlige planer/rutiner	10	9
Henvendelser (fra lærlinger, lærebedriften og lærlingombud)	9	7
Egen skriftlig rapportering	8	8
Besøk minst en gang i året	7	8
Fagprøveresultater og heving av lærekontrakter	7	8
Opplæringsbok (ev. digital)	6	7
Lærebedriftsundersøkelsen	6	6
Henvendelser fra prøvenemnder	5	5
Overlater kartlegging til opplæringskontoret, men følger opp innhold og gjennomføring i kontorets kartlegging		5
Overlater kartlegging til opplæringskontoret uten videre oppfølging		0
Annet	1	1

Tabellen viser at Lærlingundersøkelsen, besøk ut fra behov og innhenting/gjennomgang av skriftlige planer er viktige kartleggingsmetoder for mange fylkeskommuner. Videre ser vi at det er få av de

nevnte metodene som ingen har krysset av for. Det tyder på at fylkeskommunene bruker mange av de metodene, og at det er forskjeller mellom fylkeskommunene når det gjelder hva som regnes som de viktigste kartleggingsmetodene. Det eneste alternativet som ingen har krysset av for er at de overlater kartlegging til opplæringskontor uten videre oppfølging.

Fem fylkeskommuner svarer at de bruker opplæringskontor til å følge opp bedrifter som er organisert i slike. Dette svaralternativet var det ikke mulig å krysse av for enkeltstående lærebedrifter. Tabellen tyder ellers på at fylkeskommunene følger opp lærebedrifter organisert i opplæringskontor omtrent på samme måte som de følger opp enkeltstående opplæringskontor.

Det at få krysser av for annet kan forstås som at framgangsmåtene nevnt i tabell 6.2 er relativt dekkende for hvordan fylkeskommunene kartlegger om lærebedriftene gjennomfører opplæringen i samsvar med opplæringsplanen.

Hvilke oppfølgings- og veiledningstiltak fylkeskommunen gjennomfører dersom de finner at lærebedriften ikke gir opplæring i samsvar med læreplanene ble undersøkt på tilsvarende vis som hvordan kartleggingen foregår. Fylkeskommunene ble presentert for en liste med mulige alternativ, og skulle krysse av for de viktigste. Her kunne de sette inntil tre kryss. Alternativene de kunne velge mellom og hvordan de svarer vises i tabell 6.3.

Tabell 6.3: Hvilke oppfølgings og veiledningstiltak gjennomfører fylkeskommunen dersom dere finner at lærebedriften ikke gir opplæring i samsvar med læreplanene i faget? Kryss av for de viktigste tiltakene i hver kolonne. Dere kan sette inntil tre kryss. Utsagn merket med grått er ikke aktuelt for enkeltstående lærebedrifter. N = 17.

	Enkeltstående lærebedrifter	Bedrifter organisert i opplæringskontor
	Antall	Antall
Gir tilbud om kurs/skolering av instruktører/faglige ledere	16	15
Gir veiledning av instruktører/faglige ledere på bedriften av fylkeskommunens medarbeidere	14	12
Gir skriftlig beskjed om å rette opp i manglene	8	7
Fratar godkjenningen dersom veiledning ikke fører frem	8	7
Følger opp innholdet i planer	3	3
Overlater tiltakene til opplæringskontoret, men følger opp innhold og gjennomføring av kontorets tiltak		8
Overlater tiltakene til opplæringskontoret uten videre oppfølging av opplæringskontoret		0
Annet	1	1

Tabell 6.3 viser at å gi tilbud om kurs/skolering av instruktører/faglige ledere og veiledning til instruktører/faglige ledere er viktige tiltak når fylkeskommunene finner at lærebedrifter ikke gir opplæring i samsvar med læreplanene i faget.

Heller ikke her er det noen som krysser av for at de overlater tiltakene til opplæringskontoret uten videre oppfølging. Videre er det få som har krysset av for annet, noe som tyder på at alternativene nevnt i spørsmålet dekker fylkeskommunenes oppfølgings og veiledningstiltak relativt godt.

6.2 Underveisvurdering

Det første spørsmålet innenfor området underveisvurdering handler om fylkeskommunen opplever at de har et forsvarlig system for å kartlegge om lærebedriftene gjennomfører underveisvurderinger. Svarene vises i tabell 6.4. Vi ser av tabellen at så godt som alle fylkeskommunene er enig i at de har et

forsvarlig system for å kartlegge lærebedriftenes undervisvurdering. Kun en fylkeskommune er uenig i at systemet de har er forsvarlig.

Tabell 6.4: Hvor enig eller uenig er du i følgende utsagn?

	Helt enig	Litt enig	Noe uenig	Helt uenig	Total
	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall
Fylkeskommunen har et forsvarlig system for å kartlegge om lærebedriftene gjennomfører undervisvurdering i faget, herunder halvårsvurdering, i samsvar med regelverket (forskrift til opplæringsloven)	12	4	1	0	17

Hvordan fylkeskommunene kartlegger om lærebedriftene gjennomfører undervisvurdering i samsvar med regelverket ble undersøkt ved at fylkeskommunene krysset av for ulike måter dette kan gjøres på. De kunne velge mellom i alt tretten ulike alternativ, og skulle sette kryss ved inntil tre av disse.

Tabell 6.5: Hvordan kartlegger fylkeskommunen om lærebedriftene gjennomfører undervisvurdering i samsvar med regelverket. Kryss av for de viktigste kartleggingsmetodene innenfor hver kolonne. Dere kan sette inntil tre kryss. Utsagn merket med grått er ikke aktuelt for enkeltstående lærebedrifter. N = 17.

	Enkeltstående lærebedrifter	Bedrifter organisert i opplæringskontor
	Antall	Antall
Lærlingundersøkelsen	15	15
Lærebedriftsundersøkelsen	8	8
Besøk minst en gang i året	8	8
Besøk ut fra behov (risikovurdering og hendelser)	8	5
Opplæringsbok (ev. digital)	6	6
Innhenting/gjennomgang av skriftlige planer/rutiner	6	5
Henvendelser (fra lærlinger, lærebedriften og lærlingombud)	6	5
Egen skriftlig rapportering	5	5
Fagprøveresultater og heving av lærekontrakter	4	4
Henvendelser fra prøvenemnder	3	3
Overlater kartlegging til opplæringskontoret uten videre oppfølging		0
Overlater kartlegging til opplæringskontoret, men følger opp innhold og gjennomføring		8
Annet	1	1

Lærlingundersøkelsen er det alternativet som flest velger. 15 av de 17 fylkeskommunene som svarte på spørsmålet krysser av for Lærlingundersøkelsen. Også her ser vi at de aller fleste alternativene er krysset av for. Det tyder på at de nevnte framgangsmåtene brukes i fylkeskommunene, og at fylkeskommunene har noe ulik tilnærming til å kartlegge om lærebedriftene gjennomfører undervisvurdering.

Det eneste alternativet som ingen har krysset av ved er å overlata kartleggingen til opplæringskontor uten å følge opp videre. Åtte av fylkeskommunene svarer at de overlater kartlegging til opplæringskontoret, men følger opp innhold og gjennomføring. Disse to svaralternativene var kun aktuelle for bedrifter organisert i opplæringskontor.

Hvordan fylkeskommunene følger opp dersom de finner at lærebedriftene ikke gjennomfører undervisvurdering vises i tabell 6.6. Også her besvarte fylkeskommunene spørsmålet ved å velge mellom ulike måter oppfølging kan foregå på. De ble bedt om å krysse av for de viktigste tiltakene og kunne sette inntil fire kryss.

Tabell 6.6: Hvilke oppfølgings og veiledningstiltak gjør fylkeskommunen dersom dere finner at lærebedriften ikke gjennomfører undervisvurdering i samsvar med regelverket? Kryss av for de viktigste tiltakene innenfor hver kolonne. Dere kan sette inntil fire kryss i hver kolonne. Utsagn merket med grått er ikke aktuelt for enkeltstående lærebedrifter. N = 17.

	Bedrifter	
	Enkeltstående lærebedrifter	Bedrifter organisert i opplæringskontor
	Antall	Antall
Gir veiledning av instruktører/faglige ledere på bedriften av fylkeskommunens medarbeidere	16	13
Gir tilbud om kurs/skolering av instruktører/faglig ledere	16	16
Gir skriftlig beskjed om å rette opp i manglene	11	8
Følger opp innholdet i planer	8	6
Fratar godkjenningen dersom veiledning ikke fører frem	5	7
Overlater tiltakene til opplæringskontoret, men følger opp innhold og gjennomføring av kontorets tiltak		7
Overlater tiltakene til opplæringskontoret uten videre oppfølging av opplæringskontoret		1
Annet	1	1

Veiledning, kurs og skolering av instruktører og faglige ledere framstår som viktige måter å følge opp lærebedrifter som ikke gjennomfører undervisvurdering i samsvar med regelverket.

Det er kun mindre forskjeller i hvordan fylkeskommunene følger opp enkeltstående lærebedrifter og bedrifter organisert i opplæringskontor. Vi ser at noen færre fylkeskommuner krysser av for veiledning av instruktører og skriftlig beskjed om å rette opp i manglene når det dreier seg om lærebedrifter organisert i opplæringskontor og ikke enkeltstående bedrifter. Disse alternativene ser ut til å ha blitt erstattet av alternativet som handler om å overlate tiltakene til opplæringskontor. Det kan bety at behovet for veiledning av instruktører og skriftlige beskjeder minker når bedriften er organisert i opplæringskontor.

6.3 Intern kvalitetssikring

Også for området internt kvalitetssikring skulle fylkeskommunene først svare på et spørsmål om hvor forsvarlig deres system for oppfølging av bedriftene er. Spørsmålsteksten og hvordan fylkeskommunene svarer er gjengitt i tabell 6.7.

Tabellen viser at så godt som alle fylkeskommunene er helt enig eller litt enig i at de har et forsvarlig system for å sikre at lærebedriftene har et system for intern kvalitetssikring. I alt 16 av 17 krysser av for at de er helt eller litt enig i utsagnet.

Tabell 6.7: Hvor enig eller uenig er du i følgende utsagn?

	Helt enig Antall	Litt enig Antall	Noe uenig Antall	Helt uenig Antall	Total Antall
Fylkeskommunen har et forsvarlig system for å sikre at lærebedriftene har et system for intern kvalitetssikring (internkontroll) av opplæringen av lærlinger/lærekandidater	10	6	1	0	17

Howdan fylkeskommunen kartlegger lærebedriftenes internkontrollsystem ble undersøkt ved at fylkeskommunen ble presentert for ulike måter dette kan gjøres på. De skulle deretter krysse av for alle aktuelle alternativ. Tabell 6.8 viser alternativene og hvordan fylkeskommunene svarer.

Tabell 6.8: Hvordan kartlegger fylkeskommunen at lærebedriftens internkontrollsystem er tilfredsstillende slik at lærlinger/lærekandidater får opplæring i samsvar med regelverket? Kryss av for alle aktuelle alternativ innenfor hver kolonne. N = 17.

	Enkeltstående lærebedrifter Antall	Bedrifter organisert i opplæringskontor Antall
Møte med lærebedrift	13	13
Skriftlig rapportering	8	9
Innhenting/gjennomgang av dokumentasjon	8	10
Stikkprøvekontroll	5	5
Har ikke slik kartlegging	0	0
Annet	1	1

Møte med lærebedriften skiller seg ut som det alternativet flest krysser av på. Tretten fylkeskommuner svarer at dette er en viktig måte for dem å kartlegge lærebedriftenes internkontrollsystem på. Videre ser vi at åtte til ti har krysset av for skriftlig rapportering og innhenting/gjennomgang av dokumentasjon. Ingen svarer at de ikke har slik kartlegging.

Tabell 6.9 viser hvilke tiltak fylkeskommunene oppgir at de iverksetter dersom de oppdager lærebedrifter med mangelfull internkontroll.

Tabell 6.9: Hvilke tiltak gjør fylkeskommunen dersom dere finner at lærebedriftens internkontroll ikke er tilfredsstillende? Kryss av for alle aktuelle alternativ innenfor hver kolonne. N = 17.

	Enkeltstående lærebedrifter	Bedrifter organisert i opplæringskontor
	Antall	Antall
Veiledning	16	16
Skriftlig beskjed om å rette opp i manglene	11	11
I tillegg til veiledning eller skriftlig beskjed, må bedriften/opplæringskontoret gi tilbakemelding om at tiltak er gjennomført	9	11
Etter at bedriften/opplæringskontoret har gjennomført tiltak, blir internkontrollsystemet gjennomgått på nytt	5	6
Ingen tiltak/Ikke aktuelt	1	1
Annet	0	0

Veiledning og skriftlig beskjed om å rette opp manglene og tilbakemelding fra bedriftene er de tiltakene som flest fylkeskommuner krysser av for. Også på dette spørsmålet er det få som velger alternativet annet, noe som trolig betyr at de nevnte alternativene er dekkende for hvordan fylkeskommunen arbeider.

6.4 Oppsummering

Fylkeskommunene har ansvar for å sikre at lærebedrifter følger gjeldende regelverk, slik at lærlinger får den opplæringen de har krav på. For å få til dette er det nødvendig for fylkeskommunene å ha velfungerende og forsvarlige system for oppfølging og kartlegging av lærebedrifter og lærlinger. For å få kunnskap om disse systemene ble det utarbeidet ni spørsmål. De belyser fylkeskommunens arbeid innenfor tre områder:

- Om opplæringen gjennomføres i samsvar med læreplanene
- Lærebedriftenes bruk av underveisvurdering
- Lærebedriftenes internkontrollsystem for oppfølging av lærlinger

Innenfor hver av område svarer fylkeskommunene på om de opplever deres system for oppfølging av lærebedriftene som forsvarlig, hvordan de kartlegger lærebedriftenes praksis og hvordan de følger opp dersom praksis ikke er tilfredsstillende.

Et klart flertall av fylkeskommunene er helt eller litt enig i at de har et forsvarlig system for å kartlegge om lærebedriftene gjennomfører underveisvurdering og for å sikre at lærebedriftene har et system for intern kvalitetssikring. 16 av 17 fylkeskommuner svarer slik. På det tilsvarende spørsmålet om system for å kartlegge om lærebedriftene gjennomfører opplæringen i samsvar med læreplanene var det bare syv fylkeskommuner som svarte. Det er vanskelig å fastslå hvorfor så få fylkeskommuner svarer på dette spørsmålet. En mulig forklaring kan være at det var vanskelig å svare på. Samtlige av de syv som svarer krysser av for at de er helt eller litt enig i at de har et forsvarlig system for å kartlegge om lærebedriftene gjennomfører opplæring i samsvar med læreplanene.

Når det gjelder hvordan fylkeskommunene kartlegger om lærebedriftene gjennomfører opplæringen i samsvar med læreplanene framstår bruk av Lærlingundersøkelsen, besøk ut fra behov og innhenting/gjennomgang av skriftlige planer som viktige metoder. De viktigste tiltakene som iverksettes dersom lærebedriftene ikke følger læreplanene er tilbud om kurs/skolering av instruktører og veiledning av instruktører.

Lærlingundersøkelsen er også viktig i fylkeskommunenes arbeid med å kartlegge lærebedriftenes bruk av undervisvurdering. 15 av de 17 fylkeskommunene som svarer på spørsmålet krysser av for Lærlingundersøkelsen. Veiledning av instruktører/faglige ledere og kurs og skolering av instruktører/faglige ledere framstår som de to viktigste metodene i fylkeskommunens oppfølging av lærebedrifter som ikke gjennomfører undervisvurdering i samsvar med regelverket.

Når det gjelder kartlegging av lærebedriftenes internkontrollsystem er det møte med lærebedrift som er det alternativet flest fylkeskommuner krysser av for. Videre er det åtte til ti som oppgir at skriftlig rapportering og innhenting/gjennomgang av dokumentasjon er viktige framgangsmåter. Ingen av fylkeskommunene svarer at de ikke kartlegger lærebedriftenes internkontrollsystem. Dersom lærebedriftenes internkontrollsystem ikke er tilfredsstillende er veiledning og skriftlig beskjed om å rette opp i manglene de vanligste tiltakene.

Fylkeskommunenes svar tyder ikke på at det er vesentlige forskjeller i hvordan de kartlegger og følger opp lærebedrifter som er organisert i opplæringskontor og hvordan de kartlegger og følger opp enkeltstående lærebedrifter.

Generelt synes ikke fylkeskommunenes svar å være sentrert om noen få av alternativene som er listet opp. Tvert imot tyder svarene på at fylkeskommunene bruker ulike metoder, selv om enkelte framgangsmåter er vanligere enn andre.

7 Kompetanseutvikling for yrkesfaglærere

I 2015 er det bevilget midler for å styrke kompetanseutviklingen for yrkesfaglærere. Det kan være krevende for yrkesfaglærere å holde seg oppdatert på nye materialer, teknologi og arbeidslivets kompetansebehov. Stadige endringer i arbeidslivet og samfunnet for øvrig gjør det utfordrende å opprettholde god og relevant kompetanse i yrkesfagene. Det er viktig at lærere er oppdatert på sitt fagområde og kan gi elever og lærlinger aktuell undervisning/opplæring.

For å få kunnskap om situasjonen i yrkesfag ble det utarbeidet et spørreskjema om kompetanseutvikling hos yrkesfaglærere. Skjemaet tar opp spørsmål om eksisterende kompetanse, pågående kompetanseutvikling og ønsker for framtidig kompetanseutvikling. Spørsmålene gikk til skoleledere ved videregående skoler med yrkesfag.

Begrepet yrkesfaglærer kan i utgangspunktet omfatte alle lærere som underviser på yrkesfaglige utdanningsprogram, enten de underviser i fellesfag eller i programfag. I spørreskjemaet refererte begrepet til programfaglærere i yrkesfaglige utdanningsprogram.

Spørreskjemaet startet med et spørsmål om skolen hadde yrkesfaglige studieprogram. I alt 75 skoler svarte ja, og fikk spørsmålene om kompetanseutvikling hos yrkesfaglærere. Presentasjonene og analysene er basert på svarene fra disse skolene.

7.1 Et flertall har yrkesfaglærere med relevant fagkompetanse

Tabell 7.1 viser at mer enn halvparten av skolelederne svarer at de har yrkesfaglærere med relevant kompetanse i alle fag. Andelen som oppgir at de har lærere med relevant kompetanse kun i noen fag er så lav som fem prosent, noe som tilsvarer tre skoleledere.

Selv om en høy andel svarer at skolen har yrkesfaglærere med relevant kompetanse i alle eller de fleste fag oppgir likevel halvparten at det er utdanningsprogram hvor det er vanskelig å finne lærere med relevant kompetanse.

Tabell 7.1: Skoleledernes beskrivelse av kompetansesituasjonen ved skolen.

Vi har yrkesfaglærere med relevant fagkompetanse i:	%	N
Alle fag	57	37
De fleste fag	38	25
Noen fag	5	3
Total	100	65

Er det utdanningsprogrammer der det er særlig vanskelig for skolen å finne lærer med relevant kompetanse?	%	N
Ja	48	31
Nei	52	34
Total	100	65

De som svarte at det er utdanningsprogram der det er særlig vanskelig å finne lærere med relevant kompetanse fikk et spørsmål om hvilke utdanningsprogram det gjaldt. Svarene vises i tabell 7.2.

Tabellen viser at elektrofag og teknikk og industriell produksjon er de utdanningsprogrammene hvor flest oppgir at det er særlig vanskelig å finne lærere med relevant kompetanse. Henholdsvis 25 og 18 av 31 skoleledere svarer at det er vanskelig å finne lærere med relevant kompetanse til disse to programmene.

Tabell 7.2: Innenfor hvilke utdanningsprogram er det særlig vanskelig å finne lærere med relevant kompetanse? Antall.

Utdanningsprogram	N
Bygg og anleggsteknikk	5
Design og håndverk	2
Elektrofag	25
Helse og oppvekstfag	0
Medier og kommunikasjon (med mulighet for studieforbredende Vg3)	1
Naturbruk (med mulighet for studieforbredende Vg3)	1
Restaurant og matfag	0
Service og samferdsel	1
Teknikk og industriell produksjon	18
Total	31

Tabell 7.3 viser skolelederens svar på hva slags kompetanse det er mest behov for. Spørsmålet var laget slik at de ikke kunne krysse av for mer enn ett alternativ. Det gikk til alle som tidligere hadde oppgitt at de har yrkesfag ved sin skole. Vi ser at halvparten av skolelederne opplever at det største kompetansebehovet er innenfor området pedagogikk/fagdidaktikk. Videre mener en omtrent en av tre at det største behovet er innenfor teknologisk og faglig oppdatering i eget fag.

Tabell 7.3: Hvor mener du kompetansebehovet til yrkesfaglærerne er størst? Andel som har krysset av for de ulike alternativene.

	%	N
Innenfor teknologisk og faglig oppdatering i eget fag	35	22
Innenfor kompetanse i nærliggende fag	8	5
Innenfor pedagogikk/fagdidaktikk	51	32
Vet ikke	6	4
Total	100	63

7.2 Kompetanseutvikling hos yrkesfaglærere

Skolelederne fikk i alt seks spørsmål om hvordan de ønsker at kompetansehevingen av yrkesfaglærere skal gjennomføres og hvordan de jobber med kompetanseheving nå. Svarene vises i tabellene 7.4 til 7.7 og i figur 7.1. I tillegg refereres deltakernes svar på to åpne spørsmål i teksten.

Tabell 7.4 viser hva slags kompetanseheving skolelederne foretrekker. Videreutdanning med studiepoeng og kompetanseheving på lik linje med FYR-prosjektet (en satsing for å gjøre fellesfagene mer yrkesrettet) er de mest foretrukne formene for kompetanseheving. Omtrent halvparten av skolelederne svarer at de foretrekker disse to formene i stor grad. Det er også en betydelig andel som foretrekker kompetanseheving der hele skolen deltar og etterutdanning i regi av fylkeskommunen. Hospitering og annen etterutdanning er de to minst foretrukne alternativene.

Tabell 7.4: I hvilken grad foretrekker skolen ulike typer/former for kompetanseheving?

	I stor grad %	I noen grad %	I liten grad %	Total %	N
Videreutdanning med studiepoeng	52	33	15	100	61
Kompetanseheving på lik linje med FYR-prosjektet	51	44	5	100	57
Kompetanseheving der hele skolen deltar	43	45	12	100	58
Kurs (etterutdanning) i regi av fylkeskommunen	36	51	13	100	53
Hospitering	21	63	16	100	56
Annen etterutdanning	13	65	21	100	52

Skolelederne fikk i tillegg et åpent spørsmål der de ble bedt om å skrive inn hvilke typer/former for kompetanseheving de ønsket. Hensikten med spørsmålet var å finne ut om det er andre foretrukne former for kompetanseheving enn de som var nevnt i spørsmålet vist i tabell 7.4. Fem skoleledere svarte på spørsmålet. De skriver:

- PPU for yrkesfaglærere som ikkje har fagbrev: ingeniører innanfor rett programområde (særleg TIP og elektro).
- Vi ser et stort behov for at det satses på stipender for unge talent fra elektro- og mekanisk bransje. Stipendordninger for yrkeslærerutdanningen.
- Deltakelse i fagprosjekt, f.eks. Den Naturlige skolesekken og Lektor 2.

- Skolen opplever ulikt behov avhengig av hvilket programområde det er tale om. For eksempel oppleves behovet for vurderingskompetanse større i elektrofag enn i restaurant og matfag. Vi har av den grunn behov for mer målrettet kompetanseheving på skolen.
- Kompetanseheving der hele seksjoner deltar samt nettverkssamlinger.

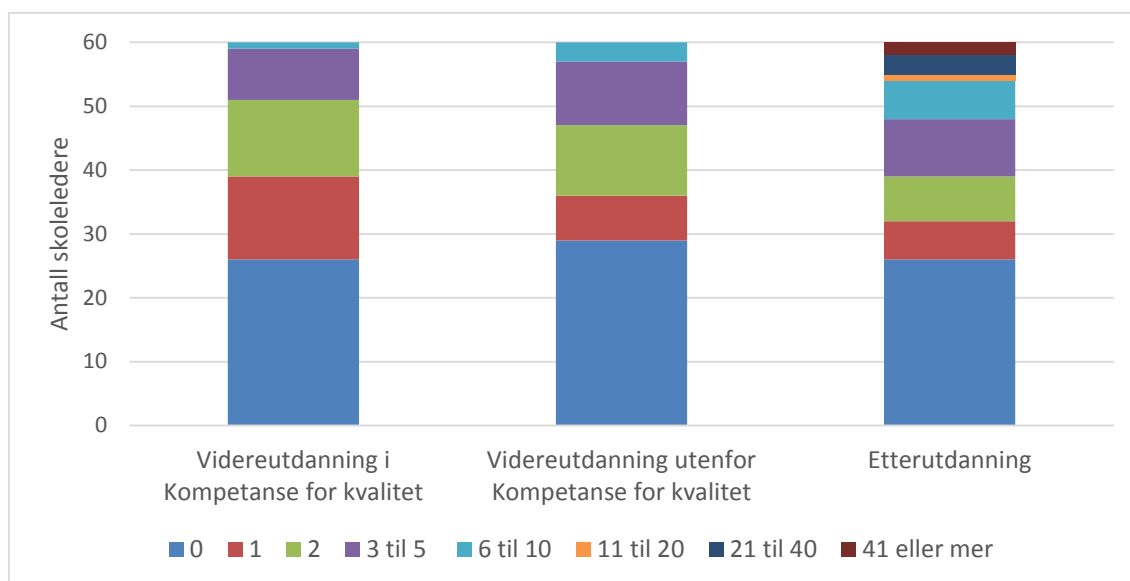
Tabell 7.5 viser om og hvordan skolene har samarbeidet med instanser utenfor skolen for å oppdatere lærernes kompetanse. Kun et lite mindretall, 12 prosent, svarer at de ikke har oppdatert lærernes kompetanse på denne måten. Samarbeid med bedrifter er den vanligste framgangsmåten for å få til dette, mens samarbeid med bransjeforeninger er den nest vanligste framgangsmåten.

Tabell 7.5: Har skolen samarbeid med lokale bedrifter, bransjeforening etc. i forhold til oppdatering av lærernes kompetanse?

	%	N
Ja, med bedrifter	59	75
Ja, med bransjeforeninger	41	75
Ja, med andre aktører	24	75
Nei	12	75

Skolelederne ble spurt om hvor mange lærere som har fått kompetansehevingstilbud i løpet av det siste året, og om tilbudet har vært i form av videre- eller etterutdanning. Med videreutdanning mener vi studiepoenggivende utdanning som vanligvis går over lengre tid, mens etterutdanning refererer til kortere kurs som ikke gir studiepoeng. Etter- og videreutdanning ble definert i spørreskjemaet.

Svarene presenteres i figur 7.1. For å forenkle presentasjonen har vi laget kategorier med antall lærere ved skolen som har fått tilbud om kompetansehevingstilbud. Kategoriene vises nederst i figuren. Tabellen som figuren er basert på vises i vedlegg 7.1.

Figur 7.1: Hvor mange av skolens yrkesfaglærere har fått kompetansehevingstilbud det siste året? Antall. N = 60*

*Omtrent 15 skoleledere har ikke skrevet inn antall lærere ved skolen som har fått kompetansehevingstilbud. Dette er sannsynligvis fordi ingen lærere har fått slik tilbud, og disse skolene er registrert med null lærere.

Tabellen viser at for hver av de tre formene for kompetanseheving oppgir mellom 20 og 30 skoleledere at ingen lærere har fått et slikt tilbud. Ytterligere analyser viser at totalt 27 skoleledere svarer null på alle tre formene for kompetanseheving. Mange skoleledere, omkring halvparten, svarer at 1 til 3 lærere har fått videreutdanning i løpet av det siste året. Videreutdanning utenfor Kompetanse for kvalitet er nesten like vanlig som videreutdanning innenfor Kompetanse for kvalitet.

Når det gjelder etterutdanning ser vi at det er vanligere at flere lærere ved samme skole får dette tilbudet. Likevel er det også her slik at nær halvparten av skolene ikke har hatt noen som har fått etterutdanning i løpet av det siste året.

For å undersøke konsekvenser av at lærere må ha fri for å ta etter- og videreutdanning fikk skolelederne spørsmål om i hvilken grad dette påvirker skolehverdagen. Svarene vises i tabell 7.6.

Vi ser at omtrent halvparten mener at dette påvirker skolehverdagen i noen grad, mens omtrent to av fem mener det påvirker skolehverdagen i stor grad. Kun en av ti svarer at det i liten eller ingen grad påvirker skolehverdagen.

Tabell 7.6: I hvilken grad påvirker det skolehverdagen at yrkesfaglærerne skal ha fri for å ta etter- og videreutdanning?

	%	N
I stor grad	38	23
I noen grad	52	31
I liten eller ingen grad	10	6
Total	100	60

I tillegg til spørsmålet vist i tabell 7.6 fikk skolelederne anledning til å beskrive med egne ord hvordan skolehverdagen ble påvirket av at lærere skal ha fri for å ta etter- og videreutdanning. I alt tretti skoleledere svarte på spørsmålet. Svarene til disse handler i de fleste tilfellene om at det er vanskelig

å skaffe vikar når lærere tar etter- og videreutdanning. Dette gjelder også når utdanningen er planlagt lang tid i forveien. Mange forteller også at de ofte ikke får tak i så godt kvalifiserte vikarer som de ønsker. Noen mener at dette går utover elevenes læring. Skoleledernes svar vises i vedlegg 7.2.

7.3 Oppsummering

I 2015 er det bevilget midler for å styrke kompetanseutviklingen for yrkesfaglærere. Det kan være krevende for yrkesfaglærere å holde seg oppdatert på nye materialer, teknologi og arbeidslivets kompetansebehov. For å få kunnskap om situasjonen fikk skoleledere ved videregående skoler med yrkesfag spørsmål om eksisterende kompetanse, pågående kompetanseutvikling og ønsker for framtidig kompetanseutvikling.

Mer enn halvparten av skolelederne svarer at de har yrkesfaglærere med relevant kompetanse i alle fag. Bare fem prosent av skolelederne oppgir at de har lærere med relevant kompetanse kun i noen fag. Selv om en høy andel oppgir at skolen har yrkesfaglærere med relevant kompetanse svarer likevel halvparten at det er utdanningsprogram hvor det er vanskelig å finne lærere med relevant kompetanse. Elektrofag og teknikk og industriell produksjon er de utdanningsprogrammene hvor flest oppgir at det er særlig vanskelig å finne lærere med relevant kompetanse.

Halvparten av skolelederne mener at det er innenfor pedagogikk og fagdidaktikk behovet for kompetanseheving er størst. Omtrent en av tre mener at behovet er størst innenfor teknologisk og faglig oppdatering i eget felt.

Videreutdanning med studiepoeng og kompetansheving på lik linje med FYR-prosjektet er de formene for kompetanseheving som flest skoleledere foretrekker. Det er også en betydelig andel som foretrekker kompetanseheving der hele skolen deltar og etterutdanning i regi av fylkeskommunen.

Kun tolv prosent av skolelederne svarer at de ikke har samarbeidet med instanser utenfor skolen for å oppdatere lærernes kompetanse. Tre av fem skoler har samarbeidet med bedrifter for å oppdatere lærernes kompetanse, mens to av fem har samarbeidet med bransjeforeninger.

På spørsmål om hvor mange yrkesfaglærere ved skolen som har fått kompetansehevingstilbud svarer nesten halvparten at ingen lærere har fått videre- eller etterutdanning i løpet av det siste året. De resterende svarer at minst en lærer har fått videre- eller etterutdanning i perioden. Videreutdanning utenfor Kompetanse for kvalitet er nesten like vanlig som videreutdanning innenfor Kompetanse for kvalitet.

Omtrent halvparten av skolelederne mener at læreres fri i forbindelse med etter- og videreutdanning påvirker skolehverdagen i noen grad, mens omtrent to av fem mener det påvirker skolehverdagen i stor grad. Kun en av ti svarer at det i liten eller ingen grad påvirker skolehverdagen. Når skolelederne blir bedt om å beskrive på hvilke måter dette påvirker skolehverdagen svarer mange at det er vanskelig å få tak i vikar og at de ikke alltid får tak i kvalifiserte vikarer. Noen mener dette går utover elevenes læring.

8 Digitale læremidler

Senter for IKT i utdanningen ønsker å tilby treffsikker og relevant rådgivning overfor skoleeiere og skoler på området innkjøpskompetanse knyttet til digitale læremidler. For å kunne gjøre dette på en god måte trenger de mer informasjon og kunnskap om skoleleder og skoleeiers roller i innkjøpsprosessen, og om betingelsene for bruk av digitale læremidler.

Spørsmålene innenfor dette temaet ble stil til skoleledere og skoleeiere.

8.1 Skolenes bruk av digitale læremidler – skoleeierens svar

8.1.1 Alle kommuner og fylkeskommuner

Tabell 8.1 viser at skoleeierne i en eller annen grad pålegger sine skoler å bruke IKT i det pedagogiske arbeidet. Litt over halvparten (52 prosent) svarer at de i stor grad pålegger skolene å bruke IKT i det pedagogiske arbeidet, mens 40 av skoleeierne svarer at de i noen grad pålegger skolene dette. Bare ni prosent oppgir at de i liten eller ingen grad pålegger skolene bruk av IKT i det pedagogiske arbeidet.

Tabell 8.1: Skoleeieres påvirkning på skolenes bruk av digitale læremidler. Skoleeierens svar. Prosent (N=117)

	I stor grad	I noen grad	I liten eller ingen grad
I hvilken grad bestemmer skolene i deres kommune/fylkeskommune selv hvilke digitale læremidler de skal benytte? (N=117)	47	47	6
I hvilken grad pålegger skoleeier skolene i kommunen/fylkeskommunen å bruke IKT i sitt pedagogiske arbeid? (N=118)	52	40	9

På den annen side ser vi, i den samme tabellen (Tabell 8.1), at de aller fleste skoleeierne også oppgir at skolene i deres kommune eller fylkeskommune i noen eller stor grad bestemmer hvilke digitale læremidler de skal benytte ved deres skole. Bare seks prosent av skoleeierne oppgir at skolene i liten eller ingen grad bestemmer selv hvilke læremidler de skal bruke.

8.1.2 Etter landsdel

Ser vi nærmere på de ulike landsdelene (tabell 8.2) finner vi at andelen som svarer at skolene i deres kommune i liten eller ingen grad bestemmer hvilke digitale læremidler de skal benytte er høyere i Oslo og Akershus (50 prosent) enn i de andre landsdelene. Vær oppmerksom på at tallgrunnet for Oslo og Akershus er lite slik at én enhet gir stort prosentvis utslag. Midt- og Nord-Norge (54 prosent) har den største andelen som svarer at skolene i stor grad bestemmer selv hvilke digitale læremidler de skal benytte. Ingen av kommunene i denne landsdelen oppgir at skolene i liten eller ingen grad bestemmer dette. Det samme gjelder for Øst-Norge.

Tabell 8.2: I hvilken grad bestemmer skolene i deres kommune/fylkeskommune selv hvilke digitale læremidler de skal benytte? Kommunenes svar, etter landsdel. Prosent

	I stor grad	I noen grad	I liten eller ingen grad	N
Oslo og Akershus	17	33	50	6
Øst-Norge	41	59	0	32
Sør- og Vest-Norge	39	52	9	33
Midt- og Nord-Norge	54	46	0	28

Oslo og Akershus (67 prosent) har samtidig den største andelen kommuner som har svart at de i stor grad pålegger skolene å bruke IKT i sitt arbeid (Tabell 8.3). Lavest andel som oppgir at de pålegger skolene dette i stor grad har kommunene i Midt- og Nord-Norge (37 prosent). De ga, som vi vet, også større grad av frihet til skolene når det gjaldt valg av digitale læremidler (Tabell 8.2).

Ingen av kommunene i Sør- og Vest-Norge svarer at de i liten eller ingen grad pålegger skolene å bruke IKT i sitt pedagogiske arbeid. Tilsvarende andeler for Oslo og Akershus, Øst-Norge og Midt- og Nord-Norge er henholdsvis, 17 prosent, ni prosent og 19 prosent (Tabell 8.3).

Tabell 8.3: I hvilken grad pålegger skoleeier skolene i kommunen/fylkeskommunen å bruke IKT i sitt pedagogiske arbeid? Kommunenes svar, etter landsdel. Prosent

	I stor grad	I noen grad	I liten eller ingen grad	N
Oslo og Akershus	67	17	17	6
Øst-Norge	53	38	9	34
Sør- og Vest-Norge	52	49	0	33
Midt- og Nord-Norge	37	44	19	27

8.1.3 Etter kommunestørrelse

Tabell 8.4 viser at de minste kommunene (71 prosent) oftere svarer at skolene i deres kommune i stor grad står fritt til å velge digitale læremidler. Tilsvarende andeler for de mellomstore og de største kommunene er henholdsvis 37 prosent og 17 prosent (Tabell 8.4). De største kommunene oppgir oftere at skolene i liten eller ingen grad står fritt til å velge hvilke digitale læremidler de skal benytte.

Tabell 8.4: I hvilken grad bestemmer skolene i deres kommune/fylkeskommune selv hvilke digitale læremidler de skal benytte? Kommunenes svar, etter kommunestørrelse (innbyggertall). Prosent

	I stor grad	I noen grad	I liten eller ingen grad	N
Under 3000	71	27	3	34
3000 til 9999	37	63	0	35
10.000 og mer	17	67	17	30

Tabell 8.5 viser at de minste kommunene (15 prosent) også har en noe større andel skoleeiere som oppgir at de i liten eller ingen grad pålegger skolene å bruke IKT i sitt pedagogiske arbeid. De største kommunene (59 prosent) har den største andelen skoleeiere som svarer at de i stor grad pålegger skolene å bruke IKT i sitt pedagogiske arbeid, sammenliknet med henholdsvis 51 prosent av de mellomstore kommunene og 38 prosent av de små kommunene.

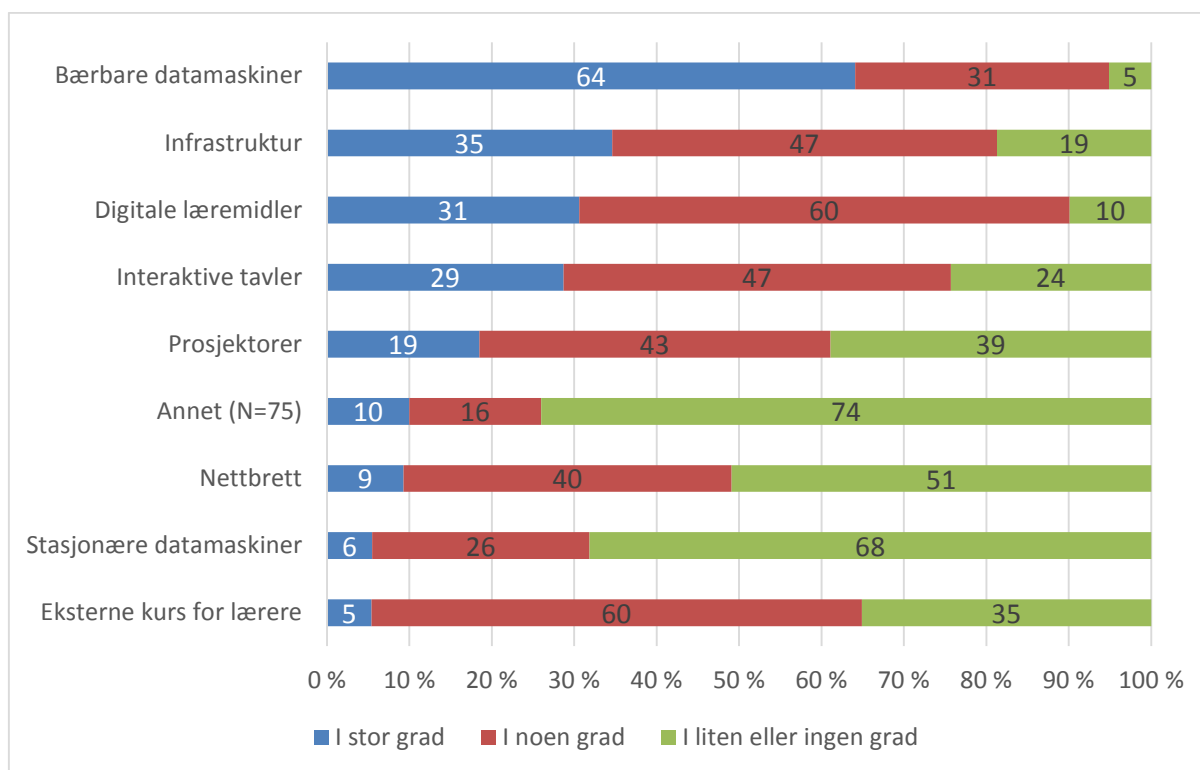
Tabell 8.5: I hvilken grad pålegger skoleeier skolene i kommunen/fylkeskommunen å bruke IKT i sitt pedagogiske arbeid? Kommunenes svar, etter kommunestørrelse (innbyggertall). Prosent

	I stor grad	I noen grad	I liten eller ingen grad	N
Under 3000	38	47	15	34
3000 til 9999	51	41	8	37
10.000 og mer	59	38	3	29

8.2 Skoleeiers prioritering av innkjøp

Skoleeier fikk også spørsmål om i hvilken grad ulike IKT-relaterte produkter og tjenester er prioritert i 2015-budsjettene. Høyest prioritet har bærbare datamaskiner. Figur 8.1 viser at 91 prosent av skoleeierne svarer at de prioriterer dette i stor grad eller i noen grad i sine budsjetter. Også infrastruktur (82 prosent), digitale læremidler (91) og interaktive tavler (76 prosent) prioriteres i stor grad samlet sett.

Stasjonære datamaskiner, annet og nettbrett prioriteres i nokså liten grad, og henholdsvis 68 prosent, 74 prosent og 51 prosent svarer at de i liten eller ingen grad prioriterer dette (Figur 8.1).

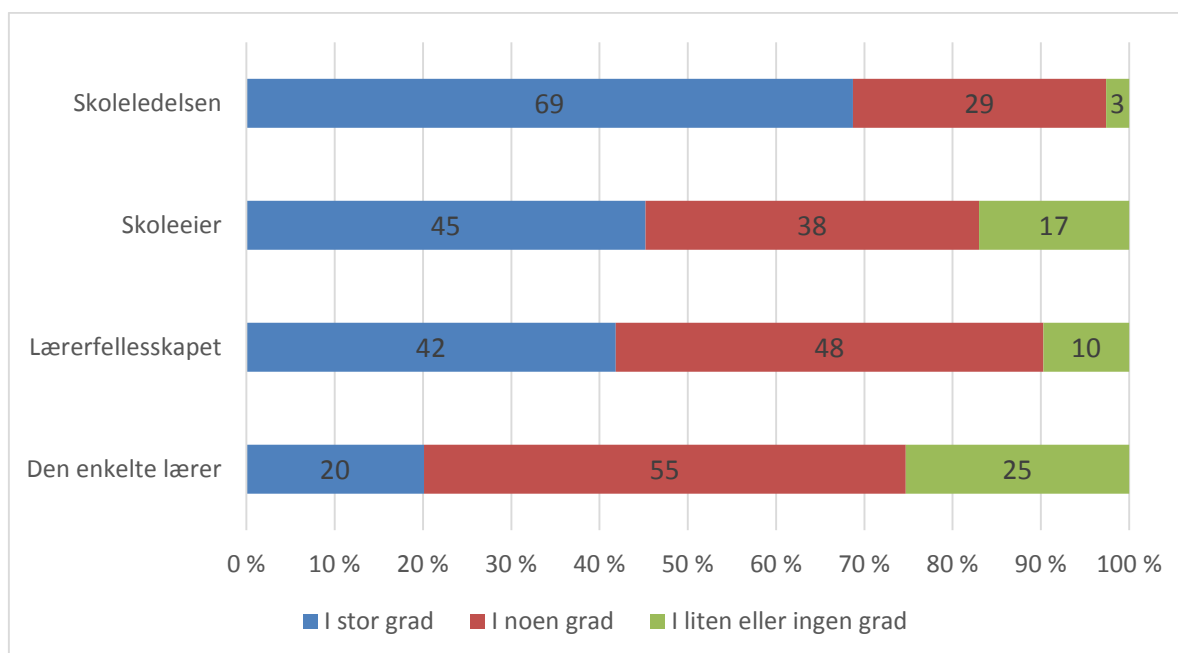

Figur 8.1: Skoleeiers prioritering av IKT-relaterte produkter og tjenester i sine 2015-budsjetter. Prosent (N=117 hvis ikke annet er oppgitt)

8.3 Skolenes bruk av digitale læremidler – skoleledernes svar

8.3.1 Lærerne involveres i varierende grad i valg av digitale læremidler

Skoleleder fikk først spørsmål om i hvilken grad ulike aktører er involvert i skolens valg av digitale læremidler. Figur 8.2 viser at skoleledelsen (69 prosent) er den som oftest oppgis å delta i stor grad i slike prosesser. Den enkelte lærer oppgis i liten grad å være involvert i skolens valg av digitale læremidler. 25 prosent oppgir at den enkelte lærer i liten eller ingen grad deltar, men 55 prosent svarer at den enkelte lærer deltar i noen grad.

Figur 8.2: I hvilken grad er ulike aktører involvert i skolens valg av digitale læremidler? Prosent (N=592-649)

Tilleggsanalyser viser at det er tilnærmet likt mellom hvordan skolelederne i grunnskolene og skolelederne i videregående besvarer dette spørsmålet, men når det gjelder i hvilken grad den enkelte lærer er involvert finner vi forskjeller i svarmønstrene mellom de to. Tabell 8.6 viser at skolelederne i de videregående skolene (34 prosent) oftere enn skolelederne ved grunnskolene (18 prosent) oppgir at den enkelte lærer i stor grad er involvert i skolens valg av digitale læremidler. Færre ved de videregående skolene (17 prosent) enn ved grunnskolene (27 prosent) oppgir også at den enkelte lærer i liten eller ingen grad er involvert i disse prosessene.

Tabell 8.6: I hvilken grad den enkelte lærer er involvert i skolens valg av digitale læremidler, etter skolenivå. Prosent

	I stor grad	I noen grad	I liten eller ingen grad	N
Grunnskoler	18	56	27	504
VGS	34	49	17	88

Tilleggsanalyser etter skolestørrelse viser at det til en viss grad ser ut til å være noe forskjeller mellom de minste og de største skolene når det gjelder i hvilken grad den enkelte lærer og lærerfellesskapet er involvert i slike prosesser. Tabell 8.6 viser at mens 51 prosent av skolelederne ved de minste skolene svarer at lærerfellesskapet i stor grad er involvert i prosesser knyttet til valg av digitale læremidler, svarer 34 prosent av skolelederne ved de største skolene det samme. Det er også en høyere andel av skolelederne ved de største skolene (11 prosent) enn ved de minste (5 prosent) som har svart at lærerfellesskapet i liten eller ingen grad er involvert.

Tabell 8.7: I hvilken grad lærerfellesskapet er involvert i skolens valg av digitale læremidler, etter skolestørrelse. Alle skolenivå. Prosent

	I stor grad	I noen grad	I liten eller ingen grad	N
De minste	51	44	5	158
De mellomste	43	46	12	258
De største	34	55	11	222

Når det gjelder i hvilken grad den enkelte lærer er involvert, ser vi av tabell 8.8 at også her er lærerne ved de minste skolene mer involvert i skolens valg av digitale læremidler. Særlig de største skolene skiller seg ut ved å ha en mindre andel av skolelederne som svarer at den enkelte lærer i stor grad (13 prosent) er involvert, og en større andel av skolelederne som svarer at den enkelte lærer i liten eller ingen grad (31 prosent) er involvert, sammenliknet med særlig de minste skolene.

Tabell 8.8: I hvilken grad den enkelte lærer er involvert i skolens valg av digitale læremidler, etter skolestørrelse. Alle skolenivå. Prosent

	I stor grad	I noen grad	I liten eller ingen grad	N
De minste	27	57	16	147
De mellomste	22	52	26	244
De største	13	56	31	201

Alt i alt ser altså skolestørrelse ut til å ha noe å si for i hvilken grad lærerne involveres i beslutninger knyttet til valg av digitale læremidler. Mindre skoler betyr mer frihet til lærerne på dette området.

8.3.2 Kapasiteten på internettforbindelsen

Skolelederne fikk spørsmål om i hvilken grad de var enig i at kapasiteten på internettforbindelsen inn til skolen er tilstrekkelig til at de får gjennomført de aktivitetene de ønsker på nett. Ser vi på alle skolene under ett, finner vi at 29 prosent av skolene svarer at de er litt uenig eller helt uenig i dette, mens 68 prosent svarer at de er helt eller litt enig i dette (Tabell 8.9).

Tabell 8.9: Hvor enig eller uenig er du i påstanden «Kapasiteten på internettforbindelsen inn til skolen er tilstrekkelig til at vi får gjennomført de aktivitetene vi ønsker på nett»? Prosent

	Helt enig	Litt enig	Litt uenig	Helt uenig	Vet ikke	N
Grunnskoler	40	28	17	14	1	569
VGS	55	27	10	8	1	93
Oslo og Akershus	46	23	10	20	1	99
Østlandet	41	26	20	12	0	169
Sør- og Vestlandet	47	33	12	9	0	243
Midt- og Nord-Norge	33	25	23	17	2	151
De minste	39	26	17	17	1	165
De mellomste	44	30	16	10	0	265
De største	41	27	17	14	1	232
Alle	42	28	16	13	1	662

Tabell 8.9 viser også at skolelederne ved de videregående skolene er noe mer enig i at internettforbindelsen er tilstrekkelig enn skolelederne ved grunnskolene. Mens 82 prosent av skolelederne ved de videregående skolene er litt eller helt enig i at kapasiteten er tilstrekkelig, er 68 prosent av skolelederne ved grunnskolene det samme.

Ser vi på landsdelene (Tabell 8.9) finner vi at Midt- og Nord-Norge (58 prosent) skiller seg noe ut ved å ha en noe lavere andel som er enig i at kapasitetene på internettforbindelsen er tilstrekkelig sammenliknet med de andre landsdelene. Sør- og Vestlandet (80 prosent) har den høyeste andelen som er enig i dette.

Når det gjelder skolestørrelse er det mindre forskjeller mellom i svarmønstrene, men vi ser at de mellomstore skolene (74 prosent) er noe mer enig i at kapasiteten på internettforbindelsen er tilstrekkelig, sammenliknet med de minste (65 prosent) og de største skolen (68 prosent).

8.3.3 Organisering av IKT-driften

For å undersøke organiseringen IKT-driften ble skolelederne bedt om å krysse av for de utsagnene som best stemmer med situasjonen i skolen. De skulle krysse av for alle aktuelle alternativer.

Tabell 8.10 viser hvor stor andel av skolelederne som har krysset av for de ulike alternativene. Ser vi på alle skolelederne under ett, ser vi at flest (54 prosent) har krysset av for at de har en ressurslærer med fast prosentandel av stillingen. Mange, til sammen 42 prosent, svarer også at skoleeier har ansvaret for felles løsning for alle skolene. Samlet sett svarer svært få at de ikke har en IKT-driftsansvarlig med formelt ansvar (4 prosent).

Tabell 8.10: Hvordan organiseres IKT-driften ved deres skole? Prosentvis andel som har satt kryss ved de ulike alternativene, etter skolenivå, landsdel og skolestørrelse

	Alle (N=699)	Grunnskoler (N= 598)	VGS (N=101)	Oslo og Akershus (N=104)	Østlandet (N=178)	Sør- og Vestlandet (N=256)	Midt- og Nord- Norge (N=161)	De minste (N=177)	De mellomste (N=277)	De største (N=245)
Ett eller flere årsverk til IKT-driftsansvarlig i full stilling	13	4	65	21	11	12	11	5	13	19
IKT-driftsansvarlig i deltidstilling	22	22	23	30	19	22	21	20	18	27
Ressurslærer med fast prosentandel av stillingen	54	61	13	44	55	58	55	47	63	50
Skoleeier har ansvaret for felles løøsning for alle skolene	42	61	13	39	48	40	40	32	46	44
Ingen IKT-driftsansvarlig med formelt ansvar	4	5	1	3	5	4	7	10	3	2
Annet	7	7	5	5	5	7	9	14	4	4

Ser vi nærmere på skolenivå, ser vi at en betydelig høyre andel av grunnskolene enn av de videregående skolene svarer at de har en ressurslærer med fast prosentandel av stillingen. Mens 61 prosent av grunnskolene svarer dette, er tilsvarende andel for de videregående skolene 13 prosent. Grunnskolene har også en tilsvarende større andel som svarer at skoleeier har ansvaret for felles løsning for alle skolene. De videregående skolene, derimot, har en større andel som oppgir at de har ett eller flere årsverk til IKT-driftsansvarlig i full stilling. Mens 65 prosent av de videregående krysser av for dette, gjør 4 prosent av grunnskolene det samme (Tabell 8.10).

Når det gjelder landsdel, ser vi av tabell 8.10 at Oslo og Akershus (21 prosent) skiller deg noe ut fra de andre landsdelene ved å ha en høyere andel som svarer at de har ett eller flere årsverk til IKT-driftsansvarlig i full stilling og for IKT-driftsansvarlig i deltidsstilling (30 prosent), sammenliknet med de andre landsdelene. Samtidig har Oslo og Akershus en noe lavere andel som oppgir for at de har en ressurslærer med fast prosentandel av stillingen (44 prosent).

Til slutt viser Tabell 8.10 at de mellomstore skolene skiller seg noe ut ved å ha en høyere andel som svarer at de har en ressurslærer med fast prosentandel av stillingen (63 prosent). De minste skolene skiller seg ut ved å ha en litt mindre andel som svarer at de har ett eller flere årsverk til IKT-driftsansvarlig i full stilling (5 prosent) og at skoleeier har ansvaret for felles løsning for alle skolene (32 prosent), sammenliknet med de mellomste og de største skolene. De minste skolene har også en noe høyere andel som har svart at de ikke en IKT-driftsansvarlig med formelt ansvar (10 prosent). De største skolene skiller seg noe fra de minste og de mellomste ved at de har en litt større andel som svarer at de har en IKT-driftsansvarlig i deltidsstilling (27 prosent).

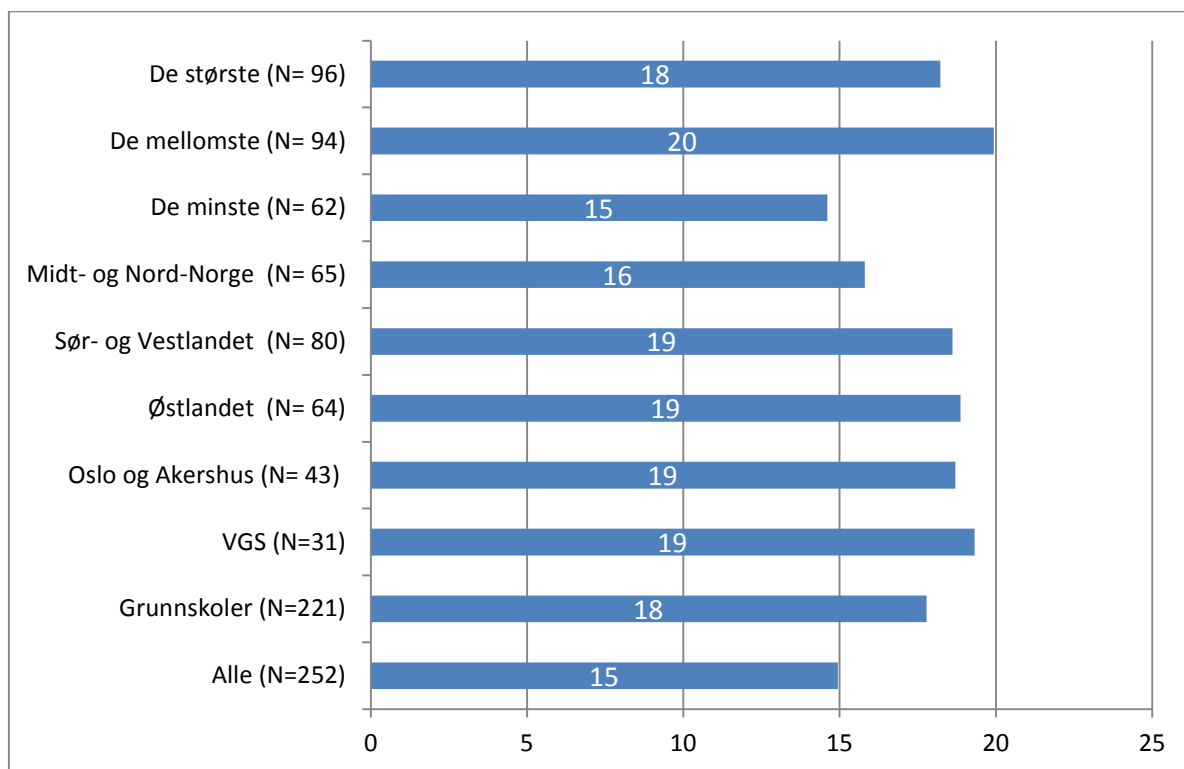
8.3.4 Innkjøp av digitale læremidler

Til slutt fikk skolelederne spørsmål om hvor stor andel av budsjettet til læremidler i 2014 som ble benyttet til digitale læremidler. Gjennomsnittet for alle skolelederne er på ca. 15 prosent av læremiddelbudsjettet (Figur 8.3).

Når det gjelder skolenivå, er det liten forskjell mellom hvor mye grunnskolene og de videregående skolene benyttet. Mens gjennomsnittlig andel av læremiddelbudsjettet for grunnskolene sin del var på 17,8 prosent, var tilsvarende andel for de videregående skolene sin del 19,3 prosent.

Skiller vi mellom landsdelene ser vi at Midt- og Nord-Norge (15,8 prosent) skiller seg ut ved å ha en noe mindre andel av læremiddelbudsjettet som ble brukt til digitale læremidler, sammenliknet med de andre landsdelene.

Figur 8.3 viser også at de minste skolene (14,6 prosent) bruke en noe mindre andel av læremiddelbudsjettet på digital læremidler sammenliknet med de største (18,2 prosent) og de mellomste (19,9 prosent).

Figur 8.3: Omtrent hvor stor andel av budsjettet til læremidler ble benyttet til digitale læremidler i 2014? Gjennomsnittlig prosentvis andel, etter skolestørrelse, landsdel og skolenivå

8.4 Oppsummering

De aller fleste skoleeiere pålegger sine skoler å bruke IKT i sitt pedagogiske arbeid. Bare 6 prosent av skoleeierne oppgir at de i liten eller ingen grad pålegger sine skoler dette. Samtidig virker de også tydelige på at de i liten grad bestemmer hvilke digitale læremidler skolene skal benytte. Her bestemmer skolene i stor grad selv.

Svarene tyder på at skoleeierne i Oslo og Akershus i større grad enn skoleeierne i de andre landsdelene påvirker hvilke digitale læremidler skolene skal benytte. Oslo og Akershus har i tillegg den høyeste andelen skoleeiere som svarer at de i stor grad pålegger skolene å bruke IKT i sitt arbeid.

Vi finner også enkelte forskjeller etter kommunestørrelse på disse spørsmålene. De minste kommunene lar sine skoler i større grad bestemme hvilke digitale læremidler de skal benytte. De minste kommunene har dessuten en noe større andel skoleeiere som oppgir at de i liten eller ingen grad pålegger skolene å bruke IKT i sitt pedagogiske arbeid. De aller største kommunene har den største andelen skoleeiere som svarer at de i stor grad pålegger skolene å bruke IKT i ditt pedagogiske arbeid.

Når det gjelder prioritering av innkjøp av IKT-relaterte produkter og tjenester, finner vi at særlig bærbare datamaskiner har vært prioritert i 2015-budsjettene. 91 prosent av skoleeierne svarer at de prioriterer dette i stor grad eller i noen grad i sine budsjetter. Også infrastruktur (82 prosent), digitale læremidler (91) og interaktive tavler (76 prosent) prioriteres i stor grad.

Når det gjelder skoleleders vurdering av i hvilken grad ulike aktører involveres i skolens valg av digitale læremidler, finner vi at særlig skoleledelsen har en sentral rolle. Skoleeier er også ofte involvert, mens det varierer en del i hvilken grad lærerne involveres i slike prosesser. Den enkelte lærer i de videregående skolene involveres oftere enn lærerne ved grunnskolene. De minste skolene ser ut til å involvere lærerne mer i slike prosesser enn de større skolene.

På spørsmål om kapasiteten på internettforbindelsen inn til skolen svarer i underkant av 1 av 3 skoler at de er litt uenig eller helt uenig i at internettforbindelsen er tilstrekkelig til at de får gjennomført de aktivitetene skolen ønsker på nett. De videregående skolene er i noe større grad enn grunnskolene enig i at kapasiteten er tilstrekkelig.

Skolene på Sør- og Vestlandet er i størst grad enig i at kapasiteten er tilstrekkelig, mens skolene i Midt- og Nord-Norge har den laveste andelen som oppgir at kapasiteten på internettforbindelsen er tilstrekkelig.

Når det gjelder organisering av IKT-driften har over halvparten krysset av for at de har en ressurslærer med fast prosentandel av stillingen til drift av IKT. Mange, 42 prosent, svarer også at skoleeier har ansvaret for en felles løsning for alle skolene. Svært få skoler har en IKT-driftsansvarlig med formelt ansvar.

De videregående skolene har oftere enn grunnskolene ett eller flere årsverk til IKT-driftsansvarlig i full stilling. Grunnskolene har oftere en felles løsning gjennom skoleeier eller en ressurslærer med en fast prosentandel av stillingen som tar seg av dette.

Skolene i Oslo og Akershus har en høyere andel som svarer at de har ett eller flere årsverk til IKT-driftsansvarlig i fast stilling, sammenliknet med de andre landsdelene.

De minste skolene har en lavere andel som svarer at de har ett eller flere årsverk til IKT-driftsansvarlig i fast stilling og at skoleeier har ansvaret for en felles løsning for alle skolene.

Gjennomsnittlig brukte skolene 15 prosent av læremiddelbudsjettet for 2014 på digitale læremidler. De videregående skolene bruker gjennomsnittlig noe mer enn grunnskolene, men forskjellene er svært små.

Midt- og Nord-Norge en noe mindre andel av budsjettet på digitale læremidler, sammenliknet med de øvrige landsdelene. Det samme gjelder for de minste skolene, som bruker noe mindre del av læremiddelbudsjettet på digitale læremidler enn de store og de mellomstore skolene.

9 Spørsmål om krenkelses i Elevundersøkelsen 2014

I Elevundersøkelsen 2013 ble det innført nye spørsmål om krenkelses. Formålet var å få informasjon om hvilke former for krenkelses elevene opplever, hvem de krenkes av og hvor krenkelsene oppstår. Denne informasjonen øker skolenes mulighet til å følge opp hendelsene på en mer systematisk måte. Elevundersøkelsen 2014 viser en betydelig nedgang i forekomsten av krenkelses.

Det er ønskelig å vite mer om skolenes vurdering av spørsmålene om krenkelses, og hvordan skolene benytter resultatene av spørsmålene i sitt arbeid. For å undersøke dette ble det utarbeidet tre spørsmål som gikk til skoleeiere i kommuner og fylkeskommuner, og til skoleledere i grunnskolen og videregående. Spørsmålene handler om nytten av mer detaljert informasjon om krenkelses, om informasjonen har blitt fulgt opp og hvordan dette har foregått.

9.1 Spørsmål om krenkelses har gitt nyttig informasjon

Skoleledernes og –eiernes opplevde nytte av spørsmålene om krenkelses vises i tabellene 9.1 og 9.2 og i figur 9.1. Tabell 9.1 viser at majoriteten av skolelederne oppgir at spørsmål om krenkelses har gitt nyttig informasjon i stor eller svært stor grad. I alt 58 prosent krysser av for et av disse to alternativene.

Det er kun mindre forskjeller i hvordan skoleledere ved små og store skoler svarer. 52 prosent av skolelederne ved de minste skolene krysser av for i svært stor grad eller i stor grad. Det tilsvarende tallet for skoleledere ved de mellomste og de største skolene er 61 prosent. Analyser viste ingen forskjeller i opplevd nytte av spørsmålene mellom kommuner i ulike landsdeler og mellom ulike skoleslag som barneskole, ungdomsskole og videregående.

Tabell 9.1: I hvilken grad har spørsmål om krenkelses gitt nyttig informasjon om elevenes skolemiljø? Skoleledere ved grunnskoler og videregående skoler.

	I svært stor grad %	I stor grad %	Hverken/ eller %	I liten grad %	I svært liten grad %	Total %	N
De minste	12	40	37	8	3	100	165
De mellomste	13	48	29	9	1	100	269
De største	9	52	31	8	0	100	233
Total	11	47	32	8	1	100	667

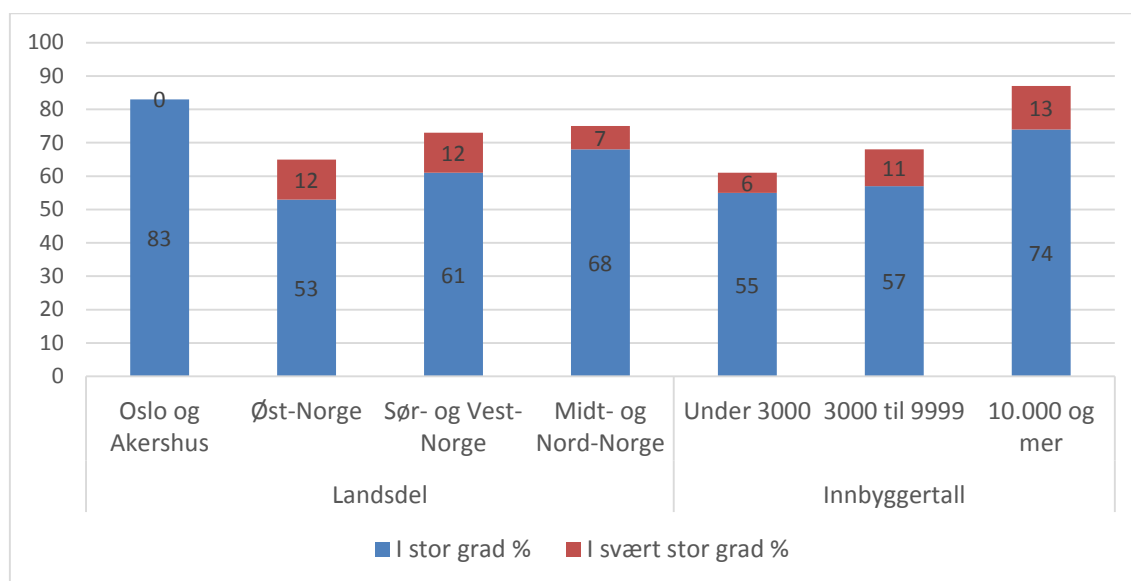
Tabell 9.2 viser skoleeierens opplevde nytte av spørsmål om krenkelser. Flertallet, omtrent syv av ti, svarer at spørsmålene i stor eller svært stor grad har gitt nyttig informasjon. Det er ikke betydelige forskjeller i hvordan kommuner og fylkeskommuner vurderer nytten av spørsmålene.

Tabell 9.2: I hvilken grad har spørsmål om krenkelser gitt nyttig informasjon om elevenes skolemiljø? Skoleeiere.

	I svært stor grad	I stor grad	Hverken/ eller	I liten grad	I svært liten grad	Total	N
	%	%	%	%	%	%	
Kommuner	10	61	25	3	1	100	101
Fylkeskommuner	6	61	33	0	0	100	18
Total	9	61	26	3	1	100	119

Videre analyser av svarene fra kommunen viser noe variasjon etter landsdel og kommunestørrelse. Dette presenteres i figur 9.1. Figuren viser at andelen som krysser av for i stor grad eller i svært stor grad er høyere i Oslo og Akershus enn i Øst-Norge. De to andre landsdelen ligger mellom de to ytterpunktene. Videre ser vi at andelen som opplever spørsmålene om krenkelser som nyttig er høyere i de største kommunene enn i de minste og mellomstore kommunene.

Tabellen som figur 9.1 er basert på vises i vedlegg 9.1.

Figur 9.1: I hvilken grad har spørsmål om krenkelser gitt nyttig informasjon om elevenes skolemiljø? Andel kommuner som svarer I stor grad og I svært stor grad, etter landsdel og innbyggertall. Prosent. N = 101.

9.2 Et klart flertall har fulgt opp resultatene

Tabell 9.3 viser at så mange som 90 prosent av skolelederne svarer ja til at skolen har fulgt opp resultatene av spørsmål om krenkelser. Andelen som svarer dette er relativt lik ved skoler av ulik størrelse. Videre analyser viser heller ingen betydelige forskjeller mellom ulike skoleslag og mellom skoler i ulike landsdeler.

Tabell 9.3: Har skolen fulgt opp resultatene av spørsmål om krenkelser i arbeidet med elevenes skolemiljø? Skolelederes svar etter skolestørrelse.

	Ja %	Nei %	Total %	N
De minste	84	16	100	164
De mellomste	93	7	100	268
De største	91	9	100	234
Total	90	10	100	666

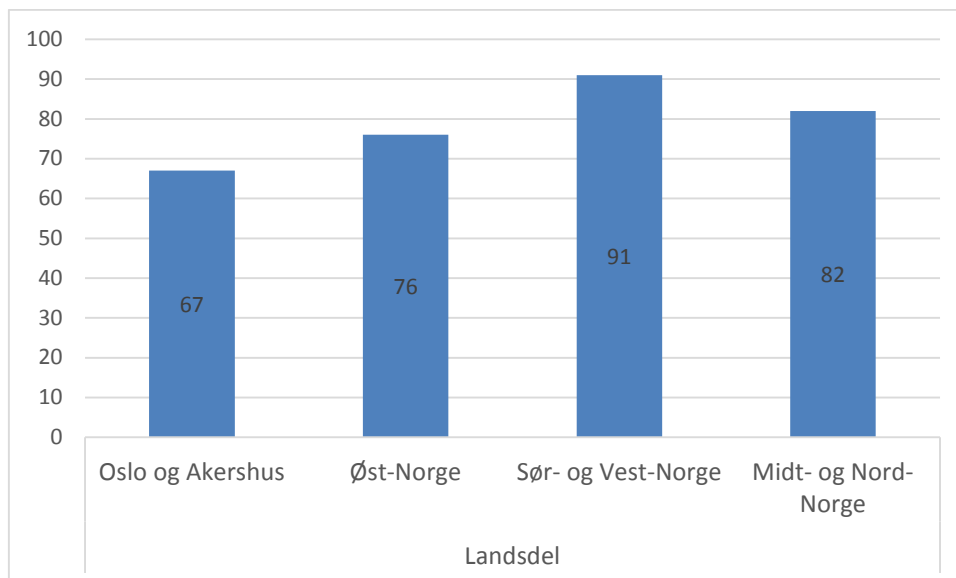
Som tabell 9.4 viser er andelen skoleeiere som svarer at de har fulgt opp resultatene av spørsmål om krenkelser også høy. Omtrent åtte av ti skoleeiere svarer ja på spørsmålet. Det er ingen forskjeller i hvordan kommuner og fylkeskommuner svarer.

Tabell 9.4: Har skoleeier fulgt opp resultatene av spørsmål om krenkelser i arbeidet med elevenes skolemiljø? Skoleeiere.

	Ja %	Nei %	Total %	N
Kommuner	82	18	100	101
Fylkeskommuner	82	18	100	17
Total	82	18	100	118

Videre analyser av kommunene viser ingen forskjell etter kommunestørrelse. Derimot finner vi noe variasjon mellom landsdelene – som vist i figur 9.2. Skoleeiere i Oslo og Akershus har fulgt opp resultatene av spørsmål om krenkelser i mindre grad enn skoleeiere i Sør- og Vest-Norge.

Ved å sammenlikne figur 9.1 og figur 9.2 ser vi at i Oslo og Akershus er andelen skoleeiere som opplever spørsmålene om krenkelser som nyttige høyere enn andelen som sier at de har fulgt opp resultatene. For de andre landsdelene er det motsatt: andelen som har fulgt opp resultatet er høyere enn andelen som opplevde spørsmålene som nyttige.

Figur 9.2: Andel kommuner som har fulgt opp resultatene av spørsmål om krenkelser etter landsdel. Prosent.

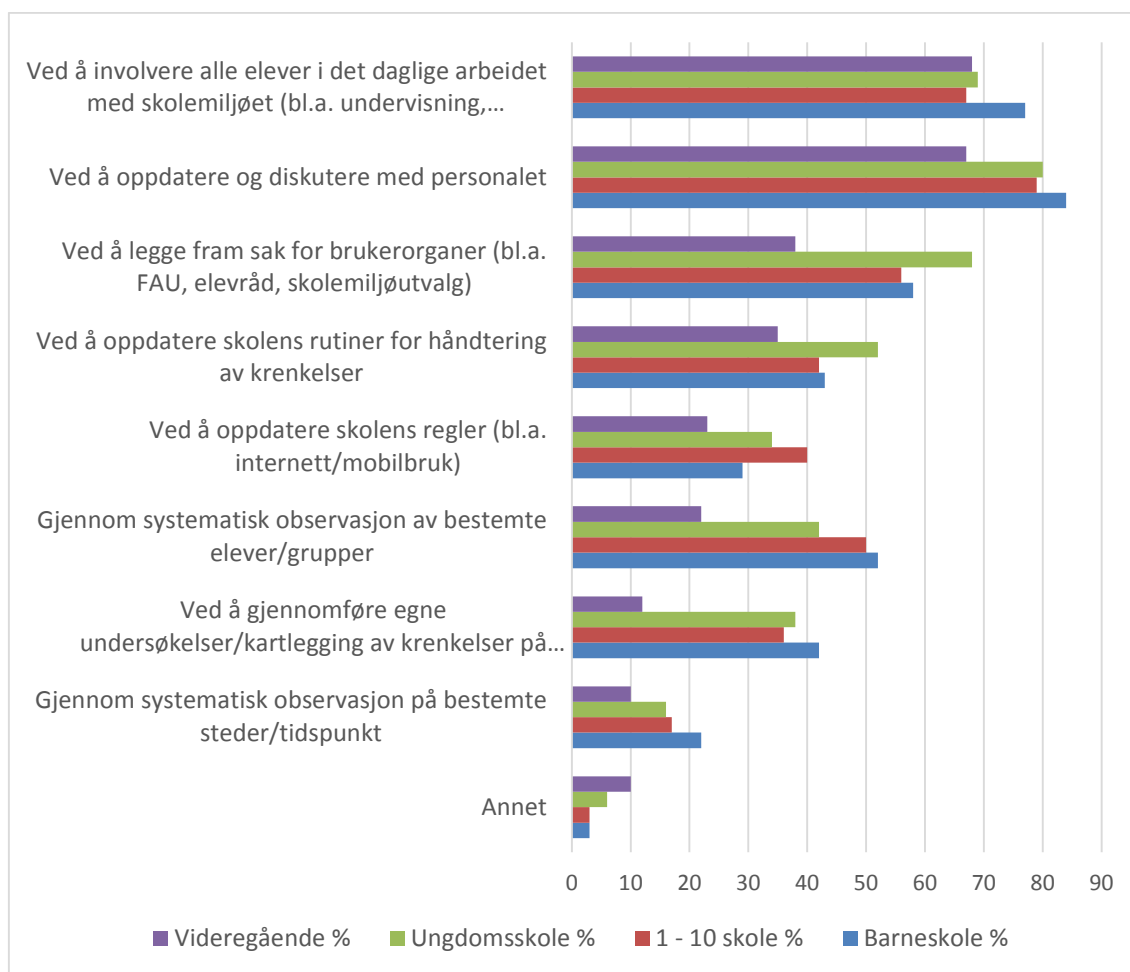
Det siste spørsmålet handlet om hvordan resultatene av spørsmål om krenkelser har blitt fulgt opp. Skolelederne og –eierne ble presentert for en liste over mulige måter resultatene kan følges opp på, og ble bedt om å krysse av for de tiltakene som var benyttet ved deres skole/kommune/fylkeskommune.

Figur 9.3 viser de ulike svaralternativene skolelederne kunne velge mellom, og hvordan skoleledere ved ulike skoleslag har svart. Tabellen som figuren er basert på vises i vedlegg 9.2.

Figuren viser at det å involvere alle elevene i det daglige arbeidet med skolemiljøet og å oppdatere og diskutere med personalet er de tiltakene som flest skoler bruker. Andelen skoleeiere som krysset av for disse tiltakene er relativt høy, omkring 70 til 80 prosent.

Det er enkelte forskjeller mellom skoleslagene i hvilke tiltak som brukes. Andelen skoleledere som svarer at de har oppdatert og diskutert med personalet og lagt fram sak for brukerorgan er lavere blant videregående skoler enn blant de andre skoleslagene.

Andelen blant grunnskoler som krysset av for de ulike tiltakene er gjennomgående høyere enn andelen blant videregående. Det tyder på at grunnskoler oftere bruker flere tiltak enn videregående. Forskjellene mellom barne-, ungdoms- og 1-10 skoler er i de fleste tilfellene relativt små.

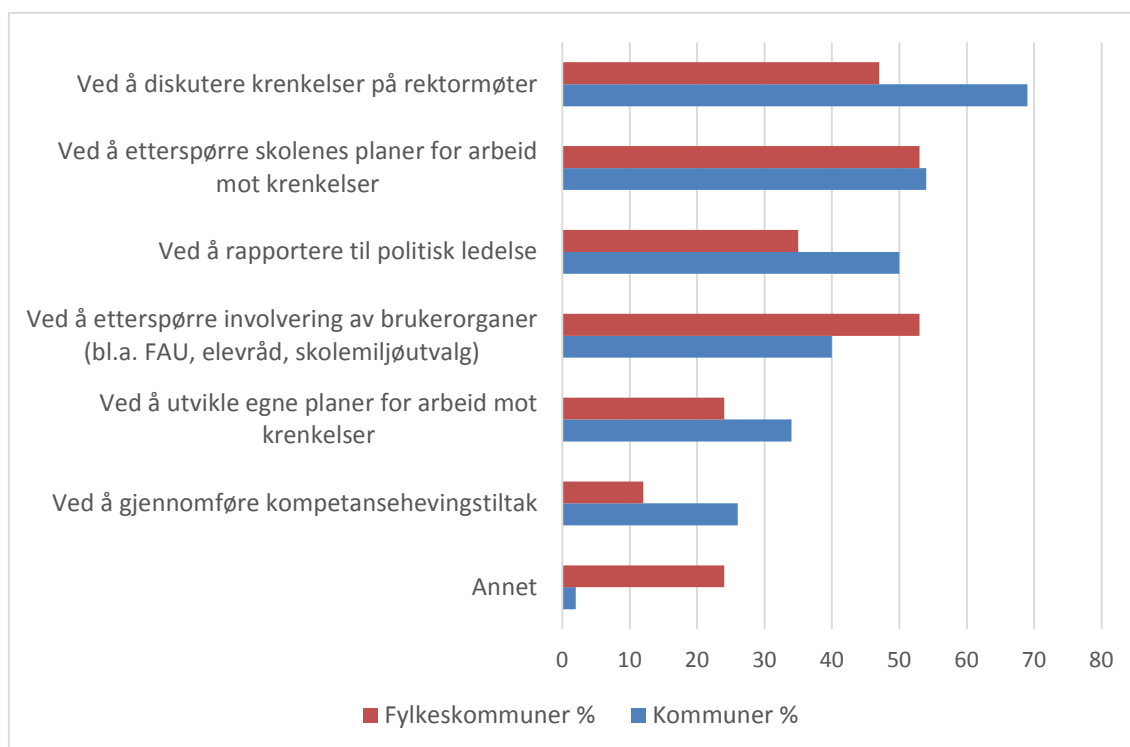

Figur 9.3: Hvordan har skolen fulgt opp resultatene av spørsmål om krenkelseser i arbeidet med elevenes skolemiljø? Andel som har krysset av for de ulike alternativene etter skoleslag.

I tillegg til de oppgitte svarkategoriene kunne skolelederen også krysse av for annet. De som gjorde det ble bedt om å beskrive hvilke andre måter de har fulgt opp resultatene på. I alt 28 skoleledere gjorde dette. Svarene deres kan deles inn i følgende kategorier:

- Satsinger som Zero, PALS, Olweus, trivselsvakter og MOT
- Drøftinger blant ansatte på skolen
- Samtaler og diskusjoner med elevene
- Samtaler med foreldrene
- Oppfølging av enkelttilfeller

Figur 9.4 viser hvordan skoleeierne svarer på spørsmål om hvordan de har fulgt opp resultatene av spørsmål om krenkelseser. Som figuren viser er noen forskjeller mellom kommuner og fylkeskommuner. De vanligste framgangsmåtene for kommuner er å diskutere krenkelseser på rektormøter, å etterspørre skolens planer for arbeid mot krenkelseser og å rapportere til politisk ledelse. For fylkeskommuner er å etterspørre involvering av brukerorgan, å etterspørre skolens planer for arbeid mot krenkelseser og å diskutere krenkelseser på rektormøter de tiltakene flest krysser av for.

Figur 9.4: Hvordan har skoleeier fulgt opp resultatene av spørsmål om krenkelsler i arbeidet med elevenes skolemiljø? Skoleeiere.

Fem av skoleeierne som krysset av for kategorien annet spesifiserte nærmere hvilke tiltak de hadde iverksatt. Dette er deres uredigerte svar:

- Etterspørre konkrete tiltak
- Alle skolene har tidligere utarbeidet forebyggende planer mot mobbing og bruker Zero. Dette har vi også brukt i arbeidet mot krenkelsler.
- Krenkelsler er innarbeidet i skolens planer for oppfølging av det psykososiale miljø. Hele planen følges opp. I 2015 er det intervjurunde med elevrådene på alle skoler, det tas opp politisk og skolene rapporterer. Eget seminar med elever og led
- Og i møter med alle skoleledere
- Følges opp i utviklingsdialoger med skolene
- Skolebesøk

9.3 Oppsummering

I Elevundersøkelsen 2013 ble det innført nye spørsmål om krenkelsler. Formålet var å øke skolenes mulighet til å følge opp hendelsene på en mer systematisk måte, ved hjelp av informasjon om hvilke former for krenkelsler elevene opplever, hvem de krenkes av og hvor krenkelsene oppstår.

For å få kunnskap om skolenes vurdering av spørsmålene om krenkelse, og hvordan skolene benytter resultatene av spørsmålene i sitt arbeid ble det laget tre spørsmål som gikk til skoleeiere i kommuner og fylkeskommuner, og til skoleledere i grunnskolen og videregående. Spørsmålene handler om nytten av mer detaljert informasjon om krenkelsler, om informasjonen har blitt fulgt opp og hvordan dette har foregått.

I alt 58 prosent av skolelederne svarer at spørsmål om krenkelser i stor eller svært stor grad har gitt nyttig informasjon elevenes skolemiljø. Det er liten variasjon etter landsdel, skoleslag og antall elever i hvordan skolelederne vurderer nytten av spørsmålet.

90 prosent av skolelederne forteller at de har fulgt opp resultatet av spørsmål om krenkelser. Andelen som svarer dette er relativt lik ved skoler av ulik størrelse, og det er heller ingen betydelige forskjeller mellom ulike skoleslag og mellom skoler i ulike landsdeler.

Det å involvere alle elevene i det daglige arbeidet med skolemiljøet og å oppdatere og diskutere med personalet er de tiltakene som flest skoleledere har benyttet for å følge opp resultatet av spørsmål om krenkelser. Omkring 70 til 80 prosent oppgir at de har brukt disse tiltakene. Andelen blant grunnskoler som krysser av for de ulike tiltakene er gjennomgående høyere enn andelen blant videregående. Det tyder på at grunnskoler oftere bruker flere tiltak enn videregående. Det er liten variasjon mellom skoleslagene i andelen som oppgir å bruke de ulike tiltakene.

Når det gjelder skoleeierne finner vi at omtrent syv av ti svarer at spørsmålene om krenkelser i stor eller svært stor grad har gitt nyttig informasjon. Det er kun mindre forskjeller i hvordan kommuner og fylkeskommuner vurderer nytten av spørsmålet. Derimot er det noe variasjon etter landsdel og kommunestørrelse. Andelen som opplever spørsmålene om krenkelser som nyttige er høyest i de store kommunene, og høyere i Oslo og Akershus enn i Øst-Norge.

Omtrent åtte av ti skoleeiere oppgir at de har fulgt opp resultatene av spørsmål om krenkelser. Det er ingen forskjell i hvordan kommuner og fylkeskommuner svarer. Skoleeiere i Oslo og Akershus har fulgt opp resultatene av spørsmål om krenkelser i mindre grad enn skoleeiere i Sør- og Vest-Norge.

Fylkeskommuner og kommuner har fulgt opp resultatene av spørsmål om krenkelser på litt forskjellig vis. De vanligste framgangsmåtene for kommuner er å diskutere krenkelser på rektormøter, å etterspørre skolens planer for arbeid mot krenkelser og å rapportere til politisk ledelse. For fylkeskommuner er å etterspørre involvering av brukerorgan, å etterspørre skolens planer for arbeid mot krenkelser og å diskutere krenkelser på rektormøter de tiltakene flest krysser av for.

10 Skoleeiers vurdering av fylkesmannens arbeid

Fylkesmannen har en sentral rolle i tiden fremover med kommunereform og omstilling. Direktoratet har igangsatt en prosess med å vurdere fylkesmennenes oppgaveportefølje, og behovet for kapasitet og kompetanse. I det videre utviklingsarbeidet har Utdanningsdirektoratet behov for kunnskap om skoleeiers tilfredshet og opplevelse av fylkesmennenes arbeid på opplæringsområdet.

Spørsmålene innenfor dette temaet ble stilt til kommuner og fylkeskommuner.

10.1 Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen anses som en viktig medspiller

Tabell 10.1: I hvor stor grad opplever du at Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er en viktig medspiller for kommunen for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i grunnsopplæringen? Prosent

	I svært stor grad	I stor grad	Hverken/eller	I liten grad	I svært liten grad	N
Kommune	23	53	16	7	2	101
Fylkeskommune	17	33	33	11	6	18
Totalt	22	50	19	8	3	119

Alt i alt opplever kommunene og fylkeskommunene at Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er en nokså viktig medspiller for kommunen for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i grunnsopplæringen. Tallgrunnlaget for fylkeskommunene er selvsagt lavt, og for å gi et tydeligere bilde av hvor mange som befinner seg i de ulike andelene i tabell 10.1, kan vi presisere at ni fylkeskommuner svarer at de i stor grad eller i svært stor grad opplever at Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er en viktig medspiller, tre svarer at de i liten eller svært liten grad opplever dette, mens seks fylkeskommuner er nøytrale. Fylkeskommunene (33 prosent) har en litt større andel enn kommunene (16 prosent) som plasserer seg i verken/eller-kategorien, men det er som sagt viktig å huske på at tallgrunnlaget for fylkeskommunene er lavt slik at én enhet påvirker de prosentvise andelene relativt mye. Blant kommunene (76 prosent) er det en noe større andel enn blant fylkeskommunene (50 prosent) som svarer at de i svært stor grad eller i stor grad opplever Oppvekst- og utdanningsavdelingen som en viktig medspiller.

Ser vi bare på kommunene (tabell 10.2) finner vi enkelte forskjeller mellom landsdelene. Midt- og Nord-Norge (86 prosent) har den største andelen som svarer at de i svært stor grad eller i stor grad opplever at Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er en viktig medspiller for kommunen for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i grunnopplæringen. Lavest andel har Oslo og Akershus med 67 prosent. Vært oppmerksom på at tallgrunlaget for Oslo og Akershus er lavt. Oslo og Akershus har derimot ingen kommuner som svarer at de i svært liten grad eller i liten grad opplever Fylkesmannen som en viktig medspiller (tabell 10.2).

Tabell 10.2: I hvor stor grad opplever du at Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er en viktig medspiller for kommunen for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i grunnopplæringen? Kommuner, etter landsdel. Prosent

	I svært stor grad	I stor grad	Hverken/ eller	I liten grad	I svært liten grad	N
Oslo og Akershus	0	67	33	0	0	6
Øst-Norge	18	53	21	9	0	34
Sør- og Vest-Norge	30	42	15	9	3	33
Midt- og Nord-Norge	25	61	7	4	4	28

En inndeling etter kommunestørrelse (innbyggertall), som vist i tabell 10.3, viser at de minste kommunene (85 prosent) har en noe større andel som svarer at de i svært stor grad eller i stor grad opplever at Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er en viktig medspiller for kommunen for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i grunnopplæringen, sammenliknet med de mellomstore og de stor kommunene (begge 70 prosent).

Tabell 10.3: I hvor stor grad opplever du at Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er en viktig medspiller for kommunen for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i grunnopplæringen? Kommuner, etter innbyggertall. Prosent

	I svært stor grad	I stor grad	Hverken/ eller	I liten grad	I svært liten grad	N
Under 3000	32	53	12	3	0	37
3000 til 9999	27	43	22	5	3	30
10.000 og mer	7	63	13	13	3	101

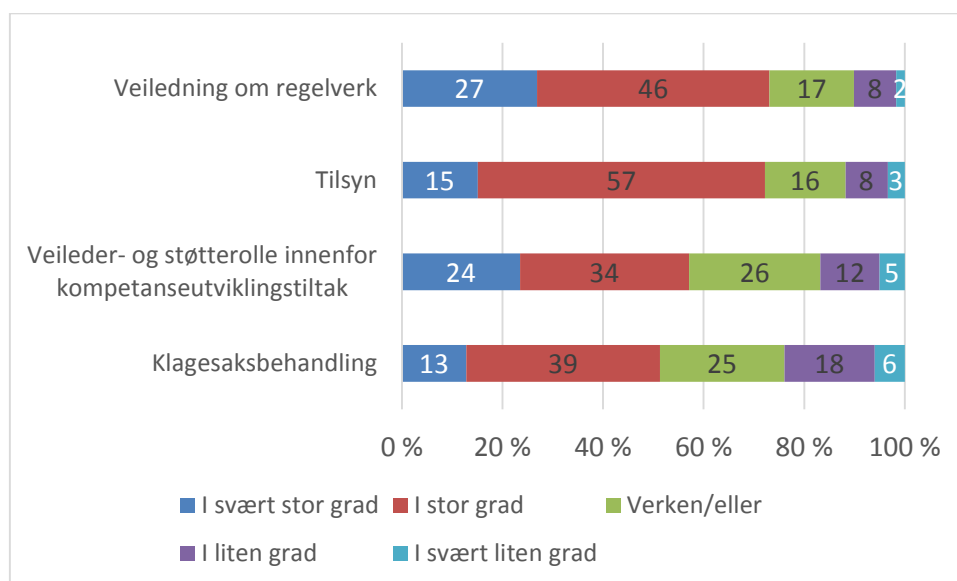
10.2 Virkemidlene hos Fylkesmannen oppleves som viktige

På mer spesifikke spørsmål om i hvilken grad skoleeier opplever at ulike virkemidler hos Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er viktig for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i skoletilbudet til barn og unge, svarer de fleste at virkemidlene oppleves som viktige (figur 10.1). Virkemidlene det ble spurt om er *klagesaksbehandling*, *tilsyn*, *veiledning om regelverk*, og *veileder og støtterolle innenfor kompetanseutviklingstiltak*. Få svarer at virkemidlene i liten eller svært liten grad oppleves som viktige.

Virkemiddelet som oppfattes som viktigst for skoleeierne er *veiledning om regelverk*. Her svarer 73 prosent at de i svært stor grad eller i stor grad opplever virkemiddelet som viktig. *Tilsyn* (72 prosent) oppleves også i stor grad som et viktig virkemiddel, mens *veileder og støtterolle innenfor kompetanseutviklingstiltak* (58 prosent) og *klagesaksbehandling* (52 prosent) i litt mindre grad anses som viktige virkemidler (Figur 10.1).

Generelt er kommunene og fylkeskommunene både noe mer nøytrale når det gjelder virkemidlene *veileder og støtterolle innenfor kompetanseutviklingstiltak* og *klagesaksbehandling*, samtidig som disse to virkemidlene også har litt større andeler som har svart at de i svært liten grad eller i liten grad vurderer virkemidlene som viktige for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i skoletilbudet (Figur 10.1).

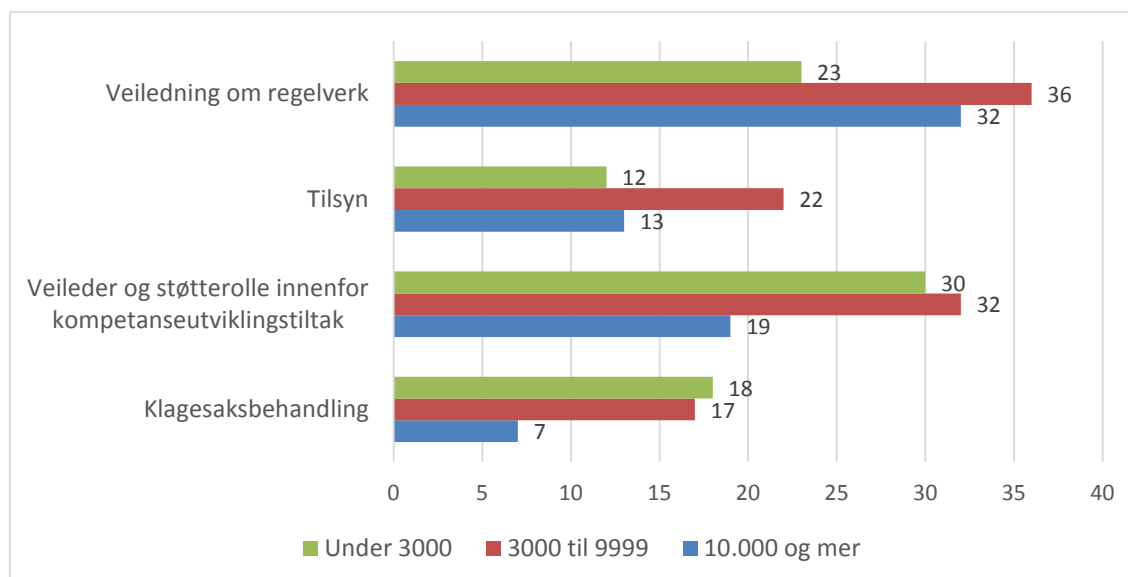
Tabellen som figur 10.1 er basert på vises i vedlegg 10.1.

Figur 10.1: I hvor stor grad opplever du at disse virkemidlene hos Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er viktig for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i skoletilbudet til barn og unge? Prosent

Figur 10.2 viser andelen som svarer i svært stor grad for de fire virkemidlene etter kommunestørrelse. Figuren viser at det er noe variasjon mellom kommuner av ulik størrelse. *Veiledning om regelverk* er mindre viktig i de minste kommunene enn i de største og mellomstore kommunene. *Veileder og støtterolle innenfor kompetanseutviklingstiltak* og *klagesaksbehandling* er noe mindre viktig i de største kommunene enn i de små og mellomstore kommunene.

Tabellen som figur 10.2 er basert på vises i vedlegg 10.2.

Figur 10.2: I hvor stor grad opplever du at disse virkemidlene hos Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er viktig for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i skoletilbudet til barn og unge? Andel som svarer i svært stor grad etter kommunestørrelse. Prosent

10.3 Oppsummering

Skoleeier opplever i stor grad Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen som en viktig medspiller for kommunen for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i grunnopplæringen. Skiller vi mellom landsdelene, finner vi at Midt- og Nord-Norge (86 prosent) har den største andelen som svarer at de i svært stor grad eller i stor grad opplever at Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er en viktig medspiller. Vi finner også at de minste kommunene (85 prosent) har en noe større andel som svarer at de i svært stor grad eller i stor grad opplever at Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er en viktig medspiller, sammenliknet med de mellomstore og de store kommunene (begge 70 prosent).

Når vi spesifikt ser på Oppvekst- og utdanningsavdelingens ulike virkemidler for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i skoletilbudet til barn og unge, opplever skoleeier også disse som nokså viktige. *Veiledning og regelverk* og *tilsyn* oppleves som viktigere virkemidler enn *veileder- og støtterolle innenfor kompetanseutviklingstiltak* og *klagesaksbehandling*.

11 Veiledning som del av felles nasjonalt tilsyn 2014-17

Felles nasjonalt tilsyn er en ny og omfattende satsing i sektoren som inneholder flere nye elementer. I 2014 hadde felles nasjonalt tilsyn hovedtemaet «Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen». Skoleeiere og skoleledere fikk innføring i tilsynstemaet ved samlinger ledet av fylkesmannen og veiledningsmaterieell tilgjengelig fra Utdanningsdirektoratets hjemmeside. Fra 2015 kan egenvurderingen gjennomføres i et eget webbasert verktøy kalt RefLex.

Det er viktig å undersøke hvordan de nye elementene og det webbaserte verktøyet er mottatt. Det ble derfor utviklet et spørreskjema som gikk til skoleledere og skoleeiere.

11.1 Skoleledernes svar

Skolelederne fikk i alt 14 spørsmål. Spørsmålene handler om fire tema: veiledning fra fylkesmann eller skoleeier, gjennomføring av egenvurdering, bruk av RefLex og veiledning i forbindelse med større tilsynssatsinger.

En innledende gjennomgang av skoleledernes svar viser at forskjellene mellom landsdelene i mange tilfeller er betydelige. Presentasjonen kommer derfor til å fokusere på hva skoleledere i ulike landsdeler svarer. Vi kommer også til å vise svarfordelingen etter skoleslag og elevtall dersom analysene viser betydelig variasjon.

11.1.1 *Åtte av ti har fått veiledning*

Innledningsvis ble skolelederne bedt om å oppgi om de har fått veiledning om innholdet i felles nasjonalt tilsyn 2014-17, og i tilfelle hvem de har fått veiledning fra. Svarene vises i tabell 11.1. Omtrent åtte av ti svarer at de har fått veiledning fra fylkesmannen, skoleeier eller begge disse instansene. Det er forskjeller mellom landsdelene i andelen som har fått veiledning. Forskjellene er særlig store når det gjelder andelen som sier de har fått veiledning av både fylkesmannen og skoleeier. I Oslo og Akershus er det omtrent en av to skoleledere som svarer slik, mens det tilsvarende tallet på Sør- og Vestlandet er en av fire.

Totalt 21 prosent har ikke fått veiledning. 16 prosent har ikke fått invitasjon, og fem prosent har fått invitasjon, men ikke deltatt. Det er forskjeller mellom landsdelene også her. I Oslo og Akershus er det ti prosent som sier at de ikke har fått veiledning, hvorav syv prosent ikke har fått tilbud om dette. På Sør- og Vestlandet er et til sammen 29 prosent som ikke har fått veiledning, hvorav 24 prosent ikke har fått tilbud om dette.

Tabell 11.1: Har dere fått veiledning om innholdet i felles nasjonalt tilsyn 2014–17. Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen?

	Oslo og Akershus %	Østlandet %	Sør- og Vestland et %	Midt- og Nord-Norge %	Total %
Ja, vi har fått veiledning fra både Fylkesmannen og skoleeier	49	41	26	31	34
Ja, vi har fått veiledning fra Fylkesmannen	20	34	23	34	28
Ja, vi har fått veiledning fra skoleeier	20	11	22	13	17
Nei. Vi har fått invitasjon, men ikke deltatt	3	4	5	7	5
Nei. Vi har ikke fått invitasjon	7	10	24	16	16
Total	100	100	100	100	100
N	98	167	238	150	653

På spørsmål om de er kjent med veiledningsmaterialet og egenvurderingsskjemaene svarer seks av ti skoleledere at de er kjent med begge deler. Andelen som kjenner begge deler er høyere i Oslo og Akershus enn i de andre landsdelene. Her svarer tre av fire at de kjenner både veiledningsmaterialet og egenvurderingsskjemaene. På Sør- og Vestlandet er den tilsvarende andelen omtrent en av to.

Totalt en av fire skoleledere svarer at de kjenner hverken veiledningsmaterialet eller egenvurderingsskjemaene. Også er her er det forskjeller mellom landsdelene, og igjen er det Oslo og Akershus sammen med Sør- og Vestlandet som utgjør ytterpunktene. I Oslo og Akershus svarer 11 prosent at de ikke er kjent med veiledningsmaterialet eller egenvurderingsskjemaene. På Sør- og Vestlandet er det 36 prosent som svarer det samme.

Tabell 11.2: Er dere kjent med veiledningsmaterialet og egenvurderingsskjemaene som er utarbeidet i tilknytning til felles nasjonalt tilsyn 2014-17?

	Oslo og Akershus %	Østlandet %	Sør- og Vestland et %	Midt- og Nord-Norge %	Total %
Ja, med både veiledningsmaterialet og egenvurderingsskjemaene	75	68	47	55	59
Ja, med veiledningsmaterialet	9	13	13	13	12
Ja, med egenvurderingsskjemaene	4	5	4	3	4
Nei	11	14	36	28	25
Total	100	100	100	100	100
N	97	168	236	150	651

Svarene i tabellene 11.1 og 11.2 tyder på at det er klare forskjeller mellom landsdelene i andelen skoler som har fått veiledning, og andelen som kjenner veiledningsmaterialet og egenvurderingsskjemaene.

11.1.2 44 prosent har gjennomført egenvurdering

Tabell 11.3. viser at til sammen 44 prosent av skolelederne har gjennomført egenvurdering i minst et av temaene. Det er klare forskjeller mellom landsdelene. Mens 32 prosent av skoleledere i Oslo og Akershus svarer at de ikke har gjennomført egenvurdering, svarer over 60 prosent av skolelederne på Sør- og Vestlandet og i Midt- og Nord-Norge det samme.

Tabell 11.3: Har skolen gjennomført en egenvurdering av skolens praksis i temaene i felles nasjonalt tilsyn?

	Oslo og Akershus %	Østlandet %	Sør- og Vestlandet %	Midt- og Nord-Norge %	Total %
Ja, i alle tre temaene	43	23	15	13	21
Ja, i to av temaene	10	12	8	9	9
Ja, i ett av temaene	14	14	13	15	14
Nei	32	52	64	63	56
Total	100	100	100	100	100
N	97	164	237	150	648

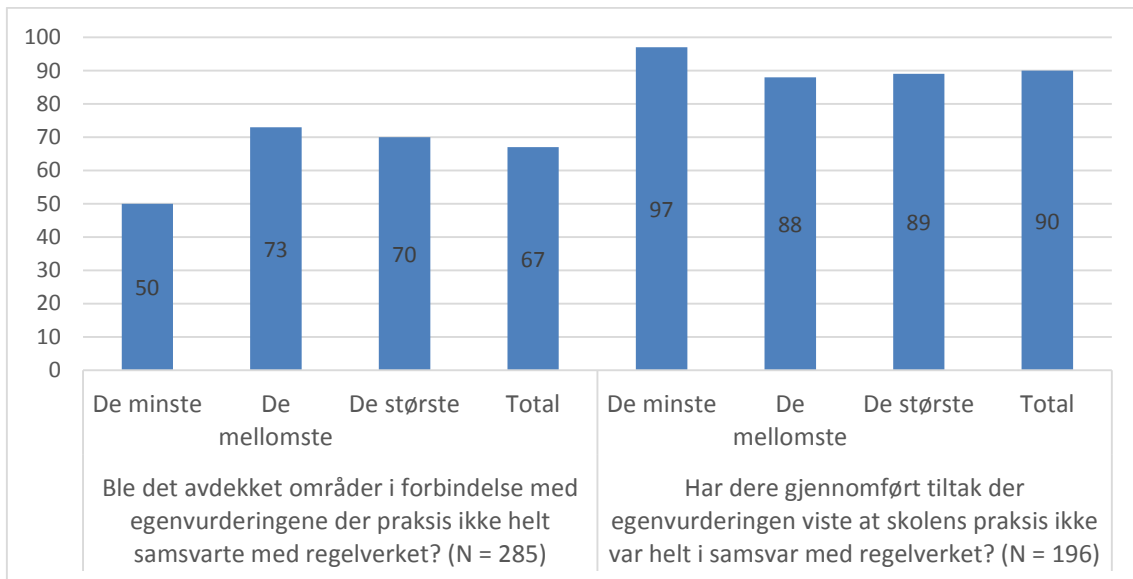
De som svarte ja på spørsmålet i tabell 11.3 ble spurt om hvilke grupper ved skolen som har gjennomført egenvurderingene. Svarene vises i tabell 11.4.

Tabell 11.4: Hvilke grupper ved skolen har gjennomført egenvurderingene?

	Oslo og Akershus %	Østlandet %	Sør- og Vestlandet %	Midt- og Nord-Norge %	Total %
Både lærere og ledelse/rektor	59	54	66	61	60
Ledelsen/rektor	35	43	30	36	36
Lærerne	6	4	3	4	4
Total	100	100	100	100	100
N	66	80	86	56	288

Tabell 11.4 viser at ved flertallet av skolene har både lærere og ledelse/rektor gjennomført egenvurderingene. 60 prosent svarer dette, mens 36 prosent svarer at bare ledelsen/rektor har gjennomført egenvurderingene, og fire prosent oppgir at det kun er lærerne som har gjort dette. Det er ikke store forskjeller mellom landsdelen i hvem som har gjennomført egenvurderingene.

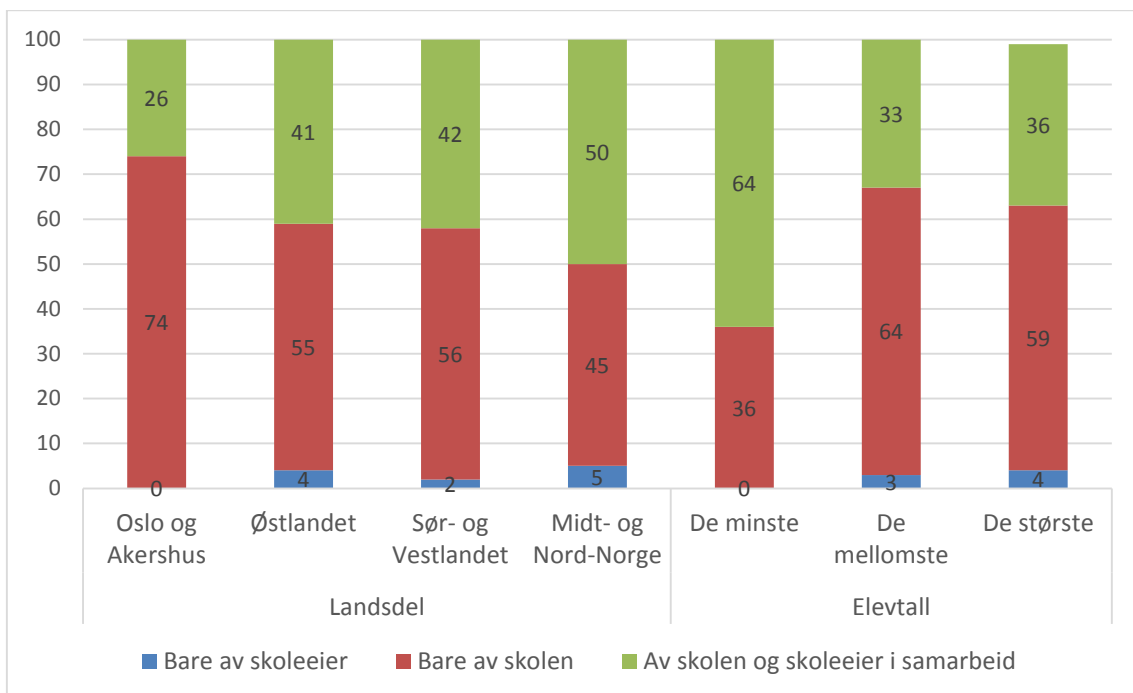
De som svarte ja til at skolen har gjennomført egenvurdering fikk spørsmål om det ble avdekket områder der praksis ikke samsvarer med regelverket. De som svarer ja til dette fikk videre et spørsmål om de har gjennomført tiltak i disse tilfellene. De to spørsmålene og skoleledernes svar vises i figur 11.1. Tabellen som figuren er basert på vises i vedlegg 11.1.

Figur 11.1: Skoleleders svar på om egenvurderingen avdekket områder der praksis ikke samsvarte med regelverket og om de har gjennomført tiltak i slike tilfeller. Andel som svarer ja, etter skolestørrelse.

Figuren viser at det ved to av tre skoler ble avdekket områder der praksis ikke samsvarte med regelverket. Andelen som svarer slik er lavere blant de minste skolene enn blant de mellomste og største. Videre ser vi at en svært høy andel skoler, ni av ti, oppgir at de har gjennomført tiltak i disse tilfellene. Svarene på dette spørsmålet varierer ikke vesentlig etter skolestørrelse.

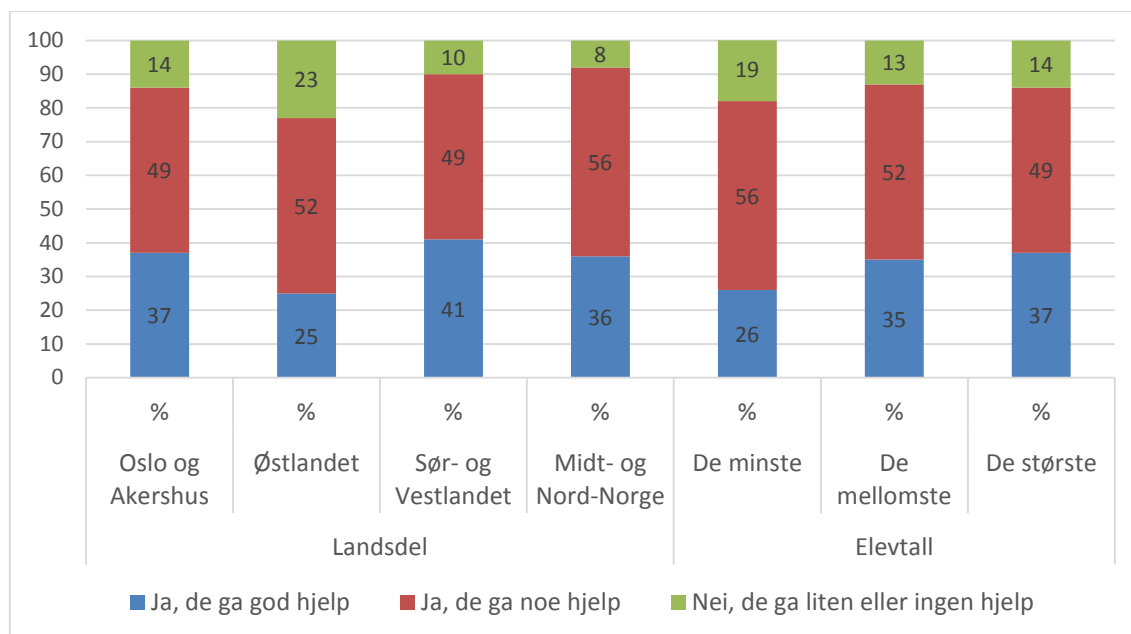
Skoleledere som svarte at de har gjennomført tiltak (jmf figur 11.2) fikk ytterligere et oppfølgingsspørsmål om hvem som bestemte valg av tiltak. Svarene vises i figur 11.2. Tabellen som figuren er basert på vises i vedlegg 11.2.

Figur 11.2: Ble valg av tiltak bestemt av dere eller av skoleeier? Skoleleders svar etter landsdel og elevtall. N = 177.

Figuren viser at svært få skoleledere forteller at tiltakene ble bestemt av bare skoleeier. At tiltakene ble bestemt av skolen alene eller i samarbeid med skoleeier er de to alternativene som flest skoleledere velger. Det er noe variasjon etter landsdel og etter skolestørrelse. Andelen skoleledere som svarer at skolen velger tiltak alene er høyere i Oslo og Akershus enn i de andre landsdelene, og den er lavere blant de minste skolene enn blant de mellomstore og de største

De som sa at tiltakene ble bestemt av skolen eller av skolen i samarbeid med skoleeier, og som tidligere har svart at de har fått veiledning og kjenner til veiledningsmaterialet, fikk spørsmål om fylkesmannens/skoleeiers veiledning hjalp dem til å velge tiltak. Svarfordelingen vises i figur 11.3. Tabellen som figuren er basert på vises i vedlegg 11.3.

Figur 11.3: Ga fylkesmannens/skoleeiers veiledning eller veiledningsmaterialet dere hjelp til å velge tiltak? N = 166.

Et klart flertall av skolelederne svarer at veiledningen ga god eller noe hjelp. Det er noen mindre forskjeller i hvordan de ulike landsdelene svarer, blant annet ser vi at andelen som svarer at veiledningen eller veiledningsmaterialet ga lite eller ingen hjelp er høyere blant kommuner på Østlandet enn i de andre landsdelene. Variasjonene mellom skoler av ulik størrelse er relativt små.

11.1.3 Svært få har tatt i bruk RefLex

Fra 2015 kan skolene gjennomføre egenvurderinger i et det webbaserte verktøyet RefLex. Tabell 11.5. viser at andelen som har tatt i bruk RefLex er svært lav. Kun to prosent svarer at de har tatt det i bruk. Andelen er gjennomgående lav i alle landsdelene. Videre analyser viste ikke variasjon etter skoleslag og skolestørrelse.

Tabell 11.5: Har dere tatt i bruk RefLex? Etter landsdel.

	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Vestlandet	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Ja	0	1	4	3	2
Nei	100	99	96	97	98
Total	100	100	100	100	100
N	97	167	236	149	649

De som svarte ja til at de har tatt i bruk RefLex fikk spørsmål om verktøyet har vært til hjelp for å gjennomføre og å få oversikt over egenvurderinger. Siden det er få som fikk og besvarte spørsmålet viser vi svarene som antall, ikke prosent. 6 skoleledere svarer at RefLex har vært til hjelp i stor grad, mens ytterligere ti mener at verktøyet har vært til hjelp i noen grad.

Tabell 11.6: Har RefLex vært til hjelp til å gjennomføre og å få en oversikt over egenvurderinger?

	Antall
Ja, i stor grad	6
Ja, i noen grad	10
Nei, i liten eller ingen grad	3
Total	19

De som svarte at de ikke har tatt i bruk RefLex (tabell 11.5) fikk spørsmål om de har planer om å ta i bruk RefLex. Svarene vises i tabell 11.7. Omtrent en av tre svarer at de har planer om å ta i bruk RefLex. Andelen som svarer slik varierer noe mellom landsdelene. Den høyeste andelen finner vi i Midt- og Nord-Norge, der nesten halvparten svarer ja. Den laveste andelen finner vi i Oslo og Akershus, hvor en av fire svarer at de har planer om å ta i bruk RefLex.

Tabell 11.7: Har dere planer om å ta i bruk RefLex? Etter landsdel.

	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Vestlandet	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Ja	25	37	32	48	36
Nei	75	63	68	52	64
Total	100	100	100	100	100
N	96	161	220	143	620

Videre analyser viser at det noe forskjell mellom skoler av ulik størrelse når det gjelder planer om å ta i bruk RefLex. Andelen som svarer at de planlegger å ta i bruk RefLex er høyest blant de små skolene. Blant de minste skolene er det 44 prosent som svarer slik, mens 36 prosent av de mellomste og 29 prosent av de største svarer på samme måte. Derimot er det liten forskjell mellom barne-, ungdoms-, 1-10-, og videregående skoler når det gjelder planer om å ta i bruk RefLex.

11.1.4 Mange ønsker veiledning i større tilsynssatsinger

Det siste temaet skolelederne fikk spørsmål om var veiledning i større tilsynssatsinger. Svarene vises i tabell 11.8. Vi ser av tabellen at et klart flertall av skolelederne ønsker veiledning i nye større tilsynssatsinger. Det er en viss variasjon mellom landsdelene, men i all hovedsak er det et stort flertall som ønsker slik veiledning i alle landsdelene. Videre analyser viste ikke betydelige forskjeller etter skoleslag og skolestørrelse.

Tabell 11.8: Ønsker dere veiledning i nye større tilsynssatsinger? Etter landsdel.

	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Vestlandet	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Ja	80	85	83	91	85
Nei	20	15	17	9	15
Total	100	100	100	100	100
N	96	165	232	149	642

De som svarte ja til at de ønsket veiledning i nye større tilsynssatsinger fikk et oppfølgingsspørsmål om hvilken type veiledning de ønsker. Svarene vises i tabell 11.9.

Tabell 11.9: Hvilken type veiledning ønsker dere i nye større tilsynssatsinger? Kryss av for aktuelle alternativer. Etter landsdel.

	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Vestlandet	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Veiledningsmateriale som gir eksempler på god praksis eller gode tiltak	77	74	75	87	78
Samlinger arrangert av Fylkesmannen	64	77	69	81	73
Veiledningsmateriale som forklarer regelverket	69	57	64	70	64
Samlinger arrangert av skoleeier	52	52	53	43	50
Utarbeiding av egenvurderingsspørsmål (herunder nye tema i RefLex)	42	45	36	46	42
Annet. Spesifiser kort	0	2	1	1	1
N	77	140	192	135	544

De to typene veiledning som flest skoleledere ønsker seg er veiledningsmaterialet som gir eksempler på god praksis eller gode tiltak, og samlinger arranger av fylkesmannen. Omtrent tre av fire skoleledere har krysset av for disse alternativene.

Det er enkelte forskjeller mellom landsdelene. De største forskjellene finner vi for veiledningsmaterialet som gir eksempler på god praksis eller gode tiltak og samlinger arrangert av fylkesmannen. Andelen som ønsker disse tiltakene er noe høyere i Midt- og Nord-Norge enn i de andre landsdelene. For de andre tiltakene er forskjellene mellomlandsdelene små.

Videre analyser viser kun mindre forskjeller i hvordan barne-, ungdoms-, 1-10- og videregående skoler svarer. Heller ikke skoler av ulik størrelse svarer vesentlig forskjellig på spørsmålet om hvilken type veiledning de ønsker i større tilsynssatsinger.

Svært få har krysset av for annet. Det tyder på at de andre alternativene i spørsmålet er relativt dekkende for hvilken type veiledning skolelederne ønsker. De som krysser av for annet ble bedt om å spesifisere dette nærmere. Svarene vises under:

- Oppfølging av prosess, tilpass det opplæring og realfag
- Tilbud om RefLex
- Tettere samarbeid med naboskoler i nærliggende kommuner.
- RefLex også tilgjengelig for private skoler

Skoleledere som svarte nei til at de ønsket veiledning i nye større tilsynssatsinger fikk spørsmål om hvorfor de ikke ønsker slik veiledning. Svarene vises i tabell 11.10.

Tabell 11.10: Hva er den viktigste grunnen til at dere ikke ønsker veiledning i nye større tilsynssatsinger? Sett ett kryss

	Oslo og Akershus %	Østlandet %	Sør- og Vestlandet %	Midt- og Nord-Norge %	Total %
Har ikke behov for veiledning	47	19	22	14	24
Har ikke kapasitet til å ta imot veiledning	35	56	46	64	49
Annet. Spesifiser kort	18	26	32	21	26
Total	100	100	100	100	100
N	17	27	37	14	95

Halvparten av de som svarer at de ikke ønsker veiledning i nye større tilsynssatsinger oppgir manglende kapasitet til å ta imot veiledning som årsak. Videre er det omtrent en av fire som svarer at de ikke har behov for veiledning. Andelen som sier at de ikke har behov for veiledning er klart høyere i Oslo og Akershus enn i de andre landsdelene.

Omtrent en av fire har krysset av på alternativet annet. 22 skoleledere har skrevet inn hva de mener med annet. Den årsaken disse nevner hyppigst er at de får dekket behovet for veiledning andre steder, som fra skoleeier. Videre er det noen som mener at fylkesmannen ikke har tilstrekkelig innsyn i skolehverdagen til å gi relevant veiledning. Samtlige svar vises i vedlegg 11.8.

11.2 Skoleeiernes svar

Spørsmålene til skoleeierne belyser de samme temaene som spørsmålene til skolelederne: veiledning, egenvurdering, bruk av RefLex og veiledning i forbindelse med større tilsynssatsinger.

11.2.1 Et klart flertall av skoleeierne har fått veiledning fra fylkesmannen

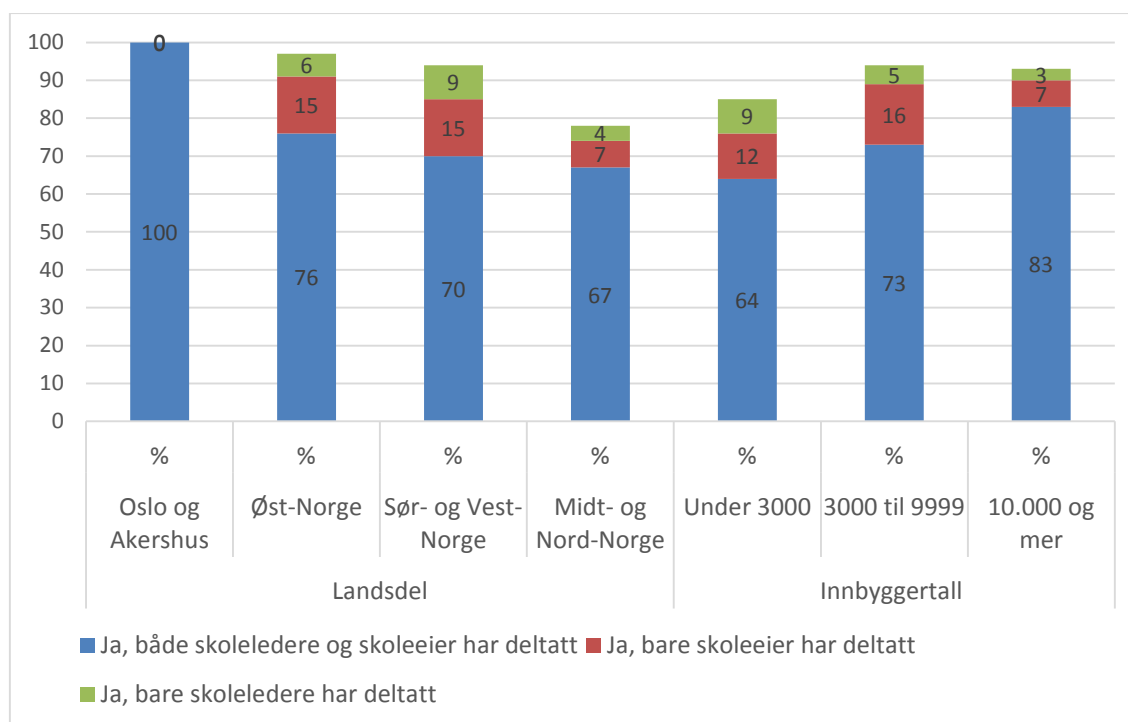
Tabell 11.11 viser at flertallet av skoleeierne har fått veiledning fra fylkesmannen om innholdet i felles nasjonalt tilsyn. 90 prosent svarer at enten skoleeier, skoleledere, eller begge, har deltatt i veiledning. Kun 10 prosent svarer at det ikke har fått veiledning, eller at de ikke vet om de har fått det.

Tabell 11.11: Har kommunen/fylkeskommunen deltatt i veiledning fra fylkesmannen om innholdet i felles nasjonalt tilsyn 2014-17: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen?

	Kommuner %	Fylkeskommuner %	Total %
Ja, både skoleledere og skoleeier har deltatt	73	56	70
Ja, bare skoleeier har deltatt	12	22	14
Ja, bare skoleledere har deltatt	6	6	6
Nei, men vi har fått invitasjon	6	0	5
Nei, og vi har ikke fått invitasjon	2	17	4
Vet ikke	1	0	1
Total	100	100	100
N	99	18	117

Det er noe variasjon i deltakelsen i veiledning etter landsdel og kommunestørrelse – se figur 11.4. Andelen som svarer at både skoleeiere og ledere har fått veiledning er høyere i Oslo og Akershus enn i de andre fylkene. Den laveste andelen skoleeiere som har fått veiledning finner vi i Midt- og Nord-Norge. To av tre kommuner i landsdelen svarer at både skoleeiere og skoleledere har fått veiledning. Til sammen svarer 78 prosent i Midt- og Nord-Norge ja til at enten skoleeier, skoleleder, eller begge, har fått veiledning fra fylkesmannen, noe som er litt lavere enn andelen i de andre landsdelene.

Figuren viser også at andelen som svarer at både skoleeier og skoleledere har fått veiledning er noe høyere i de største kommunene enn i de minste. Tabellen som figur 11.4 er basert på vises i vedlegg 11.4.

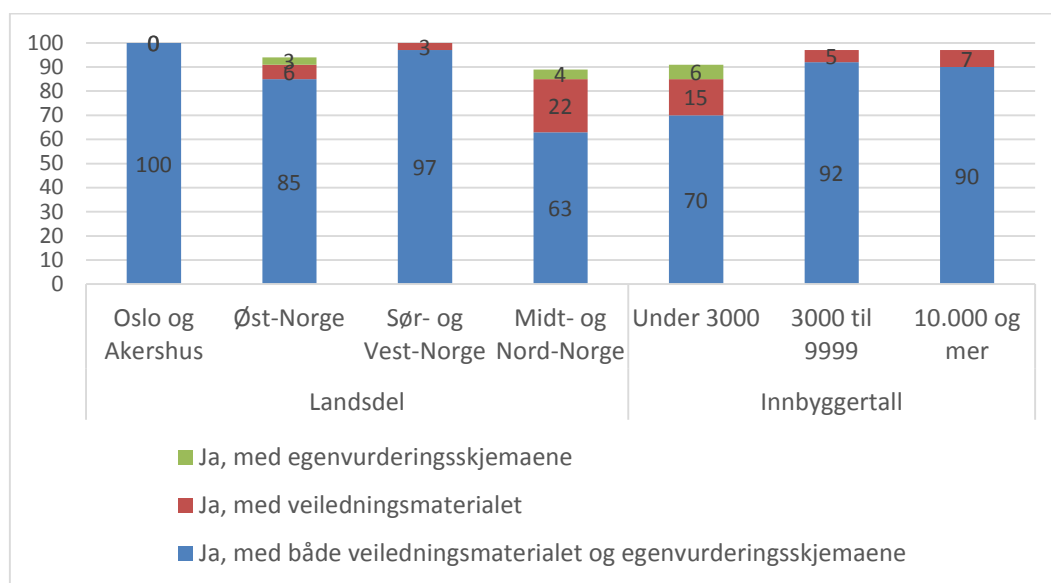
Figur 11.4: Har kommunen/fylkeskommunen deltatt i veiledning fra fylkesmannen om innholdet i felles nasjonalt tilsyn 2014-17: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen? Andel som svarer ja etter landsdel og kommunestørrelse. N = 99.

Tabell 11.12. viser hvordan skoleeierne svarer på spørsmålet om de er kjent med veiledningsmaterialet og egenvurderingsskjemaene. Et klart flertall svarer at de kjenner begge to. Andelen som svarer slik er høyt både blant kommuner og fylkeskommuner. Kun fem prosent svarer at de ikke er kjent med hverken veiledningsmaterialet eller egenvurderingsskjemaene.

Tabell 11.12: Er dere kjent med veiledningsmaterialet og egenvurderingsskjemaene som er utarbeidet i tilknytning til felles nasjonalt tilsyn 2014-17?

	Kommuner	Fylkeskommuner	Total
	%	%	%
Ja, med både veiledningsmaterialet og egenvurderingsskjemaene	84	72	82
Ja, med veiledningsmaterialet	9	22	11
Ja, med egenvurderingsskjemaene	2	0	2
Nei	5	6	5
Total	100	100	100
N	99	18	117

Videre analyser peker på noe variasjon i kjennskap til veiledningsmaterialet og egenvurderingsskjemaene etter landsdel og innbyggertall i kommunene – se figur 11.5.

Figur 11.5: Er dere kjent med veiledningsmaterialet og egenvurderingsskjemaene som er utarbeidet i tilknytning til felles nasjonalt tilsyn 2014-17? Andel som svarer ja etter landsdel og innbyggertall. N = 99.

Figuren viser for det første at andelen som kjenner minst en av tingene som spørres etter er gjennomgående høy i alle landsdelene og uavhengig av kommunestørrelse. Derimot er det noen forskjeller når det gjelder andelen som kjenner både veiledningsmaterialet og egenvurderingsskjemaene. I Oslo og Akershus svarer samtlige at de kjenner begge, mens andelen i Midt- og Nord-Norge er 63 prosent. Videre ser vi at det er færre som kjenner både veiledningsmaterialet og egenvurderingsskjemaene i de minste kommunene enn i de store og mellomstore.

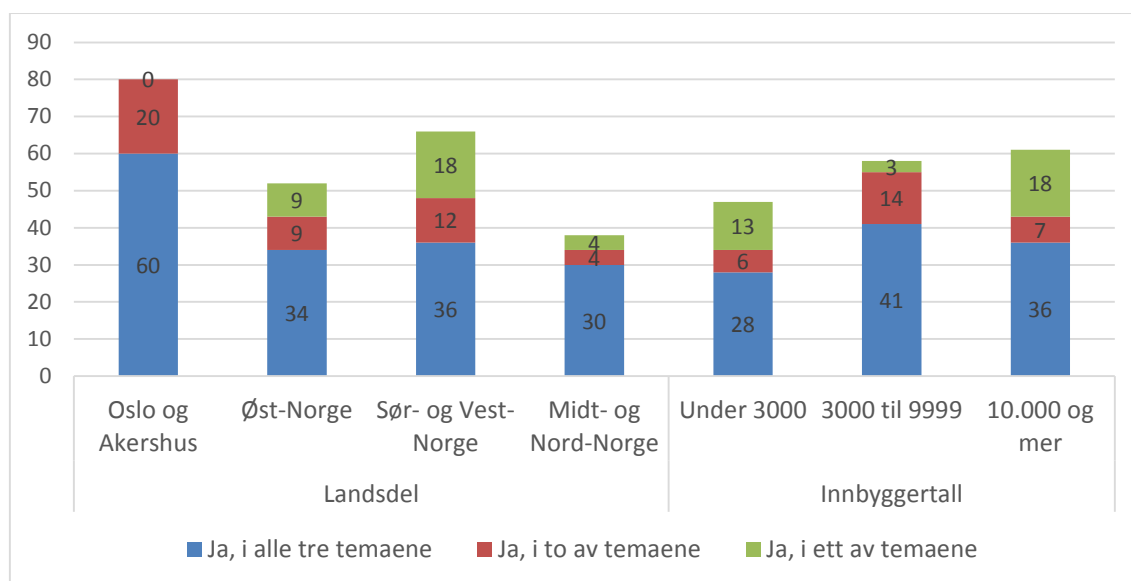
11.2.2 Over halvparten har bedt skolene gjennomføre egenvurdering

Tabell 11.13 viser at omtrent en av tre skoleeiere har bedt skolene gjennomføre egenvurdering i alle tre temaene i felles nasjonalt tilsyn. Totalt er det noe over halvparten av skoleeierne som svarer at de har bedt skolene gjennomføre egenvurdering i minst ett av temaene.

Tabell 11.13: Har dere bedt skolene om å gjennomføre egenvurdering av praksis i temaene i felles nasjonalt tilsyn?

	Kommuner %	Fylkeskommuner %	Total %
Ja, i alle tre temaene	35	39	36
Ja, i to av temaene	9	11	10
Ja, i ett av temaene	10	6	10
Nei	45	44	45
Total	100	100	100
N	97	18	115

Videre analyser av kommunenes svar viser variasjon mellom landsdelene og mellom kommuner av ulike størrelse – se figur 11.6.

Figur 11.6: Har dere bedt skolene om å gjennomføre egenvurdering av praksis i temaene i felles nasjonalt tilsyn? Andel som svarer ja etter landsdel og innbyggertall. N = 97.

Tabellen som figuren er basert på vises i vedlegg 11.6. Figuren viser at Oslo og Akershus er den landsdelen med høyest andel skoleeiere som svarer at de har bedt skolene gjennomføre egenvurdering i alle tre temaene i felles nasjonalt tilsyn. Den laveste andelen finner vi i Midt- og Nord-Norge, der totalt 38 prosent svarer at de har bedt skolene om å gjennomføre egenvurdering i minst ett av temaene.

Videre viser figuren at andelen skoleeiere som har bedt skolene om å gjennomføre egenvurdering er litt lavere i de minste kommunene enn i de store og mellomstore.

De som svarte ja til at de har bedt skolene gjennomføre egenvurdering av praksis i temaene felles nasjonalt tilsyn fikk videre spørsmål om hvilke grupper på skolene de har bedt om å gjennomføre egenvurdering.

Tabell 11.14: Hvilke grupper på skolene har dere bedt om å gjennomføre egenvurderingene?

	Kommuner	Fylkeskommuner	Total
	%	%	%
Både lærere og ledelse/rektor	58	50	57
Bare lærere	2	0	2
Bare ledelse/rektor	40	50	41
Total	100	100	100
N	53	10	63

Tabellen viser at svært få skoleeiere har bedt bare lærerne om å gjennomføre egenvurderingene. Majoriteten svarer at de har bedt både ledelse og rektor om å gjennomføre egenvurderingene.

Videre analyser viste noe variasjon etter landsdel, der andelen skoleeiere som oppgir at de har bedt både lærere og ledelse/rektor er noe høyere blant skoleeiere i Midt- og Nord-Norge (70 prosent) enn i Oslo og Akershus (50 prosent). I Øst-Norge og Sør- og Vest-Norge er de tilsvarende andelene 53 og 59 prosent. Analysene er basert på bare de kommunene som tidligere svarte ja til at de har bedt skolene om å gjennomføre egenvurdering (53 skoleeiere). Tabellen vises ikke.

De som svarer ja til at de har bedt skolene gjennomføre egenvurdering (jmf tabell 11.13) fikk også spørsmål om de samlet inn skolenes egenvurdering, eller fikk annen tilbakemelding fra skolene. Svarene vises i tabell 11.15.

Tabell 11.15: Samlet dere inn skolenes egenvurderinger, eller fikk dere på annen måte tilbakemelding fra skolene?

	Kommuner	Fylkeskommuner	Total
	%	%	%
Ja	58	60	58
Nei	42	40	42
Total	100	100	100
N	52	10	62

30 kommuner (58 prosent) og 6 fylkeskommuner (60 prosent) svarer at de samlet inn skolenes egenvurdering, eller fikk tilbakemelding fra skolen på andre måter. Disse fikk spørsmål om de har initiert konkrete tiltak der skolenes etterlevelse av regelverket var mangelfull.

Tabell 11.16 viser at tre av fire skoleeiere svarer at de har initiert tiltak. Andelen er høyere blant kommuner enn blant fylkeskommuner. Det må tillegges at det kun er 30 kommuner og 6 fylkeskommuner som har fått og svart på spørsmålet. Det lave antallet gjør at tallene må tolkes med forsiktighet.

Tabell 11.16: Har dere som skoleeier initiert konkrete tiltak rettet mot områder der skolenes etterlevelse av regelverket var mangelfull?

	Kommuner	Fylkeskommuner	Total
	%	%	%
Ja	80	50	75
Nei	13	50	19
Ikke aktuelt. Fant ingen mangler i etterlevelsen	7	0	6
Total	100	100	100
N	30	6	36

De som svarte ja til at de har initiert konkretet tiltak rettet mot områder der skolenes etterlevelse av regelverket var mangelfull, og som tidligere hadde svart at de hadde fått veiledning og kjente til veiledningsmaterialet fikk spørsmål om veiledningen eller veiledningsmaterialet var til hjelp når de valgte tiltak. Svarene, som vises i tabell 11.17, viser at åtte av 26 skoleeiere mener veiledningen ga liten eller ingen hjelp, mens de resterende mener at veiledningen ga noe eller god hjelp.

Tabell 11.17: Ga fylkesmannens veiledning eller veiledningsmaterialet dere hjelp til å velge tiltak?

	Kommuner	Fylkeskommuner	Total
	Antall	Antall	Antall
Ja, de ga god hjelp	6	0	6
Ja, de ga noe hjelp	10	2	12
Nei, de ga liten eller ingen hjelp	7	1	8
Total	23	3	26

De som svarer nei til at de har bedt skolene om å gjennomføre egenvurdering av praksis (tabell 11.13) og de som svarer nei til at de samlet inn skolenes egenvurdering (tabell 11.15) fikk spørsmål om skolene selv ble bedt om å gjennomføre tiltak. Vi ser at flertallet av disse oppgir at de ba skolene om selv å gjennomføre tiltak.

11.18: Ble skolene bedt om å selv gjennomføre tiltak?

	Kommuner	Fylkeskommuner	Total
	Antall	Antall	Antall
Ja	20	3	23
Nei	3	1	4
Total	23	4	27

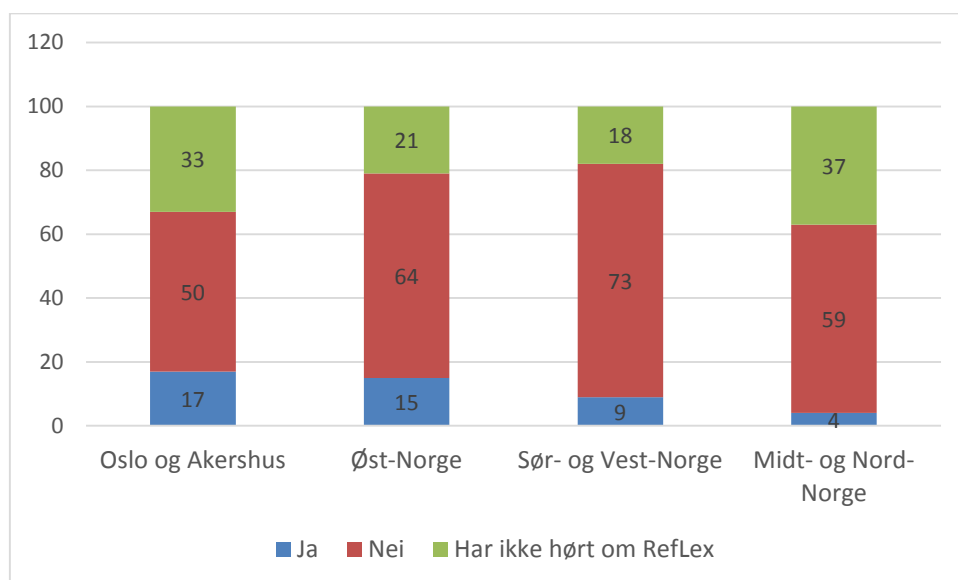
11.2.3 En av ti har tatt i bruk RefLex

Ti prosent av skoleeierne svarer at de har tatt i bruk det webbaserte verktøyet RefLex, 67 prosent har ikke tatt det i bruk og 23 prosent svarer at de ikke har hørt om RefLex. Det vil si at omtrent en av fire ikke kjenner til verktøyet.

Tabell 11.19: Har dere tatt i bruk RefLex?

	Kommuner	Fylkeskommuner	Total
	%	%	%
Ja	10	11	10
Nei	65	78	67
Har ikke hørt om RefLex	25	11	23
Total	100	100	100
N	99	18	117

Videre analyser viser kun mindre forskjeller i bruk av RefLex mellom kommuner av ulik størrelse. Derimot var det variasjon etter landsdel – som vist i figur 11.7. Vi ser at andelen kommuner som ikke kjenner til RefLex er høyest i Oslo og Akershus og i Midt- og Nord-Norge. I begge landsdelene svarer omtrent en av tre at de ikke har hørt om verktøyet. Figuren viser videre at andelen som har tatt i bruk RefLex er lav i alle landsdelene, selv om den varierer noe. Tabellen som figur 11.7 er basert på vises i vedlegg. 11.7.

Figur 11.7. Har dere tatt i bruk RefLex? Etter landsdel. N = 99.

Skoleeiere som svarer ja til at de har tatt i bruk RefLex fikk videre et spørsmål om RefLex har vært til nytte for å få oversikt over skolenes egenrevisning. Svarene vises i tabell 11.20. Antallet som fikk dette spørsmålet er svært lavt og svarene vises ikke som prosent, men som antall.

Tabell 11.20: Har RefLex vært til hjelp for å få en oversikt over skolenes egenrevisninger?

	Kommuner	Fylkeskommuner	Total
	Antall	Antall	Antall
Ja, i stor grad	5	1	6
Ja, i noen grad	5	1	6
Nei, i liten eller ingen grad	0	0	0
Total	10	2	12

Tabell 11.20 viser at ingen mener at RefLex ikke har vært til hjelp, seks skoleeiere mener verktøyet har vært til hjelp i noen grad, og ytterligere seks mener det har vært til hjelp i stor grad.

De som svarte nei til at de har tatt i bruk RefLex (tabell 11.19) får spørsmål om de har planer om å ta i bruk dette verktøyet. Svarene, som vises i tabell 11.21, tyder på at andelen skoleeiere som kommer til å ta i bruk RefLex er høy. Omtrent to av tre svarer at de har planer om å ta i bruk RefLex.

Tabell 11.21: Har dere planer om å ta i bruk RefLex?

	Kommuner	Fylkeskommuner	Total
	%	%	%
Ja	62	79	65
Nei	38	21	35
Total	100	100	100
N	63	14	77

Videre analyser viser at det er noe variasjon mellom landsdelene i andelen som svarer at de har planer om å ta i bruk RefLex. Ytterpunktene er Oslo og Akershus, hvor alle svarer at de har planer om å ta i bruk RefLex, og Øst-Norge, hvor 48 prosent svarer at de har slike planer. Det må legges til at kun tre kommuner i Oslo og Akershus fikk spørsmålet. Det lave antallet kommuner som har deltatt fra landsdelen gjør det usikkert om deres svar er representative for landsdelen som sådan. I Sør- og Vest-Norge svarer 70 prosent at de ønsker å ta i bruk RefLex, mens 63 prosent av kommunene i Midt- og Nord-Norge svarer det samme.

11.2.4 Nesten alle skoleeierne ønsker veiledning tilsynssatsinger

Tabell 11.22. viser at et klart flertall av skoleeierne ønsker veiledning i nye større tilsynssatsinger. Hele 94 prosent svarer ja til dette. Videre analyser viser at andelen er omtrent lik i alle landsdelene. Det er heller ikke betydelig variasjon mellom kommuner av ulik størrelse.

Tabell 11.22: Ønsker dere veiledning i nye større tilsynssatsinger?

	Kommuner	Fylkeskommuner	Total
	%	%	%
Ja	94	94	94
Nei	6	6	6
Total	100	100	100
N	99	18	117

På spørsmål om hvilken type veiledning skoleeierne ønsker seg ser vi, som vist i tabell 11.23, at samlinger arrangert av fylkesmannen og veiledningsmateriale som gir eksempler på god praksis eller gode tiltak er de to alternativene flest krysser av for. Det er ikke vesentlige forskjeller mellom kommunene og fylkeskommunene når det gjelder hvilken type veiledning de ønsker seg.

Tabell 11.23: Hvilken type veiledning ønsker dere i nye større tilsynssatsinger? Kryss av for alle aktuelle alternativ.

	Kommuner	Fylkeskommuner	Total
	%	%	%
Samlinger arrangert av fylkesmannen	87	88	87
Veiledningsmateriale som forklarer regelverket	67	76	68
Veiledningsmateriale som gir eksempler på god praksis eller gode tiltak	77	82	78
Egenvurderingsspmåål i RefLex	48	47	48
Annet, spesifiser kort	1	0	1

Kun en skoleeier krysser av for alternativet annet. Det tyder på at alternative i spørsmålet var ganske dekkende for hvilken veiledning skoleeierne ønsker seg. Kommunen som krysser av for annet ønsker seg bilaterale møter med fylkesmannen.

De skoleeierne som svarte at de ikke ønsker veiledning i forbindelse med nye større tilsynssatsinger fikk spørsmål om årsaken til dette. Svarene presenteres i tabell 11.24.

Tabell 11.24: Hva er den viktigste årsaken til at dere ikke ønsker veiledning i nye større tilsynssatsinger?

	Kommuner	Fylkeskommuner	Total
	Antall	Antall	Antall
Har ikke behov for veiledning	2	1	3
Har ikke kapasitet til å ta imot veiledning	4	0	4
Annet	0	0	0
Total	6	1	7

Tabell 11.24 viser at blant de få skoleeierne som svarer at de ikke ønsker veiledning i større tilsynssatsinger er det omtrent like mange som oppgir manglende kapasitet og ikke behov for veiledning som årsak.

11.3 Oppsummering

Felles nasjonalt tilsyn er en ny og omfattende satsing i sektoren som inneholder flere nye elementer. Fra 2015 kan egenvurderingen gjennomføres i et eget webbasert verktøy kalt RefLex. Det er viktig å undersøke hvordan de nye elementene og det webbaserte verktøyet er mottatt. Det ble derfor utviklet et spørreskjema som gikk til skoleledere og skoleeiere.

Skolelederne og skoleeierne fikk spørsmål om de temaene: veiledning, egenvurdering, bruk av RefLex og veiledning i forbindelse med større tilsynssatsinger.

Skoleledernes svar

Omtrent åtte av ti skoleledere svarer at de har fått veiledning om innholdet i felles nasjonalt tilsyn 2014-17. Veiledningen har kommet fra fylkesmannen, skoleeier eller begge disse instansene. 16 prosent av skolelederne har ikke fått invitasjon til veiledning, mens fem prosent har fått invitasjon uten å delta. Det er forskjeller mellom landsdelene. I Oslo og Akershus er det ti prosent som sier at de ikke

har fått veiledning, hvorav syv prosent ikke har fått tilbud om dette. På Sør- og Vestlandet er det til sammen 29 prosent som ikke har fått veiledning, hvorav 24 prosent ikke har fått tilbud om dette.

44 prosent av skolelederne har gjennomført egenvurdering i minst et av temaene. Det er klare forskjeller mellom landsdelene. Mens 32 prosent av skoleledere i Oslo og Akershus svarer at de ikke har gjennomført egenvurdering, svarer over 60 prosent av skolelederne på Sør- og Vestlandet og i Midt- og Nord-Norge det samme. Flertallet av de som har gjennomført egenvurdering fant områder der praksis ikke var i samsvar med regelverket. Ni av ti skoler som fant områder der praksis ikke samsvarte med regelverket svarer at de har gjennomført tiltak for å bedre på dette. Disse skolene svarer videre at tiltaket ble bestemt av skolen eller skolen i samarbeid med skoleeier. Svært få svarer at skoleeier bestemte tiltaket alene. Et klart flertall av de som sa at tiltakene ble bestemt av skolen eller av skolen i samarbeid med skoleeier, og som også svarer at de har fått veiledning og kjenner til veiledningsmaterialet, svarer at veiledningen ga god eller noe hjelp.

Kun to prosent av skolelederne svarer at de har tatt i bruk RefLex. Blant de som ikke har tatt i bruk RefLex svarer omtrent en av tre at de har planer om å ta det i bruk. Andelen er høyest i Midt- og Nord-Norge, der halvparten svarer at de har slike planer.

Et klart flertall, omtrent åtte av ti, ønsker veiledning i større tilsynssatsinger. Veiledningsmateriale som gir eksempler på god praksis eller gode tiltak og samlinger arrangert av fylkesmannen er de formene for veiledning som flest skoleledere svarer at de ønsker. Blant de som svarer at de ikke ønsker veiledning i større tilsynssatsinger oppgir halvparten at årsaken er at de ikke har kapasitet til å ta imot veiledning.

Skoleeiernes svar

Et klart flertall av skoleeierne har fått veiledning fra fylkesmannen. 90 prosent svarer at enten skoleeier, skoleledere, eller begge, har deltatt i veiledningen. Det er også et klart flertall av skoleeierne som er kjent med veiledningsmaterialet og egenvurderingsskjemaene som er utarbeidet i tilknytning til felles nasjonalt tilsyn 2014-17. Kun fem prosent svarer at de ikke kjenner noen av delene, mens 70 prosent svarer at de kjenner til begge.

Mer enn halvparten av skoleeierne svarer at de har bedt skolene gjennomføre egenvurdering av praksis i temaene i felles nasjonalt tilsyn. Andelen som svarer slik er høyere i Oslo og Akershus enn i de andre landsdelene. Majoriteten av skolelederne har bedt både lærere og ledelse/rektor om å gjennomføre egenvurderingene. Kun to prosent svarer at de har bedt bare lærerne om å gjøre dette. 58 prosent av skoleeierne forteller at de har samlet inn skolenes egenvurdering eller fått tilbakemelding fra skolene på annen måte. Av disse svarer tre av fire at de har initiert tiltak mot områder der skolenes etterlevelse av regelverket var mangelfullt. Blant de 26 skoleeierne som har initiert tiltak svarer 18 at fylkesmannens veiledning eller veiledningsmaterialet ga noe eller god hjelp til å velge tiltak.

Ti prosent av skoleeierne svarer at de har tatt i bruk RefLex, 67 prosent har ikke tatt det i bruk, mens de resterende 23 prosentene svarer at de ikke kjenner til RefLex. Andelen som ikke kjenner til RefLex er høyest i Oslo og Akershus og Midt- og Nord-Norge. De 12 skoleeierne som har tatt i bruk RefLex svarer at det har vært til hjelp for å få oversikt over skolenes egenvurderinger. Omtrent to av tre kommuner som ikke har tatt i bruk RefLex svarer at de har planer om å ta i bruk verktøyet.

Nesten alle skoleeierne, 94 prosent, ønsker veiledning i større tilsynssatsinger. De formene for veiledning flest ønsker seg er samlinger arrangert av fylkesmannen og veiledningsmateriale som gir eksempler på god praksis eller gode tiltak.

12 Kunst og kultur i opplæringen

Den kulturelle skolesekken er en nasjonal satsing som skal bidra til at alle skoleelever i Norge får møte profesjonell kunst og kultur av alle slag. Den har vært en del av regjeringens utdannings- og kulturpolitiske satsing for grunnskolen siden 2001, og har etter hvert blitt utvidet til videregående skole. Dette betyr at alle elever – fra 6 til 19 år – innlemmes i ordningen.

Den kulturelle skolesekken er et samarbeidsprosjekt mellom Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet, og mellom kultur- og opplæringssektoren på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå (Kulturrådet 2015). Fylkeskommunen er ansvarlig for koordineringen regionalt, men kommunene har også mulighet for å utvikle sitt eget program. Det er stor variasjon i hvordan skolesekken organiseres på regionalt og lokalt nivå (Kulturrådet 2015).

Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet har behov for å følge utviklingen av tiltakene knyttet til kunst og kultur i opplæringen, med oppdatert innsikt om hvordan tiltakene fungerer og oppfattes i skoler og blant skoleeiere.

12.1 Den kulturelle skolesekkens integrering i kulturskolens virksomhet

Skoleeierne fikk først spørsmål om i hvilken grad arbeidet med Den kulturelle skolesekken er integrert i kulturskolens virksomhet i deres kommune, og totalt svarer 69 prosent at Den kulturelle skolesekken i noen grad eller i stor grad er det (tabell 12.1). Sammenlikner vi landsdelene, finner vi at Øst-Norge (60 prosent) i litt mindre grad enn de øvrige landsdelene svarer at Den kulturelle skolesekken er integrert her.

Vi ser også at de minste kommunene (55 prosent) i noe mindre grad enn de største (75 prosent) og de mellomstore (78 prosent) svarer at Den kulturelle skolesekken er integrert i kulturskolens virksomhet (tabell 12.1).

Tabell 12.1: I hvilken grad er arbeidet med Den kulturelle skolesekken integrert i kulturskolens virksomhet i din kommune, etter kommune/fylkeskommune, landsdel og kommunestørrelse. Prosent

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
Kommune (N=96)	40	30	25	5	0
Fylkeskommune (N=13)	31	31	0	8	31
Oslo og Akershus (N=5)	60	20	0	20	0
Øst-Norge (N=33)	39	21	36	3	0
Sør- og Vest-Norge (N=33)	30	49	18	3	0
Midt- og Nord-Norge (N=25)	48	20	24	8	0
Under 3000 (N=31)	29	26	36	10	0
3000 til 9999 (N=37)	43	35	19	3	0
10.000 og mer (N=28)	46	29	21	4	0
Alle (N=109)	39	30	22	6	4

Videre fikk skoleeierne spørsmål om i hvilken grad de opplever at samarbeid med kulturskolen er inkludert i opplæringen ved skolene i deres kommune. Alt i alt svarer 80 prosent av skoleeierne at de opplever at samarbeid med kulturskolen er inkludert i opplæringen ved skolene i deres kommune i noen grad eller i stor grad (Tabell 12.2). Det er forskjeller i svarmønstrene mellom kommunene og fylkeskommunene, og kommunene (84 prosent) oppgir oftere enn fylkeskommunene (55 prosent) at kulturskolen er inkludert i opplæringen ved skolene.

Tilsvarende spørsmål ble også stilt under spørringene til Skole-Norge høsten 2012. Tallene i parentes (tabell 12.2) viser hvordan svarene fordelte seg da (Vibe og Hovdhaugen 2012). For kommunene sin del ser vi at det har vært en liten økning i andelen som svarer at samarbeidet er inkludert i stor grad, og at litt færre svarer at det i liten grad eller ikke i det hele tatt er inkludert. For fylkeskommunene sin del oppgir også litt færre enn i 2012 at samarbeidet i liten eller ingen grad er inkludert i opplæringen ved skolene, mens flere svarer at det i noen grad er inkludert.

Det er kun små forskjeller mellom landsdelene på dette spørsmålet, men skoleeierne på Østlandet (75 prosent) svarer litt sjeldnere enn skoleeierne i de resterende landsdelene at kulturskolen er inkludert i opplæringen ved skolene i noen grad eller i stor grad (tabell 12.2).

Også når vi sammenlikner etter kommunestørrelse, finner vi bare mindre forskjeller mellom gruppene.

Tabell 12.2: I hvilken grad vil du si at samarbeid med kulturskolen er inkludert i opplæringen ved skolene i din kommune, etter kommune/fylkeskommune, landsdel og kommunestørrelse. Prosent. Tall fra spørringene høsten 2012 i parentes der det foreligger (Vibe og Hovdhaugen 2012;60).

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Kommune (N=95)	33 (15)	51 (45)	14 (28)	3 (12)
Fylkeskommune (N=11)	9 (6)	46 (29)	27 (35)	18 (29)
Oslo og Akershus (N=6)	33	50	17	0
Øst-Norge (N=32)	25	50	19	6
Sør- og Vest-Norge (N=33)	42	46	12	0
Midt- og Nord-Norge (N=24)	29	58	8	4
Under 3000 (N=30)	30	53	10	7
3000 til 9999 (N=36)	25	61	11	3
10.000 og mer (N=29)	45	35	21	0
Alle (N=106)	30 (13)	50 (43)	15 (29)	5 (14)

Skolelederne fikk også spørsmål om i hvilken grad de opplever at samarbeid med kulturskolene er inkludert i opplæringen ved sin skole. Tabell 13.3 viser skoleledernes svar. Ca. halvparten av alle skolelederne svarer at et samarbeid er inkludert i opplæringen i noen eller i stor grad. Grunnskolene (50 prosent) oppgir oftere enn de videregående skolene (35 prosent) at slikt samarbeid er inkludert i noen eller i stor grad.

Skolelederne fikk også dette spørsmålet under spørringene høsten 2012, og vi ser at det har vært en liten nedgang i andelen skoleledere som svarer at samarbeidet ikke i det hele tatt er inkludert i opplæringen ved sin skole. Tilsvarende nedgang ser vi også når vi ser på grunnskolene og de videregående skolene hver for seg (tabell 12.3).

Tabell 13.3 viser også at det er kun mindre forskjeller mellom landsdelene på dette spørsmålene, og andelene som har svart at kulturskolent i stor eller i noen grad er inkludert i opplæringen varierer mellom 42 prosent (Midt- og Nord-Norge) og 51 prosent (Sør- og Vestlandet). For alle landsdelene sin del ser vi at det er har vært en liten nedgang i andelene som svarer at samarbeidet ikke i det hele tatt er inkludert siden høsten 2012.

Når det gjelder skolestørrelse, finner vi også kun mindre forskjeller i svarmønstrene, men de mellomstore skolene (51 prosent) har den høyeste andelen skoleledere som har svart at samarbeid med kulturskolen er inkludert i opplæringen i stor eller i noen grad.

Tabell 12.3: I hvilken grad vil du si at samarbeid med kulturskolen er inkludert i opplæringen ved din skole, etter skolenivå, landsdel og skolestørrelse. Prosent. Tall fra spørningene høsten 2012 i parentes der det foreligger. (Vibe og Hovdhaugen 2012;60).

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Grunnskoler (N=552)	13 (13)	37 (32)	36 (30)	14 (25)
VGS (N=89)	7 (4)	28 (14)	28 (17)	37 (65)
Oslo og Akershus (N=96)	18 (9)	27 (26)	38 (27)	18 (37)
Østlandet (N=167)	12 (9)	38 (31)	30 (29)	20 (31)
Sør- og Vestlandet (N=232)	10 (12)	41 (25)	31 (28)	18 (35)
Midt- og Nord-Norge (N=146)	12 (15)	30 (37)	45 (29)	12 (19)
De minste (N=160)	13	35	31	22
De mellomste (N=260)	11	40	33	17
De største (N=212)	14	32	40	14
Alle (N=641)	12 (12)	36 (30)	35 (28)	17 (30)

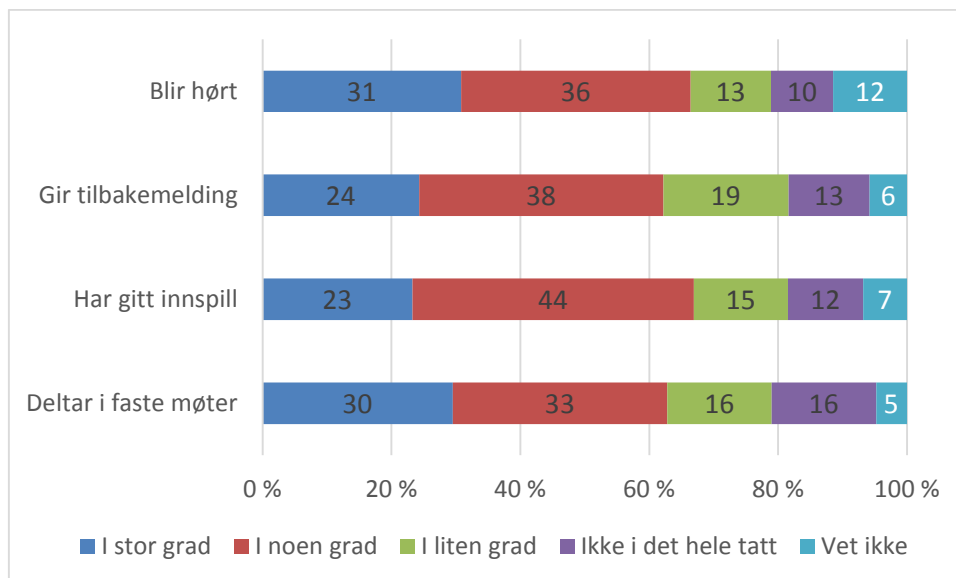
12.2 Den kulturelle skolesekken

Som nevnt innledningsvis er Den kulturelle skolesekken en del av regjeringens satsing for grunnskolene og de videregående skolene med fokus på å bidra til at alle skoleelever i Norge får møte ulike kunst- og kulturuttrykk på et profesjonelt nivå. Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet ønsker mer kunnskap om skoleeiers og skoleleders deltakelse i planlegging og utvelging av tilbud, samt i hvilken grad tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken er tilpasset skolens behov.

12.2.1 Skoleeiers deltakelse i planlegging og utvelging av tilbud

Skoleeierne ble i den forbindelse først spurt om sin deltakelse i planlegging og utvelging av tilbudene som gir med Den kulturelle skolesekken, og figur 12.1 viser alle skoleeiernes svar samlet for hvert av de ulike punktene de skulle ta stilling til.

Figur 12.1 viser at skoleeierne i til dels stor grad har deltatt og har hatt innflytelse på dette arbeidet. Særlig det å bli hørt (67 prosent) og det å komme med innspill (67 prosent) har skoleeierne ofte svart i stor grad eller i svært stor grad på. I tillegg svarer 63 prosent av skoleeierne at de i noen grad eller i svært stor grad deltar på faste møter, og 62 prosent svarer at de i noen grad eller i stor grad gir tilbakemelding.

Figur 12.1: I hvilken grad har skoleeier deltatt i planlegging og utvelgning av de tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken? Alle skoleeiere. Prosent. (N=103-105)

Tilleggsanalyser viser at det er tilnærmet ingen forskjeller mellom kommuner og fylkeskommuner på dette området, men når vi ser på de ulike landsdelene finner vi enkelte forskjeller. Tabell 12.3 viser blant annet at skoleeiers deltakelse i faste møter varierer mellom de ulike landsdelene. Mens 88 prosent av skoleeierne i Oslo og Akershus og 78 prosent av skoleeierne på Østlandet ellers svarer at de i noen grad eller i stor grad deltar på faste møter, svarer 52 prosent av skoleeierne på Sør- og Vestlandet og 56 prosent av skoleeierne i Midt- og Nord-Norge det samme.

Når det gjelder det å ha gitt innspill, er det Oslo og Akershus som først og fremst skiller seg ut ved at alle har oppgitt at de i noen grad eller i stor grad deltar på denne måten. Skoleeierne i Oslo og Akershus (80 prosent) oppgir også oftere enn skoleeierne i de andre landsdelene at de gir tilbakemelding. Sør- og Vestlandet har gjennomgående relativt høye andeler som oppgir at de i liten grad eller ikke i det hele tatt deltar på de ulike måtene (tabell 12.4).

Tabell 12.4: I hvilken grad har skoleeier deltatt i planlegging og utvelgning av de tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken, etter landsdel. Prosent

		I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
Deltar i faste møter	Oslo og Akershus (N=6)	50	33	17	0	0
	Øst-Norge (N=31)	36	42	7	16	0
	Sør- og Vest-Norge (N=29)	31	21	21	24	3
	Midt- og Nord-Norge (N=23)	17	39	13	17	13
Har gitt innspill	Oslo og Akershus (N=5)	40	60	0	0	0
	Øst-Norge (N=31)	26	42	16	16	0
	Sør- og Vest-Norge (N=29)	28	38	17	14	3
	Midt- og Nord-Norge (N=23)	13	48	13	9	17
Gir tilbakemelding	Oslo og Akershus (N=5)	40	40	20	0	0
	Øst-Norge (N=31)	26	42	19	13	0
	Sør- og Vest-Norge (N=29)	21	38	17	21	3
	Midt- og Nord-Norge (N=23)	26	26	26	9	13
Blir hørt	Oslo og Akershus (N=5)	60	0	0	0	40
	Øst-Norge (N=31)	36	42	10	10	3
	Sør- og Vest-Norge (N=29)	28	35	14	14	10
	Midt- og Nord-Norge (N=24)	25	33	17	8	17

Tabell 12.5 viser at når det gjelder deltakelse gjennom å delta på faste møter, gi innspill og gi tilbakemelding, svarer de største kommunene oftere enn de minste og de mellomstore kommunene at de i stor grad eller i noen grad har deltatt. Når det gjelder det å bli hørt er det tilnærmet ingen forskjeller mellom de store, de mellomstore og de minste kommunene.

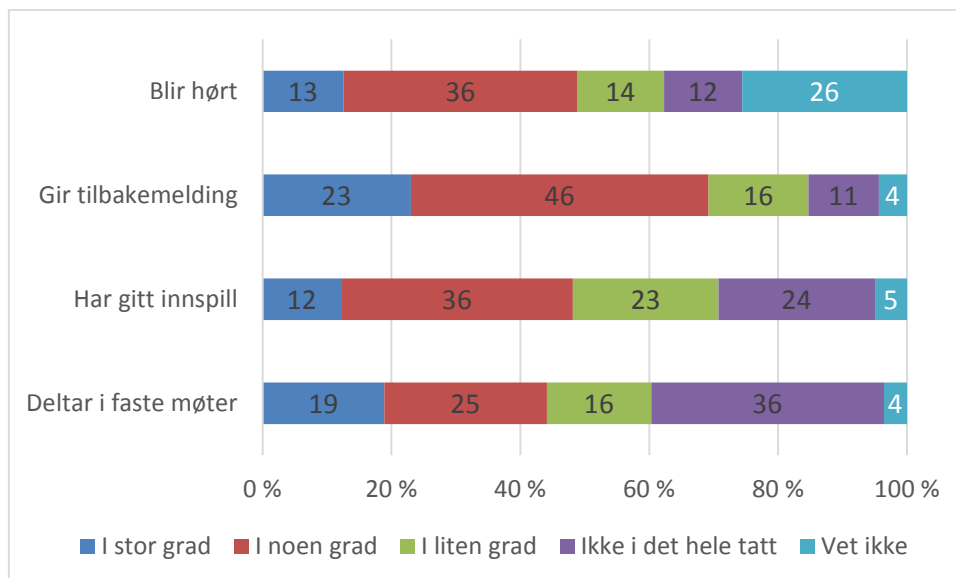
Tabell 12.5: I hvilken grad har skoleeier deltatt i planlegging og utvelging av de tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken, etter kommunestørrelse. Prosent

		I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
Deltar i faste møter	Under 3000 (N=27)	19	37	15	19	11
	3000 til 9999 (N=34)	27	38	12	24	0
	10.000 og mer (N=28)	46	25	14	11	4
Har gitt innspill	Under 3000 (N=27)	11	52	11	15	11
	3000 til 9999 (N=35)	17	43	23	14	3
	10.000 og mer (N=26)	46	35	8	8	4
Gir tilbakemelding	Under 3000 (N=28)	14	43	25	11	7
	3000 til 9999 (N=34)	21	38	21	18	3
	10.000 og mer (N=26)	42	27	15	12	4
Blir hørt	Under 3000 (N=28)	21	46	11	11	11
	3000 til 9999 (N=34)	32	32	15	12	9
	10.000 og mer (N=27)	41	26	11	7	15

12.2.2 Skolelenes deltakelse i planlegging og utvelging av tilbud

Skolelederne fikk også spørsmål om i hvilken grad de selv har deltatt i planlegging og utvelging av de tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken, og figur 12.2 viser at skolelederne særlig har deltatt ved at de gir tilbakemelding. I alt svarer 69 prosent at de i stor grad eller i noen grad gir tilbakemelding. 49 prosent svarer at de i stor eller noen grad blir hørt, og 48 prosent svarer at de i stor eller noen grad har gitt innspill, mens 44 prosent oppgir at de i stor eller noen grad deltar i faste møter.

Det er også interessant å merke seg at 26 prosent av skolelederne oppgir at de ikke i det hele tatt blir hørt (figur 12.2).

Figur 12.2: I hvilken grad har skoleleder deltatt i planlegging og utvelging av de tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken? Alle skoleledere. Prosent. (N=602-618)

Skiller vi på grunnskoler og videregående skoler (tabell 12.6) ser vi at svarmønstrene ikke variere i særlig grad mellom disse to skolenivåene når det gjelder deltakelse i form av å delta på faste møter og å gi tilbakemelding. Når det gjelder det å bli hørt ser vi derimot en liten tendens til at skolelederne i videregående skoler (56 prosent) noe oftere svarer at de blir hørt i stor eller i noen grad sammenliknet med skolelederne i grunnskolene (48 prosent). Tabell 12.6 viser også at de videregående skolene (56 prosent) oftere svarer at de deltar ved at de har gitt innspill, sammenliknet med grunnskolene (47 prosent).

Tabell 12.6: I hvilken grad har skoleleder deltatt i planlegging og utvelging av de tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken, etter skolenivå. Prosent.

		I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
Deltar i faste møter	Grunnskoler (N=534)	18	26	16	37	3
	VGS (N=84)	26	19	16	33	6
Har gitt innspill	Grunnskoler (N=524)	11	36	24	25	4
	VGS (N=82)	18	38	15	17	12
Gir tilbakemelding	Grunnskoler (N=532)	23	47	16	11	4
	VGS (N=81)	25	41	14	11	10
Blir hørt	Grunnskoler (N=520)	12	36	14	12	26
	VGS (N=82)	17	39	9	11	24

En sammenlikning mellom de ulike landsdelene viser også enkelte forskjeller i svarmønstrene (tabell 12.7), og det er særlig skolelederne på Østlandet som skiller seg ut ved høy deltakelse på de forskjellige områdene. Når det gjelder det å delta i faste møter, ser vi at skolelederne på Østlandet (61 prosent) oftere enn skolelederne i de andre landsdelene oppgir at de deltar i stor eller i noen grad. Skolelederne i Oslo og Akershus (48 prosent) har på den annen side den høyeste andelen som svarer at de ikke har deltatt i det hele tatt.

Tabell 12.7 viser også at skolelederne på Østlandet i særlig stor grad svarer at de har gitt innspill (61 prosent), gir tilbakemelding (82 prosent) og blir hørt (60 prosent).

Tabell 12.7: I hvilken grad har skoleleder deltatt i planlegging og utvelging av de tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken, etter landsdel. Prosent

		I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
Deltar i faste møter	Oslo og Akershus (N=90)	12	26	11	48	3
	Østlandet (N=158)	34	27	15	22	2
	Sør- og Vestlandet (N=228)	12	25	18	41	4
	Midt- og Nord-Norge (N=142)	17	24	17	37	5
Har gitt innspill	Oslo og Akershus (N=88)	8	34	22	32	5
	Østlandet (N=155)	22	39	18	16	5
	Sør- og Vestlandet (N=222)	10	35	24	27	5
	Midt- og Nord-Norge (N=141)	8	36	26	25	6
Gir tilbakemelding	Oslo og Akershus (N=90)	20	48	17	11	4
	Østlandet (N=155)	34	48	8	7	3
	Sør- og Vestlandet (N=226)	20	44	18	13	5
	Midt- og Nord-Norge (N=142)	18	46	18	12	6
Blir hørt	Oslo og Akershus (N=89)	6	43	9	11	32
	Østlandet (N=152)	20	40	13	13	15
	Sør- og Vestlandet (N=221)	12	31	13	11	33
	Midt- og Nord-Norge (N=140)	10	36	19	14	21

Vi har også sammenliknet skoleledernes svar etter skolestørrelse på spørsmålet om i hvilken grad de har deltatt i planlegging og utvelging av de tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken (tabell 12.8). Vi ser at de minste skolene (33 prosent) i noe mindre grad enn de mellomstore (45 prosent) og de store (47 prosent) skolene svarer at de i stor grad eller noen grad deltar på faste møter. Omtrent tilsvarende forskjell mellom de minste og de mellomstore og de store skolene finner vi når det gjelder det å ha gitt innspill. Når det gjelder det å gi tilbakemelding og det å bli hørt, er det tilnærmet ingen forskjell i svarmønstrene etter skolestørrelse.

Tabell 12.8: I hvilken grad har skoleleder deltatt i planlegging og utvelging av de tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken, etter kommunistørrelse. Prosent

		I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
Deltar i faste møter	De minste (N=154)	13	23	16	44	4
	De mellomste (N=250)	20	25	19	34	3
	De største (N=214)	22	27	13	33	4
Har gitt innspill	De minste (N=153)	13	31	24	28	5
	De mellomste (N=247)	12	38	24	22	5
	De største (N=206)	12	37	20	25	6
Gir tilbakemelding	De minste (N=155)	25	43	14	14	4
	De mellomste (N=250)	22	48	16	10	4
	De største (N=208)	23	47	16	10	5
Blir hørt	De minste (N=153)	15	32	12	14	26
	De mellomste (N=247)	13	38	15	11	24
	De største (N=202)	11	38	12	12	27

12.2.3 Lærernes og elevenes deltakelse i planlegging og utvelging av tilbud

Skolelederne fikk også spørsmål om i hvilken grad de vil si at lærere og/eller elever skolen er involvert i utvikling av ordningen, og valg av innhold i Den kulturelle skolesekken. Tabell 12.9 viser skoleledernes svarfordeling etter skolenivå, landsdel og skolestørrelse.

Samlet sett ser vi at ca. 1 av 3 skoleledere svarer at lærerne og/eller elevene i noen eller i stor grad er involvert i utviklingen av ordningen, og valg av innhold i Den kulturelle skolesekken. Det er forskjeller i svarmønstrene mellom grunnskolene og de videregående skolene. I de videregående skolene oppgir 52 prosent av skolelederne at lærere og/eller elever er involvert i noen eller i stor grad i dette arbeidet. Tilsvarende andel for grunnskolene er 29 prosent.

Tabell 12.9 viser også at skolelederne på Østlandet (43 prosent) oftere enn skolelederne i de resterende landsdelene oppgir at lærere og/eller elever involveres i stor eller noen grad.

Når vi sammenlikner etter skolestørrelse finner vi derimot tilnærmet ingen forskjeller mellom svarene fra skolelederne i de minste, de mellomstore og de store skolene på dette spørsmålet.

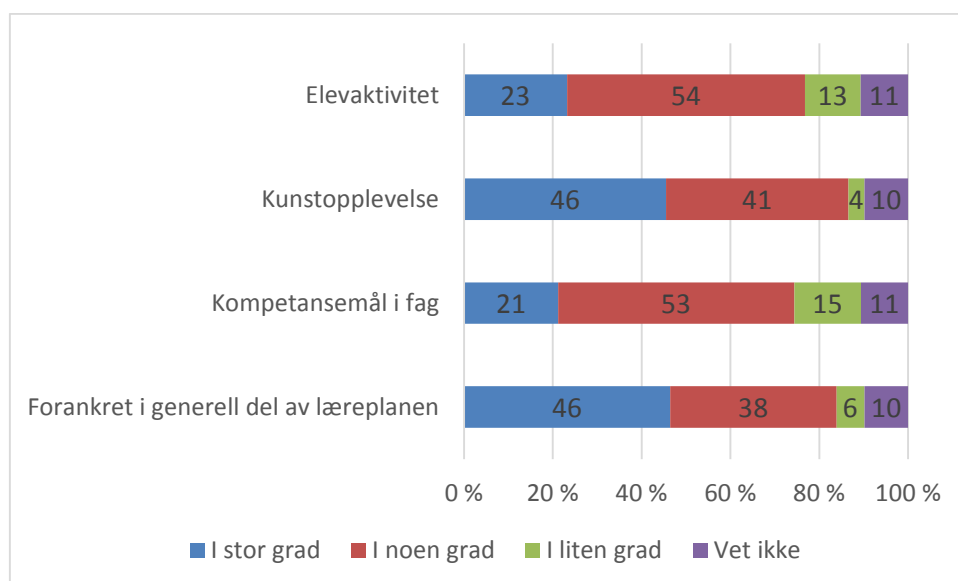
Tabell 12.9: I hvilken grad vil du si at lærere og/eller elever ved din skole er involvert i utvikling av ordningen, og valg av innhold, i Den kulturelle skolesekken, etter skolenivå, landsdel og skolestørrelse. Prosent

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Grunnskoler (N=553)	5	24	43	28
VGS (N=89)	6	46	33	16
Oslo og Akershus (N=96)	3	21	48	28
Østlandet (N=167)	9	34	39	19
Sør- og Vestlandet (N=232)	3	24	43	30
Midt- og Nord-Norge (147)	4	29	40	28
De minste (N=161)	4	30	42	25
De mellomste (N=259)	5	27	42	27
De største (N=222)	6	26	41	27
Alle (N=642)	5	27	42	26

12.2.4 Tilpasning til skolenes behov – skoleeiernes svar

Skoleeierne og skolelederne skulle også svare på et spørsmål som omhandlet i hvilken grad tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken er tilpasset skolens behov på ulike måter.

Figur 12.3 viser at skoleeierne oppgir at Den kulturelle skolesekken i varierende grad er tilpasset skolenes behov. Når det gjelder kunstopplevelse (87 prosent) svarer svært mange skoleeiere at dette i stor grad eller i noen grad er tilpasset skolenes behov. Det samme gjelder punktet som omhandler hvor vidt tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken er forankret i generell del av læreplanen (84 prosent). Gjennom Elevaktivitet (77 prosent) og kompetansemål i fag (74 prosent) er tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken i litt mindre grad tilpasset skolenes behov. Ved disse punktene svarer henholdsvis 13 prosent og 15 prosent av skoleeierne at tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken i liten grad er tilpasset skolenes behov.

Figur 12.3: I hvilken grad er tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken tilpasset skolenes behov? Alle skoleeiere. Prosent. (N=112-113)

På spørsmålet om i hvilken grad tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken er tilpasset skolenes behov, finner vi enkelte forskjeller i svarmønstrene mellom kommuner og fylkeskommuner. Fylkeskommunene (94 prosent) oppgir litt oftere enn kommunene (83 prosent) at Den kulturelle skolesekken er tilpasset skolenes behov ved at den er forankret i generell del av læreplanen. Fylkeskommunene (88 prosent) oppgir også litt oftere enn kommunene (73 prosent) at de er tilpasset skolenes behov gjennom kompetansemål i fag (tabell 12.10).

Tabell 12.10: I hvilken grad er tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken tilpasset skolenes behov, etter kommune/fylkeskommune. Prosent.

		I stor grad	I noen grad	I liten grad	Vet ikke
Forankret i generell del av læreplanen	Kommune (N=96)	45	38	7	10
	Fylkeskommune (N=16)	56	38	0	6
Kompetansemål i fag	Kommune (N=97)	23	50	17	11
	Fylkeskommune (N=16)	13	75	6	6
Kunstopplevelse	Kommune (N=96)	46	41	4	9
	Fylkeskommune (N=16)	44	44	0	13
Elevaktivitet	Kommune (N=96)	25	51	13	12
	Fylkeskommune (N=16)	13	69	13	6

Tabell 12.11 viser at skoleeierne i Midt- og Nord-Norge gjennomgående i litt mindre grad oppgir at tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken er tilpasset skolenes behov i noen eller stor grad. Skoleeierne i Midt- og Nord-Norge oppgir også oftere enn skoleeierne i de andre landsdelene at de ikke vet i hvilken grad tilbudene som gis er tilpasset skolenes behov.

Tabell 12.11: I hvilken grad er tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken tilpasset skolenes behov, etter landsdel. Prosent.

		I stor grad	I noen grad	I liten grad	Vet ikke
Forankret i generell del av læreplanen	Oslo og Akershus (N=6)	50	50	0	0
	Øst-Norge (N=33)	49	42	3	6
	Sør- og Vest-Norge (N=32)	44	38	16	3
	Midt- og Nord-Norge (N=25)	40	28	4	28
Kompetansemål i fag	Oslo og Akershus (N=6)	33	50	17	0
	Øst-Norge (N=33)	30	36	27	6
	Sør- og Vest-Norge (N=33)	15	70	12	3
	Midt- og Nord-Norge (N=25)	20	40	8	32
Kunstopplevelse	Oslo og Akershus (N=6)	33	67	0	0
	Øst-Norge (N=33)	61	30	3	6
	Sør- og Vest-Norge (N=32)	53	41	3	3
	Midt- og Nord-Norge (N=25)	20	48	8	24
Elevaktivitet	Oslo og Akershus (N=6)	33	33	17	17
	Øst-Norge (N=33)	30	52	12	6
	Sør- og Vest-Norge (N=33)	21	61	15	3
	Midt- og Nord-Norge (N=24)	21	42	8	29

Det som er interessant når vi sammenlikner etter kommunestørrelse, er at de største kommunene gjennomgående i mindre grad enn de mellomstore og de minste kommunene oppgir at de ikke vet. Det tyder på at de største kommunene har bedre oversikt over i hvilken grad tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken er tilpasset skolenes behov (tabell 12.12).

Videre ser vi av tabell 12.2 at de mellomstore kommunene har en noe lavere andel som har oppgitt at tilbudene er tilpasset gjennom å være forankret i generell del av læreplan (76 prosent) og gjennom kompetansemål i fag (65 prosent) i stor eller i noen grad. Tabell 12.12 viser også at de største kommunene (93 prosent) oftere oppgir at tilbudene er tilpasset skolenes behov gjennom kunstopplevelse i stor eller i noen grad.

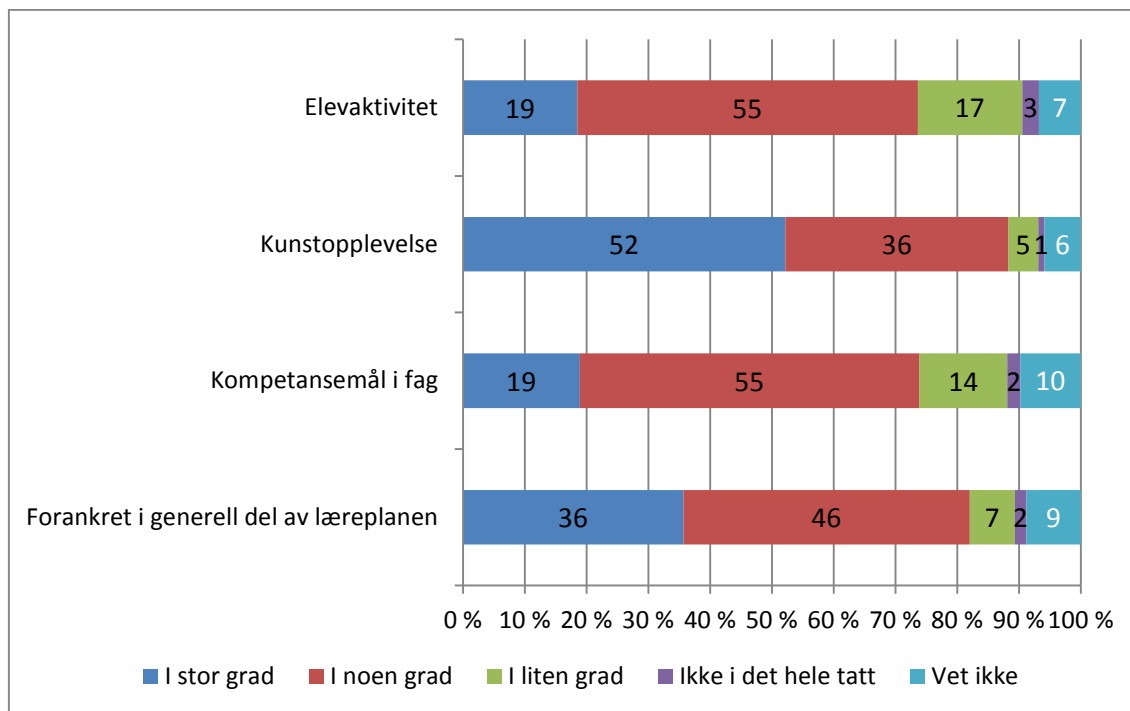
Tabell 12.12: I hvilken grad er tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken tilpasset skolens behov, etter kommunestørrelse. Prosent.

		I stor grad	I noen grad	I liten grad	Vet ikke
Forankret i generell del av læreplanen	Under 3000 (N=31)	39	45	3	13
	3000 til 9999 (N=37)	38	38	11	14
	10.000 og mer (N=28)	61	29	7	4
Kompetansemål i fag	Under 3000 (N=31)	19	58	10	13
	3000 til 9999 (N=37)	16	49	19	16
	10.000 og mer (N=29)	35	41	21	3
Kunstopplevelse	Under 3000 (N=31)	42	42	7	10
	3000 til 9999 (N=37)	38	46	3	14
	10.000 og mer (N=28)	61	32	4	4
Elevaktivitet	Under 3000 (N=30)	27	50	13	10
	3000 til 9999 (N=37)	16	57	11	16
	10.000 og mer (N=29)	35	45	14	7

12.2.5 Tilpasning til skolens behov – skoleledernes svar

Skoleleder fikk også spørsmål om i hvilken grad tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken er tilpasset skolens behov. Figur 12.4 er en samlet oversikt over skoleledernes svar på de ulike underkategoriene av dette spørsmålet. Også for skolelederne sin del er det kunstopplevelse (88 prosent) som har den største andelen som oppgir at dette er tilpasset skolens behov, i tillegg til at Den kulturelle skolesekken er forankret i generell del av læreplanen (82 prosent).

Når det gjelder elevaktivitet svarer 74 prosent at Den kulturelle skolesekken er tilpasset skolens behov i stor eller i noen grad. Tilsvarende andel når det gjelder kompetansemål for fag er også 74 prosent.

Figur 12.4: I hvilken grad er tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken tilpasset skolens behov? Alle skoleledere. Prosent. (N=622-633)

Sammenlikner vi svarene fra grunnskolene med de fra videregående finner vi at grunnskolene gjennomgående oftere svarer at tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken er tilpasset skolens behov (Tabell 12.13).

Tabell 12.13: I hvilken grad er tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken tilpasset skolens behov, etter skolenivå. Prosent.

		I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
Forankret i generell del av læreplanen	Grunnskoler (N=546)	35	48	7	2	8
	VGS (N=87)	38	38	8	1	15
Kompetansemål i fag	Grunnskoler (N=540)	20	55	14	2	9
	VGS (N=85)	13	53	19	4	12
Kunstopplevelse	Grunnskoler (N=544)	55	36	4	1	5
	VGS (N=82)	35	40	10	1	13
Elevaktivitet	Grunnskoler (N=540)	20	57	16	2	5
	VGS (N=82)	10	45	23	6	16

I Tabell 12.14 sammenlikner vi svarmønstrene til skolelederne i de ulike landsdelene, og finner generelt små forskjeller, men Oslo og Akershus (68 prosent) skiller seg noe fra de andre landsdelene ved å ha en noe lavere andel som oppgir at tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken er tilpasset skolens behov gjennom kompetansemål i fag.

Tabell 12.14: I hvilken grad er tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken tilpasset skolens behov, etter landsdel. Prosent.

		I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
Forankret i generell del av læreplanen	Oslo og Akershus (N=95)	28	55	7	0	10
	Østlandet (N=162)	41	43	6	3	7
	Sør- og Vestlandet (N=230)	35	45	7	2	10
	Midt- og Nord-Norge (N=146)	36	46	9	1	8
Kompetansemål i fag	Oslo og Akershus (N=93)	16	52	19	1	12
	Østlandet (N=162)	23	55	12	3	7
	Sør- og Vestlandet (N=227)	19	53	15	2	12
	Midt- og Nord-Norge (N=143)	17	60	12	2	9
Kunstopplevelse	Oslo og Akershus (N=93)	52	37	7	0	5
	Østlandet (N=161)	52	39	3	1	5
	Sør- og Vestlandet (N=228)	53	36	3	2	7
	Midt- og Nord-Norge (N=144)	51	34	8	0	6
Elevaktivitet	Oslo og Akershus (N=94)	17	57	18	1	6
	Østlandet (N=161)	22	54	15	4	4
	Sør- og Vestlandet (N=225)	17	56	16	3	8
	Midt- og Nord-Norge (N=142)	17	53	20	2	9

Tilleggsanalyser etter skolestørrelse viser tilnærmet ingen forskjeller i svarmønstrene på spørsmålet om i hvilken grad er tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken tilpasset skolens behov.

12.2.6 Inkludering i opplæringen

Skolelederne fikk også spørsmål om i hvilken grad de vil si at tilbud fra Den kulturelle skolesekken er inkludert i opplæringen ved skolen. Total svarer 71 prosent at tilbud fra Den kulturelle skolesekken i stor grad eller i noen grad er inkludert i opplæringen ved skolen (tabell 12.15). Det er tilnærmet ingen forskjeller mellom grunnskoler og videregående skoler, og heller ikke mellom store, mellomstore og små skoler. I tillegg viser det seg at det kun er mindre forskjeller mellom landsdelene. Andelene som har svart at tilbud fra Den kulturelle skolesekken er inkludert i opplæringen i stor eller i noen grad varierer fra 42 prosent (Midt- og Nord-Norge) til 51 prosent (Østlandet).

Tabell 12.15: I hvilken grad vil du si at tilbud fra Den kulturelle skolesekken er inkludert i opplæringen ved din skole, etter skolenivå, landsdel og skolestørrelse. Prosent

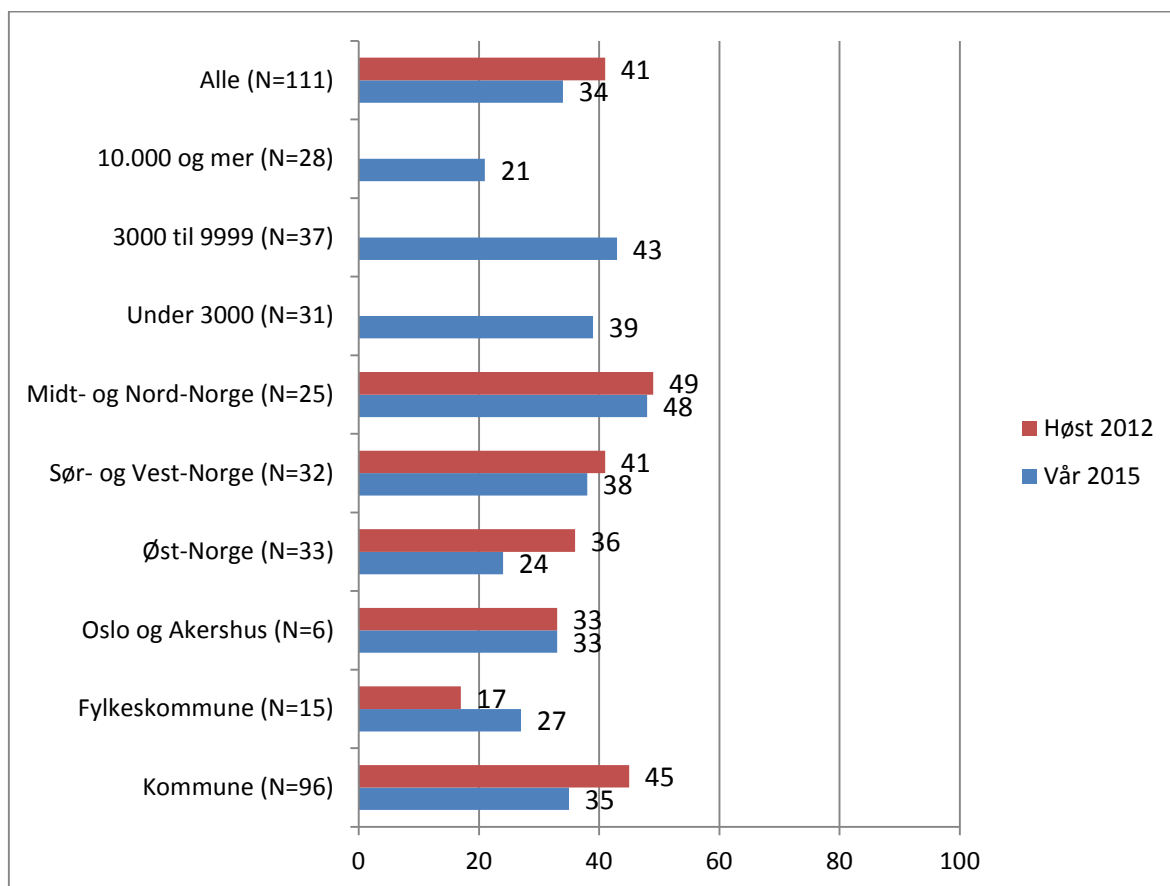
	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Grunnskoler (N=546)	18	53	25	4
VGS (N=87)	12	56	25	7
Oslo og Akershus (N=96)	18	27	38	18
Østlandet (N=167)	12	38	30	20
Sør- og Vestlandet (N=232)	10	41	31	18
Midt- og Nord-Norge (N=146)	12	30	45	12
De minste (N=160)	20	51	18	12
De mellomste (N=256)	16	54	28	3
De største (N=217)	16	56	27	1
Alle (N=633)	17	54	25	5

12.3 Tilsetting av lærere i kombinerte stillinger

Til slutt fikk skoleeierne og skoleledere spørsmål om i de har foretatt tilsettinger av lærere i kombinerte stillinger med undervisning i skole og kulturskole. Tilsvarende spørsmål ble stil under Spørringene til Skole-Norge høsten 2012 (Vibe og Hovdhaugen 2012). Figur 12.5 viser andelen skoleeiere som har svart «Ja» på dette spørsmålet. Til sammen oppgir 34 prosent av skoleeierne at de har gjort slike tilsettinger. Noen flere kommuner (35 prosent) enn fylkeskommuner (25 prosent) svarer bekreftende på spørsmålet.

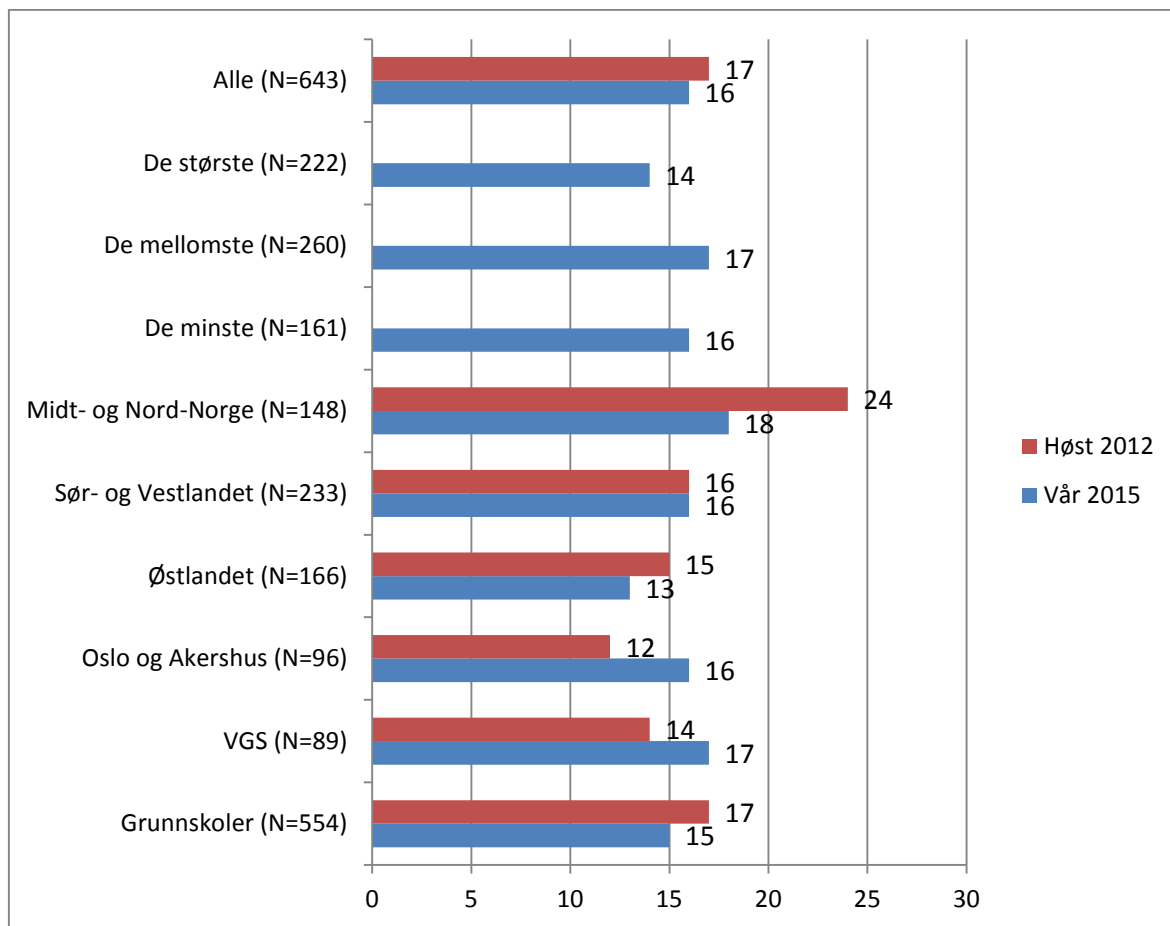
Skoleeierne i Midt- og Nord-Norge (48 prosent) skiller seg ut ved å ha den høyeste andelen som har tilsatt lærere i kombinerte stillinger, mens Øst-Norge (24 prosent) har den laveste andelen som har gjort det samme. Vi ser også at de største kommunene skiller seg fra de minste og de mellomstore ved å ha den laveste andelen (21 prosent) som svarer at de har gjort slike tilsettinger (figur 12.5).

Sammenlikner vi med svarene fra høsten 2012, ser vi at mens kommunene har en liten nedgang i andelen som svarer «ja» i 2015 i forhold til i 2012, er det motsatte tilfelle for fylkeskommunene sin del (Figur 12.3). Figur 12.5 viser også at skoleeierne i Øst-Norge har en høyere andel som har foretatt tilsettinger for lærere i kombinerte stillinger i 2015 enn i 2012. For øvrig er det ingen forskjeller mellom svarmønstrene i 2012 og i 2015.

Figur 12.5: Har skoleeier foretatt tilsetninger for lærere i kombinerte stillinger med undervisning i skole og kulturskole? Andel som har svart «Ja» etter kommunestørrelse, landsdel og eiernivå (kommune og fylkeskommune). Prosent. Andeler fra Spørringene til Skole-Norge høsten 2012 i egne søyler der denne informasjonen er tilgjengelig. N referer til våren 2015

Skolelederne fikk også spørsmål om de hadde foretatt slike tilsetninger, og vi ser av figur 12.6 at andelen som har svart «Ja» generelt er lavere enn for skoleeierne. Totalt oppgir 16 prosent av skolelederne at de har tilsatt lærere i kombinerte stillinger med undervisning i skole og kulturskole. Ellers er det tilnærmet ingen forskjeller hverken mellom grunnskolene og de videregående skolene, skolene av ulik størrelse, eller mellom de ulike landsdelene. Det er heller ingen forskjeller mellom svarene fra våren 2015 og høsten 2012 (Vibe og Hovdhaugen 2012).

Figur 12.6: Har skolen foretatt tilsetninger for lærere i kombinerte stillinger med undervisning i skole og kulturskole? Andel som har svart «Ja». Prosent. Andeler fra Spørringene til Skole-Norge høsten 2012 i egne søyler der denne informasjonen er tilgjengelig. N referer til våren 2015

12.4 Oppsummering

Den kulturelle skolesekken har vært en del av regjeringens utdannings- og kulturpolitiske satsing for grunnskolen siden 2001, og har etter hvert blitt utvidet til videregående skole. Dette betyr at alle elever – fra 6 til 19 år – innlemmes i ordningen. Den kulturelle skolesekken er en nasjonal satsing som skal bidra til at alle skoleelever i Norge får møte og delta i arbeid med kunst og kulturuttrykk med høy kvalitet.

Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet har behov for å følge utviklingen av tiltakene knyttet til kunst og kultur i opplæringen, med oppdatert innsikt om hvordan tiltakene fungerer og oppfattes i skoler og blant skoleeiere.

Omtrent 7 av 10 skoleeiere svarer at arbeidet med Den kulturelle skolesekken i stor eller noen grad er integrert i kulturskolens virksomhet i deres kommune. Kommunene og fylkeskommunene på Østlandet (60 prosent) oppgir i noe mindre grad enn de andre kommunene og fylkeskommunene at Den kulturelle skolesekken er integrert her. De minste kommunene svare i noe mindre grad enn de store og de mellomstore at Den kulturelle skolesekken er integrert.

Totalt 80 prosent av skoleeierne opplever at samarbeid med kulturskolen er inkludert i opplæringen. Kommunene (84 prosent) oppgir oftere enn fylkeskommunene (55 prosent) at kulturskolen er inkludert i opplæringen ved skolene. Sammenliknet med høsten 2012 finner vi at det generelt har vært en liten

nedgang blant skoleeierne i andelene som har svart at samarbeidet med kulturskolen i liten eller ingen grad er inkludert i opplæringen ved skolene i deres kommune.

Ca. halvparten av alle skolelederne svarer at samarbeid med kulturskolen er inkludert i opplæringen i noen eller i stor grad. Grunnskolene (50 prosent) oppgir oftere enn de videregående skolene (35 prosent) at slikt samarbeid er inkludert i noen eller i stor grad. Andelen skoleledere som svarer at samarbeidet med kulturskolen ikke i det hele tatt er inkludert i opplæringen ved skolen er lavere i 2015 enn i 2012.

Både skoleleder og skoleeier fikk spørsmål knyttet spesifikt til satsingen Den kulturelle skolesekken, blant annet om deres deltakelse i planlegging og utarbeiding av tilbud. Skoleeierne har i nokså stor grad deltatt og har hatt innflytelse på dette arbeidet. Særlig når det gjelder det å bli hørt og det å komme med innspill. Mange har også svart at de i noen grad eller i stor grad deltar på faste møter, og at de gir tilbakemeldinger. Det er noen forskjeller i hvordan skoleeiere i de ulike landsdelene svarer. Særlig Oslo og Akershus skiller seg ut ved å ha høy deltakelse og involvering på mange områder fra skoleeiers side. Andelen skoleeiere som oppgir at de i liten grad eller ikke i det hele tatt deltar i planlegging og utarbeiding av tilbud er høyest på Sør- og Vestlandet.

Når det gjelder skoleledernes svar på dette spørsmålet, finner vi at de særlig har deltatt ved at de gir tilbakemelding. I alt svarer 69 prosent av skolelederne at de i stor grad eller i noen grad gir tilbakemelding. 49 prosent svarer at de i stor eller noen grad blir hørt, og 48 prosent svarer at de i stor eller noen grad har gitt innspill, mens 44 prosent oppgir at de i stor eller noen grad deltar i faste møter. Alt i alt svarer over 1 av 4 skoleledere at de ikke i det hele tatt blir hørt. Når vi sammenlikner de ulike landsdelene, skiller skolelederne på Østlandet seg ut ved å gjennomgående ha en relativt høy deltakelse sammenliknet med de andre landsdelene. Sammenlikner vi skoleledernes svar etter skolestørrelse på spørsmålet finner vi at de minste skolene (33 prosent) i noe mindre grad enn de mellomstore (45 prosent) og de store (47 prosent) skolene svarer at de i stor grad eller noen grad deltar på faste møter.

Omtrent 1 av 3 skoleledere svarer at lærerne og/eller elevene i noen eller i stor grad er involvert i utviklingen av Den kulturelle skolesekken, og valg av innhold. Lærere og elever ved de videregående skolene er noe mer involvert enn lærere og elever i grunnskolene, og skolelederne på Østlandet (43 prosent) oppgir oftere enn skolelederne i de resterende landsdelene at lærere og/eller elever involveres i stor eller noen grad.

Fylkeskommunene (94 prosent) oppgir litt oftere enn kommunene (83 prosent) at Den kulturelle skolesekken er tilpasset skolens behov ved at den er forankret i generell del av læreplanen. Fylkeskommunene (88 prosent) oppgir også litt oftere enn kommunene (73 prosent) at de er tilpasset skolens behov gjennom kompetansemål i fag. Andelen som svarer at de ikke vet i hvilken grad tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken er tilpasset skolens behov er lavere blant de store kommunene enn blant de små og mellomstore. Det kan bety at, sammenliknet med små og mellomstore kommuner, så har de største kommunene bedre oversikt over hvor godt tilbudene i Den kulturelle skolesekken er tilpasset skolens behov.

Også skolelederne oppgir i stor grad at tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken er tilpasset deres skoles behov. Grunnskolene svarer gjennomgående oftere enn de videregående skolene at tilbudene i Den kulturelle skolesekken er tilpasset skolens behov. Totalt 71 prosent av skoleledere svarer at tilbud fra Den kulturelle skolesekken i stor grad eller i noen grad er inkludert i opplæringen ved skolen.

Til sammen oppgir 34 prosent av skoleeierne at de har foretatt tilsetninger for lærere i kombinerte stillinger med undervisning i skole og kulturskole. Blant skolelederne er det 16 prosent som svarer slik. Skoleeierne i Midt- og Nord-Norge (48 prosent) skiller seg ut ved å ha den høyeste andelen som har tilsatt lærere i kombinerte stillinger, mens Øst-Norge (24 prosent) har den laveste andelen som har

gjort det samme. De største kommunene skiller seg fra de minste og de mellomstore ved å ha den laveste andelen (21 prosent) som svarer at de har gjort slike tilsetninger.

Andelen kommuner som svarer at de har gjort tilsetninger for lærere i kombinerte stillinger er litt lavere i 2015 enn i 2012, mens det motsatte er tilfelle for fylkeskommunene. Andelen skoleeiere i Øst-Norge som har foretatt slike tilsetninger er høyere i 2015 enn i 2012. For skolelederne er det ingen forskjeller mellom svarene fra våren 2015 og høsten 2012 på dette spørsmålet.

13 Høyt presterende elever

Å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring er en utfordrende, men svært viktig oppgave. Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet jobber med å utvikle kunnskapen om dette feltet, og tiltakene rundt denne gruppen elever. I den forbindelse er det nødvendig med informasjon om skoleeierne og skoleledernes eksisterende tiltak og virkemidler.

Med høyt presterende elever mener vi elever som er på et høyt faglig nivå, som lærer raskere enn andre, og som trenger ekstra utfordringer. Noen høyt presterende elever er flinke i alle fag, mens andre har særlig talent i for eksempel språk, praktisk-estetiske fag eller realfag.

Spørsmålene innenfor dette temaet gikk til skoleledere og skoleeiere.

13.1 Tilpasset opplæring for høyt presterende elever

13.1.1 Opplever skoleeier at skolene er opptatt av å gi tilpasset opplæring?

Skoleeier ble først spurt om i hvilken grad de opplever at skolene er opptatt av å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring. Tabell 13.1 viser at 60 prosent av skoleeierne svarer at de opplever at skolene i stor eller i svært stor grad er opptatt av å gi høyt presterende elever slike tilbud. Det er tilnærmet ingen forskjeller mellom kommunene og fylkeskommunenes svar på dette spørsmålet.

Tabell 13.1: I hvilken grad opplever dere at skolene er opptatt av å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring? Prosent

	I svært stor grad	I stor grad	Hverken/eller	I liten grad
Kommune (N= 97)	8	52	28	12
Fylkeskommune (N=18)	6	56	22	17
Alle (N=115)	8	52	27	13

Skiller vi mellom de ulike landsdelene, som vist i tabell 13.2, ser vi at alle skoleeierne i Oslo og Akershus oppgir at de opplever at skolene i stor grad er opptatt av å gi tilpasset opplæring. Ellers er det relativt små forskjeller mellom de øvrige landsdelene, men Sør- og Vest-Norge (67 prosent) har en noe høyere andel enn Øst-Norge (51 prosent) og Midt- og Nord-Norge (52 prosent) som oppgir at skolene i deres kommune i stor grad eller i svært stor grad er opptatt av dette. I Øst-Norge opplever dessuten 1 av 5 skoleeiere at deres skoler i liten grad er opptatt av å gi sterke elever tilpasset opplæring.

Tabell 13.2: I hvilken grad opplever dere at skolene er opptatt av å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring, etter landsdel og kommunestørrelse. Prosent

	I svært stor grad	I stor grad	Hverken/ eller	I liten grad
Oslo og Akershus (N= 6)	0 %	100 %	0 %	0 %
Øst-Norge (N=33)	9 %	42 %	27 %	21 %
Sør- og Vest-Norge (N=33)	12 %	55 %	27 %	6 %
Midt- og Nord-Norge (N=25)	4 %	48 %	36 %	12 %
Under 3000 (N=31)	13 %	45 %	36 %	7 %
3000 til 9999 (N=37)	3 %	46 %	30 %	22 %
10.000 og mer (N=29)	10 %	66 %	17 %	7 %

Sammenlikner vi etter kommunestørrelse (innbyggertall), finner vi at de største kommunene (76 prosent) opplever at sine skoler i stor eller svært stor grad er opptatt av å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring, sammenliknet med de små kommunene (58 prosent) og de mellomstore kommunene (51 prosent). I de mellomstore kommunene opplever over 1 av 5 skoleeiere at skolene deres i liten grad er opptatt av å gi denne gruppen tilpasset opplæring.

13.1.2 Lykkes skolene med å gi tilpasset opplæring?

Skolelederne fikk først spørsmål om i hvilken grad skolen lykkes med å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring.

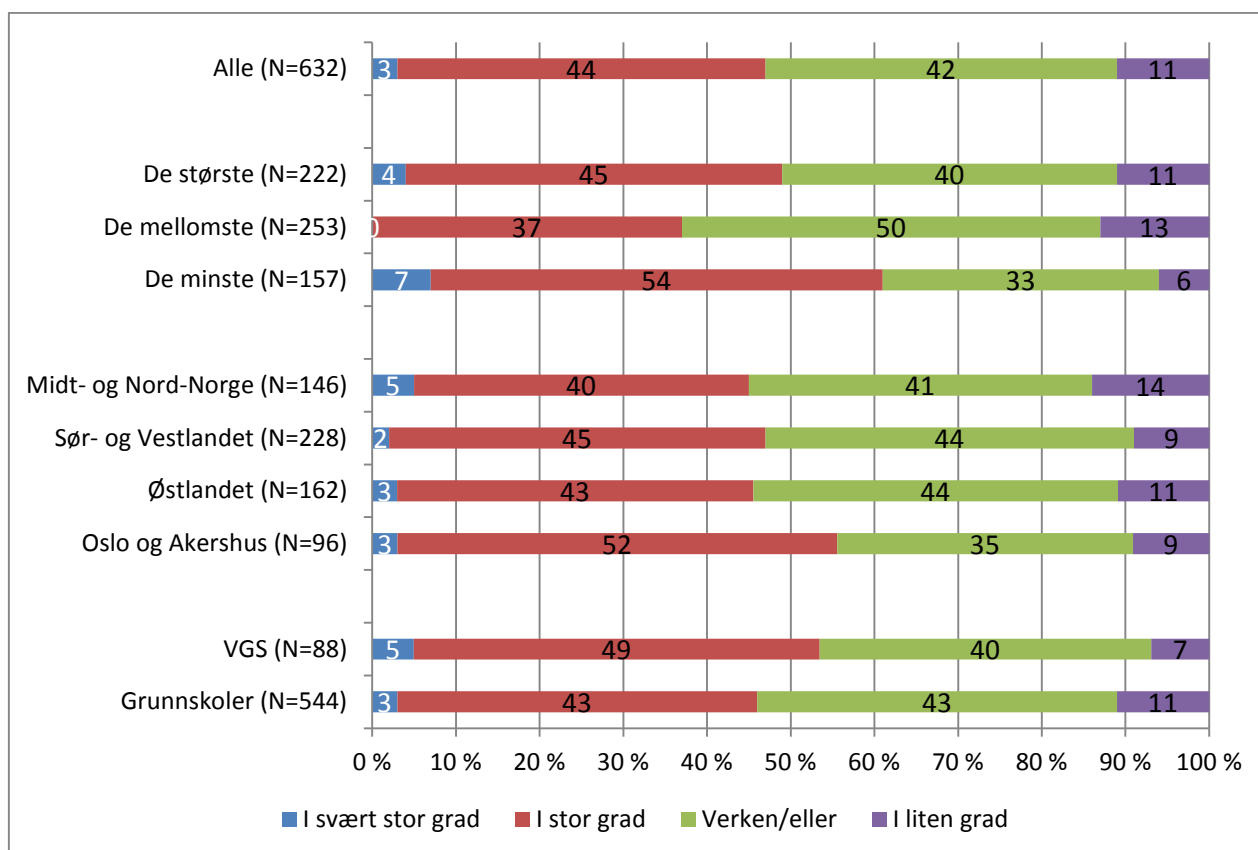
Figur 13.1 viser at alt i alt oppgir 47 prosent av skolelederne at de i stor grad eller i svært stor grad lykkes med å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring, mens 11 prosent svarer at de i liten grad lykkes på dette området. Totalt sett er 42 prosent nøytrale.

Sammenlikner vi grunnskoler og videregående skoler, finner vi kun mindre forskjeller, men en litt større andel av skolelederne ved de videregående skolene (54 prosent) oppgir at de i stor grad eller i svært stor grad lykkes med å gi tilpasset opplæring til denne elevgruppen, sammenliknet med skolelederne i grunnskolene (46 prosent).

Skiller vi mellom de minste, de mellomstore og de største skolene, finner vi at de minste (61 prosent) har en noe større andel som oppgir at de lykkes med dette, sammenliknet med de mellomstore (37 prosent) og de største (49 prosent) (figur 13.1).

Figur 13.1 viser også at Oslo og Akershus (55 prosent) har en litt høyere andel som oppgir at de i stor grad eller i svært stor grad lykkes med å gi tilpasset opplæring til høyt presterende elever, sammenliknet med de andre landsdelene.

Tabellen som figur 13.1 er basert på vises i vedlegg 13.1.

Figur 13.1: I hvilken grad lykkes skolen med å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring. Skoleleders svar, etter skolenivå, landsdel og skolestørrelse. Prosent

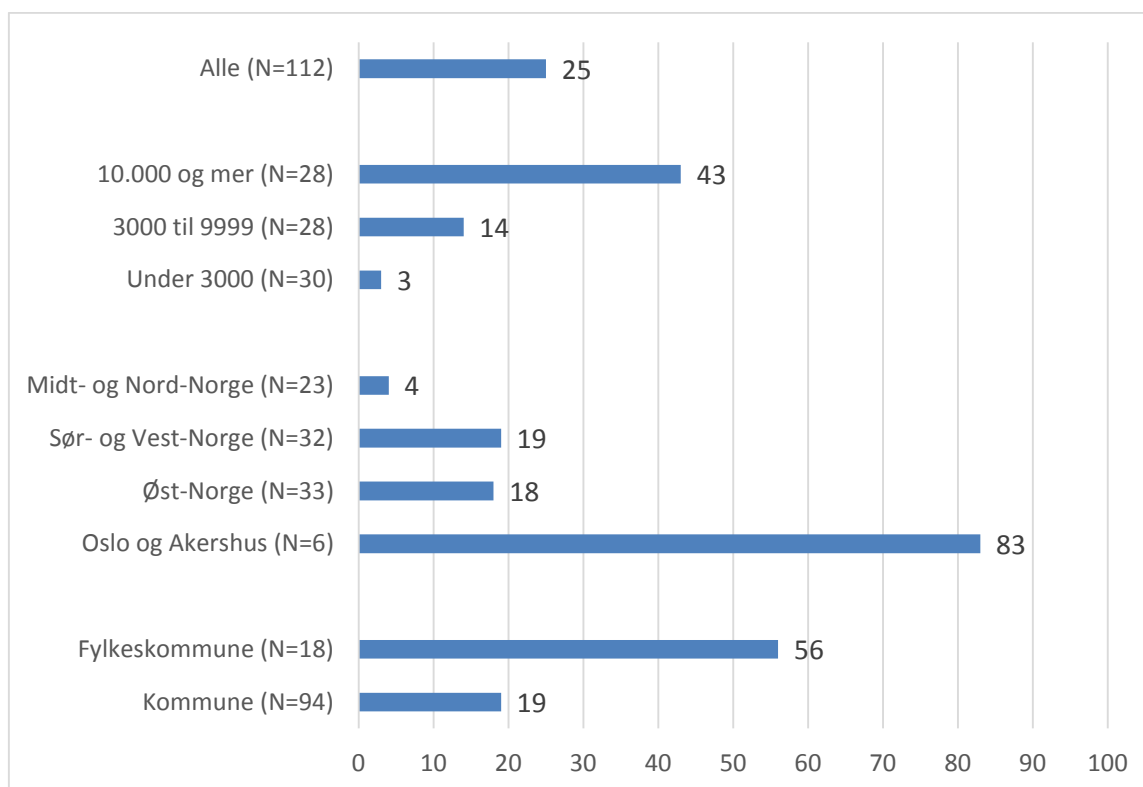
13.2 Skoleeiers planer og strategier for tilpasset opplæring for høyt presterende elever

Som figur 13.2 viser, oppgir 25 prosent av skoleeierne at de har planer eller strategier for tilpasset opplæring for høyt presterende elever som skolene kan ta utgangspunkt i. Fylkeskommunene (56 prosent) svarer i større grad bekreftende på dette enn kommunene (19 prosent).

Sammenlikner vi landsdelene, ser vi at Oslo og Akershus (83 prosent) skiller seg ut ved å ha en høyere andel som har svart «ja» på spørsmålet om planer og strategier. Midt- og Nord-Norge har den laveste andelen som har svart at de har slike planer og strategier (4 prosent) (figur 13.2).

De største kommunene (43 prosent) oppgir oftere enn de mellomstore (14 prosent) og de små kommunene (3 prosent) at de har planer og strategier for tilpasset opplæring for skoleflinke elever som skolene kan ta utgangspunkt i (figur 13.2).

Tabellen som figur 13.2 er basert på vises i vedlegg 13.2.

Figur 13.2: Har skoleeier planer/strategier for tilpasset opplæring for høyt presterende elever som skolene kan ta utgangspunkt i? Prosentvis andel «Ja», etter kommunestørrelse, landsdel og kommune/fylkeskommune

Tilsvarende spørsmål ble også stilt til skolelederne, og tabell 13.3 viser skoleledernes svar på spørsmålet om skoleeiere har planer/strategier for tilpasset opplæring for høyt presterende elever som skolen kan ta utgangspunkt i. Totalt oppgir 28 prosent av skolelederne at skoleeiere har slike planer og strategier, 61 prosent svarer «Nei», mens 11 prosent oppgir at de ikke vet.

Tabell 13.3 viser at det er kun små forskjeller i svarene mellom de største, de mellomstore og de minste skolene, men de største skolene (32 prosent) har den største andelen skoleledere som har oppgitt at skoleeier har slike planer. De minste skolene (18 prosent) har en litt høyere andel enn de mellomstore og de største skolene som svarer at de ikke vet om skoleeier har slike planer.

Vi ser at det er noe større forskjeller mellom de ulike landsdelene på dette området (tabell 13.3). Særlig Oslo og Akershus (41 prosent) skiller seg ut ved å ha en høyere andel som har svart at skoleeier har planer og strategier som de kan ta utgangspunkt i når det gjelder tilpasset opplæring til høyt presterende elever. Midt- og Nord-Norge (20 prosent) har den laveste andelen som har svart «Ja» på dette spørsmålet.

En sammenlikning av grunnskoler (28 prosent) og videregående skoler (30 prosent) viser tilnærmet ingen forskjell i svarmønstrene på dette spørsmålet (tabell 13.3).

Tabell 13.3: Har skoleeier planer/strategier for tilpasset opplæring for høyt presterende elever som skolen kan ta utgangspunkt i? Skoleleders svar, etter skolenivå, landsdel og skolestørrelse. Prosent.

	Ja	Nei	Vet ikke
Grunnskoler (N=539)	28	61	11
VGS (N=88)	30	59	11
Oslo og Akershus (N=96)	41	51	8
Østlandet (N=161)	31	62	8
Sør- og Vestlandet (=227)	26	60	14
Midt- og Nord-Norge (N=143)	20	67	13
De minste (N=156)	28	54	18
De mellomste (N=250)	25	67	8
De største (N=221)	32	58	10
Alle (N=627)	28	61	11

13.3 Skoleeiers tilbud om kompetanseutvikling og veiledning om tilpasset opplæring for høyt presterende elever

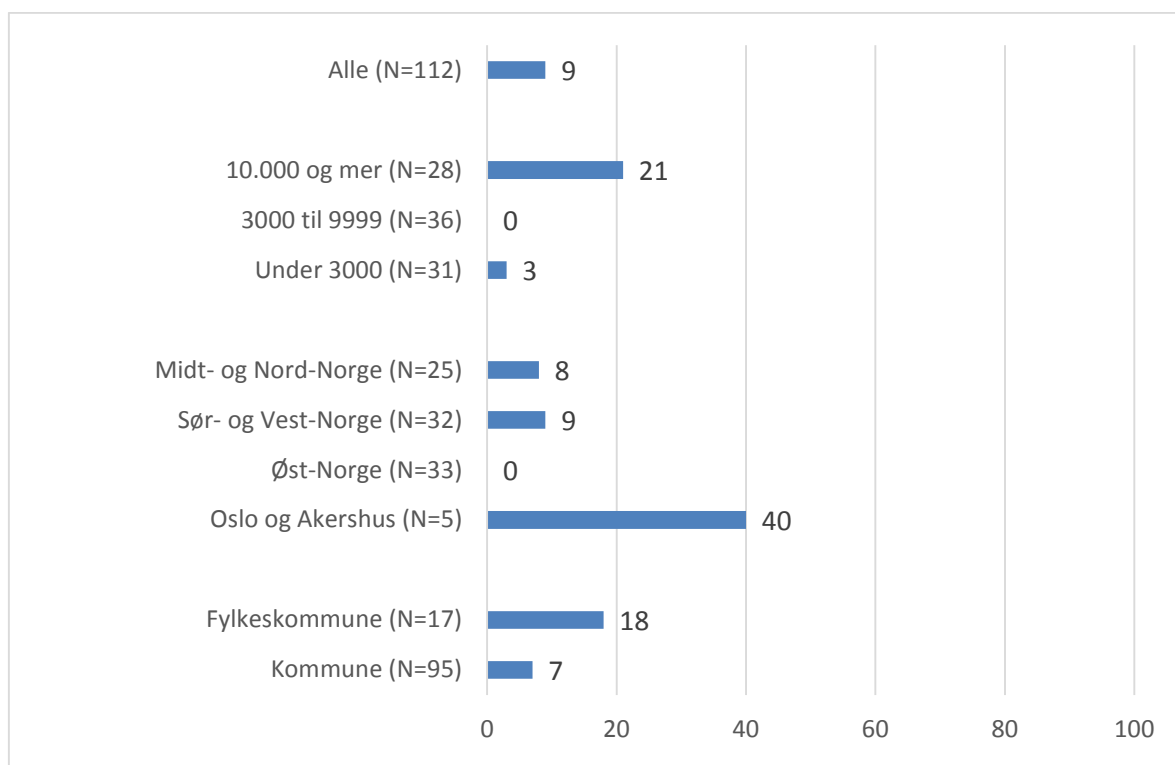
Skoleeier ble også spurt om de tilbyr skolene kompetanseutvikling eller veiledning om tilpasset opplæring for høyt presterende elever. Figur 13.3 viser at skoleeier i liten grad tilbyr dette til sine skoler. Bare 9 prosent av alle skoleeierne har svart bekræftende på dette spørsmålet.

Fylkeskommunene (18 prosent) svarer i noe større grad enn kommunene (7 prosent) at de tilbyr veiledning og kompetanseutvikling på dette området.

Oslo og Akershus (40 prosent) skiller seg positivt ut ved å ha den høyeste andelen kommuner som sier de tilbyr dette, men her er tallgrunlaget bare på fem kommuner, så resultatet må tolkes med varsomhet. Øst-Norge for øvrig har derimot ingen skoleeiere som har svart at de tilbyr dette til sine skoler (figur 13.3).

Kommunestørrelse ser også ut til å ha betydning i denne sammenhengen. De største kommunene (21 prosent) oppgir litt oftere at de har gitt kompetanseutvikling eller veiledning til sine skoler om tilpasset opplæring for høyt presterende elever. Tilsvarende andeler for de mellomstore kommunene og de små kommunene er henholdsvis 0 og 3 prosent (figur 13.3).

Tabellen figur 13.3 er basert på vises i vedlegg 13.3.

Figur 13.3: Tilbyr skoleeier kompetanseutvikling eller veiledning for skoler om tilpasset opplæring for høyt presterende elever? Skoleeierens svar. Prosentvis andel «Ja», etter kommunestørrelse, landsdel og kommune/fylkeskommune

Skolelederne fikk også dette spørsmålet, og tabell 13.4 viser fordelingen i skoleledernes svar etter skolenivå, landsdel og skolestørrelse. Samlet sett oppgir 9 prosent av skolelederne at skoleeier tilbyr kompetanseutvikling eller veiledning om dette, 79 prosent svarer «Nei», mens 12 prosent av skolelederne svarer at de ikke vet om skoleeier tilbyr dette.

Tabell 13.4 viser også at det er tilnærmet ingen forskjeller mellom grunnskolene og de videregående skolene, men det er en litt større andel av de videregående skolene som oppgir at de ikke vet om skoleeier tilbyr slik kompetanseutvikling eller veiledning for skoler som har høyt presterende elever.

Når det gjelder forskjeller mellom landsdelene skiller Oslo og Akershus (16 prosent) seg litt ut fra de andre landsdelene ved å ha en noe høyere andel som svarer «Ja» på dette spørsmålet.

Ser vi på skolestørrelse finner vi tilnærmet ingen forskjeller mellom de minste, de største og de mellomstore skolene, men de største skolene (12 prosent) ser ut til å ha en liten tendens til å oftere enn de mellomstore skolene å oppgi at skoleeier tilbyr kompetanseutvikling eller veiledning for skoler med høyt presterende elever.

Tabell 13.4: Tilbyr skoleeier kompetanseutvikling eller veiledning for skoler som har høyt presterende elever? Skoleleders svar, etter skolenivå, landsdel og skolestørrelse. Prosent.

	Ja	Nei	Vet ikke
Grunnskoler (N=538)	9	80	11
VGS (N=88)	9	74	17
Oslo og Akershus (N=93)	16	70	14
Østlandet (N=160)	8	84	8
Sør- og Vestlandet (N=227)	8	80	12
Midt- og Nord-Norge (N=146)	6	79	15
De minste (N=155)	10	76	15
De mellomste (N=251)	6	86	9
De største (N=220)	12	75	13
Alle (N=626)	9	79	12

13.4 Skolens planer, tiltak og kompetanse knyttet til høyt presterende elever

Skolelederne fikk en rekke spørsmål knyttet til deres planer, tiltak og kompetanse når det gjelder høyt presterende elever. Svarene presenteres i tabellene 13.5 til 13.10.

13.4.1 Planer og strategier

Tabell 13.5 viser fordelingen i svarene på spørsmålet om hvor vidt høyt presterende elever omtales i skolens planer og strategier.

Til sammen oppgir 1 av 3 skolelederne at høyt presterende elever omtales i skolens planer og strategier (tabell 13.5). Sammenlikner vi svarene fra grunnskolene og de videregående skolene, finner vi at de videregående skolene (44 prosent) oftere enn grunnskolene (31 prosent) svarer bekreftende på dette spørsmålet.

Igjen ser vi også, når vi sammenlikner svarmønstrene fra de ulike landsdelene, at Oslo og Akershus (41 prosent) skiller seg ut fra de andre landsdelene ved å ha en noe høyere andel som har svart «Ja» på spørsmålet (tabell 13.5).

Tabell 13.5 viser også at de største skolene (41 prosent) er noe mer tilbøyelig til å svar at høyt presterende elever omtales i skolens planer og strategier, sammenliknet med de mellomstore skolene (27 prosent) og de minste skolene (31 prosent).

Tabell 13.5: Omtales høyt presterende elever i skolens planer og strategier, etter skolenivå, landsdel og skolestørrelse. Prosent.

	Ja	Nei	Vet ikke
Grunnskoler (N=543)	31	65	4
VGS (N=88)	44	55	1
Oslo og Akershus (N=95)	41	58	1
Østlandet (N=163)	32	67	1
Sør- og Vestlandet (N=228)	32	64	4
Midt- og Nord-Norge (N=145)	31	64	5
De minste (N=157)	31	61	8
De mellomste (N=252)	27	72	2
De største (N=222)	41	57	1
Alle (N=631)	33	64	3

13.4.2 Tiltak

Ut ifra en liste med fem forskjellige tiltak skulle skolelederne krysse av for hvilke som var aktuelle for deres skole. Tabell 13.6 viser at særlig pedagogisk differensiering og tilpasning i ordinære klasser (78 prosent) er det mest vanlige tiltaket. Dette gjelder for begge skolenivåene. Grunnskolene (49 prosent) oppgir også ofte egne læremidler og læringsressurser som et vanlig tiltak. Dette er ikke like aktuelt for de videregående skolene (20 prosent). 40 prosent av grunnskolene og 33 prosent av de videregående skole svarer også at forsering i aktuelle fag er et tiltak de tar i bruk ved deres skole.

Tabell 13.6: Hvilke(t) tiltak har dere for høyt presterende elever, etter skolenivå. Prosent.

	Alle (N=699)	Grunnskoler (N=598)	VGS (N=101)
Forsering i aktuelle fag	39	40	33
Egne læremidler/læringsressurser	45	49	20
Pedagogisk differensiering og tilpasning i ordinær klasse	78	79	72
Egne grupper over kortere tid for høyt presterende elever	21	22	15
Annet	5	4	10

Skiller vi mellom landsdelene (tabell 13.7), finner vi at pedagogisk differensiering og tilpasning i ordinær klasse er det vanligste tiltaket for alle skolene i alle landsdeler. Ellers ser vi at forsering i aktuelle fag er noe mer brukt i skolene i Oslo og Akershus (52 prosent) og på Østlandet for øvrig (47 prosent). Skolelederne i Oslo og Akershus (46 prosent) oppgir også oftere at de bruker egne grupper over kortere tid for høyt presterende elever som et tiltak, sammenliknet med de andre landsdelene.

Tabell 13.7: Hvilke(t) tiltak har dere for høyt presterende elever, etter landsdel. Prosent.

	Oslo og Akershus (N=104)	Østlandet (N=178)	Sør- og Vestlandet (N=256)	Midt- og Nord-Norge (N=161)
Forsering i aktuelle fag	52	47	30	36
Egne læremidler/læringsressurser	54	48	39	46
Pedagogisk differensiering og tilpasning i ordinær klasse	77	76	82	77
Egne grupper over kortere tid for høyt presterende elever	46	27	14	8
Annet	7	7	3	6

Sammenlikner vi etter skolestørrelse, ser vi av tabell 13.8 at de største skolene (51 prosent) oftere enn de minste (30 prosent) og de mellomstore (34 prosent) bruker forsering i aktuelle fag som et tiltak for høyt presterende elever. Vi ser også at de største skolene (34 prosent) oftere svarer at de oppretter egne grupper over kortere tid for høyt presterende elever. De minste skolene (7 prosent) bruker dette i liten grad.

Tabell 13.8: Hvilke(t) tiltak har dere for høyt presterende elever, etter skolestørrelse. Prosent.

	De minste (N=177)	De mellomste (N=277)	De største (N=245)
Forsering i aktuelle fag	30	34	51
Egne læremidler/læringsressurser	47	42	47
Pedagogisk differensiering og tilpasning i ordinær klasse	79	81	76
Egne grupper over kortere tid for høyt presterende elever	7	18	34
Annet	5	5	6

13.4.3 Manglende tilpasset opplæring for mange

På spørsmål om hvor vidt skolene har elever som ikke i tilstrekkelig grad får tilpasset opplæring etter sine evner og forutsetninger, ser vi at mange skoleledere (48 prosent) oppgir at de har elever som ikke får god nok oppfølging ved skolen. Litt påfallende er det også at 1 av 4 sier at de ikke vet om de har elever som ikke får tilstrekkelig oppfølging.

Litt flere skoleledere ved grunnskolene (49 prosent) enn ved høyskolene (41 prosent) svarer dette, men vi ser også at de videregående skolene har en noe høyere andel som svarer vet ikke.

Oslo og Akershus (59 prosent) svarer noe oftere enn de andre landsdelene at har elever som ikke får tilstrekkelig grad av tilpasset opplæring, men de har også den laveste andelen som svarer at de ikke vet dette (17 prosent), og ser vi på andelene som svarer benektende på dette spørsmålet er den tilnærmet lik for alle landsdelene.

De største skolene oppgir oftere (60 prosent) enn de minste (29 prosent) og de mellomstore (50 prosent) at de har høyt presterende elever som ikke får tilstrekkelig grad av tilpasset opplæring. De minste skolene har den høyeste andelen som har svart «nei» på dette spørsmålet (49 prosent). Det kan bety at det er en større utfordring å gi høypresterende elever tilpasset opplæring ved de større skolene enn ved de mindre.

Tabell 13.9: Har dere høyt presterende elever som ikke i tilstrekkelig grad får tilpasset opplæringen til sine evner og forutsetninger, etter skolenivå, landsdel og skolestørrelse. Prosent

	Ja	Nei	Vet ikke
Grunnskoler (N=532)	49	28	23
VGS (N=87)	41	28	31
Oslo og Akershus (N=94)	59	25	17
Østlandet (N=159)	49	26	25
Sør- og Vestlandet (N=222)	46	28	26
Midt- og Nord-Norge (N=144)	44	31	25
De minste (N=152)	29	49	22
De mellomste (N=249)	50	23	27
De største (N=218)	60	18	23
Alle (N=619)	48	28	24

13.4.4 Mange synes de har tilstrekkelig kompetanse

Mange, til sammen 62 prosent, oppgir at de i stor grad eller i svært stor grad har tilstrekkelig kompetanse for å kunne gi høyt presterende elever tilpasset opplæring (Tabell 13.10). Denne andelen er litt høyere for de videregående skolene (73 prosent) enn for grunnskolene (60 prosent).

En sammenlikning av de ulike landsdelene viser at det er tilnærmet ingen forskjeller på dette området (tabell 13.10), men når vi ser på skolestørrelser finner vi at de mellomstore skolene (53 prosent) litt sjeldnere svarer at de i stor grad eller i svært stor grad har tilstrekkelig kompetanse på dette området, sammenliknet med de største (70 prosent) og de minste (65 prosent).

Tabell 13.10: I hvilken grad har skolen tilstrekkelig kompetanse til å gi tilpasset opplæring for høyt presterende elever, etter skolenivå, landsdel og skolestørrelse. Prosent

	I svært stor grad	I stor grad	Hverken/eller	I liten grad
Grunnskoler (N=536)	6	54	33	7
VGS (N=86)	8	65	24	2
Oslo og Akershus (N=94)	5	59	35	1
Østlandet (N=162)	6	59	28	7
Sør- og Vestlandet (N=221)	7	55	32	6
Midt- og Nord-Norge (N=145)	6	52	36	7
De minste	11	54	30	6
De mellomste	2	51	40	7
De største	8	62	25	5
Alle (N=622)	6	56	32	6

13.5 Skolenes bruker i liten grad nasjonale sentrene i forbindelse med høyt presterende elever

På spørsmål om skolene bruker nasjonale sentre i forbindelse med høyt presterende elever, svarer 70 prosent at de i liten grad eller ikke i det hele tatt bruker dette. Nesten ingen (4 prosent) oppgir at de bruker det i svært stor grad eller i stor grad.

Det er tilnærmet ingen forskjeller mellom de ulike gruppene når vi sammenlikner etter skolenivå, landsdel og skolestørrelse på dette spørsmålet.

Tabell 13.11: I hvilken grad bruker skolen nasjonale sentre i forbindelse med høyt presterende elever, etter skolenivå, landsdel og skolestørrelse. Prosent

	I svært stor grad	I stor grad	Hverken/ eller	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Grunnskoler (N=539)	1	2	26	36	35
VGS (N=87)	0	5	30	36	30
Oslo og Akershus (N=93)	1	1	25	42	31
Østlandet (N=162)	1	1	25	34	40
Sør- og Vestlandet (N=226)	0	4	23	39	34
Midt- og Nord-Norge (N=145)	0	4	35	30	31
De minste (N=153)	0	3	28	39	31
De mellomste (N=251)	1	2	25	33	39
De største (N=222)	1	3	28	38	31
Alle (N=626)	1	3	26	36	34

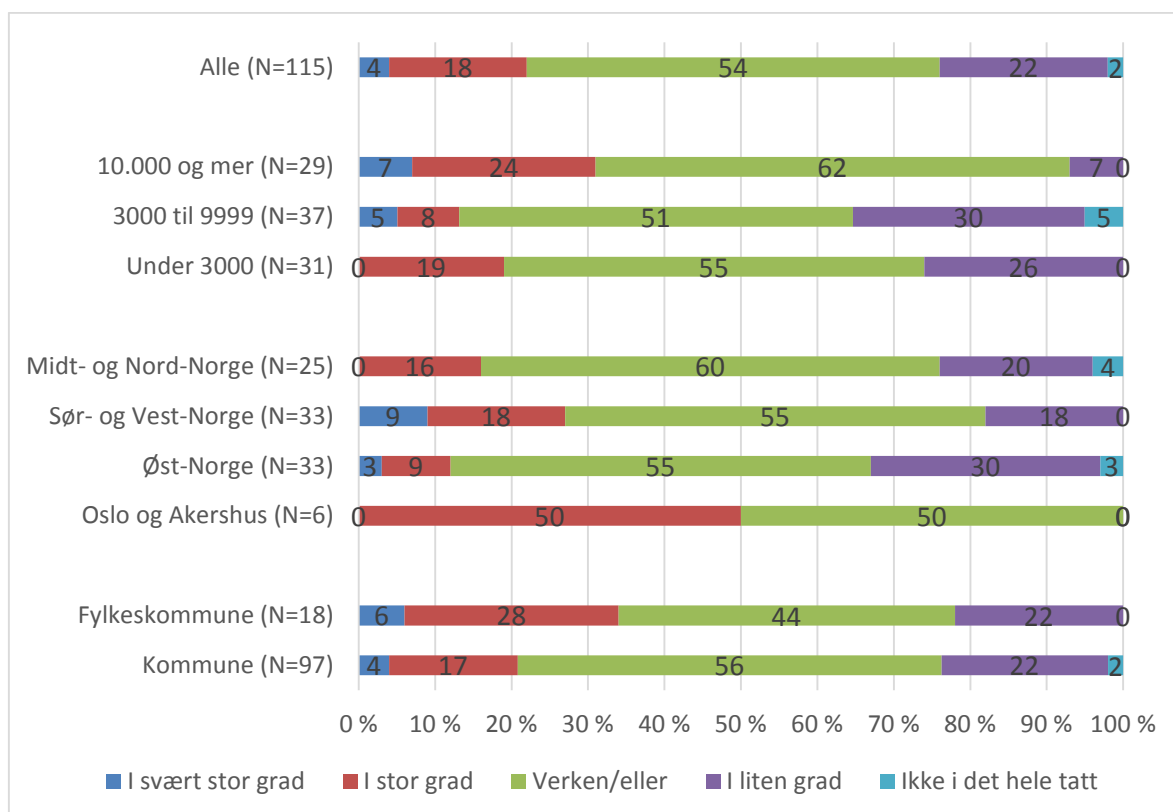
13.6 Skoleeier mangler kompetanse om tilpasset opplæring for høyt presterende elever

Skoleeier fikk spørsmål om i hvilken grad de har tilstrekkelig kompetanse om tilpasset opplæring for høyt presterende elever. Her kommer det tydelig frem at mange skoleeiere mener de mangler kompetanse på dette området.

Omtrent 1 av 4 oppgir at de i liten grad eller ikke i det hele tatt har tilstrekkelig kompetanse (figur 13.4). Det er tilnærmet ingen forskjeller mellom fylkeskommuner og kommuner i svarmønstrene her.

Skoleeierne på Østlandet (33 prosent) oppgir litt oftere enn de andre at de mangler tilstrekkelig kompetanse om tilpasset opplæring for høyt presterende elever. Det samme gjelder de mellomstore kommunene (35 prosent) (figur 13.4).

Tabellen figur 13.4 er basert på vises i vedlegg 13.4.

Figur 13.4: I hvilken grad har skoleeier tilstrekkelig kompetanse om tilpasset opplæring for høyt presterende elever? Prosentvise andeler, etter kommunistørrelse, landsdel og kommune/fylkeskommune

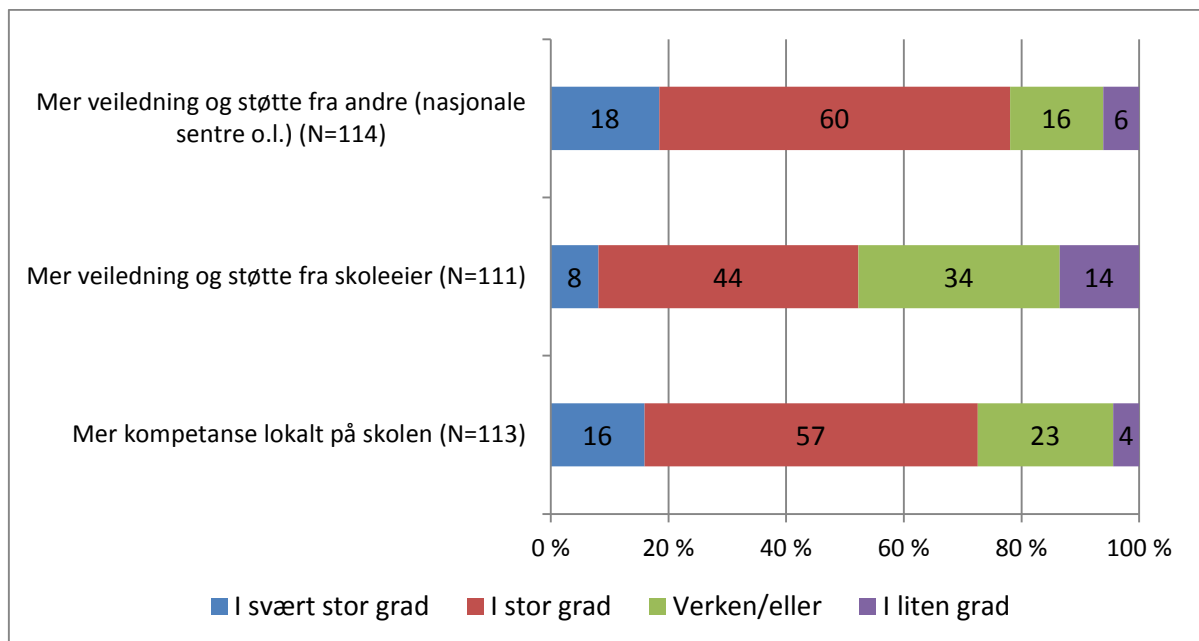
13.7 Hva trengs for å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring?

Til slutt fikk skoleeierne og skolelederne spørsmål om hva de mente trengtes for å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring.

13.7.1 Skoleeiernes svar

Figur 13.5 viser at skoleeierne i relativt stor grad opplever at det er behov for mer veiledning og kompetanse på dette området. Mer kompetanse lokalt på skolen (73 prosent) og mer veiledning og støtte fra andre aktører som nasjonale sentre og liknende (78 prosent) oppgis som tiltak det i stor grad eller i svært stor grad er behov for å kunne gi høyt presterende elever god tilpasset opplæring.

Tabellen figur 13.5 er basert på vises i vedlegg 13.5.

Figur 13.5: I hvilken grad opplever skoleeier at det er behov for følgende for å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring?

Sammenlikner vi svarene fra kommunene og fylkeskommunene på dette spørsmålet, finner vi at kommunene oftere svarer at det i stor grad eller i svært stor grad er behov for veiledning og kompetanse (tabell 13.12) Ingen av fylkeskommunene oppgir at det i svært stor grad er behov for noen av de nevnte alternativene.

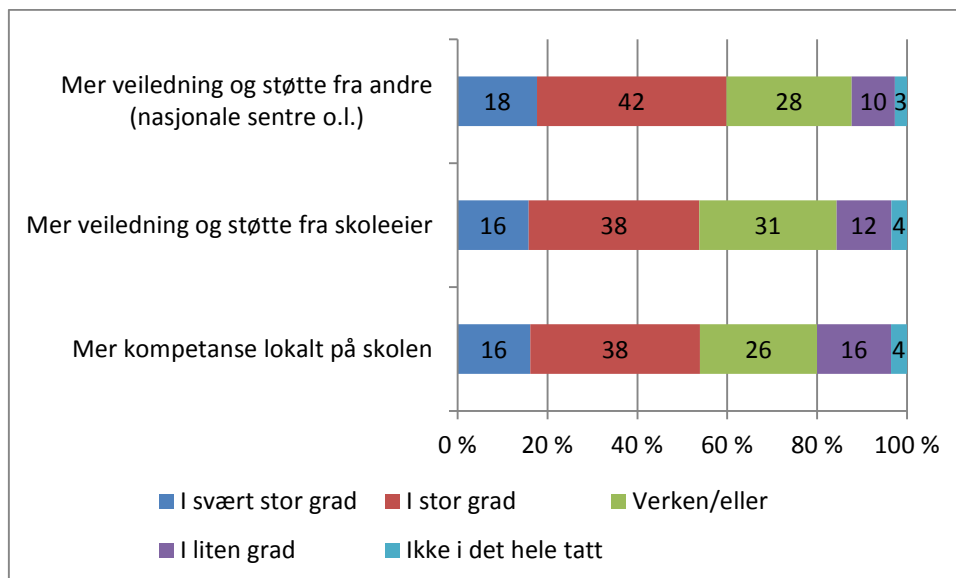
Tabell 13.12: I hvilken grad opplever skoleeier at det er behov for følgende for å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring, etter kommune/fylkeskommune. Prosent

		I svært stor grad	I stor grad	Hverken/ eller	I liten grad
Mer kompetanse lokalt på skolen	Kommune	19	57	20	4
	Fylkeskommune	0	56	39	6
Mer veiledning og støtte fra skoleeier	Kommune	10	47	28	15
	Fylkeskommune	0	28	67	6
Mer veiledning og støtte fra andre (nasjonale sentre o.l.)	Kommune	22	60	13	5
	Fylkeskommune	0	56	33	11

13.7.2 Skoleledernes svar

I likhet med skoleeierne, svarer skolelederne også at de i stor grad eller i svært stor grad har behov for mer veiledning og kompetanse på dette området. Alt i alt svarer 60 prosent at de i stor grad eller svært stor grad trenger mer veiledning og støtte fra nasjonale sentre og liknende. Når det gjelder mer veiledning og støtte fra skoleeier, og mer kompetanse lokalt på skolen, er tilsvarende andel 54 prosent.

Tabellen figur 13.6 er basert på vises i vedlegg 13.6.

Figur 13.6: I hvilken grad har skolen behov for følgende for å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring? Prosent. (N=616)

Sammenlikner vi grunnskolene med de videregående, ser vi av tabell 13.13 at grunnskolene oftere oppgir at de i stor grad eller i svært stor grad har behov for mer kompetanse og veiledning når det gjelder det å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring.

Tabell 13.13: I hvilken grad har skolen behov for følgende for å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring, etter skolenivå. Prosent

		I svært stor grad	I stor grad	Hverken/ eller	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Mer kompetanse lokalt på skolen	Grunnskoler (N=535)	18	39	26	15	3
	VGS (N=81)	7	30	28	26	9
Mer veiledning og støtte fra skoleeier	Grunnskoler (N=518)	17	39	30	12	3
	VGS (N=82)	9	34	35	16	6
Mer veiledning og støtte fra andre (nasjonale sentre o.l.)	Grunnskoler (N=521)	19	43	27	9	2
	VGS (N=82)	7	38	37	12	6

Ser vi på svarmønstrene for de ulike landsdelene ser vi at landsdelene ser vi at Midt- og Nord-Norge i noe større grad enn de andre landsdelene oppgir at de i stor grad eller i svært stor grad har behov for mer kompetanse og veiledning på dette feltet (Tabell 13.14).

Tabell 13.14: I hvilken grad har skolen behov for følgende for å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring, etter landsdel. Prosent

		I svært stor grad	I stor grad	Hverken/ eller	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Mer kompetanse lokalt på skolen	Oslo og Akershus (N=94)	14	38	19	23	5
	Østlandet (N=157)	19	36	27	12	6
	Sør- og Vestlandet (N=223)	13	35	30	19	3
	Midt- og Nord-Norge (N=142)	20	43	24	12	1
Mer veiledning og støtte fra skoleeier	Oslo og Akershus (N=90)	13	31	30	19	7
	Østlandet (N=154)	14	42	27	12	5
	Sør- og Vestlandet (N=214)	17	36	31	13	3
	Midt- og Nord-Norge (N=142)	18	41	33	7	1
Mer veiledning og støtte fra andre (nasjonale sentre o.l.)	Oslo og Akershus (N=89)	12	38	26	18	6
	Østlandet (N=155)	19	39	28	12	2
	Sør- og Vestlandet (N=217)	16	42	31	8	3
	Midt- og Nord-Norge (N=142)	22	49	24	4	1

13.8 Oppsummering

De fleste skoleeiere oppgir at skolene er opptatt av å gi høyt presterende elever tilpassede opplæringstilbud. De største kommunene svarer noe oftere at de opplever at skolene er opptatt av dette sammenliknet med de minste og de mellomstore skolene. Andelen som svarer at skolene i liten grad er opptatt av dette er lavere i Oslo og Akershus enn i de andre landsdelene.

I underkant av halvparten av skolelederne opplever at de lykkes med å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring. De videregående skolene oppgir noe oftere enn grunnskolene at de i stor grad eller svært stor grad lykkes. I tillegg opplever de minste skolene i noe større grad å lykkes, sammenliknet med de mellomstore og de største skolene. Undersøkelsen viser også at skolene i Oslo og Akershus i noe større grad enn de skolene i de andre landsdelene oppgir at de i stor grad eller svært stor grad lykkes med å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring.

Bare 1 av 4 skoleeiere oppgir at de har planer eller strategier for tilpasset opplæring for høyt presterende elever. Særlig kommunene svarer at de ikke har slike planer. Oslo og Akershus skiller seg ut ved at over 80 prosent av skoleeierne svarer at de har slike planer. Denne andelen er betydelig høyere enn for de andre landsdelene.

Tilsvarende spørsmål ble også stilt til skolelederne, og drøyt 1 av 4 skoleledere svarer at skoleeier har slike planer. Ca. 1 av 10 svarer at de ikke vet. De største skolene oppgir oftere enn de mindre skolene at skoleeiere har slike planer og strategier, og Oslo og Akershus skiller seg igjen ut ved å ha en høyere andel skoleledere som oppgir at skoleeier har planer og strategier for tilpasset opplæring for høyt presterende elever.

Skoleeier svarer at de i liten grad tilbyr kompetanseutvikling eller veiledning og tilpasset opplæring for høyt presterende elever (Ca. 1 av 10). Oslo og Akershus skiller seg ut ved å ha en høyere andel av skoleeierne som oppgir at de tilbyr skolene dette. De største kommunene svarer også her oftere bekreftende, sammenliknet med de små og de mellomstore skolene.

Skolelederne fikk tilsvarende spørsmål, og svarene samsvarer god med skoleeiers. Ca. 1 av 10 skoleledere svarer at skoleeier tilbyr kompetanseutvikling og veiledning om høyt presterende elever. Oslo og Akershus har en noe høyere andel som svarer «ja», sammenliknet med de andre landsdelene.

1 av 3 skoleledere oppgir at høyt presterende elever omtales i planer og strategier. De videregående skolene oppgir i litt større grad enn grunnskolene at dette gjøres. Oslo og Akershus er igjen den landsdelen som har høyest andel som svarer «ja», og de største skolene er også mer tilbøyelig til å svare at de har planer og strategier knyttet til dette området, sammenliknet med de mindre.

Pedagogisk differensiering (78 prosent) er det tiltaket som flest skoler bruker for å gi tilpasset opplæring til høyt presterende elever. For grunnskolene sin del oppgir mange også at de gir tilpasset undervisning i form av egne læremidler og læringsressurser til høyt presterende elever. Forsering i aktuelle fag oppgis som et tiltak blant 40 prosent av grunnskolene og 33 prosent av de videregående skolene.

Sammenlikning etter landsdel viser at forsering i aktuelle fag er mer brukt i skolene i Oslo og Akershus og på Østlandet for øvrig, enn i skolene i de andre landsdelene. Nesten halvparten av skolene i Oslo og Akershus oppgir dessuten at de bruker egne grupper over kortere perioder for høyt presterende elever. Denne andelen er høyere enn for resten av landet.

De største skolene bruker oftere forsering i aktuelle fag og oppretter egne grupper over kortere tid for høyt presterende elever, sammenliknet med de mindre skolene. Ca. halvparten av skolelederne svarer at de har elever som ikke i tilstrekkelig grad får tilpasset opplæring. Noen flere skoleledere ved grunnskolene enn ved de videregående svarer dette. De minste skolene svarer oftere enn de større skolene at de ikke har høyt presterende elever som i tilstrekkelig grad får tilpasset opplæring.

Over 60 prosent av skolelederne svarer at de har tilstrekkelig kompetanse ved skolen til å kunne gi tilpasset opplæring for høyt presterende elever. Andelen er noe høyere ved de videregående skolene enn ved grunnskolene.

Skolene bruker i liten grad nasjonale sentre i forbindelse med høyt presterende elever, og 7 av 10 svarer at de bruker dette i liten grad eller ikke i det hele tatt.

Ca. 1 av 4 skoleeiere opplever at de i liten grad eller ikke i det hele tatt har tilstrekkelig kompetanse om tilpasset opplæring for høyt presterende elever. Skoleeierne på Østlandet og de svarer dette i noe større grad enn skoleeiere i de andre landsdelene.

Skoleeierne opplever i relativt stor grad at det er behov for mer kompetanse og veiledning om tilpasset opplæring for høyt presterende elever – både kompetanse lokalt på skolene (78 prosent), veiledning fra aktører som nasjonal sentre og liknende (73 prosent) og veiledning fra skoleeier (52 prosent).

6 av 10 skoleledere mener også at det er behov for slik kompetanse og veiledning, og skolelederne ved grunnskolene oppgir oftere at det er behov for dette sammenliknet med skolelederne i de videregående skolene. Skolelederne i Midt- og Nord-Norge svarer oftere enn skolelederne ellers i landet at det er behov for mer kompetanse og veiledning på området.

14 Nasjonale prøver og endringer høsten 2014

Høsten 2014 ble det gjennomført flere endringer i nasjonale prøver. Sammen med disse endringene lanserte Utdanningsdirektoratet en ny rapport i PAS. Endringene innebærer at skolene kan se nærmere på sine egne resultater, og skoleeiere kan se nærmere på resultatene fra alle sine skoler – helt ned på oppgavenivå.

Det er behov for kunnskap om hvordan skolene opplever endringene i de nasjonale prøvene høsten 2014 og rapporteringen fra disse. På bakgrunn av dette ble det utformet spørsmål om ulike temaer knyttet til rapportering fra nasjonale prøver. Spørsmålene gikk til skoleledere i grunnskolen og til kommuner.

14.1 Skoleledernes svar

Skolelederne fikk spørsmål om hvordan de opplever den nye analyserapporten for nasjonale prøver, om bruk av prøvebanken og om deres opplevelse av PAS og Skoleporten.

En innledende gjennomgang av skoleledernes svar tyder på at det er noe variasjon mellom landsdelene, mellom skoler av ulike størrelse og mellom barne-, ungdoms- og 1-10 skoler. Imidlertid er variasjonen i mange tilfeller ikke systematisk, slik at den ikke gir grunnlag for å si at det er forskjeller i skolelederes oppfatning av temaene som undersøkes som kan tilbakeføres til skoleslag, skolestørrelse eller geografi. Framstillingen vil derfor i utgangspunktet presentere tall for alle skolelederne samlet. I tillegg vil vi vise forskjeller etter skoleslag, landsdel eller skolestørrelse der det er særlig relevant.

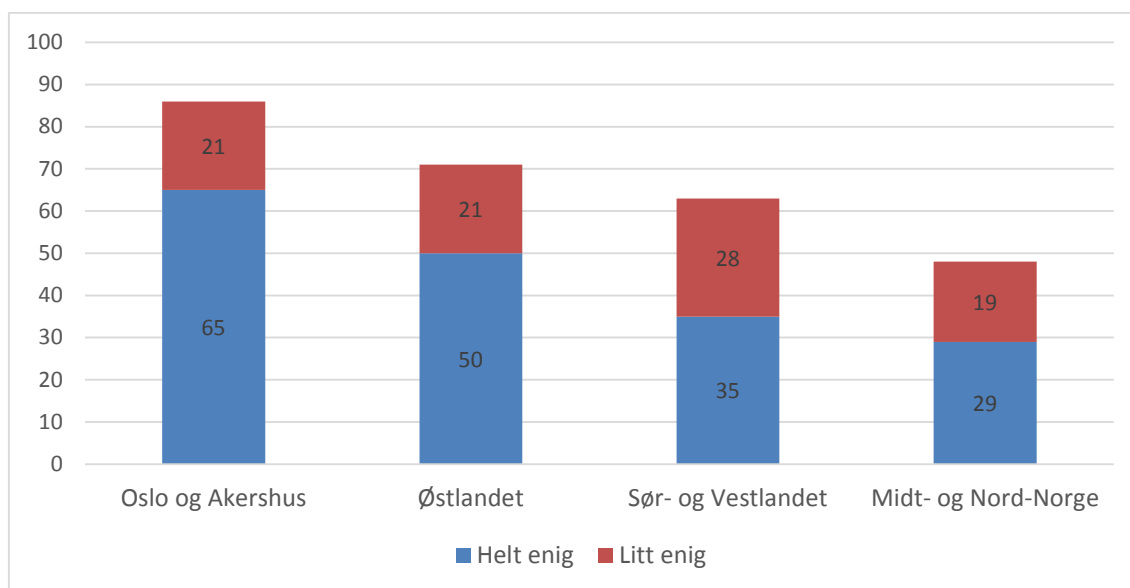
14.1.1 *Mange mener den nye analyserapporten for nasjonale prøver har gitt ny informasjon*

Innledningsvis ble skolelederne bedt om å ta stilling til ulike utsagn om den nye analyserapporten for nasjonale prøver som ble lansert høsten 2014. Svarene presenteres i tabell 14.1. Tabellen viser at mange har benyttet den nye analyserapporten, og at 90 prosent er helt eller litt enig i at den har gitt skolen ny informasjon om resultatene fra nasjonale prøver. Videre er det mange, 88 prosent som er helt eller litt enig i at resultatene fra rapporten har vært samtaletema mellom ledelsen og lærerne ved skolen. Andelen som svarer vet ikke eller som oppgir at de er uenige i utsagnet er gjennomgående lav, med ett unntak: tjuen prosent er uenige i at skoleeier har ønsket å snakke med skoleleder/skolen om resultatene i analyserapporten.

Tabell 14.1: Skoleledernes oppfatning av den nye analyserapporten for nasjonale prøver som ble lansert kort tid etter gjennomføringen høsten 2014.

		%
Skolen har benyttet den nye analyserapporten i PAS etter gjennomføring	Helt enig	72
	Litt enig	21
	Hverken/eller	4
	Litt uenig	1
	Helt uenig	2
	Vet ikke	1
	Total	100
Den nye analyserapporten i PAS har gitt skolen ny informasjon om resultatene fra nasjonale prøver	Helt enig	61
	Litt enig	29
	Hverken/eller	6
	Litt uenig	1
	Helt uenig	2
	Vet ikke	2
	Total	100
Resultatene fra den nye analyserapporten har vært samtaleemne mellom meg og lærerne på skolen	Helt enig	65
	Litt enig	23
	Hverken/eller	6
	Litt uenig	2
	Helt uenig	3
	Vet ikke	1
	Total	100
Skoleeier (kommunen) har ønsket å snakke om resultatene som fremkommer i min skoles analyserapport	Helt enig	42
	Litt enig	23
	Hverken/eller	11
	Litt uenig	6
	Helt uenig	14
	Vet ikke	4
	Total	100
	N	531

På utsagnet om skoleeier har ønsket å snakke om resultatene i rapporten finner vi til dels klare forskjeller mellom skoler i ulike landsdeler. Andelen skoleeiere i Oslo og Akershus som er helt enig i utsagnet er betydelig høyere i Oslo og Akershus enn i Midt- og Nord-Norge. Svarene vises i figur 14.1. Tabellen som figuren er basert på vises i vedlegg 14.1.

Figur 14.1: Skoleeier (kommunen) har ønsket å snakke om resultatene som fremkommer i min skoles analyserapport. Skoleleders svar etter landsdel. Prosent. N = 531

En av endringene høsten 2014 var innføringen av en ny skala. Endringene gjør det mulig for skolene å se på egen utvikling over tid. Det er også mulig å sammenlikne skolens resultater med resultatene fra andre skoler, men den muligheten har eksistert også tidligere. Skolelederne ble bedt om å ta stilling til tre utsagn om den nye skalaen. Utsagnene og skoleledernes svar presenteres i tabell 14.2.

Tabellen viser at andelen som er enig i utsagnene er høy. Omtrent 90 prosent svarer at de er helt eller litt enig i hvert av de tre utsagnene. Det betyr at det har gått greit å snakke om resultatene på den nye skalaen, og at den forteller tydelig hvordan skolen ligger an. Andelen som svarer at de er helt enig er spesielt høy for utsagnet om at det er meningsfylt å sammenlikne skolens resultater over tid. 83 prosent svarer at de er helt enig i utsagnet. Det tyder på at denne muligheten tas godt imot av skolelederne.

Tabell 14.2: Skoleledernes oppfatning av ny skala og måling av utvikling over tid.

		%
På min skole har det gått greit å snakke om resultatene fra 2014 plassert på den nye skalaen	Helt enig	66
	Litt enig	24
	Hverken/eller	8
	Litt uenig	1
	Helt uenig	1
	Vet ikke	1
	Total	100
Den nye skalaen forteller oss tydelig hvordan vi ligger an	Helt enig	56
	Litt enig	34
	Hverken/eller	6
	Litt uenig	2
	Helt uenig	1
	Vet ikke	2
	Total	100
Det er meningsfylt for vår skole å kunne sammenlikne oss med oss selv over tid	Helt enig	82
	Litt enig	13
	Hverken/eller	3
	Helt uenig	0
	Vet ikke	1
	Total	100
	N	528

14.1.2 57 prosent av skolelederne sier at lærere på skolen har brukt prøver fra prøvebanken

Utdanningsdirektoratet tilbyr flere frivillige karakterstøttende prøver (i fag) og læringsstøttende prøver (i grunnleggende ferdigheter) i prøvebanken. Disse prøvene kan lærerne bruke for å sammenlikne seg med et nasjonalt snitt og som en støtte for lokal vurderingspraksis. Alle prøvene er laget etter mål i læreplanen.

Skoleledere ved skoler som har ungdomstrinn fikk spørsmål om lærere på skolen har brukt prøver i prøvebanken. 57 prosent av lederne svarte ja, 24 prosent svarte nei og 19 prosent svarte vet ikke. Antallet som besvarte spørsmålet var 203.

De som svarte at lærere har brukt prøver i prøvebanken ble bedt om å ta stiling til to utsagn som handlet om årsaker til å bruke prøver derfra. Utsagnene og skolelederens svar vises i tabell 14.3.

Tabell 14.3 viser at det å ha et nasjonalt snitt å måle skolen mot er en viktig begrunnelse for å bruke prøver i prøvebanken. 78 prosent av skolelederne svarer at de er helt eller litt enig i dette. Totalt 38 prosent er helt eller litt enig i at de brukte prøver fra prøvebanken fordi det sparte dem for arbeid.

Tabell 14.3: Årsaker til bruk av prøver i prøvebanken.

		%
Vi valgte å benytte en prøve fra prøvebanken fordi prøvene der har et nasjonalt snitt vi kunne måle oss mot	Helt enig	42
	Litt enig	36
	Hverken/eller	18
	Litt uenig	3
	Helt uenig	1
	Vet ikke	1
	Total	100
Vi valgte å bruke en prøve fra prøvebanken fordi det sparte oss for arbeid	Helt enig	9
	Litt enig	29
	Hverken/eller	36
	Litt uenig	12
	Helt uenig	13
	Vet ikke	1
	Total	100
	N	109

De som svarte nei til at lærere har brukt prøver i prøvebanken ble bedt om å ta stilling til fem utsagn som beskrev ulike årsaker til å ikke bruke slike prøver. Utsagnene og svarene vises i tabell 14.4.

Tabell 14.4: I hvilken grad har følgende faktorer vært viktig for at dere ikke har brukt prøver fra prøvebanken?

		%
Vi visste ikke om prøvene	Svært viktig	40
	Litt viktig	30
	Ikke viktig	30
	Total	100
Prøvene er vanskelig tilgjengelige	Svært viktig	8
	Litt viktig	22
	Ikke viktig	70
	Total	100
Prøvene er komplisert å bruke	Svært viktig	6
	Litt viktig	23
	Ikke viktig	71
	Total	100
Prøvene dekker ikke våre behov	Svært viktig	3
	Litt viktig	32
	Ikke viktig	65
	Total	100
Vi har annet materiell vi foretrekker fremfor Utdanningsdirektoratets prøver	Svært viktig	32
	Litt viktig	27
	Ikke viktig	41
	Total	100
	N	37

Den årsaken flest oppgir som svært viktig er at de ikke visste om prøvene. 40 prosent svarer at dette er en svært viktig grunn til at de ikke har brukt prøver fra prøvebanken. Videre ser vi at mange svarer at skolen har annet materiell de foretrekker. Omtrent en av tre svarer at dette er en svært viktig grunn til at de ikke bruker prøver fra prøvebanken.

14.1.3 Skoleledernes opplevelse av PAS

Utdanningsdirektoratet er i ferd med å utvikle en helt ny versjon av administrasjonssystemet for eksamen og prøver (PAS). For å undersøke om dette gjør jobben enklere for brukerne skal deres opplevelse av PAS undersøkes før og etter endringene. Skoleledernes opplevelse av PAS før endringene innføres vises i tabell 14.5.

Tabell 14.5: Skoleledernes opplevelse av PAS

		%
I PAS kan vi administrere eksamen og prøver på en effektiv og tidsbesparende måte	Helt enig	45
	Litt enig	30
	Hverken/eller	6
	Litt uenig	1
	Helt uenig	1
	Vet ikke	16
	Total	100
Vi opplever sjelden feil i PAS	Helt enig	49
	Litt enig	31
	Hverken/eller	7
	Litt uenig	4
	Helt uenig	1
	Vet ikke	8
	Total	100
PAS kan brukes uten å lese brukerveiledningen	Helt enig	15
	Litt enig	38
	Hverken/eller	14
	Litt uenig	17
	Helt uenig	10
	Vet ikke	6
	Total	100
PAS er godt tilpasset våre oppgaver når vi administrerer eksamen	Helt enig	23
	Litt enig	18
	Hverken/eller	9
	Litt uenig	2
	Helt uenig	0
	Vet ikke	48
	Total	100
PAS er godt tilpasset våre oppgaver når vi administrerer nasjonale prøver og kartleggingsprøver	Helt enig	46
	Litt enig	37
	Hverken/eller	7
	Litt uenig	4
	Helt uenig	1
	Vet ikke	4
	Total	100
	N	537

Andelen som krysser av for helt enig og litt enig er svært høy for utsagnene som handler om at eksamen og prøver kan administreres effektivt og tidsbesparende i PAS, at det sjelden er feil i PAS og at PAS er godt tilpasset oppgavene med å administrere nasjonale prøver og kartleggingsprøver.

Andelen som svarer vet ikke er høyest på utsagn som handler om eksamen. Dette skyldes i stor grad at barneskoler, som ikke har eksamen, krysser av for dette alternativet på slike utsagn.

Skolelederne fikk mulighet til å skrive inn egne kommentarer dersom det var noe mer de ønsket å si angående bruken av PAS. I alt 58 skoleledere skrev inn kommentarer, og disse vises i vedlegg 14.2.

14.1.4 Et klart flertall mener de fikk nyttig informasjon fra Skoleporten

En av endringen som har blitt innført er at resultatene fra nasjonale prøver i år ble presentert på en ny måte i Skoleporten. Skolelederne fikk spørsmål om de har brukt Skoleporten til å finne resultater for deres skole. 91 prosent av skolelederne svarer ja og ni prosent svarer nei. Antallet som svarte på spørsmålet var 527.

De som svarte ja til at de har brukt Skoleporten til å finne resultater for deres skole fikk to oppfølgingsspørsmål. I det første skulle de ta stilling til et utsagn. Dette, og skoleledernes svar presenteres i tabell 14.6. Et klart flertall, 87 prosent, av skolelederne er helt eller litt enig i at de fikk nyttig informasjon fra Skoleporten. Svært få svarer at de er uenige i at presentasjonen ga dem nyttig informasjon.

Tabell 14.6: Hvor enig eller uenig er du i påstanden:

Presentasjonen av resultatene i Skoleporten ga meg nyttig informasjon	Helt enig	50
	Litt enig	37
	Hverken/eller	10
	Litt uenig	2
	Helt uenig	0
	Vet ikke	1
	Total	100
	N	480

Det andre oppfølgingsspørsmålet som gikk til de som svarte at de hadde brukt Skoleporten er et åpent spørsmål der det var mulig å skrive inn andre kommentarer om Skoleporten. I alt 28 skoleledere skrev inn kommentarer. Disse er relativt ulike, men flere handler om følgende tre tema:

- Små skoler får ikke informasjon i Skoleporten fordi de «prikkes»
- Noen er positive til endringene i Skoleporten
- Noen mener at de ikke får informasjon i Skoleporten som de ikke får andre steder

De 28 kommentarene vises i sin helhet i vedlegg 14.3.

14.2 Skoleeiernes svar

Skoleeierne fikk spørsmål om bruk av resultatene fra nasjonale prøver, om den nye analyserapporten for nasjonale prøver, om deres opplevelse av PAS og om bruk av Skoleporten.

Innledende analyser viste at skoleeiernes svar i mange tilfeller varierer systematisk mellom landsdelene og etter antall innbyggere i skolen. Presentasjonen kommer til å ta hensyn til dette.

14.2.1 Bruk av resultatene fra nasjonale prøver

Bruk av resultatene fra nasjonale prøver ble undersøkt ved at skoleeierne tok stilling til fire utsagn om hvordan disse resultatene benyttes i kommunen. Utsagnene og skoleeiernes svar presenteres i tabell 14.7.

Tabellen viser for det første at mange er helt enig i de ulike utsagnene. For alle utsagnene svarer mer enn halvparten av skoleeierne at de er helt enig. Det tyder på at resultatene fra nasjonale prøver brukes aktivt av kommunene. Andelen som svarer at de er helt enig er særlig høy for utsagnet om at nasjonale prøver brukes som en del av arbeidet med tilstandsrapporten i kommunen og for utsagnet om at resultatene var tema når skoleeier snakket med skoleleder høsten 2014. Henholdsvis 93 og 77 prosent er helt enig i disse to utsagnene.

Det andre tabellen viser er at skoleledere fra ulike landsdeler i mange tilfeller svarer ulikt. Andelen som er helt enig er som oftest høyest i Oslo og Akershus, mens den for tre av utsagnene er lavest i Midt- og Nord-Norge. Det tyder på at resultatene fra de nasjonale prøvene brukes i større grad i Oslo og Akershus enn i Midt- og Nord-Norge.

Tabell 14.7: Ta stilling til påstandene om bruk av resultatene fra nasjonale prøver høsten 2014. Skoleeiernes svar etter landsdel.

Resultatene på nasjonale prøver var et tema når skoleeier snakket med skoleleder etter gjennomføring høsten 2014					
	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Helt enig	100	78	85	58	77
Litt enig	0	22	9	33	19
Hverken/eller	0	0	3	4	2
Litt uenig	0	0	3	0	1
Helt uenig	0	0	0	0	0
Vet ikke	0	0	0	4	1
Total	100	100	100	100	100
N	6	32	33	24	95

Kommunen brukte resultatene fra nasjonale prøver 2014 som grunnlag for å øke kvaliteten på skolene i kommunen					
	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Helt enig	100	47	73	29	55
Litt enig	0	53	15	58	38
Hverken/eller	0	0	9	13	6
Litt uenig	0	0	0	0	0
Helt uenig	0	0	3	0	1
Vet ikke	0	0	0	0	0
Total	100	100	100	100	100
N	6	32	33	24	95

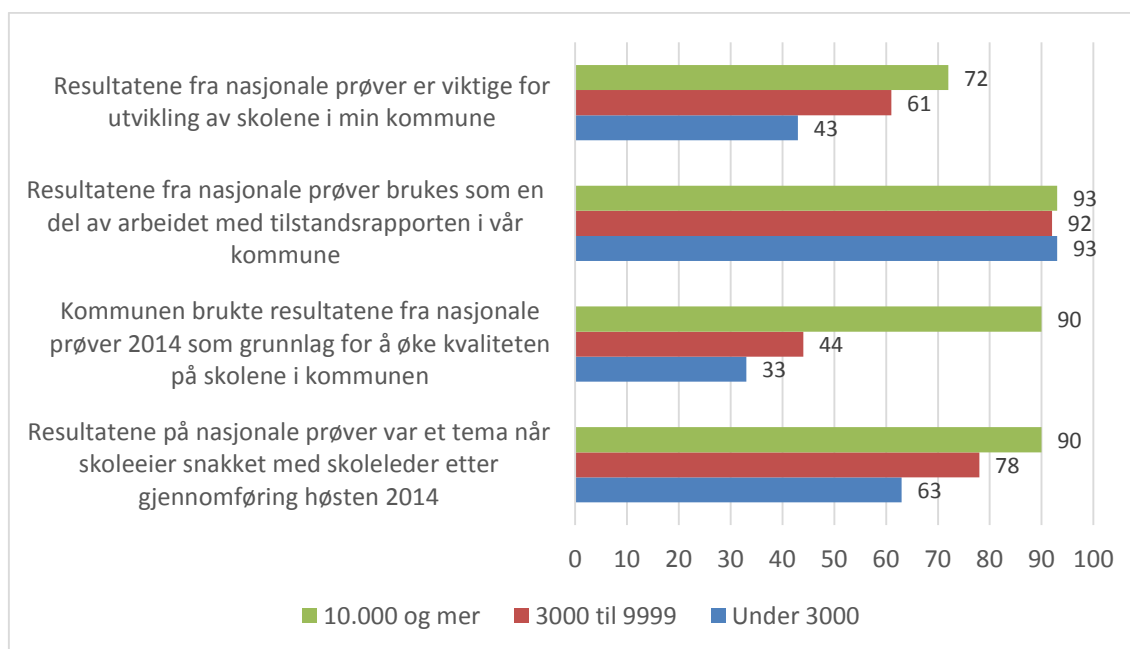
Fortsettelse av tabell 14.7:

Resultatene fra nasjonale prøver brukes som en del av arbeidet med tilstandsrapporten i vår kommune					
	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Helt enig	100	97	88	92	93
Litt enig	0	0	9	8	5
Hverken/eller	0	3	3	0	2
Litt uenig	0	0	0	0	0
Helt uenig	0	0	0	0	0
Vet ikke	0	0	0	0	0
Total	100	100	100	100	100
N	6	32	33	24	95

Resultatene fra nasjonale prøver er viktige for utvikling av skolene i min kommune					
	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Helt enig	83	63	64	42	59
Litt enig	17	34	30	46	35
Hverken/eller	0	3	6	8	5
Litt uenig	0	0	0	4	1
Helt uenig	0	0	0	0	0
Vet ikke	0	0	0	0	0
Total	100	100	100	100	100
N	6	32	33	24	95

Videre analyser viste forskjeller i skoleeierens svar også etter kommunestørrelse – se figur 14.2. For tre av de fire utsagnene som inngår i figuren ser vi at andelen som svarer at de er helt enig er høyere i de større kommunene enn i de mindre kommunene. Dette gjelder for tre av utsagnene. Samlet tyder dette på at store kommuner bruker de nasjonale prøvene i kommunens arbeid med skolene i større grad enn mindre kommuner.

Tabellen som figur 14.2 er basert på vises i vedlegg 14.4.

Figur 14.2: Kommunenes bruk av resultatene fra nasjonale prøver. Andel som svarer at de er helt enig i utsagnene etter innbyggertall i kommunen.

14.2.2 Litt over halvparten mener at den nye analyserapporten for nasjonale prøver gir informasjon de ikke hadde fra før

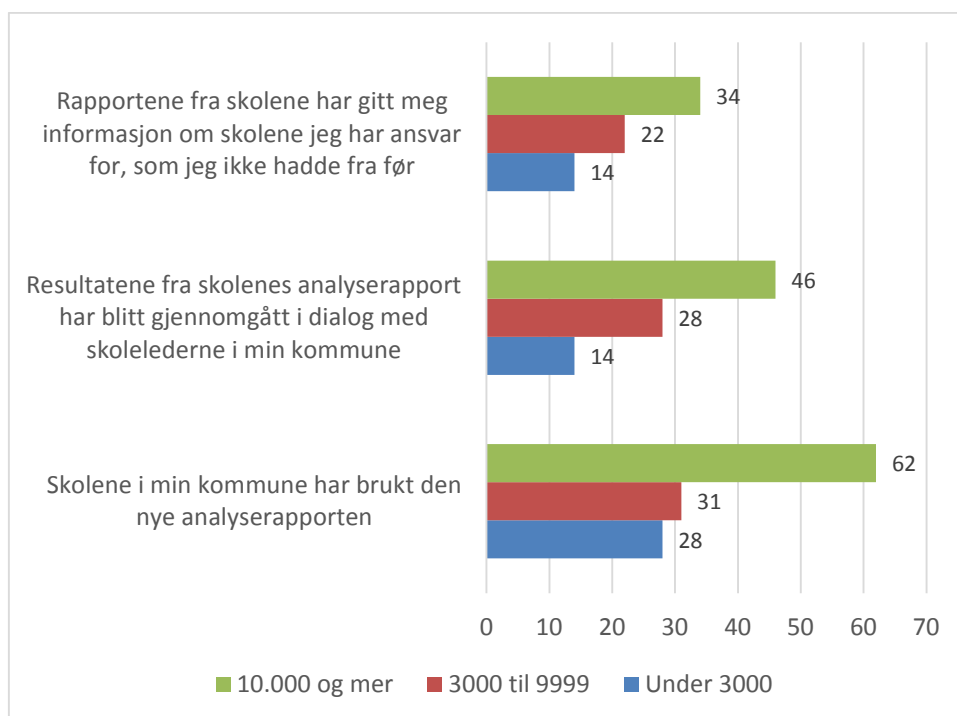
Skoleeierne tok stilling til tre påstander om den nye analyserapporten for nasjonale prøver – se tabell 14.8. Svarene viser at over 70 prosent er helt eller litt enig i at skolene i kommunen har brukt den nye analyserapporten, at over 60 prosent er helt eller litt enig i at de har gjennomgått resultatene i dialog med skolelederne i kommunen og at over 50 prosent mener rapportene har gitt dem informasjon om skolene de ikke hadde fra før av. Det siste tyder på at endringene i analyserapporten betyr økt tilgang til kunnskap for skoleeierne.

Også her er det variasjon mellom landsdelene. Andelen som forteller at skolene i kommunen har brukt den nye analyserapporten er høyest i Oslo og Akershus og lavest i Midt- og Nord-Norge. Det samme gjelder for utsagnet om at resultatene fra skolenes analyserapport er gjennomgått i dialog med skolelederne i kommunen. Dette tyder på at skoleeierne i Oslo og Akershus bruker resultatene av nasjonale prøver mer aktivt enn skoleeierne i Midt- og Nord-Norge.

Tabell 14.8: Ta stilling til påstandene nedenfor om den nye analyserapporten for nasjonale prøver som ble lansert (i PAS) for lærere og skoler kort tid etter gjennomføringen høsten 2014. Skoleeierne svar etter landsdel.

Skolene i min kommune har brukt den nye analyserapporten					
	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Helt enig	67	42	42	25	39
Litt enig	17	42	30	46	37
Hverken/eller	0	10	21	8	13
Litt uenig	0	3	0	0	1
Helt uenig	0	0	0	0	0
Vet ikke	17	3	6	21	10
Total	100	100	100	100	100
N	6	31	33	24	94
Resultatene fra skolenes analyserapport har blitt gjennomgått i dialog med skolelederne i min kommune					
	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Helt enig	67	48	25	0	29
Litt enig	17	19	44	50	35
Hverken/eller	0	16	16	25	17
Litt uenig	0	3	6	4	4
Helt uenig	17	10	6	4	8
Vet ikke	0	3	3	17	6
Total	100	100	100	100	100
N	6	31	32	24	93
Rapportene fra skolene har gitt meg informasjon om skolene jeg har ansvar for, som jeg ikke hadde fra før					
	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Helt enig	33	26	18	25	23
Litt enig	50	35	42	25	36
Hverken/eller	0	26	24	21	22
Litt uenig	0	3	6	0	3
Helt uenig	0	3	3	8	4
Vet ikke	17	6	6	21	11
Total	100	100	100	100	100
N	6	31	33	24	94

Videre analyser av svarene vist i tabell 14.8 peker på variasjon også etter antall innbyggere i kommunen. Figur 14.3 viser at andelen som er helt enig i utsagnene er høyest i de største kommunene. Det tyder på at skoleeiere i de store kommunene er mer positive til den nye analyserapporten i PAS, og at de i større grad har gjennomgått resultatene med skolelederne i kommunen. Tabellen som figuren er basert på vises i vedlegg 14.5.

Figur 14.3: Ta stilling til påstandene nedenfor om den nye analyserapporten for nasjonale prøver som ble lansert (i PAS) for lærere og skoler kort tid etter gjennomføringen høsten 2014. Andel som svarer helt enig etter innbyggertall i kommunen.

Som skolelederne fikk også skoleeierne, jamfør tabell 14.2, spørsmål om den nye skalaen som brukes til å presentere resultatene fra nasjonale prøver. Den nye skalaen gjør det blant annet mulig å sammenlikne egne resultater over tid. Skoleeierne ble bedt om å ta stilling til tre utsagn om den nye skalaen. Utsagnene og svarene presenteres i tabell 14.9.

Tabellen viser at svært mange er enig i at det er meningsfylt for kommunen å kunne sammenlikne egne resultater over tid. Totalt 91 prosent er helt eller litt enig i dette. Det er også mange som er enig i at det har gått greit å snakke om resultatene plassert på den nye skalaen, og at den nye skalaen tydelig viser hvordan kommunen ligger an. Henholdsvis 83 og 76 prosent av skoleeierne svarer slik.

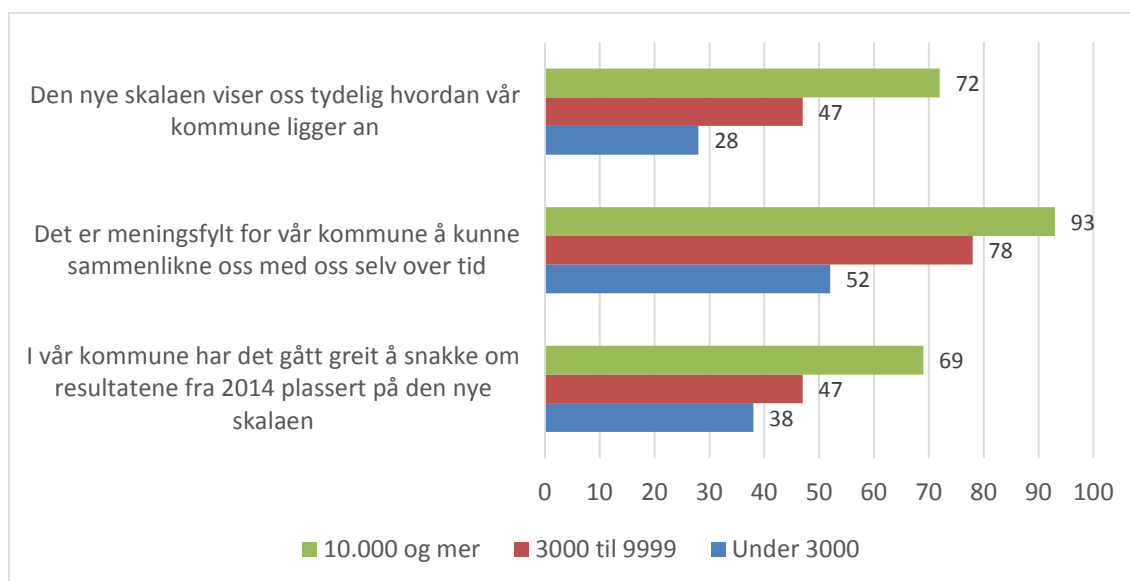
Også her ser vi forskjeller mellom landsdelene, og igjen er det Oslo og Akershus som har høyest andel skoleeiere som svarer at de er enig i utsagnene, mens Midt- og Nord-Norge har den laveste andelen. Forskjellene tyder på at kommunene i Midt- og Nord-Norge ikke opplever den nye skalaen som like informativ som kommunene i Oslo og Akershus.

Tabell 14.9: Ta stilling til påstandene om ny skala og måling av utvikling over tid. Skoleeiernes svar etter landsdel.

I vår kommune har det gått greit å snakke om resultatene fra 2014 plassert på den nye skalaen					
	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Helt enig	67	58	52	38	51
Litt enig	33	23	33	33	30
Hverken/eller	0	13	6	8	9
Litt uenig	0	3	3	0	2
Helt uenig	0	0	0	0	0
Vet ikke	0	3	6	21	9
Total	100	100	100	100	100
N	6	31	33	24	94
Det er meningsfylt for vår kommune å kunne sammenlikne oss med oss selv over tid					
	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Helt enig	100	81	76	58	74
Litt enig	0	13	18	25	17
Hverken/eller	0	3	6	0	3
Litt uenig	0	0	0	4	1
Helt uenig	0	0	0	0	0
Vet ikke	0	3	0	13	4
Total	100	100	100	100	100
N	6	31	33	24	94
Den nye skalaen viser oss tydelig hvordan vår kommune ligger an					
	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Helt enig	83	58	48	29	49
Litt enig	0	19	24	46	27
Hverken/eller	17	16	21	8	16
Litt uenig	0	3	3	4	3
Helt uenig	0	0	0	0	0
Vet ikke	0	3	3	13	5
Total	100	100	100	100	100
N	6	31	33	24	94

Også innenfor dette temaet varierer svarene etter størrelsen på kommunen. Igjen er det slik at andelen som er enig i utsagnene er høyere i de største kommunene – se figur 14.4. Figuren tyder på at jo større kommunen er, jo mer positiv er opplevelsen av den nye skalaen og muligheten til å sammenlikne egne resultater over tid.

Tabellen som figuren er basert på vises i vedlegg 14.6.

Figur 14.3: Ta stilling til påstandene om ny skala og måling av utvikling over tid. Andel som svarer helt enig etter innbyggertall i kommunen.

14.2.3 Opplevelse av PAS

For å få tak i skoleledernes opplevelse av PAS før denne endres ble de bedt om å ta stilling til fem utsagn. Innholdet i utsagnene og skoleeierens svar vises i tabell 14.10.

Tabell 14.10: Skoleeieres svar på fem utsagn om PAS. Etter landsdel.

	I PAS kan vi administrere eksamen og prøver på en effektiv og tidsbesparende måte				
	Oslo og Akershus %	Øst-Norge %	Sør- og Vest-Norge %	Midt- og Nord-Norge %	Total %
Helt enig	67	53	42	52	50
Litt enig	17	23	29	22	24
Hverken/eller	0	3	16	4	8
Litt uenig	0	3	0	0	1
Helt uenig	0	0	0	0	0
Vet ikke	17	17	13	22	17
Total	100	100	100	100	100
N	6	30	31	23	90

	Vi opplever sjelden feil i PAS				
	Oslo og Akershus %	Øst-Norge %	Sør- og Vest-Norge %	Midt- og Nord-Norge %	Total %
Helt enig	83	40	35	43	42
Litt enig	0	40	32	22	30
Hverken/eller	0	3	26	9	12
Litt uenig	0	0	0	0	0
Helt uenig	0	0	0	0	0
Vet ikke	17	17	6	26	16
Total	100	100	100	100	100
N	6	30	31	23	90

Fortsettelse av tabell 14.10:

PAS kan brukes uten å lese brukerveiledningen					
	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Helt enig	33	11	6	17	13
Litt enig	0	39	35	26	32
Hverken/eller	17	21	35	13	24
Litt uenig	33	4	13	9	10
Helt uenig	0	0	3	9	3
Vet ikke	17	25	6	26	18
Total	100	100	100	100	100
N	6	28	31	23	88

PAS er godt tilpasset våre oppgaver når vi administrerer eksamen					
	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Helt enig	60	34	23	39	33
Litt enig	20	31	29	22	27
Hverken/eller	0	10	26	9	15
Litt uenig	0	0	3	4	2
Helt uenig	0	0	0	0	0
Vet ikke	20	24	19	26	23
Total	100	100	100	100	100
N	5	29	31	23	88

PAS er godt tilpasset våre oppgaver når vi administrerer nasjonale prøver og kartleggingsprøver					
	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Helt enig	50	32	23	36	31
Litt enig	33	36	42	23	34
Hverken/eller	0	11	23	5	13
Litt uenig	0	0	3	5	2
Helt uenig	0	0	0	0	0
Vet ikke	17	21	10	32	20
Total	100	100	100	100	100
N	6	28	31	22	87

Tabell 14.10 viser for det første at mange krysser av for helt enig eller litt enig. Det gjelder i særlig grad for utsagnet om at de kan administrere prøver og eksamen på en effektiv måte i PAS, og utsagnet om at de sjelden opplever feil i PAS. Henholdsvis 74 og 72 prosent krysser av for at de er helt eller litt enig i disse to utsagnene. Det betyr at en høy andel av skoleeierne er positive til PAS, slik den er i dag. Det utsagnet der færrest svarer helt eller litt enig handler om at de kan bruke PAS uten å lese veiledning. 45 prosent er litt eller helt enig i dette.

Det er noe variasjon mellom landsdelene. Skoleeiere i Oslo og Akershus er gjennomgående mer positive til hvordan PAS fungerer i dag enn skoleeiere i de andre landsdelene. Videre analyser viste ikke systematiske forskjeller etter kommunestørrelse.

Skoleeieren som hadde ytterligere kommentarer om bruk av PAS fikk mulighet til å skrive inn disse. skoleeiere benyttet muligheten. De skriver følgende:

- Litt ustabil når mange elever skal logge seg på ved norskeksamen.
- Føles litt tungvint i bruk. Dårlige søkekriterier, dårlige utskrifter.
- Andre gjør jobben. Har inntrykk av at de er rimelig fornøyd.
- Administrerer ikke PAS.
- Vi har svart vet ikke på flere da vårt nivå ikke administrerer eksamen og prøver i pas. Det gjøres av hver enkelt skole.
- Skolene bør kunne levere besvarelser etter kl 24.00, skoleeier må kunne melde inn/ut av PAS etter stenging uavhengig av fylkesmannen, kandidaters besvarelser må kunne søkes opp direkte uten dato og gruppe, oppmøtestatus på eksamensdagen må kunne overføres direkte i PAS av vaktene.
- Rektorer, faglærere
- Jeg har egentlig bare brukt pas til oppfølging av prøver
- Ser fram til å få lokal gitt PAS og til å få ny versjon av PAS
- Opplever at det er tungvint å bruke PAS på en lettfattelig og enkel måte

14.2.4 Bruk av skoleporten

Skoleeierne fikk spørsmål om de har brukt Skoleporten for å finne resultater for sin kommune eller sine skoler. 91 skoleeiere svarte på spørsmålet. 86 av disse svarer ja, mens fem svarer nei. De som svarte ja ble bedt om å ta stilling til et utsagn om det hadde gitt dem nyttig informasjon.

Skoleeierens svar presenteres i tabell 14.11. Tabellen viser at i alt 60 prosent av skoleeierne er helt enig i at de fikk nyttig informasjon av presentasjonen i Skoleporten. Andelen som svarer slik varierer etter landsdel og etter innbyggertall i kommunen. Andelen er høyere i Oslo og Akershus enn i de andre landsdelene, og den er høyere i de største kommunene enn i de mellomstore og minste. Det tyder på at kommunene i Oslo og Akershus er mer fornøyd med presentasjonen i Skoleporten enn kommunene i de andre landsdelene, og at større kommuner er mer fornøyd enn mindre kommuner. Forskjellene er i tråd med andre funn når det gjelder bruk av rapporter fra nasjonale prøver.

Tabell 14. 11: Hvor enig eller uenig er du i påstanden «Presentasjonen av resultatene i Skoleporten ga meg nyttig informasjon»? Skoleeiernes svar etter landsdel og innbyggertall i kommunen. (Det var også mulig å bruke svarkategoriene litt uenig og helt uenig. Ingen krysset av for disse, og de er derfor utelatt fra tabellen).

		Helt enig %	Litt enig %	Hverken/ eller %	Vet ikke %	Total %	N
Landsdel	Oslo og Akershus	83	17	0	0	100	6
	Øst-Norge	61	39	0	0	100	28
	Sør- og Vest-Norge	65	29	3	3	100	31
	Midt- og Nord-Norge	48	48	4	0	100	23
	Total	60	36	2	1	100	88
Innbyggertall	Under 3000	50	46	4	0	100	26
	3000 til 9999	56	38	3	3	100	34
	10.000 og mer	75	25	0	0	100	28
	Total	60	36	2	1	100	88

De som svarte at de har brukt Skoleporten for å finne sin kommune eller sine skoler fikk også mulighet til å skrive kommentarer om de nye måtene å presentere resultatene fra nasjonale prøver på i Skoleporten. Fem skoleeiere skrev inn kommentarer. Disse vises under:

- Best egnet ved store elevgrupper?
- Det er prosentdel på lågaste nivå som er viktigaste indikator for meg, slik det var før. Den nye gjennomsn.verdien fortel meg mindre og er ikkje ein like viktig indikator.
- For tidlig å si noe om
- Manglar å sjå progresjonane - (kjem kommande år !) - som skuleeier er der ikkje mye informasjon og spesielt med berre ein skule, med få elevar så er tolkning sparsom
- Vår kommune brukar verktøya PULS og VOKAL som vi opplever som svært nyttige vurderingsverktøy (Meir nyttige enn PAS og Skoleporten). Problemet er at vi misser samanlikning med tidlegare år ved omlegginga av Nasjonale prøver.

14.3 Oppsummering

Høsten 2014 ble det gjennomført flere endringer i nasjonale prøver. Sammen med disse endringene lanserte Utdanningsdirektoratet en ny rapport i PAS. Endringene innebærer at skolene kan se nærmere på sine egne resultater, og skoleeiere kan se nærmere på resultatene fra alle sine skoler – helt ned på oppgavenivå.

Det er behov for kunnskap om hvordan skolene opplever endringene i de nasjonale prøvene høsten 2014 og rapporteringen fra disse. På bakgrunn av dette ble det utformet spørsmål om ulike temaer knyttet til rapportering fra nasjonale prøver. Spørsmålene gikk til skoleledere i grunnskolen og til kommuner.

Skoleledernes svar

Skolelederne fikk spørsmål om hvordan de opplever den nye analyserapporten for nasjonale prøver, om bruk av prøvebanken og om deres opplevelse av PAS og Skoleporten.

Mange av skolelederne har benyttet den nye analyserapporten for nasjonale prøver, og 90 prosent er helt eller litt enig i at den har gitt skolen ny informasjon om resultatene fra prøvene. En av endringene høsten 2014 var innføringen av en ny skala som blant annet gjør det mulig for skolene å se på egen utvikling over tid. Endringen blir godt mottatt av skolelederne: 83 prosent av skolelederne er helt enig i at det er meningsfylt for dem å gjøre slike sammenlikninger.

57 prosent av skolelederne ved ungdomsskolene svarer ja til at lærere ved skolen har brukt prøver i prøvebanken. 24 prosent svarer nei og 19 prosent svarer vet ikke. De som svarer ja oppgir videre at det å ha et nasjonalt snitt å måle skolen mot er en viktig begrunnelse for å bruke prøver i prøvebanken. 78 prosent av skolelederne svarer at de er helt eller litt enig i dette. Blant de som svarer at lærerne ikke har brukt prøver fra prøvebanken oppgir 40 prosent at manglende kunnskap om prøvene er en viktig årsak til dette. Videre svarer omtrent en av tre at skolen har annet materiell de foretrekker i stedet for prøvene i prøvebanken.

Utdanningsdirektoratet er i ferd med å utvikle en helt ny versjon av administrasjonssystemet for eksamen og prøver (PAS). I den forbindelse ønsker de å undersøke brukernes opplevelse av PAS før endringene iverksettes. Mange skoleledere svarer at de er enig i at eksamen og prøver kan administreres effektivt og tidsbesparende i PAS, at det sjelden er feil i PAS og at PAS er godt tilpasset oppgavene med å administrere nasjonale prøver og kartleggingsprøver. Rundt 80 prosent av skolelederne er helt eller litt enig i disse utsagnene.

En av endringen som har blitt innført i år er at resultatene fra nasjonale prøver ble presentert på en ny måte i Skoleporten. 91 prosent av skolelederne har brukt Skoleporten til å finne resultater for deres skole. Et klart flertall av disse, 87 prosent, er helt eller litt enig i at de fikk nyttig informasjon fra Skoleporten. Svært få svarer at de er uenige i at presentasjonen ga dem nyttig informasjon.

Skoleeiernes svar

Skoleeierne (kommuner) fikk spørsmål om bruk av resultatene fra nasjonale prøver, om den nye analyserapporten for nasjonale prøver, om deres opplevelse av PAS og om bruk av Skoleporten.

Når det gjelder bruk av resultatene fra nasjonale prøver tyder skoleeiernes svar på at disse brukes aktivt av kommunene. 93 prosent er helt enig i at resultatene fra nasjonale prøver brukes som en del av arbeidet med tilstandsrapporten i kommunen, mens 77 prosent er helt enig i at resultatene var tema når skoleeier snakket med skoleleder høsten 2014.

Over 70 prosent av skoleeierne har brukt den nye analyserapporten for nasjonale prøver. Videre har mer enn 60 prosent gjennomgått resultatene i dialog med skolelederne i kommunen, og over 50 prosent mener rapportene har gitt dem informasjon om skolene de ikke hadde fra før av. Det siste tyder på at endringene i analyserapporten betyr økt tilgang til kunnskap for skoleeierne.

Som skolelederne fikk også skoleeierne spørsmål om den nye skalaen som brukes til å presentere resultatene fra nasjonale prøver. Den nye skalaen gjør det blant annet mulig å sammenlikne egne resultater over tid. Svært mange mener det er meningsfylt for kommunen å kunne gjøre slike sammenlikninger. Totalt 91 prosent er helt eller litt enig i dette. Det er også mange som er enig i at det har gått greit å snakke om resultatene plassert på den nye skalaen, og at den nye skalaen tydelig viser hvordan kommunen ligger an. Henholdsvis 83 og 76 prosent av skoleeierne svarer slik.

Når det gjelder skoleeiernes opplevelse av PAS er mange enig i at de kan administrere prøver og eksamen på en effektiv måte i PAS, og i at de sjelden opplever feil i PAS. Henholdsvis 74 og 72 prosent krysser av for at de er helt eller litt enig i disse to utsagnene. Det betyr at en høy andel av skoleeierne er positive til PAS, slik den er i dag. Det utsagnet der færrest svarer helt eller litt enig handler om at de kan bruke PAS uten å lese veiledning. 45 prosent er litt eller helt enig i dette.

86 kommuner svarer at de har brukt Skoleporten for å finne resultatene til sine skoler. Av disse er 60 prosent helt enig i at de fikk nyttig informasjon av presentasjonen.

Skoleeierne svar varierer både mellom landsdelene og mellom kommuner av ulik størrelse. Dette gjelder for alle temaene som skoleeierne har svart på. Samlet sett tyder forskjellene på at sammenliknet med de andre landsdelene er skoleeiere i Oslo og Akershus mer aktive brukere av resultatene fra nasjonale prøver. Videre er skoleeierne i Oslo og Akershus også mer fornøyd med den nye skalaen som brukes til å presentere resultatene fra nasjonale prøver og presentasjonen i Skoleporten enn skoleeierne i de andre landsdelene.

Når det gjelder forskjeller mellom kommuner av ulik størrelse tyder svarene på at større kommuner er mer aktive brukere av resultatene fra nasjonale prøver enn mindre kommuner. Videre er større kommuner, sammenliknet med mindre kommuner, mer fornøyd med den nye skalaen som brukes for å presentere resultatene, og hvordan resultatene presenteres i Skoleporten.

15 Skoleeiers oppfølging av Kompetanse for kvalitet

I Lærerløftet lanserer regjeringen flere tiltak som til sammen skal skape en skole hvor elevene lærer mer. Målet er faglig sterke lærere, en attraktiv lærerutdanning av høy kvalitet, læring og flere karriereveier for lærere. Et av tiltakene er økt satsing på etter- og videreutdanning av lærere. I den forbindelse er det behov for kunnskap om hvordan skoleeiere skal gjennomføre kompetanseutviklingen av egne ansatte.

Temaet ble undersøkt ved hjelp av syv spørsmål rettet til kommuner og fylkeskommuner. Spørsmålene handler om kartlegging av eksisterende kompetanse, planlegging av videreutdanning og hvordan dette konkret skal gjøres.

15.1 Åtte av ti har kartlagt lærernes kompetanse

Tabell 15.1 viser skoleeierens svar på tre spørsmål om kartlegging av lærernes kompetanse og planlegging av videreutdanning.

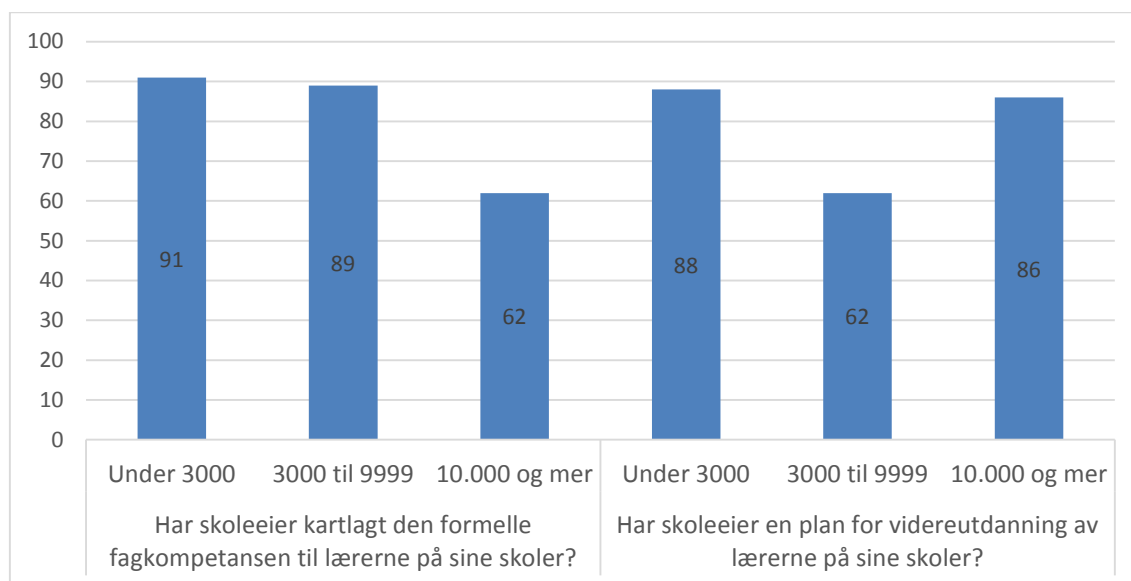
Tabell 15.1: Skoleeiers kartlegging av fagkompetanse og planlegging av videreutdanning. Etter kommune/fylkeskommune.

		Kommuner	Fylkeskommuner	Total
		%	%	%
Har skoleeier kartlagt den formelle fagkompetansen til lærerne på sine skoler?	Ja	82	89	83
	Nei	18	11	17
	Total	100	100	100
	N	99	18	117
Har skoleeier en plan for videreutdanning av lærerne på sine skoler?	Ja	78	83	79
	Nei	22	17	21
	Total	100	100	100
	N	99	18	117
Er planen politisk forankret?	Ja	68	100	73
	Nei	32	0	27
	Total	100	100	100
	N	77	15	92

Et klart flertall, omtrent åtte av ti, skoleeiere har kartlagt lærernes formelle kompetanse. Andelen er relativt lik blant kommuner og fylkeskommuner. Det er også et klart flertall som har en plan for videreutdanning av lærerne. Åtte av ti svarer ja til at de har en slik plan. Av de som svarer ja til at de har en plan svarer totalt tre av fire at planen er politisk forankret.

Videre analyser viser at det er noe variasjon etter kommunestørrelse i hvordan de to første spørsmålene vist i tabell 15.1 besvares. Dette vises i figur 15.1. Tabellen som figuren er basert på vises i vedlegg 15.1.

Figuren viser at andelen som har kartlagt lærernes kompetanse er mindre i de største kommunene enn i de mellomstore og minste. Videre ser vi at andelen som svarer at de har en plan for videreutdanning av lærerne er lavere i de mellomstore kommunene enn i de største og de minste.

Figur 15.1: Skoleeiers kartlegging av fagkompetanse og planlegging av videreutdanning. Andel som svarer ja etter innbyggertall i kommunen. Prosent. N = 99.

Det er kun mindre forskjeller mellom landsdelene i hvordan de besvarer spørsmålene vist i figur 15.1, med ett unntak. Andelen kommuner i Oslo og Akershus som svarer at de har kartlagt lærernes kompetanse er lavere enn i de andre landsdelene (tabellen vises ikke). Mens halvparten svarte ja på spørsmålet i Oslo og Akershus var det tilsvarende tallet i de andre landsdelene omtrent fire av fem.

15.2 Vanlig å bruke både egne system og statlige ordninger

Skoleeierne ble bedt om å beskrive hvordan de vil arbeide for å nå målene om å heve den formelle kompetansen i sentrale undervisningsfag i løpet av en 10-årsperioden.

Mange skoleeiere har svart på spørsmålet. Svarene de gir er mangfoldige og vises i sin helhet i vedlegg 15.3. Kort oppsummert tyder svarene på at følgende framgangsmåter er sentrale i skoleeierens arbeid med å heve kompetansen blant lærerne:

- Kartlegge situasjonen
- Legg overordnede planer
- Benytte eksisterende statlige ordninger for videreutdanning
- Ha eget system i tillegg til de statlige ordningene

- Bruke både videreutdanning og etterutdanning
- Oppmuntre lærere til å ta videre- og etterutdanning
- Øke kompetansen gjennom nyansettelser

Skoleeierne ble bedt om å velge mellom tre beskrivelser av hvordan kompetansehevingen skal foregå. Beskrivelsene vektlegger bruk av eksisterende statlige ordninger (Kompetanse for kvalitet) og egne ordninger i ulik grad. Svarene de tre beskrivelsene presenteres i tabell 15.2.

Tabell 15.2: Skal kompetansehevingen foregå i regi av eksisterende ordninger (Kompetanse for kvalitet og stipendordningen), eller har/skal skoleeier utvikle egne ordninger for å sikre videreutdanning av lærere?

	Kommuner %	Fylkeskommuner %	Total %
Kompetansehevingen skal primært foregå gjennom de eksisterende statlige ordningene	53	17	47
Kompetansehevingen skal foregå i en kombinasjon av eksisterende statlige ordninger og egne system	46	83	52
Kompetansehevingen skal foregå primært gjennom egne system	1	0	1
Total	100	100	100
N	97	18	115

Tabell 15.2 viser tydelig at andelen skoleeiere som primært skal bruke eget system i kompetansehevingen er svært liten. Sett under ett er andelen som primært skal bruke eksisterende statlige tiltak omtrent like stor som andelen som sier at de skal bruke slike tiltak i kombinasjon med egne system. Kommuner og fylkeskommuner svarer forskjellig: andelen som også skal bruke egne system er høyere blant fylkeskommunene enn blant kommunene.

Videre analyser viste kun mindre forskjeller mellom kommuner av ulike størrelse. Derimot var det forskjeller mellom landsdelene. Dette vises i tabell 15.3.

Tabell 15.3: Skal kompetansehevingen foregå i regi av eksisterende ordninger (Kompetanse for kvalitet og stipendordningen), eller har/skal skoleeier utvikle egne ordninger for å sikre videreutdanning av lærere? Skoleeieres svar etter landsdel.

	Oslo og Akershus %	Øst-Norge %	Sør- og Vest-Norge %	Midt- og Nord-Norge %	Total %
Kompetansehevingen skal primært foregå gjennom de eksisterende statlige ordningene	67	48	45	64	53
Kompetansehevingen skal foregå i en kombinasjon av eksisterende statlige ordninger og egne system	33	48	55	36	46
Kompetansehevingen skal foregå primært gjennom egne system	0	3	0	0	1
Total	100	100	100	100	100
N	6	33	33	25	97

Skoleeiere i Oslo og Akershus og Midt- og Nord-Norge svarer at de satser på de eksisterende statlige ordningene. Omtrent to av tre skoleeiere i disse landsdelene svarer at kompetansehevingen primært skal foregå på denne måten. I Øst-Norge og Sør- og Vest-Norge er andelen som svarer slik lavere. Her oppgir omtrent halvparten at kompetansehevingen primært skal foregå gjennom eksisterende statlige ordninger, mens den andre halvparten svarer at den skal foregå i en kombinasjon av eksisterende statlige ordninger og egne system. Egne system ser ut til å være av større betydning for kompetansehevingen her enn i Oslo og Akershus og Midt- og Nord-Norge.

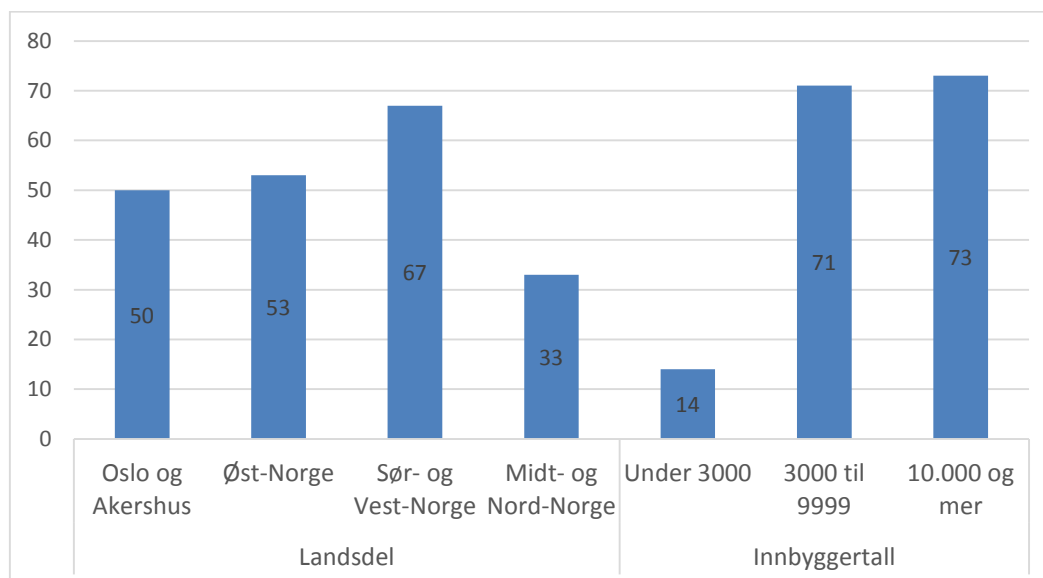
Tabell 15.4. viser at seks av ti skoleeiere oppgir at de har et system utenfor de statlige ordningene. Andelen som svarer slik er høyere blant fylkeskommunene enn blant kommunene.

Tabell 15.4: Har skoleeier et system utenfor de statlige ordningene (Kompetanse for kvalitet og stipendordningen) som sikrer videreutdanning av lærere? Skoleeiere etter kommune/fylkeskommune.

	Kommuner	Fylkeskommuner	Total
	%	%	%
Ja	54	73	59
Nei	46	27	41
Total	100	100	100
N	46	15	61

Videre analyser av svarene på spørsmålet presentert i tabell 15.4 tyder på forskjeller mellom kommuner i ulike landsdeler og kommuner av ulik størrelse. Analysene presenteres i figur 15.2. Tabellen som figuren er basert på vises i vedlegg 15.2.

En lavere andel skoleeiere i Midt- og Nord-Norge oppgir at de har et system utenom de statlige ordningene enn i de andre landsdelen. Avstanden er særlig stor opp til Sør- og Vest-Norge, der to av tre svarer at de har egne ordninger, mens en av tre svarer det samme i Midt- og Nord-Norge.

Figur 15.2: Har skoleeier et system utenfor de statlige ordningene (Kompetanse for kvalitet og stipendordningen) som sikrer videreutdanning av lærere? Skoleeieres svar etter landsdel og innbyggertall.

Når det gjelder innbyggertall er det de små kommunene som skiller seg ut. 14 prosent av disse oppgir at de har et system utenom de statlige satsingene, mens noe over 70 prosent av de mellomstore og store kommunene svarer det samme.

Skoleeieren som svarte ja på spørsmålet presentert i tabell 15.4 og figur 15.2 ble bedt om å beskrive hvordan betingelsene er i de egne ordningene. Beskrivelsene tyder på at ordningene varierer. Mange nevner at de dekker utgifter til studier og at lærere får fri til samlinger o.l. Det er også mange skoleeiere som forteller at lærerne kjøpes fri fra sine vanlige arbeidsoppgaver. Noen få sier at de som tar videreutdanning får økonomiske godtgjørelser, som ekstra lønn eller bonuser.

Skoleeierens egne beskrivelser av betingelsene i deres egne ordninger er vedlagt bakerst i rapporten – se vedlegg 15.4.

15.3 Oppsummering

I Lærerløftet lanserer regjeringen flere tiltak som til sammen skal skape en skole hvor elevene lærer mer. Et av tiltakene er økt satsing på etter- og videreutdanning av lærere. I den forbindelse er det behov for kunnskap om hvordan skoleeiere skal gjennomføre kompetanseutviklingen av egne ansatte. Temaet ble undersøkt ved hjelp av syv spørsmål rettet til kommuner og fylkeskommuner. Spørsmålene handler om kartlegging av eksisterende kompetanse, planlegging av videreutdanning og hvordan dette konkret skal gjøres.

Et klart flertall av skoleeierne, omtrent åtte av ti, har kartlagt lærernes formelle kompetanse. Andelen er relativt lik blant kommuner og fylkeskommuner. Det er også et klart flertall som har en plan for videreutdanning av lærerne. Åtte av ti svarer ja til dette. Blant disse svarer totalt tre av fire at planen er politisk forankret.

Kommuner av ulik størrelse svarer forskjellig på spørsmålene om kartlegging og planlegging. Andelen som svarer at de har kartlagt lærernes kompetanse er mindre i de største kommunene enn i de mellomstore og minste. Videre er andelen som svarer at de har en plan for videreutdanning av lærerne lavere i de mellomstore kommunene enn i de største og de minste.

Skoleeierne ble bedt om å beskrive hvordan de vil arbeide for å nå målene om å heve den formelle kompetansen i sentrale undervisningsfag i løpet av en 10-årsperioden. Svarene tyder på at følgende framgangsmåter er sentrale i skoleeierens arbeid med å heve kompetansen blant lærerne:

- Kartlegge situasjonen
- Legg overordnede planer
- Benytte eksisterende statlige ordninger for videreutdanning
- Ha eget system i tillegg til de statlige ordningene
- Bruke både videreutdanning og etterutdanning
- Oppmuntre lærere til å ta videre- og etterutdanning
- Øke kompetansen gjennom nyansettelser

Nesten ingen skoleeiere skal primært bruke egne system i kompetansehevingen. Andelen som skal bruke eksisterende statlige tiltak er omtrent like stor som andelen som sier at de skal bruke slike tiltak i kombinasjon med egne system. Andelen som også sier de skal bruke egne system er høyere blant fylkeskommunene enn blant kommunene.

Omtrent to av tre skoleeiere i Oslo og Akershus og Midt- og Nord-Norge svarer at kompetansehevingen primært skal foregå ved hjelp av eksisterende statlige tiltak. I Øst-Norge og Sør-

og Vest-Norge oppgir omtrent halvparten at kompetansehevingen primært skal foregå gjennom eksisterende statlige ordninger, mens den andre halvparten svarer at den skal foregå i en kombinasjon av eksisterende statlige ordninger og egne system. Egne system ser ut til å være av større betydning for kompetansehevingen i Øst-Norge og Sør- og Vest-Norge enn i Oslo og Akershus og Midt- og Nord-Norge.

Seks av ti skoleeiere oppgir at de har et system for kompetanseheving utenfor de statlige ordningene. Andelen som svarer slik er høyere blant fylkeskommunene enn blant kommunene. Det er også forskjeller mellom landsdelene og mellom kommuner av ulik størrelse. En lavere andel kommuner i Midt- og Nord-Norge oppgir at de har et system utenom de statlige ordningene enn i de andre landsdelen. Avstanden er særlig stor opp til Sør- og Vest-Norge, der to av tre svarer at de har egne ordninger, mens en av tre svarer det samme i Midt- og Nord-Norge.

Når det gjelder kommunestørrelse er det de små kommunene som skiller seg ut. 14 prosent av disse oppgir at de har et system utenom de statlige satsingene, mens noe over 70 prosent av de mellomstore og store kommunene svarer det samme.

16 Stipendordning for videreutdanning av lærere

Høsten 2014 ble det innført en ny finansieringsordning for lærere som tar videreutdanning. Den nye ordningen, stipendordningen, innebærer at lærere som tar videreutdanning får et stipend i tillegg til sin ordinære lønn. Stipendordningen er innført som et alternativ til vikarordningen, og lærere som tar videreutdanning må velge en av de to ordningene. Vikarordningen, som har eksistert i flere år, innebærer at lærere får frigjort tid til å studere og beholder sin vanlige lønn.

Etter innføringen av stipendordningen er det behov for å få informasjon om omfang og bruk av ordningen, og om deltakelsen fører til endringer av undervisningspraksis. Noe av dette skal belyses i Deltakerundersøkelsen 2015, som er rettet mot lærere som tar videreutdanning. Rapporten derfra foreligger høsten 2015.

I dette kapitlet presenteres skoleledernes og skoleeierne oppfatning av stipendordningen, og hvordan den er sammenliknet med vikarordningen. Skolelederne og skoleeierne fikk ulike spørsmål, og deres svar presenteres i hver sin del av kapitlet.

16.1 Skoleeierne svar

Skoleeierne fikk fire spørsmål. De handler om hvorvidt innføringen av stipendordningen bidrar til å øke antallet lærere som tar videreutdanning, hvilke forhold skoleeier oppfatter som avgjørende for valg av stipendordningen, om det er forskjell på hvilke lærere som velger stipendordning og vikarordning og hvilke utgifter skoleeiere dekker for lærere med stipendordning.

16.1.1 Over halvparten av skoleeierne mener stipendordningen bidrar til å øke antallet lærere som tar videreutdanning

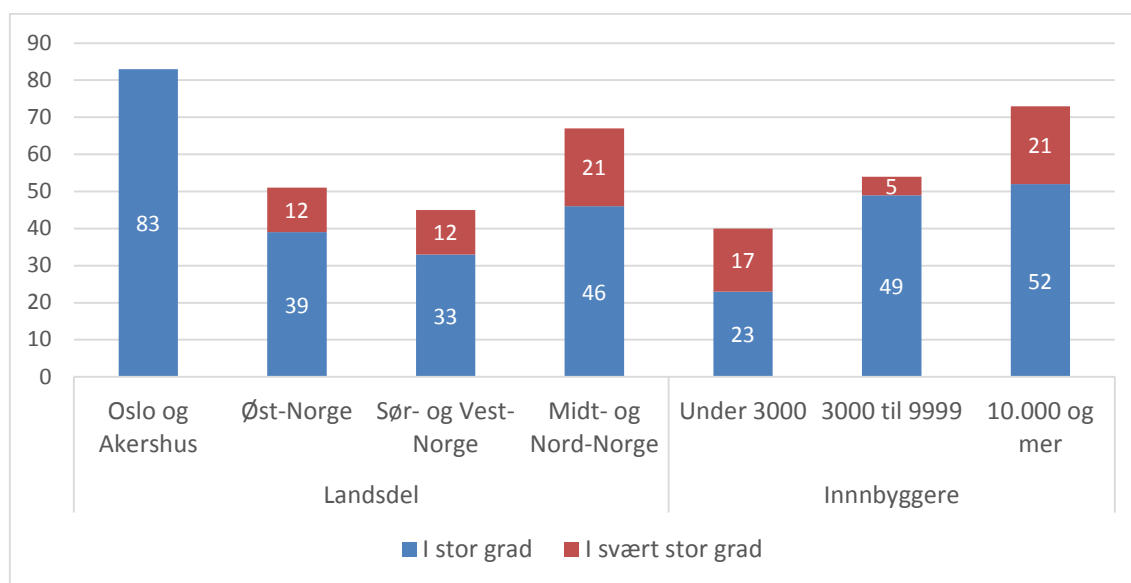
Skoleeierne syn på hvorvidt stipendordningen bidrar til å øke det totale antallet lærere som tar videreutdanning vises i tabell 16.1. Mer enn halvparten av skoleeierne mener at stipendordningen bidrar til dette i stor eller svært stor grad. Kommuner og fylkeskommuner svarer relativt likt på spørsmålet.

Tabell 16.1: I hvilken grad bidrar stipendordningen til å øke det totale antallet lærere som tar videreutdanning? Skoleeiere.

	I svært stor grad %	I stor grad %	Hverken/ eller %	I liten grad %	I svært liten grad %	Vet ikke %	Total %	N
Kommuner	14	42	14	13	10	8	100	96
Fylkeskommuner	6	50	17	11	11	6	100	18
Total	12	43	14	12	11	8	100	114

Videre analyser av kommunenes svar viser at det er betydelig forskjeller mellom de fire landsdelene og mellom kommuner av ulike størrelse. Dette vises i figur 16.1. Tabellen som figuren er basert på vises i vedlegg 16.1. Av figuren ser vi at en høyere andel kommuner har krysset av for i stor eller i svært stor grad i Oslo og Akershus enn i de andre landsdelene. Åtte av ti kommuner i Oslo og Akershus mener at stipendordningen i stor eller svært stor grad bidrar til å øke det totale antallet lærere som tar videreutdanning. I Sør- og Vest-Norge finner vi den laveste andelen kommuner som har krysset av for i stor eller svært stor grad. Her har under halvparten av kommunene krysset av slik.

Figuren viser videre en klar sammenheng mellom innbyggertall og i hvilken grad skoleeier mener stipendordningen bidrar til å øke antallet lærere som tar videreutdanning. Andelen som mener ordningen bidrar til dette i stor eller svært stor grad er høyere i de største kommunene enn i de mellomstore og minste. Omtrent syv av ti blant de største kommunene krysser av for i stor eller svært stor grad, mens det tilsvarende tallet for de minste kommunene er fire av ti.

Figur 16.1: I hvilken grad bidrar stipendordningen til å øke det totale antallet lærere som tar videreutdanning? Andel kommuner som krysser av for I stor grad eller I svært stor grad, etter landsdel og innbyggertall. Prosent. N = 96.

16.1.2 Økonomiske betingelser og fleksibilitet anses som viktige grunner til å velge stipendordningen

Skoleeierens svar på hvilke forhold som er viktige for at lærere velger stipendordning framfor vikarordning er vist i tabell 16.2. Vi ser at økonomiske betingelser og fleksibilitet anses som viktig eller svært viktig av flertallet. Omtrent halvparten av skoleeierne svarer at økonomiske forhold er svært

viktig for valg av stipendordning framfor vikarordning. Det tilsvarende tallet for fleksibilitet er omtrent en av tre.

Mens 111 skoleeiere har svart hvor viktig de mener økonomiske betingelser og fleksibilitet er for lærere som velger stipendordning framfor vikarordning, er det i alt 48 som har krysset av for kategorien annet. Av disse har flertallet krysset av for uviktig. De resterende, 45 prosent, har krysset av for viktig eller svært viktig. Det betyr at i alt 22 skoleeiere mener det er andre forhold enn økonomiske betingelser og fleksibilitet som er viktig for å forstå hvorfor lærere velger stipendordning framfor vikarordning. Vi vet ikke nærmere hvilke forhold disse legger i begrepet annet. Tallene tyder uansett på at flertallet mener det ikke er andre forhold enn økonomiske betingelser og fleksibilitet som forklarer hvorfor lærere velger stipendordning framfor vikarordning.

Tabell 16.2: Hvor viktig tror du som skoleeier følgende forhold er for lærere som velger stipendordning framfor vikarordning?

		Svært viktig	Viktig	Uviktig	Total	N
		%	%	%	%	
Økonomiske betingelser	Kommuner	52	39	10	100	93
	Fylkeskommuner	33	56	11	100	18
	Total	49	41	10	100	111
Fleksibilitet	Kommuner	37	55	9	100	93
	Fylkeskommuner	39	56	6	100	18
	Total	37	55	8	100	111
Annet	Kommuner	11	34	55	100	44
	Fylkeskommuner	0	0	100	100	4
	Total	10	31	58	100	48

16.1.3 Liten forskjell mellom lærere som velger stipend- og vikarordning

Skoleeierne ble også spurt om lærere som velger stipendordning skiller seg fra lærere som velger vikarordning når det gjelder alder, utdanningsnivå og hvilke fag de studerer. Svarene vises i tabell 16.3.

Tabell 16.3: Er det forskjell mellom lærere som velger henholdsvis stipendordning og vikarordning når det gjelder:

		Ja	Nei	Vet ikke	Total	N
		%	%	%	%	
Alder	Kommuner	16	34	49	100	93
	Fylkeskommuner	0	28	72	100	18
	Total	14	33	53	100	111
Utdanningsnivå	Kommuner	9	38	53	100	94
	Fylkeskommuner	0	33	67	100	18
	Total	7	38	55	100	112
Hvilke fag de studerer	Kommuner	16	34	49	100	93
	Fylkeskommuner	0	29	71	100	17
	Total	14	34	53	100	110

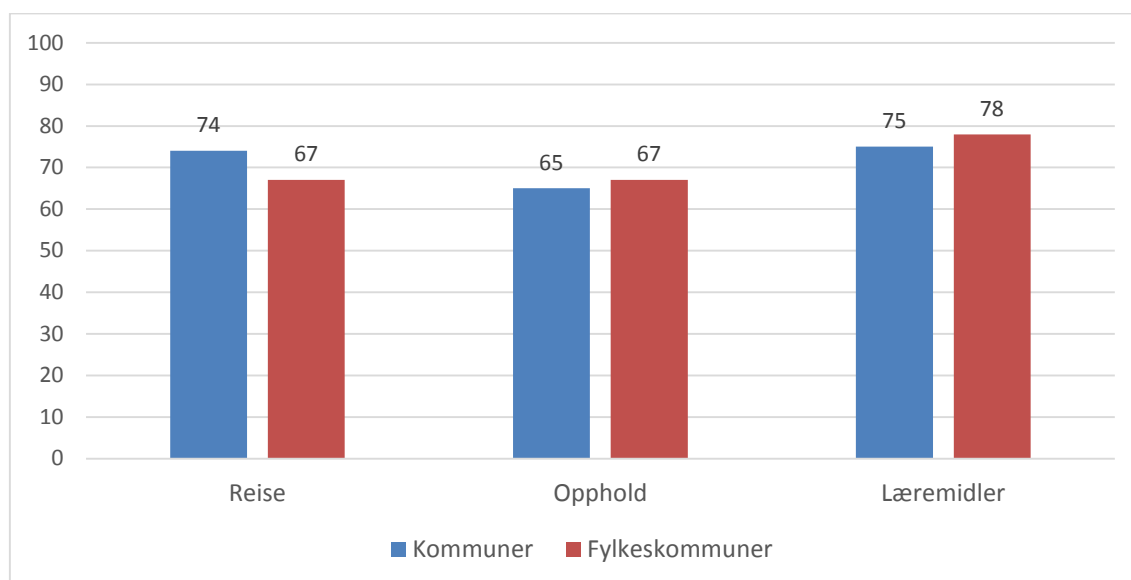
Tabellen viser at mange av skoleeierne ikke kjenner til om det er forskjeller innenfor disse områdene. Omtrent halvparten av krysset av for vet ikke. Andelen som svarer slik er høyere blant fylkeskommuner enn blant kommuner.

Blant de som svarer noe annet enn vet ikke er det et klart flertall som krysset av for nei til at alder, utdanningsnivå og hvilke fag de studerer varierer mellom lærere som tar stipend- og vikarordning. Alt i alt peker svarene på at mange skoleeiere ikke har kunnskap om hvorvidt det er forskjeller, og blant de som har slik kunnskap mener flertallet at det ikke er forskjeller mellom de som velger stipendordning og de som velger vikarordning.

16.1.4 Betydelige forskjeller i dekning av utgifter

Figur 16.2 viser andelen skoleeiere som oppgir at de dekker utgifter knyttet til reise, opphold og læremidler for lærere i stipendordning. Mellom 65 og 78 prosent av skoleeierne oppgir at de dekker de ulike utgiftene. Andelen som dekker læremidler er noe høyere enn andelen som dekker opphold. Det er ikke vesentlig forskjeller i hvordan kommuner og fylkeskommuner svarer.

Tabellen som figur 16.2 er basert på vises i vedlegg 16.2.

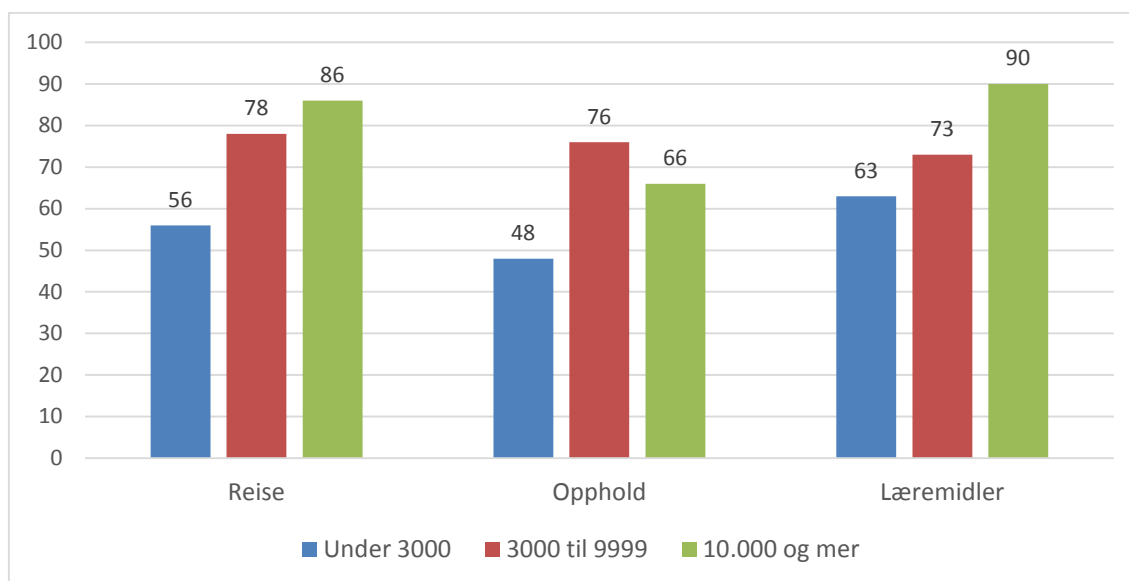

Figur 16.2: Hvilke utgifter dekker skoleeier for lærere i stipendordningen? Prosent. N = 111.

Videre analyser viser at i alt 19 kommuner (20 prosent) og 3 fylkeskommuner ikke har krysset av for hverken reise, opphold eller læremidler. Disse svarer altså at de ikke dekker noen utgifter. Videre finner vi at 56 kommuner (60 prosent) og 10 fylkeskommuner oppgir alle de tre nevnte utgiftene. Dette tyder på betydelige forskjeller i dekning av utgifter, der majoriteten dekker både reise, opphold og læremidler, mens et mindretall ikke dekker noen av utgiftene.

Figur 16.3 viser andelen skoleeiere som dekker de tre utgiftstypene i kommuner av ulik størrelse. Figuren tyder på at det er en sammenheng mellom innbyggertall i kommunen og utgiftsdekning. Andelen kommuner som dekker reise, opphold og læremidler er høyere blant de største kommunene enn blant de minste. Forskjellene er til dels betydelige.

Tabellen som figur 16.3 er basert på vises i vedlegg 16.3.

Figur 16.3: Hvilke utgifter dekker skoleeier for lærere i stipendordningen? Etter innbyggertall i kommunen. Prosent. N = 93.

16.2 Skoleledernes svar

Skolelederne fikk i alt syv spørsmål. De handler om årsaker til at lærere faller fra videreutdanning, om hvordan vikariater i forbindelse med videreutdanning håndteres, om stipendmottakere tar ut permisjon uten lønn for å studere og om kunnskapsdeling ved skolen.

16.2.1 Årsaker til frafall fra videreutdanning

Skoleledernes oppfatning av hvorfor lærere faller fra videreutdanning ble undersøkt gjennom to spørsmål. Det første handler om årsaker til frafall før studiestart, mens det andre handler om årsaker til frafall etter studiestart.

Tabell 16.4 viser hvilke alternative årsaker til frafall før studiestart som var listet opp i spørsmålet, og hvordan skolelederne svarte. De kunne velge inntil to alternativ. Tabellen viser at «revurdering av egen kapasitet til å studere» er det alternativet flest krysser av for. Omtrent tre av fire skoleledere velger dette alternativet.

Tabell 16.4: Hva tror du som skoleleder er de viktigste årsakene til frafall fra videreutdanning før studiestart? Skoleledernes svar etter skoleslag.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Bytte av arbeidssted	9	8	18	8	11
Sykdom	11	10	17	13	12
Revurdering av egen kapasitet til å studere	75	78	74	76	76
Mistet motivasjon for studier	46	44	29	35	41
Annet	12	11	8	16	12
N	317	96	100	86	599

Videre viser tabell 16.4. at omtrent fire av ti skoleledere krysser av for «mistet motivasjon for studier». Andelen som krysser av for dette alternativet varierer noe mellom skoleslagene, den er lavere ved ungdomsskoler og videregående enn på barne- og 1-10 skoler. For de andre alternativene er det kun mindre variasjon mellom skoleslagene.

Tabell 16.5 viser skoleledernes svar på spørsmål om hva som er de viktigste årsakene til frafall fra videreutdanning etter studiestart. Skolelederne kunne krysse av for inntil tre av alternativene nevnt i tabellen. Årsakene som flest krysser av ved er «opplever studiene som for omfattende ved siden av jobb» og «revurdering av egen kapasitet til å studere». Henholdsvis 72 og 59 prosent av skolelederne har krysset av for at dette er de viktigste årsakene til frafall fra videreutdanning etter studiestart. Videre viser tabellen at «mistet motivasjon for studier» og «misnøye med studiekvalitet» oppgis av omtrent en av fire skoleledere som viktige årsaker til frafall etter studiestart.

Det er gjennomgående lite variasjon i hvordan skoleledere ved ulike skoleslag svarer, med ett unntak. Sammenliknet med de andre skoleslagene har en lavere andel skoleledere ved videregående krysset av for «misnøye med studiekvalitet» som en viktig årsak til frafall.

Tabell 16.5: Hva tror du som skoleleder er de viktigste årsakene til frafall fra videreutdanning etter studiestart? Skoleledernes svar etter skoleslag.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Misnøye med studiekvalitet	26	29	29	17	26
Misnøye med tilrettelegging fra skoleeiers side	10	14	12	9	11
Opplever studiene som for omfattende ved siden av jobb	73	68	71	73	72
Bytte av arbeidssted	4	5	5	5	4
Sykdom	10	13	18	16	13
Revurdering av egen kapasitet til å studere	59	65	50	63	59
Mistet motivasjon for studier	30	28	18	23	27
Annet	10	3	5	8	8
N	317	96	100	86	599

16.2.2 Betydelige forskjeller i hvordan vikariater håndteres

Skolelederne fikk to spørsmål om hvordan skolen håndterer bruk av vikarer for lærere som tar videreutdanning innenfor vikarordningen. Det første handler om skolen setter inn vikar for disse lærerne. Tabell 16.6 viser skoleledernes svar, etter skoleslag. Noe over halvparten av skolelederne oppgir at det alltid settes inn vikar for lærere som tar videreutdanning i vikarordningen. Omtrent fire av ti svarer at det vanligvis settes inn vikar. Det tyder på at det er en betydelig andel skoler hvor det ikke settes inn hver gang. Andelen som svarer at det settes inn vikar sjelden, eller at det ikke settes inn vikar, er relativt liten og utgjør til sammen fem prosent.

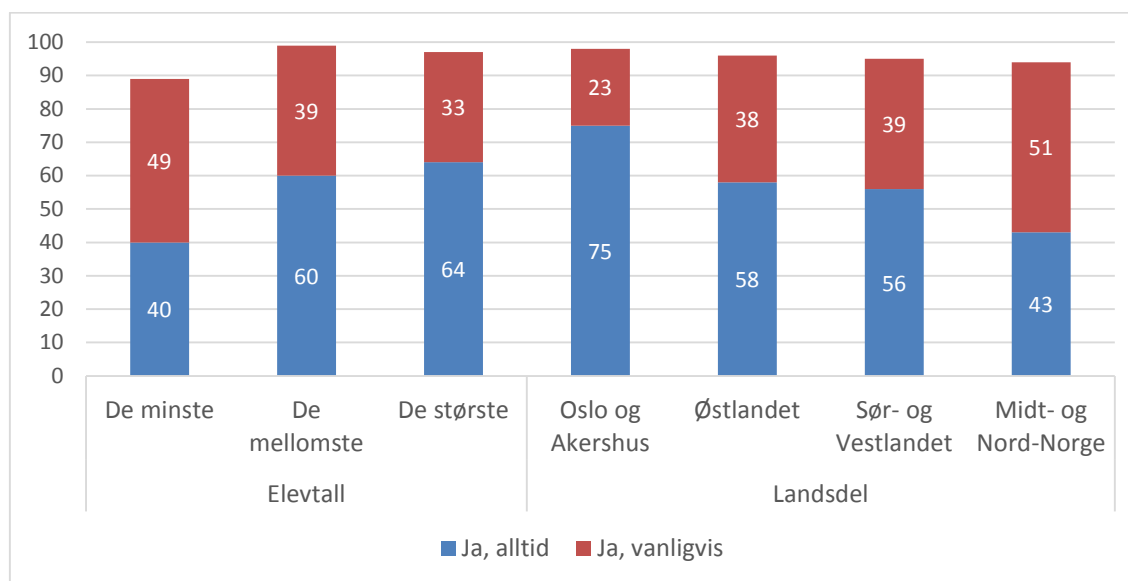
Andelen skoleledere som svarer at det alltid settes inn vikar er lavere blant skoleledere i videregående enn blant skoleledere ved de andre skoleslagene. 45 prosent av skoleledere i videregående krysser av for dette. Det tilsvarende tallet blant skoleledere i ungdomsskolen er 64 prosent.

Tabell 16.6: Settes det inn vikarer for lærere som deltar i vikarordningen? Skolelederes svar etter skoleslag.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Ja, alltid	55	63	64	45	56
Ja, vanligvis	39	35	35	47	39
Ja, men sjelden	3	2	1	6	3
Nei	2	0	0	2	2
Total	100	100	100	100	100
N	317	96	100	86	599

Videre analyser viser at det også er variasjon mellom skoler av ulik størrelse - se figur 16.4. Andelen som svarer at det alltid settes inn vikar er lavere på de minste skolene enn på de mellomste og de største. Det er også betydelige forskjeller mellom landsdelen. I Oslo og Akershus er det 75 prosent som svarer at de alltid setter inn vikar, mens det tilsvarende tallet i Midt- og Nord-Norge er 43 prosent. Selv om det er variasjon etter skolestørrelse og landsdel i andelen som oppgir at det alltid settes inn vikar er det liten forskjell når vi ser på andelen som svarer at det alltid eller vanligvis settes inn vikar. Mellom 89 og 99 prosent av skolene oppgir at det vanligvis eller alltid settes inn vikar.

Tabellen som figur 16.4 er basert på vises i vedlegg 16.4.

Figur 16.4: Settes det inn vikarer for lærere som deltar i vikarordningen? Andel som svarer ja, alltid og ja, vanligvis. Etter elevtall og landsdel. Prosent. N = 599.

De som svarte ja på spørsmålet vist i tabell 16.6 fikk i tillegg spørsmål om vikarene har godkjent lærerutdanning. Svarene vises i tabell 16.7. Omtrent en av tre skoleledere svarer at alle vikarene har godkjent lærerutdanning. Videre svarer omtrent en av tre at mange har slik utdanning. De resterende svarer nei til at vikarene har godkjent lærerutdanning eller at enkelte har det.

Tabellen viser til dels store forskjeller mellom skoleslagene. Det er særlig videregående som skiller seg ut med en høy andel, 62 prosent, som svarer at alle vikarene har godkjent lærerutdanning. Den tilsvarende andelen blant barne- og 1-10 skoler er henholdsvis 28 og 24 prosent.

Alt i alt viser tabellen at det er et betydelig antall skoler som i mange tilfeller må bruke vikarer uten godkjent utdanning for å dekke opp for lærere som tar videreutdanning.

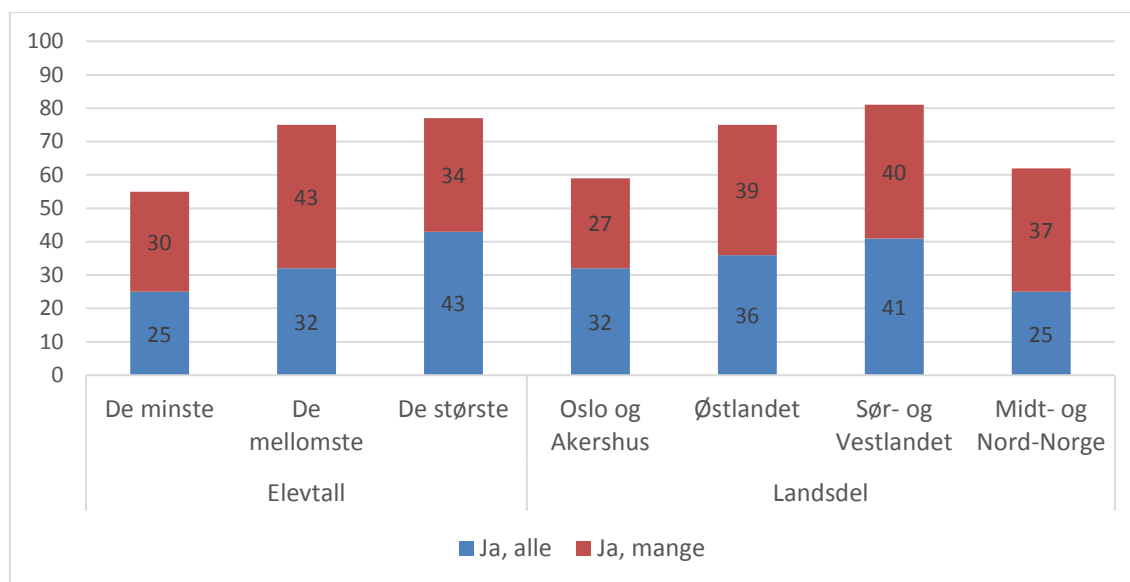
Tabell 16.7: Har vikarene godkjent lærerutdanning? Skolelederes svar etter skoleslag

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskol e	Videregående e	Total
	%	%	%	%	%
Ja, alle	28	24	43	62	34
Ja, mange	39	40	33	32	37
Ja, enkelte	25	34	20	6	23
Nei	9	2	4	0	6
Total	100	100	100	100	100
N	309	96	100	84	589

Videre analyser viser at andelen som oppgir at vikarene har godkjent lærerutdanning varierer mellom skoler av ulik størrelse og mellom landsdelene. Som vist i figur 16.5 er andelen som svarer at alle eller mange vikarer har godkjent utdanning lavere i de minste skolene enn i de mellomste og de største. Noe over halvparten svarer slik ved de minste skolene, mens omtrent tre av fire svarer slik ved de mellomste og største skolene.

Når det gjelder forskjeller mellom landsdelene viser figuren at Østlandet og Sør- og Vestlandet skiller seg ut med å ha de høyeste andelen som svarer at alle eller mange vikarer har godkjent utdanning. Omtrent tre av fire i disse landsdelene svarer slik, mens det tilsvarende tallet for Oslo og Akershus og Midt- og Nord-Norge er omtrent seks av ti.

Tabellen som figur 16.5 er basert på vises i vedlegg 16.5.

Figur 16.5: Har vikarene godkjent lærerutdanning? Andel som svarer ja, alle og ja, mange. Etter elevtall og landsdel. Prosent. N = 589.

16.2.3 En av tre svarer at stipendmottakere tar permisjon uten lønn

På spørsmål om hvorvidt stipendmottakere tar ut permisjon uten lønn for å studere svarer omtrent en av tre skoleledere ja. Variasjonen mellom skoleslagene er ikke svært stor. Andelen som svarer ja er

likevel noe høyere blant skoleledere på barneskolen enn blant skoleledere på ungdoms- og 1-10 skoler.

Tabell 16.8: Har stipendmottakerne permisjon uten lønn for å studere? Etter skoleslag.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Ja	36	28	24	33	32
Nei	64	72	76	67	68
Total	100	100	100	100	100
N	269	88	88	79	524

Skoleledere som svarte ja på spørsmålet vist i tabell 16.8 fikk i tillegg spørsmål om hvor mye permisjon uten lønn stipendmottakerne tok ut. Svarene vises i tabell 16.9. Tallene viser at omtrent halvparten av skolelederen svarer at stipendmottakere tar ut ti prosent eller mindre permisjon. En av fire tar svarer omtrent tjue prosent, mens den resterende firedelen svarer at stipendmottakerne tar ut tretti prosent eller mer.

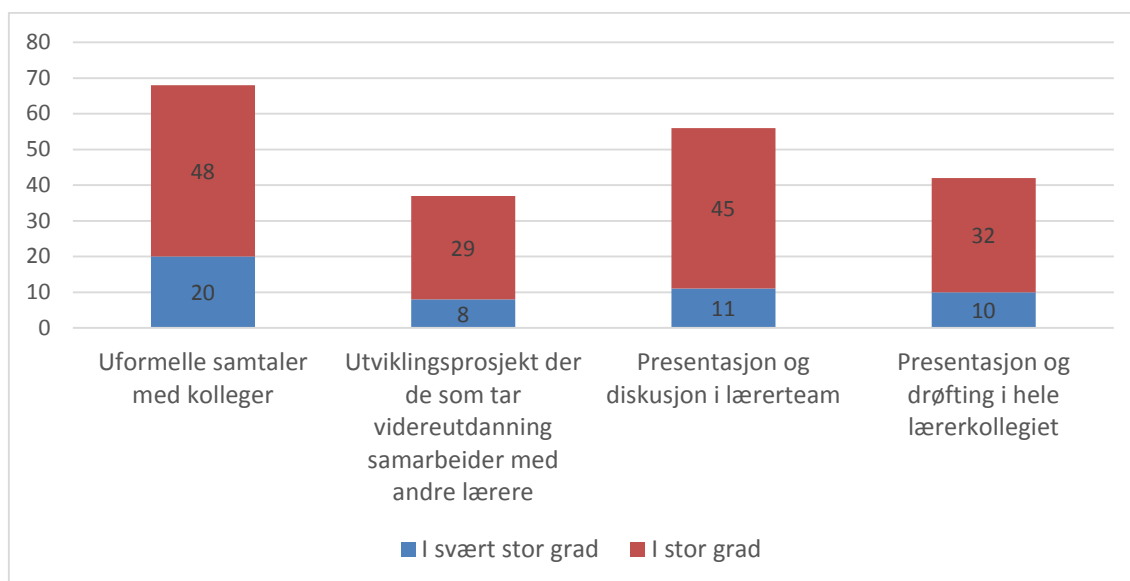
Tabell 16.9: Hvor stor prosentandel av stillingen tas ut i permisjon uten lønn for stipendmottakere ved din skole? Etter skoleslag.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Mindre enn 10 %	38	48	29	0	32
Omtrent 10 %	13	10	14	32	16
Omtrent 20 %	20	24	38	36	26
Omtrent 30 %	9	19	14	20	13
Mer enn 30 %	20	0	5	12	14
Total	100	100	100	100	100
N	85	21	21	25	152

16.2.4 Kunnskapsdeling ved skolen

Det siste spørsmålet skolelederen fikk handler om kunnskapsdeling mellom lærere som tar videreutdanning og resten av personalet. Skolelederne skulle oppgi i hvilken grad de legger til rette for at kunnskap deles på fire forskjellige måter. De fire måtene å dele kunnskap på og skoleledernes svar vises i figur 16.6. Tabellen som figuren er basert på vises i vedlegg 16.6.

Uformelle samtaler med kolleger er den formen for kunnskapsdeling flest skoleledere oppgir at de legger til rette for. Nær syv av ti svarer at de legger til rette for den i svært stor eller i stor grad. Utviklingsprosjekt og presentasjon og drøfting i hele lærerkollegiet er de samarbeidsformene som færrest skoleledere krysser av for. Omtrent fire av ti oppgir at de legger til rette for dette i svært stor eller stor grad.

Figur 16.6: I hvilken grad legger skolen til rette for at deltakerne i videreutdanning skal dele kunnskap på følgende måter? Andel som svarer i svært stor eller i stor grad. N = 530 – 543. Prosent.

Videre analyser viser ingen betydelige forskjeller i hvordan skoleledere ved ulike skoleslag og ved skoler av ulik størrelse svarer på spørsmålet om tilrettelegging for kunnskapsdeling.

16.3 Oppsummering

Høsten 2014 ble det innført en ny finansieringsordning for lærere som tar videreutdanning. Den nye ordningen, stipendordningen, innebærer at lærere som tar videreutdanning får et stipend i tillegg til sin ordinære lønn. Stipendordningen er innført som et alternativ til vikarordningen, og lærere som tar videreutdanning må velge en av de to ordningene. Vikarordningen, som har eksistert i flere år, innebærer at lærere får frigjort tid til å studere og beholder sin vanlige lønn.

I dette kapitlet presenteres skoleledernes og skoleeierne oppfatning av stipendordningen, og hvordan den er sammenliknet med vikarordningen.

Skoleeierne svar

Mer enn halvparten av skoleeierne mener at stipendordningen bidrar til å øke det totale antallet lærere som tar videreutdanning i stor grad eller i svært stor grad. Andelen som svarer slik varierer etter landsdel og mellom kommuner av ulike størrelse. En høyere andel kommuner har krysset av for i stor eller i svært stor grad i Oslo og Akershus enn i de andre landsdelene. Omtrent syv av ti av de største kommunene krysset av for i stor eller svært stor grad, mens det tilsvarende tallet for de minste kommunene er fire av ti.

På spørsmål om hvilke forhold som er viktige for at lærere velger stipendordning framfor vikarordning svarer omtrent halvparten av skoleeierne økonomiske betingelser, mens omtrent en av tre krysset av for fleksibilitet. Kun et mindretall mener at andre forhold enn disse to er viktige. Omtrent halvparten av skoleeierne vet ikke om det er forskjeller mellom lærere som tar stipendordning og lærere som bruker vikarordning når det gjelder alder, utdanningsnivå og hvilke fag de studerer. Blant de som har kunnskap nok om dette til å svare på spørsmålet oppgir flertallet at det ikke er slike forskjeller.

Mellom 65 og 78 prosent av skoleeierne oppgir at de dekker utgifter til reise, opphold eller læremidler for lærere i stipendordningen. Andelen som dekker læremidler er noe høyere enn andelen som dekker opphold. 56 kommuner (60 prosent) og 10 fylkeskommuner svarer at de dekker alle tre utgiftene –

reise, opphold og læremidler. I alt 19 kommuner (20 prosent) og 3 fylkeskommuner har ikke krysset av for noen av utgiftene. Tallene tyder på betydelige forskjeller i praksis når det gjelder utgiftsdekking, der majoriteten dekker mye, mens et mindretall ikke dekker noe. Andelen kommuner som dekker reise, opphold og læremidler er høyere blant de største kommunene enn blant de minste. Forskjellene er til dels betydelige.

Skoleledernes svar

På spørsmål om årsaker til frafall fra studiet før studiestart er «revurdering av egen kapasitet til å studere» og «mistet motivasjon for studier» de to alternativene som flest skoleledere velger. Omtrent syv av ti skoleledere krysset av for «revurdering av egen kapasitet til å studere», mens omtrent tre av fire krysset av for «mistet motivasjon for studier». Når det gjelder årsaker til frafall etter studiestart er det «opplever studiene som for omfattende ved siden av jobb» og «revurdering av egen kapasitet til å studere» som er de to mest valgte alternativene. Henholdsvis syv av ti og seks av ti skoleledere har krysset av for at dette er de viktigste årsakene til frafall fra videreutdanning etter studiestart. Videre oppgir omtrent en av fire skoleledere at «mistet motivasjon for studier» og «misnøye med studiekvalitet» er viktige årsaker til frafall etter studiestart.

Noe over halvparten av skolelederne oppgir at det alltid settes inn vikar for lærere som tar videreutdanning i vikarordningen, mens omtrent fire av ti svarer at dette vanligvis gjøres. Andelen som svarer at det alltid settes inn vikar varierer etter skoleslag, etter skolestørrelse, og etter landsdel. Den er høyest blant ungdoms- og 1-10 skoler, blant mellomstore og store skoler og blant kommuner i Oslo og Akershus. Andelen som svarer at det settes inn vikar sjelden, eller at det ikke settes inn vikar, er relativt liten og utgjør til sammen fem prosent.

Blant skoleledere som svarer at det settes inn vikarer oppgir en av tre at alle vikarene har godkjent lærerutdanning, mens ytterligere en av tre svarer at mange har en slik utdanning. De resterende svarer at vikarene ikke har godkjent lærerutdanning eller at enkelte har det. Svarene varierer etter skoleslag, skolestørrelse og landsdel. De som skiller seg ut med å ha høyest andel som svarer at alle vikarene har godkjent utdanning er videregående skoler, store og mellomstore skoler og skoler på Østlandet og Sør- og Vestlandet.

På spørsmål om hvorvidt stipendmottakere tar ut permisjon uten lønn for å studere svarer omtrent en av tre skoleledere ja. De som svarte ja fikk et oppfølgingsspørsmål om hvor mye permisjon uten lønn stipendmottakerne tok ut. Omtrent halvparten av skolelederen svarer at stipendmottakere tar ut ti prosent eller mindre permisjon. En av fire svarer omtrent tjue prosent, mens den resterende firedelen svarer at stipendmottakerne tar ut tretti prosent eller mer.

Skolelederne fikk spørsmål om i hvilken grad de legger til rette for ulike former for kunnskapsdeling mellom lærere som tar videreutdanning og resten av kollegiet. Uformelle samtaler med kolleger er den formen for kunnskapsdeling flest skoleledere oppgir at de legger til rette for. Nær syv av ti svarer at de legger til rette for slik kunnskapsdeling i svært stor eller i stor grad. Utviklingsprosjekt og presentasjon og drøfting i hele lærerkollegiet er de samarbeidsformene som færrest skoleledere krysset av for. Omtrent fire av ti oppgir at de legger til rette for dette i svært stor eller stor grad.

Referanser

Høst, H. (2011) *Praksisbrev – et vellykket tiltak mot frafall. Hva er lærdommene? Sluttrapport fra den forskningsbaserte evalueringen av forsøk med praksisbrev 2008-2011*. Oslo, NIFU Rapport

Kulturrådet (2015) <http://www.kulturradet.no/dks/om-dks>

Utdanningsdirektoratet (2015) <http://www.udir.no/Lareplaner/Forsok-og-pagaende-arbeid/Praksisbrev--Lokale-forsokslareplaner/>

Vibe, N. og E. Hovdhaugen (2012) *Spøringer til Skole-Norge høsten 2012. Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spøringer til blant skoler og skoleeiere*. Rapport 47/2012. Oslo: NIFU

Vedlegg

Vedlegg 3.1: Hvor ofte bruker du Utdanningsdirektoratets statistikksystemer? Svar fra kommuner, etter folketall.

		Aldri %	Sjeldnere enn hver mnd %	En til tre ganger pr mnd %	Ukentlig eller oftere %	Total %	N
Skoleporten	Under 3000	3	24	61	12	100	33
	3000 til 9999	0	28	64	8	100	36
	10.000 og mer	0	15	42	42	100	33
	Total	1	23	56	21	100	102
GSI	Under 3000	6	68	26	0	100	34
	3000 til 9999	0	61	33	6	100	36
	10.000 og mer	0	36	64	0	100	33
	Total	2	55	41	2	100	103
BASIL	Under 3000	17	70	13	0	100	23
	3000 til 9999	8	73	19	0	100	26
	10.000 og mer	33	67	0	0	100	6
	Total	15	71	15	0	100	55

Vedlegg 7.1: Skoler hvor lærere har fått videre- og etterutdanning i løpet av det siste året. Antall.

Antall lærere som har fått kompetansehevingstilbud ved skolen	Videreutdanning i Kompetanse for kvalitet	Videreutdanning utenfor Kompetanse for kvalitet	Etterutdanning
0	26	29	26
1	13	7	6
2	12	11	7
3 til 5	8	10	9
6 til 10	1	3	6
11 til 20			1
21 til 40			3
41 eller mer			2
Totalt	60	60	60

Vedlegg 7.2: Hvordan påvirker det skolehverdagen at yrkesfaglærere skal ha fri for å ta etter- og videreutdanning? Beskriv kort i boksen nedenfor.

Det må ansettes vikar.

Utfordrende å finne vikar med rett kompetanse

Påvirker timeplanen til andre lærere

Behov for gode vikarløsninger. Kan vanskeliggjøre internt samarbeid.

Siden dette er en planlagt utdanning med frikjøp, er det satt inn vikarer fra skolestart som er faste gjennom hele året. Vi unngår derfor brudd i elevenes undervisning ved at vi må sette inn mer eller mindre tilfeldige vikarer.

Kan være vanskelig å skaffe vikarer

Vikarbehov når lærer skal på studiesamlinger, eksamensforberedelser ol. Ved videreutdanning utenfor Kompetanse for kvalitet blir totalbelastningen på læreren stor. Kan i verste fall føre til sykemelding.

Vi har en policy på at vi reduserer fellestiden for lærere som ta videreutdanning, men ingen reduksjon i undv tid.

Vikarer må settes inn i kortere perioder. Dette påvirker som regel kontinuitet og framdrift for elevene i negativ retning. Fører også til økt behov for koordinering lærere i mellom, med fare for "glipp".

Vanskelig å finne kvalifisert vikar

Ustabilitet for elevene. Problem skaffe kvalifiserte vikarer.

Vanskelig å finne vikarer

Dette utfordrer timeplanleggingen spesielt innen programområder med få paralleller. Dette kan igjen medføre at timeplanen ikke blir helt optimal med tanke på elevens læring og gjennomføring.

Vikarbehov, kontinuitet for elevenes arbeid

Timeplanteknisk. Utnyttelse av verksted. Vanskelig å skaffe vikarer

Timeplanlegging, skaffe gode vikarer

Vanskeleg å finne gode vikarer.

Det er vanskelig å finne eksterne vikarer med rett kompetanse. Dermed blir dette en belastning for lærerkollegiet.

Det kan vere vanskeleg å få sett inn vikar, noko som fører til belastning på resten. Og det er dyrt for skulen.

Av og til vansker med vikar - liten skole. Eller positivt med etterutdanning, gir flere "knagger" å henge undervisninga på.

Vi er en liten skole, og har små fagmiljø. Det er svært vanskelig for oss å finne kvalifisert vikar.

Vikarbehov

Det er utfordrende å skaffe vikar i deltidsstilling som også har pedagogisk kompetanse.

Større belastning på kolleger som må vikariere. Kanskje får læreren komprimert uke.

Vikarbehovet stort, elevene skifter lærere ofte, utfordringer med stabilitet, kontinuiteten på ulike verksteder er en utfordring.

Endring i undervisningsopplegg

Det er et stort arbeid med å finne vikarordninger og ofte må timeplanene endres

Krever tilrettelegging, for eksempel bolking av undervisning.

Kan være vanskelig å finne vikarer. Medfører at det vil bli satt inn lærere uten godkjent utdanning

Vi startet i 2005, og har kun 5 Medier og kommunikasjon yrkesfaglærere

Vedlegg 8.1: Skoleeiers prioritering av IKT-relaterte produkter og tjenester i sine 2015-budsjetter. Prosent (N=117 hvis ikke annet er oppgitt)

	I stor grad	I noen grad	I liten eller ingen grad
Eksterne kurs for lærere	5	60	35
Stasjonære datamaskiner	6	26	68
Nettbrett	9	40	51
Annet (N=75)	10	16	74
Prosjektorer	19	43	39
Interaktive tavler	29	47	24
Digitale læremidler	31	60	10
Infrastruktur	35	47	19
Bærbare datamaskiner	64	31	5

Vedlegg 8.2: I hvilken grad er ulike aktører involvert i skolens valg av digitale læremidler? Prosent (N=592-649)

	I stor grad	I noen grad	I liten eller ingen grad
Den enkelte lærer	20	55	25
Lærerfellesskapet	42	48	10
Skoleeier	45	38	17
Skoleledelsen	69	29	3

Vedlegg 8.3: Omtrent hvor stor andel av budsjettet til læremidler ble benyttet til digitale læremidler i 2014? Gjennomsnittlig prosentvis andel, etter skolestørrelse, landsdel og skolenivå

	Gjennomsnittlig andel (%)
Alle (N=252)	14,9
Grunnskoler (N=221)	17,8
VGS (N=31)	19,3
Oslo og Akershus (N= 43)	18,7
Østlandet (N= 64)	18,9
Sør- og Vestlandet (N= 80)	18,6
Midt- og Nord-Norge (N= 65)	15,8
De minste (N= 62)	14,6
De mellomste (N= 94)	19,9
De største (N= 96)	18,2

Vedlegg 9.1: I hvilken grad har spørsmål om krenkelser gitt nyttig informasjon om elevenes skolemiljø? Svar fra kommuner etter landsdel og innbyggertall.

		I svært stor grad %	I stor grad %	Hverken/eller %	I liten grad %	I svært liten grad %	N
Landsdel	Oslo og Akershus	0	83	17	0	0	6
	Øst-Norge	12	53	32	3	0	34
	Sør- og Vest-Norge	12	61	21	3	3	33
	Midt- og Nord-Norge	7	68	21	4	0	28
Innbyggertall	Under 3000	6	55	30	9	0	33
	3000 til 9999	11	57	32	0	0	37
	10.000 og mer	13	74	10	0	3	31
Total		10	61	25	3	1	101

Vedlegg 9.2: Andel kommuner som har fulgt opp resultatene av spørsmål om krenkelser etter landsdel. Prosent.

	Ja %	Nei %	Total %	N
Oslo og Akershus	67	33	100	6
Øst-Norge	76	24	100	34
Sør- og Vest-Norge	91	9	100	33
Midt- og Nord-Norge	82	18	100	28

Vedlegg 9.3: Hvordan har skolen fulgt opp resultatene av spørsmål om krenkelser i arbeidet med elevenes skolemiljø? Andel som har krysset av for de ulike alternativene etter skoleslag.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Annet	3	3	6	10	5
Gjennom systematisk observasjon på bestemte steder/tidspunkt	22	17	16	10	19
Ved å gjennomføre egne undersøkelser/kartlegging av krenkelser på skolen	42	36	38	12	36
Gjennom systematisk observasjon av bestemte elever/grupper	52	50	42	22	46
Ved å oppdatere skolens regler (bl.a. internett/mobilbruk)	29	40	34	23	31
Ved å oppdatere skolens rutiner for håndtering av krenkelser	43	42	52	35	43
Ved å legge fram sak for brukerorganer (bl.a. FAU, elevråd, skolemiljøutvalg)	58	56	68	38	57
Ved å oppdatere og diskutere med personalet	84	79	80	67	80
Ved å involvere alle elever i det daglige arbeidet med skolemiljøet (bl.a. undervisning, klasseregler, sosial kompetanse)	77	67	69	68	73
Antall	356	110	108	92	666

Vedlegg 9.4: Hvordan har skoleeier fulgt opp resultatene av spørsmål om krenkelser i arbeidet med elevenes skolemiljø? Skoleeiere.

	Kommuner	Fylkeskommuner	Total
	%	%	%
Annet	2	24	5
Ved å gjennomføre kompetansehevingstiltak	26	12	24
Ved å utvikle egne planer for arbeid mot krenkelser	34	24	32
Ved å etterspørre involvering av brukerorganer (bl.a. FAU, elevråd, skolemiljøutvalg)	40	53	42
Ved å rapportere til politisk ledelse	50	35	47
Ved å etterspørre skolens planer for arbeid mot krenkelser	54	53	54
Ved å diskutere krenkelser på rektormøter	69	47	66
Antall	101	17	118

Vedlegg 10.1: I hvor stor grad opplever du at disse virkemidlene hos Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er viktig for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i skoletilbudet til barn og unge? Prosent

	I svært stor grad	I stor grad	Verken/eller	I liten grad	I svært liten grad
Klagesaksbehandling	13	39	25	18	6
Tilsyn	15	57	16	8	3
Veiledning om regelverk	27	46	17	8	2
Veileder- og støtterolle innenfor kompetanseutviklingstiltak	24	34	26	12	5

Vedlegg 10.2: I hvor stor grad opplever du at disse virkemidlene hos Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er viktig for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i skoletilbudet til barn og unge? Skoleeieres svar etter kommunestørrelse. Prosent

		Under 3000 %	3000 til 9999 %	10.000 og mer %	Total %
Klagesaksbehandling	I svært stor grad	18	17	7	14
	I stor grad	30	31	50	36
	Hverken/eller	18	25	27	23
	I liten grad	27	19	13	20
	I svært liten grad	6	8	3	6
	Total	100	100	100	100
Tilsyn	I svært stor grad	12	22	13	16
	I stor grad	71	44	58	57
	Hverken/eller	9	19	19	16
	I liten grad	6	14	3	8
	I svært liten grad	3	0	6	3
	Total	100	100	100	100
Veiledning om regelverk	I svært stor grad	32	36	23	31
	I stor grad	59	33	48	47
	Hverken/eller	6	14	16	12
	I liten grad	3	14	10	9
	I svært liten grad	0	3	3	2
	Total	100	100	100	100
Veileder og støtterolle innenfor kompetanseutviklingstiltak	I svært stor grad	30	32	19	28
	I stor grad	48	27	32	36
	Hverken/eller	12	24	32	23
	I liten grad	9	14	10	11
	I svært liten grad	0	3	6	3
	Total	100	100	100	100
	N	33	37	31	101

Vedlegg 11.1: Skoleleders svar på om egenvurderingen avdekket områder der praksis ikke samsvarte med regelverket og om de har gjennomført tiltak i slike tilfeller. Etter skolestørrelse.

		De minste %	De mellomste %	De største %	Total %
Ble det avdekket områder i forbindelse med egenvurderingene der praksis ikke helt samsvarte med regelverket?	Ja	50	73	70	67
	Nei	50	27	30	33
	Total	100	100	100	100
	N	58	113	114	285
Har dere gjennomført tiltak der egenvurderingen viste at skolens praksis ikke var helt i samsvar med regelverket?	Ja	97	88	89	90
	Nei	3	12	11	10
	Total	100	100	100	100
	N	29	85	82	196

Vedlegg 11.2: Ble valg av tiltak bestemt av dere eller av skoleeier? Skoleleders svar etter landsdel og elevtall. N = 177.

Landsdel	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Vestlandet	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	
Bare av skoleeier	0	4	2	5	3
Bare av skolen	74	55	56	45	58
Av skolen og skoleeier i samarbeid	26	41	42	50	40
Total	100	100	100	100	100
N	43	51	43	40	177

Elevtall	De			Total
	De minste %	mellomste %	De største %	
Bare av skoleeier	0	3	4	3
Bare av skolen	36	64	59	58
Av skolen og skoleeier i samarbeid	64	33	36	40
Total	100	100	100	100
N	28	75	74	177

Vedlegg 11.3: Ga fylkesmannens/skoleeiers veiledning eller veiledningsmaterialet dere hjelp til å velge tiltak?

Landsdel	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Vestlandet	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	
Ja, de ga god hjelp	37	25	41	36	34
Ja, de ga noe hjelp	49	52	49	56	51
Nei, de ga liten eller ingen hjelp	14	23	10	8	14
Total	100	100	100	100	100
N	43	48	39	36	166

Elevtall	De			Total
	De minste	mellomste	De største	
	%	%	%	%
Ja, de ga god hjelp	26	35	37	34
Ja, de ga noe hjelp	56	52	49	51
Nei, de ga liten eller ingen hjelp	19	13	14	14
Total	100	100	100	100
N	27	69	70	166

Vedlegg 11.4: Har kommunen/fylkeskommunen deltatt i veiledning fra fylkesmannen om innholdet i felles nasjonalt tilsyn 2014-17: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen? Andel som svarer ja etter landsdel og kommunistørrelse.

Landsdel	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Ja, både skoleledere og skoleeier har deltatt	100	76	70	67	73
Ja, bare skoleeier har deltatt	0	15	15	7	12
Ja, bare skoleledere har deltatt	0	6	9	4	6
Nei, men vi har fått invitasjon	0	0	6	15	6
Nei, og vi har ikke fått invitasjon	0	3	0	4	2
Vet ikke	0	0	0	4	1
Total	100	100	100	100	100
N	6	33	33	27	99
Innbyggertall	Under 3000	3000 til 9999	10.000 og mer	Total	
	%	%	%	%	%
Ja, både skoleledere og skoleeier har deltatt	64	73	83	73	
Ja, bare skoleeier har deltatt	12	16	7	12	
Eiere Ja, bare skoleledere har deltatt	9	5	3	6	
Nei, men vi har fått invitasjon	6	5	7	6	
Nei, og vi har ikke fått invitasjon	6	0	0	2	
Vet ikke	3	0	0	1	
Total	100	100	100	100	
N	33	37	29	99	

Vedlegg 11.5: Er dere kjent med veiledningsmaterialet og egenvurderingsskjemaene som er utarbeidet i tilknytning til felles nasjonalt tilsyn 2014-17? Etter landsdel og innbyggertall.

Landsdel	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Ja, med både veiledningsmaterialet og egenvurderingsskjemaene	100	85	97	63	84
Ja, med veiledningsmaterialet	0	6	3	22	9
Ja, med egenvurderingsskjemaene	0	3	0	4	2
Nei	0	6	0	11	5
Total	100	100	100	100	100
N	6	33	33	27	99

Innbyggertall	Under 3000	3000 til 9999	10.000 og mer	Total
	%	%	%	%
Ja, med både veiledningsmaterialet og egenvurderingsskjemaene	70	92	90	84
Ja, med veiledningsmaterialet	15	5	7	9
Ja, med egenvurderingsskjemaene	6	0	0	2
Nei	9	3	3	5
Total	100	100	100	100
N	33	37	29	99

Vedlegg 11.6: Har dere bedt skolene om å gjennomføre egenvurdering av praksis i temaene i felles nasjonalt tilsyn? Andel som svarer ja etter landsdel og innbyggertall

Landsdel	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%			%	
Ja, i alle tre temaene	60	34	36	30	35
Ja, i to av temaene	20	9	12	4	9
Ja, i ett av temaene	0	9	18	4	10
Nei	20	47	33	63	45
Total	100	100	100	100	100
N	5	32	33	27	97

Innbyggertall	Under 3000	3000 til 9999	10.000 og mer	Total
	%	%	%	%
Ja, i alle tre temaene	28	41	36	35
Ja, i to av temaene	6	14	7	9
Ja, i ett av temaene	13	3	18	10
Nei	53	43	39	45
Total	100	100	100	100
N	32	37	28	97

Vedlegg 11.7. Har dere tatt i bruk RefLex? Etter landsdel.

	Oslo og Akershus %	Øst-Norge %	Sør- og Vest-Norge %	Midt- og Nord- Norge %	Total %
Ja	17	15	9	4	10
Nei	50	64	73	59	65
Har ikke hørt om RefLex	33	21	18	37	25
Total	100	100	100	100	100
N	6	33	33	27	99

Vedlegg 11.8 Hva er den viktigste årsaken til at dere ikke ønsker veiledning i nye større tilsynssatsinger? Utfyllende svar fra de som har krysset av for annet.

Vi opplever sjelden at overordnet nivå har tilstrekkelig innsyn i skolens praktiske hverdag (fylkesmannen)

Skoleeier veileder

Får veiledning av skoleeier ved behov

Skoleeier organiserer det

Får mye veiledning gjennom kommune

Tilsetninger skjer i samarbeid med kommunens utdanningssjef

Felles i kommunen

Nylig hatt tilsyn fra Fylkesmannen. De er i hovedsak kun opptatt av rutiner kontroll. Fremmer det egentlig elevens læring

Vi synes veilederne er gode nok

Rektorskifte

Skoleeier tar ansvar

Ikke aktuelt enda

Vi har nettopp deltatt i pilotering av nasjonalt tilsyn og har ikke kapasitet til dette nå.

Ønsker ikke veiledning hvis ikke tilsyn

Har hatt tilsyn

Er usikker på hva som ligger i veiledning

Heilt ny ungdomsskule, skal inn i prosjekt Ungdomstrinn i Utvikling

Får veiledning

VI er nå inne i nasjonalt tilsyn

Skolen legges ned

Dette er en del av internt utviklingsarbeid

Usikker

Vedlegg 12.1: I hvilken grad har skoleeier deltatt i planlegging og utvelging av de tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken? Alle skoleeiere. Prosent. (N=103-105)

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
Deltar i faste møter	30	33	16	16	5
Har gitt innspill	23	44	15	12	7
Gir tilbakemelding	24	38	19	13	6
Blir hørt	31	36	13	10	12

Vedlegg 12.2: I hvilken grad har skoleleder deltatt i planlegging og utvelging av de tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken? Alle skoleledere. Prosent. (N=602-618)

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
Deltar i faste møter	19	25	16	36	4
Har gitt innspill	12	36	23	24	5
Gir tilbakemelding	23	46	16	11	4
Blir hørt	13	36	14	12	26

Vedlegg 12.3: I hvilken grad er tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken tilpasset skolens behov? Alle skoleeiere. Prosent. (N=112-113)

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Vet ikke
Forankret i generell del av læreplanen	46	38	6	10
Kompetansemål i fag	21	53	15	11
Kunstopplevelse	46	41	4	10
Elevaktivitet	23	54	13	11

Vedlegg 12.4: I hvilken grad er tilbudene som gis med Den kulturelle skolesekken tilpasset skolens behov? Alle skoleledere. Prosent. (N=622-633)

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
Forankret i generell del av læreplanen	36	46	7	2	9
Kompetansemål i fag	19	55	14	2	10
Kunstopplevelse	52	36	5	1	6
Elevaktivitet	19	55	17	3	7

Vedlegg 12.5: Har skoleeier foretatt tilsetninger for lærere i kombinerte stillinger med undervisning i skole og kulturskole? Andel som har svart «Ja». Prosent

	Andel "Ja"
Kommunen (N=96)	35
Fylkeskommune (N=15)	27
Oslo og Akershus (N=6)	33
Øst-Norge (N=33)	24
Sør- og Vest-Norge (N=32)	38
Midt- og Nord-Norge (N=25)	48
Under 3000 (N=31)	39
3000 til 9999 (N=37)	43
10.000 og mer (N=28)	21
Alle (N=111)	34

Vedlegg 12.6: Har skolen foretatt tilsetninger for lærere i kombinerte stillinger med undervisning i skole og kulturskole? Andel som har svart «Ja». Prosent

	Andel "Ja"
Grunnskoler (N=554)	15
VGS (N=89)	17
Oslo og Akershus (N=96)	16
Østlandet (N=166)	13
Sør- og Vestlandet (N=233)	16
Midt- og Nord-Norge (N=148)	18
De minste	16
De mellomste	17
De største	14
Alle (N=643)	16

Vedlegg 13.1: I hvilken grad lykkes skolen med å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring. Skoleleders svar, etter skolenivå, landsdel og skolestørrelse. Prosent

	I svært stor grad	I stor grad	Hverken/eller	I liten grad
Grunnskoler (N=544)	3	43	43	11
VGS (N=88)	5	49	40	7
Oslo og Akershus (N=96)	3	52	35	9
Østlandet (N=162)	3	43	44	11
Sør- og Vestlandet (N=228)	2	45	44	9
Midt- og Nord-Norge (N=146)	5	40	41	14
De minste (N=157)	7	54	33	6
De mellomste (N=253)	0	37	50	13
De største (N=222)	4	45	40	11
Alle (N=632)	3	44	42	11

Vedlegg 13.2: Har skoleeier planer/strategier for tilpasset opplæring for høyt presterende elever som skolene kan ta utgangspunkt i? Skoleeiers svar. Prosentvis andel «Ja», etter kommunestørrelse, landsdel og kommune/fylkeskommune

	Andel (%)
Kommune (N=94)	19
Fylkeskommune (N=18)	56
Oslo og Akershus (N=6)	83
Øst-Norge (N=33)	18
Sør- og Vest-Norge (N=32)	19
Midt- og Nord-Norge (N=23)	4
Under 3000 (N=30)	3
3000 til 9999 (N=28)	14
10.000 og mer (N=28)	43
Alle (N=112)	25

Vedlegg 13.3: Tilbyr skoleeier kompetanseutvikling eller veiledning for skoler om tilpasset opplæring for høyt presterende elever? Prosentvis andel «Ja», etter kommunestørrelse, landsdel og kommune/fylkeskommune

	Andel (%)
Kommune (N=95)	7
Fylkeskommune (N=17)	18
Oslo og Akershus (N=5)	40
Øst-Norge (N=33)	0
Sør- og Vest-Norge (N=32)	9
Midt- og Nord-Norge (N=25)	8
Under 3000 (N=31)	3
3000 til 9999 (N=36)	0
10.000 og mer (N=28)	21
Alle (N=112)	9

Vedlegg 13.4: I hvilken grad har skoleeier tilstrekkelig kompetanse om tilpasset opplæring for høyt presterende elever? Prosentvise andeler, etter kommunistørrelse, landsdel og kommune/fylkeskommune

	I svært stor grad	I stor grad	Hverken/ eller	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Kommune (N=97)	4	17	56	22	2
Fylkeskommune (N=18)	6	28	44	22	0
Oslo og Akershus (N=6)	0	50	50	0	0
Øst-Norge (N=33)	3	9	55	30	3
Sør- og Vest-Norge (N=33)	9	18	55	18	0
Midt- og Nord-Norge (N=25)	0	16	60	20	4
Under 3000 (N=31)	0	19	55	26	0
3000 til 9999 (N=37)	5	8	51	30	5
10.000 og mer (N=29)	7	24	62	7	0
Alle (N=115)	4	18	54	22	2

Vedlegg 13.5: I hvilken grad opplever skoleeier at det er behov for følgende for å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring?

	I svært stor grad	I stor grad	Hverken/eller	I liten grad
Mer kompetanse lokalt på skolen (N=113)	16	57	23	4
Mer veiledning og støtte fra skoleeier (N=111)	8	44	34	14
Mer veiledning og støtte fra nasjonale sentre o.l. (N=114)	18	60	16	6

Vedlegg 13.6: I hvilken grad har skolen behov for følgende for å gi høyt presterende elever tilpasset opplæring? Prosent. (N=616)

	I svært stor grad	I stor grad	Hverken/ eller	I liten grad	Ikke i det hele tatt
Mer kompetanse lokalt på skolen	16	38	26	16	4
Mer veiledning og støtte fra skoleeier	16	38	31	12	4
Mer veiledning og støtte fra andre (nasjonale sentre o.l.)	18	42	28	10	3

Figur 14.1: Skoleeier (kommunen) har ønsket å snakke om resultatene som fremkommer i min skoles analyserapport. Skoleleders svar etter landsdel. Prosent. N = 531

	Helt enig	Litt enig	Hverken/ eller	Litt uenig	Helt uenig	Vet ikke	N
	%	%	%	%	%	%	
Oslo og Akershus	65	21	6	0	6	1	77
Østlandet	50	21	6	10	10	2	141
Sør- og Vestlandet	35	28	11	5	14	6	193
Midt- og Nord-Norge	29	19	17	8	22	6	120
Total	42	23	11	6	14	4	531

Vedlegg 14.2: Dersom du har andre kommentarer til bruken av PAS kan du skrive dem i boksen nedenfor:

Det tar litt tid å overføre info fra Extens. Men det er i Extens dette problemet ligger.

Opplevs noe gammeldags.

Liker best de verktøyene som viser elevenes mestring i forhold til typer oppgaver/ferdigheter og nivå samtidig.

Det er feil i utskriftsmodullen for naskj. prøver nåe man skal skrive ut elevresultat for hele grupper

Hva innebærer den nye skale med 50 som gjennomsnitt og 10 som standardavvik?

Ikke relevant, vi er en 1-4 skole

PAS fungerer bra både som arbeidsverktøy i forhold til prøveadministrasjon og som oppfølgingsverktøy

Som barneskole har vi ikke eksamen

Et gammeldags, tungt system. Endringer tar lang tid.

Bruken av PAS ligger ikke til mitt ansvarsområde.

Vi er en barneskole

Det er mange prøver og mye informasjon som ikke angår de fleste grunnskolene i Norge. Dette gir dårligere oversikt. (Prøver i samisk etc..)

Import av elever er fremdeles tungvint.

Vi ønsker oss et enklere system for å hente elever fra skolens adm. program

Siden vi er en privat barneskole med 1. - 6. klassetrinn, har vi ikke kommunen som eier og har vi ikke noen eksamener å administrere.

Kommunen bruker extens. Opplever klargjøringen i extens før elever skal overføres til PAS som en større utfordring.

Pas burde hatt historiske data Vi burde kunne få opp elevdata

Veldig bra med nytt system og analyseverktøyet er bra

Vi har en spesialavdeling for psykisk utviklingshemmede (17 elever). Det er kun her vi har ungdomsskoleelever. Forøvrig er vi en barneskole.

Delegert det praktiske arbeidet med PAS til inspektør

Det er noen ganger komplisert og finne fram. Fagkoder mm

Enklere brukergrensesnitt hadde vært å foretrekke. Det er ikke helt opplagt hvor ting ligger og det ser ganske tungvint ut...

Opplevs lite oversiktlig.

Litt synsing, for ansvarleg har ferie p.t.

Litt tung i bruk

Det er en trygghet å ha en kontaktperson hos fylkesmannen hvor en kan ringe hvis en trenger hjelp.

Brukervennligheten kan fortsatt bli bedre.

Jeg synes det nye systemet er noe uklart.

Kan være vanskelig å finne fram.

I inneværende skoleår har vi opplevd feil i analyserapporter. Mye plunder og heft pga. dette.

Vår skule hadde berre 1 elev på 5.trinn hausten 2014, så spørsmåla kring nye rapporter i PAS osv vart litt meiningslause dette året...

Utfordring med elever som ikke har personnummer

Det burde vært mulig å overført data fra extens til PAS raskt og effektivt.

Ein burde skifte passord oftare.

Litt omstendeleg å bruke. Ikkje alt er like logisk. Mange klikk for å t.d. generere passord.

Det blir fortsatt for tungvint I tillegg har det vært en del problemer i 2015, i forhold til kartleggingsprøver

Vi har få elever, ca 5stk til hver prøve.

Det burde lages en løsning slik at elevene blir lagt inn automatisk inn i PAS. Enorm tidstyv å legge inn alle elevene år etter år.

Burde vært Feidekompatibel for elevene og koblet opp mot feidedatabasen slik at vi har sluppet å importere brukere selv. Det er faktisk overraskende at Udir ikke bruker feide i sine systemer på dette nivået.

Greit å finne fram når en har benyttet det noen ganger!

Vi må ha litt tid til å bli trygg på det nye verktøyet i PAS

Registrering og melding av elever er tidkrevende. Vi får plutselig stopp i prosessen pga. en tastefeil som vi har gjort. Vanskelig å oppdage for den som sittet å legger inn elever osv. Det burde også gis fast opplæring i innregistrering og bruk av PAS for alle nyansatte i skoleledelsen. Hos oss er det assisterende som utfører alt arbeidet tilknyttet PAS, jeg gir bare beskjed om hva jeg ønsker han skal ta ut til meg.

Syns systemene til Udir grnerelt er komplisert å finne fram til og lære seg. Det er mye informasjon, men ikke så lett å finne det man trenger. Så er det noe i PAS, noe i UBAS, noe i ...ja, dere skjønner.

Vi er en barneskole ikke eksamen

Lite intuitive sider, til tider vanskelig å finne fram både før, under og etter gjennomføring av prøvene.

Vanskelig å bruke med tanke på karakterstøttende prøver og piloteringer. Mye feil koder, til slutt gir man opp og ikke benytter seg av disse hjelpemidler.

Alt for tungvint å få tilganger for lærere når de skal administrere nasjonale prøver, og få tilgang til dagspassord.

vanskelig å bruke PAS. Spesielt for en liten nyoppstartet skole.

Veldig tungvint å bruke

Er en 1.-4. skole. Bruker det sjelden, og er derfor et problem at en glemmer mellom hver gang.

PAS er en grei nok verktøy, men det bør være mer selvforklarende i en travel hverdag.

Det er andre enn meg i ledelsen som bruker PAS, å dette har jeg ikke kompetanse til å svare på

Vanskelig å få god oversikt over resultatene til kartleggingsprøvene.

PAS er gammelt og utdatert, vi ønsker det nye "PAS" velkommen

Eksamensresultater bør ligge ut flere år enn hva det gjør nå. Minimum 3 år bør være tilgjengelig.

er en liten skole der vi ikke har sentralgitt eksamen

Vi benytter eksamensmodulen i Extens, slik at pas blir kun et sted der vi eksporterer dato og importerer resultater. Vi bruker klagebehandlingen, noe som jeg opplever meget effektivt

Må øke max-størrelse på filer som skal lastes opp for å få lestet opp scannede filer fra f.eks matematikk eksamen

Vedlegg 14.3: Hvis du har kommentarer til den nye måten å presentere resultatene fra nasjonale prøver på i Skoleporten, kan du skrive dem i boksen nedenfor

Skolen vår er så liten at mye informasjon blir "prikket", derfor ikke så mye nyttig info.

Meget bra- lettere å finne ut hvor skoen trykker....hva eleven trenger mer av i leseopplæringen sin

Utvalger på 7.trinn blir veldig begrenset slik at få elever gjør store utslag.

Skoleprotern gir lite informasjon utover det vi finner i PAS

Skoleporten gir ikke skolen ny informasjon som vi ikke vet fra før av.

Vi har også eget system i kommunen som er bedre enn Skoleporten

Vi er veldig fornøyde med resultatene siden vi ligger over gjennomsnitt.

Veldig bra

Vanskelig å se utviklingen fra 8.trinn til 9.trinn i år

Synes det gir bedre mulighet til å kunne finne ut hvor vi står fra år til år. Fremgang eller evt. tilbakegang resultatmessig.

Vanskelig å finne frem. Burde gjøres mer brukervennlig

De bør ikke være offentlig, de blir i for stor grad missbrukt av media

I tillegg til Skoleporten, bruker vi PULS som verktøy.

Fin grafikk. ER glad for endringene

skolen ble prikket på de offentlige resultatene grunnet annen liten sideordna skule.

Vi er ein liten skule der elevtalet er lite. Vi nyttar Skoleporten på ein heilt annan måte enn ein stor skule. Tilpassar det til vårt behov. Ikkje aktuelt samanlikne frå år til år. Elevtalet er for lite. Resultata vert nytta til beste for kvar enkelt elev/tilpassing m.m.

Vi kunne tenke oss å få ut resultatene selv på små skoler. Nå må vi ta kontakt med skoleeier for å få ut resultatene

Er svært nøgd med utviklinga av analyseverktøy. Gir godt grunnlag for målstyring.

små skoler har liten nytte av å bruke skoleporten da resultatene ikke kommer frem. Når man logger seg inn som ansvarlig bør dette komme frem.

Mye bedre i forhold til å sette nye mål for opplæringen på skolenivå.

Ingen kommentar

Bruker mest tilbakemeling på alle områder i elevundersøkeslen via PAS

Vi er en liten skole med 2 til 9 elever på hvert trinn og vi bruker ofte Fylkesmannår vi skal ha ut resultater fra nasjonale prøver.

Vanskelig å finne fram. Det hadde vært en klar fordel om alt var samlet på et sted, og at en her hadde mulighet til å "gjøre alt" i forhold til nasjonale prøver.

Kan være litt vanskelig å finne fram

Det har vært år hvor prikkereglene i elevundersøkelsen har ført til at vi har mistet informasjon

Klassens resultater kom ikke fra da de var for få.

Pga små elevgrupper har vi lite informasjon tilgjengelig i Skoleporten.

Vedlegg 14.4: Ta stilling til påstandene nedenfor om bruk av resultatene fra nasjonale prøver høsten 2014 generelt. Skoleeiernes svar etter innbyggertall i kommunen.

		Under 3000 %	3000 til 9999 %	10.000 og mer %
Resultatene på nasjonale prøver var et tema når skoleeier snakket med skoleleder etter gjennomføring høsten 2014	Helt enig	63	78	90
	Litt enig	30	17	10
	Hverken/eller	0	6	0
	Litt uenig	3	0	0
	Vet ikke	3	0	0
	Total	100	100	100
Kommunen brukte resultatene fra nasjonale prøver 2014 som grunnlag for å øke kvaliteten på skolene i kommunen	Helt enig	33	44	90
	Litt enig	57	44	10
	Hverken/eller	10	8	0
	Helt uenig	0	3	0
	Total	100	100	100
Resultatene fra nasjonale prøver brukes som en del av arbeidet med tilstandsrapporten i vår kommune	Helt enig	93	92	93
	Litt enig	7	6	3
	Hverken/eller	0	3	3
	Total	100	100	100
Resultatene fra nasjonale prøver er viktige for utvikling av skolene i min kommune	Helt enig	43	61	72
	Litt enig	47	31	28
	Hverken/eller	7	8	0
	Litt uenig	3	0	0
	Total	100	100	100
N		30	36	29

Vedlegg 14.5: Ta stilling til påstandene nedenfor om den nye analyserapporten for nasjonale prøver som ble lansert (i PAS) for lærere og skoler kort tid etter gjennomføring høsten 2014. Skoleeiernes svar etter innbyggertall i kommunen.

		Under 3000 %	3000 til 9999 %	10.000 og mer %
Skolene i min kommune har brukt den nye analyserapporten	Helt enig	28	31	62
	Litt enig	48	42	21
	Hverken/eller	14	17	7
	Litt uenig	0	3	0
	Vet ikke	10	8	10
	Total	100	100	100
Resultatene fra skolenes analyserapport har blitt gjennomgått i dialog med skolelederne i min kommune	Helt enig	14	28	46
	Litt enig	41	31	36
	Hverken/eller	24	17	11
	Litt uenig	3	8	0
	Helt uenig	7	8	7
	Vet ikke	10	8	0
Total	100	100	100	
Rapportene fra skolene har gitt meg informasjon om skolene jeg har ansvar for, som jeg ikke hadde fra før	Helt enig	14	22	34
	Litt enig	41	33	34
	Hverken/eller	28	19	21
	Litt uenig	0	6	3
	Helt uenig	7	6	0
	Vet ikke	10	14	7
Total	100	100	100	
	N	29	36	29

Vedlegg 14.6: Ta stilling til påstandene nedenfor om ny skala og måling av utvikling over tid. Skoleeiernes svar etter innbyggertall i kommunen.

		Under 3000 %	3000 til 9999 %	10.000 og mer %
I vår kommune har det gått greit å snakke om resultatene fra 2014 plassert på den nye skalaen	Helt enig	38	47	69
	Litt enig	41	31	17
	Hverken/eller	7	8	10
	Litt uenig	0	3	3
	Vet ikke	14	11	0
	Total	100	100	100
Det er meningsfylt for vår kommune å kunne sammenlikne oss med oss selv over tid	Helt enig	52	78	93
	Litt enig	31	14	7
	Hverken/eller	3	6	0
	Litt uenig	3	0	0
	Vet ikke	10	3	0
	Total	100	100	100
Den nye skalaen viser oss tydelig hvordan vår kommune ligger an	Helt enig	28	47	72
	Litt enig	38	28	14
	Hverken/eller	17	17	14
	Litt uenig	7	3	0
	Vet ikke	10	6	0
	Total	100	100	100
N		29	36	29

Vedlegg 15.1: Skoleeiers kartlegging av fagkompetanse og planlegging av videreutdanning. Etter innbyggertall i kommunen.

		Under 3000 %	3000 til 9999 %	10.000 og mer %	Total %
Har skoleeier kartlagt den formelle fagkompetansen til lærerne på sine skoler?	Ja	91	89	62	82
	Nei	9	11	38	18
	Total	100	100	100	100
	N	33	37	29	99
Har skoleeier en plan for videreutdanning av lærerne på sine skoler?	Ja	88	62	86	78
	Nei	12	38	14	22
	Total	100	100	100	100
	N	33	37	29	99

Vedlegg 15.2: Har skoleeier et system utenfor de statlige ordningene (Kompetanse for kvalitet og stipendordningen) som sikrer videreutdanning av lærere? Skoleeieres svar etter landsdel og innbyggertall.

		Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
		%	%	%	%	%
Landsdel	Ja	50	53	67	33	54
	Nei	50	47	33	67	46
	Total	100	100	100	100	100
	N	2	17	18	9	46
		Under 3000	3000 til 9999	10.000 og mer	Total	
		%	%	%	%	
Innbyggertall	Ja	14	71	73	54	
	Nei	86	29	27	46	
	Total	100	100	100	100	
	N	14	17	15	46	

Vedlegg 15.3: Beskriv kort hvordan skoleeier vil arbeide for å nå målene om å heve den formelle kompetansen i sentrale undervisningsfag i løpet av 10-årsperioden, jf. Lærerloftet.

Vi setter av budsjettmidler hvert år

Tydelige på skoleieres prioriteringer. Legge til rette slik at det blir gjennomføre videreutdanning. Informere godt om hvilke utfordringer og behov en ser for seg de neste 5 - 10 åra.

Det skal utarbeides en strategisk kompetanseplan i løpet av 2015. For øvrig er det tett kontakt med den enkelte skole, og lærerne oppfordres aktivt til å melde seg på aktuell videreutdanning.

Egen plan, vedtas hvert år i Kommunestyret

Nytte sentrale satsingar, samarbeid med HiVOlda og andre kommuner

Under arbeid med rektorene som aktører

Oppmuntre lærere til å søke. Analysere skolenes behov og prioritere ut fra dette

Skal sjekke status

Oppdatere kartlegging av eksisterende kompetansenivå blant undervisningspersonalet i skolene. Optimalisere bruken av den kompetansen som eksisterer. Spisse utlysinger/tilsetninger. Benytte nasjonale, regionale og lokale kompetansehevingstiltak s

Gjennom tilbud om videreutdanning og ved skolenes nytilsetninger.

Hvert år gå gjennom behov for videreutdanning med skolene. Sette opp prioritert oversikt over hvilke fag som lærere kan søke om videreutdanning i. Legge til rette med økonomisk støtte slik at all videreutdanning som gjøres med bifall av egen sk

Svært liten skolekommune. Avhengig av lærerkreftene til enhver tid.

Oppfordre til og støtte opp om videreutdanning. Rekrutteringsarbeid.

Gjennom systematisk oppfølging av kompetanseplanen. Dette arbeidet ble påbegynt i 2010.

Større påmelding enn innvilget plasser. Utarbeider kompetanseplaner. Bevilger midler

Plan for etter- og videreutdanning. Øremerkede midler for at ca 50 lærere årlig kan delta på videreutdanning. Alle fast tilsatte søkere prioriteres på rektorutdanningen

Sende lærere på etter- og videreutdanning

Felles kompetanseplan for kommunen, enhetene/Hovedtillitsvalgt melder inn behov for videreutdanning med prioritering til budsjettbehandling av kompetanseplanen for hvert år.

Gjennom å tilby videreutdanning til ansatte.

Gjennomføre oppsatte planer om å øke kompetansen i satsingsområder i kommunen.

Eksterne og interne kurs og veiledning

Gjennom tilsetting av lærarar med naudsynt kompetanse. Ved å nytte oss av dei statlege vidareutdanningstilboda.

Ved å tilsette kvalifiserte lærere, og ved å videreutdanne de som trenger det.

Sikre oss økonomisk grunnlag for å gjennomføre kompetanseheving. Lage planer for prioritering, informere ut i skolene

Aktiv oppfordring/motivasjon til å søke videreutdanning. Skolene og skoleeier prioriterer søknader til videreutdanning ut fra plan og behov.

Videreutvikle skolen som lærende organisasjon, utvikle lærende nettverk

1) tilsetting (stor utskifting i 10-årsperioden). 2) videreutdanning.

Har kartlagt lærernes kompetanse, deltar aktivt i opplegg med kompetanse for kvalitet, og har i tillegg desentralisert utdanning i regionen. Har en treårig satsing på mattelyst i regi av NTNU.

Videreutdanning

Skolene har satset på å rekruttere lærere til utdanningsordningen særlig i realfagene, men også i andre fag som skolene som helhet har manglet. Skolene har forøvrig mange lærere med god og høy kompetanse. Vi jobber også i kommunen med relasjons

Nytte kompetanse for kvalitet, men som ROBEK kommune er det vanskelig sette av nok midlar til dette

Kontinuerleg kartlegginga av kompetansen, oppdatere kompetanseplanen deretter. Prioritere sentrale undervisningsfag ved godkjenning av søknader til vidareutdanning.

Har kompetanseplan frå 2010/2011. Skal revidera denne i 2015

Vi må kartlegge behovet for økt kompetanse. Deretter prioriterer vi de fagene som skoler trenger i forbindelse med godkjenning av søknader for videreutdanning/ lærerløftet. I ansettelse må vi også passe på å få den kompetansen som skolene tre

Eit fast tal lærarar på vidareutdanning ut frå kompetanseplan. Skulebasert kompetanseutvikling - klasseleiing, lesing og vurdering for læring

I hovedsak ved ansettelse i tillegg til å støtte opp under aktuell videreutdanning.

Vi har gjennomført flere videreutdanningstiltak i sentrale fag tidligere. I tillegg har vi pr. 9 lærere i videreutdanning etter statlig ordning prioritert etter de faglige behovene vi ser vi har. Dette vil vi fortsette med. 2 rektorer av 6 tar

Videreutdanning i tråd med sentrale føringer

Ved nytilsetjingar. Tibod om vidareutdanning til lærarar

Nasjonale og lokale tilbud i samarbeid med eks. KS og høgskolemiljøer. Rekruttering av nye lærere.

Ved å la lærere delta på videreutdanningstiltak + ha fokus på dette ved tilsetting. Budsjettet begrenser sterkt.

Kartlegging av kompetanse på den enkelte skole. Videreutdanning for lærere som har mangelfull kompetanse. Sikre tilstrekkelig kompetanse ved nytilsettinger.

Vi har vedtatt å ta i bruk "Kompetansenøkkelen" fra Info Consensus for å kartlegge skolenes samlede kompetanse. En årlig drøfting med rektorene om status vil synliggjøre hvilke kompetansebehov vi har i kommunene. Konklusjonen i denne drøftingen

Kompetansen i sentrale undervisningsfag er kartlagt. Skuleeigar godkjenner lærarar som søker vidareutdanning i dei sentrale faga. Målet er i løpet av perioden å ha minst 30 studiepoeng i sentrale fag på kvart trinn i barneskulen og minst 60

Oppmuntre lærere til å ta videreutdanning i fag skolene mangler kompetanse i - Være nøye ved ansettelse av nye lærere slik at vi får den kompetansen skolene/kommunen trenger - Tenke langsiktig, spesielt med tanke på lærere over 60 år som in

Me skal i løpet av året utarbeida ein strategi for kompetanseheving- denne skal reviderast årleg. Me har gjort ei prioritering om kva fag som me ønskjer at dei tilsette skal ta vidareutdanning no i 2015.

Oppmuntre til at lærarar søker på studeier som er med i Kompetanse for kvalitet og stipendordninga.

Satser stort på vidareutdanning, har egne kommunale midler til dette i tillegg til de statlige

Videreutdanning Kapasitetsbygging i egen enhet - på tvers av enheter Kvalitetsoppfølging på hver enhet fra skoleeier

Skolelederne melder inn behov fra skolene. Flest mulig skal få delta.

Lærere skal få ta videreutdanning innen fag kommunen trenger i følge kompetanseutviklingsplanen.

Satse på videreutdanning av personalet, rekrutteringsarbeid, gode skoler, styrke rektorrollen, styrke skoleeier. Tydelig mål for skolene. God forankring hos administrasjon og politisk nivå.

Gjennom å ha en politisk forankret kompetanseutviklingsstrategi

Prioriterer i den statlige satsningen de lærere som ikke har tilstrekkelig studiepoeng i de fagene som skolen mangler

Forankring i kvalitetsutviklingsplan, Konkrete mål og tiltak av satsingsområder synliggjøres gjennom lokale utviklingsplaner innenfor undervisningsfag. Tiltak: lokalt nettverksarbeid, videreutdanning av lærere, interne og eksterne kurs. Bevisst

a) Gjennom deltakelse i videreutdanningstilbud(GNIST) b) Rekrutteringsarbeid

Kartlegger kompetanse og satser på de områder/fag vi ikke har kompetanse på i tråd med gjeldende forskrifter.

Gjennom videreutdanning av medarbeidere. Gjennom tilsettinger

Videre deltakelse i kompetansehevinga, samt målrettet rekruttering av nye lærere.

Ny aktiv rekrutteringsstrategi. Fortsette videreutdanningen og etterutdanningen. Nettverksarbeid.

Satse på videreutdanning av dei lærarane som ynskjer det. Rekruttere personale med rett kompetanse.

Finnmarksmodellen

Kartlegging - prioritere videreutdanning - flytting av lærere om det er nødvendig

Kommunen har liten eller ingen plan for dette, grunna dårleg økonomi.

Prioritere etter- og vidareutdanning. Motivera tilsette til å vidareutdanna seg.

Ved felles rekruttering/tilsettinger samt noe vidareutdanning hvert år. Skolenes fagbehov står sentralt ved utvelgelse av de som får delta.

Gjennom rekruttering og vidareutdanning

Delta på kompetanse for kvalitet. Det settes årlig av 200 000. Utfordringen er at reiseutgifter tar store deler av potten. Nettstudium ville løst mye.

Gjennomgå behov, få en oversikt over kompetansebehovet til hver enkelt og lage en plan i samarbeid med personal og skoleleder på realistisk gjennomføring.

Ved vidareutdanning og krav ved rekruttering

Lærarane blir oppfordra til å søkje vidareutdanning. Innanfor Kompetanse for kvalitet vidareutdanninga blir lærarar som underviser i fag men manglar studiepoeng etter nye fagkrav, prioriterte. Skulane får med 1-2 lærarar i vidareutdanningsordni

Det er laget en overordnet fremdriftsplan der behovet og dimensjonene er identifisert. Skolene planlegger med utgangspunkt i et predikert kompetansegap og skoleeier tilrettelegger for tilstrekkelig kapasitet.

Gjennom kartleggingen som er gjennomført ser vi hvilke områder det må foretas en kompetanseheving.

Vi har gjort en kartlegging i nær fortid. Kartleggingen skal munne ut i en kompetanseplan som sier noe om behov for vidareutdanning og tempo på denne. Vi vil også ha kompetansekravene med oss i alle tilsettinger.

Motivere til studier Øke andelen heltidsstilliger

Rekruttering og vidareutdanning

Har 12-13 lærere som deltar på vidareutdanning hvert år

Disse fagene blir prioritert fra arbeidsgiver når det gjelder vidareutdanning

Vi må starte med å få en oversikt over kompetansen til lærerne i skolen, og ta utgangspunkt i det

Deltaking i kompetanseheving "Lærerløftet" Deltaking i realfagskommune-satsing Kurs og kompetanseheving for lærere lokalt

Er i gang med systemer for kartlegging av kompetanse som vil gi oversikt - deretter se på hvor det mangler kompetanse og vri satsing på videreutdanning dit (i sammenheng med vedtatte hovedmål)

Vi følger opp statlige satsinger.

Gjennom Kompetanse for kvalitet- høyne kompetansen i fagene matematikk, eng., no og naturfag. I tillegg andrespråksped. og spes.ped.

Gjennom " kompetanse for kvalitet" og egne midlar til etter- og vidareutdanning. I år budsjettert med 2 309 000

Delta i kompetanse for kvalitet. Ulike stipendordninger.

Benytte videreutdanningsordningen. Benytte fagforum som tilbyr egne fagdager. Skolene har egne etterutdanningsmodeller. Det er egen plan på alle disse områdene som er politisk vedtatt

Aktiv deltakelse i nasjonalt videreutdanningssystem for lærere og ledere. Egne kurspakker knyttet til meldt behov

Kartlegging, tiltak og gjennomføring av vedtatt kompetanseutviklingsstrategi

Gjennom fylkeskommunen sin overordnede plan for kompetanseutvikling - samarbeid med faglige utvalg og organisasjonene . kartlegging av behov og evaluering

Har egen plan for kompetanseutvikling for pedagogisk personale.

God kartlegging og prioritering av tiltak iht til vedtatt strategiske satsingsområder

Ved videreutdanning i hovedsak innenfor Kompetanse for kvalitet

Kartlegge kompetanse og kompetansebehov. Sørge for oppdaterte strategier for EVU. Kombinasjon av å delta i eksterne /statlige tiltak og skolebasert kompetanseutvikling.

Kompetansekartlegging og systematisk prioriteringer med utgangspunkt i den enkelte skoles ståstedanalyse

Oppfordre skolene til å benytte seg av KFK for å sikre den fagkunnskap skolene trenger.

Arbeidet med kompetanseheving er satt i system ved at kompetanseutvikling er nedfelt i eget styringsområde i fylkeskommunens strategiplan.

Vedlegg 15.4: Hvordan er betingelsene for lærerne i de egne ordningene? Gi en kort beskrivelse

Ordning for egen kommune: Etter søknad få tilskudd til kompetanseheving

Dekning av alle økonomiske utgifter til studier inkl materiell, oppholdsutgifter, reiseutgifter mm, fri ved studiedager/forelesning. i enkelte tilfeller gi ekstra studiedager. Frikjøp i noen prioriterte tilfeller.

Frikjøp/vikar i.f.t. studieomfang/studiepoeng, dekning av reiser, bøker og overnattinger.

Vi klargjør de sentrale vilkårene. men inngår individuelle avtaler da kostandebefra studie til studie variere mye. Anattl samlinger , avstand til samlinger, overnatting osv

Godtgjøring i form av ekstra lønn for videreutdanning i relevante undervisningsfag

Vi føl opp dei statlege ordningane etter intensjonane

permisjon med lønn ved videreutd/kursing

Opplegg der de har permisjon med lønn de dagene dette gjelder, inngår i arbeidstid -ref mattelystprosjektet

Arbeidsgjevar betaler lærebøker, reiser og opphald Fri med lønn til samlingar + lesedagar til desse Fri med lønn eksamensdagar + lesedagar

Kommunen har et eget kompetansefond som gir/har gitt støtte til mange lærere utenom statlig ordning. Stort sett kompensasjon for alle utlegg pluss full lønn og dekt vikarutgifter.

I tillegg til det statlige systemet, har lærerne mulighet til å benytte samme ordning som andre kommunalt ansatte: dekning av dokumenterte utgifter i samband med studier med inntil kr 500,- pr avlagte studiepoeng. Lærebøker blir dekt i tillegg.

Tas sideløpende med full jobb. Seminarer og forelesninger legges i ferier og på ettermiddag.

Som de nasjonale

Fri vikar, permisjon, dekker reise og materiell.

Kommunen har en egen veiledningstjeneste i regi av Ppt og Skolekontoret med skolebasert vurdering og oppfølging av lærere. Kollektiv utvikling av skolene.

Bestiller videreutdanning frå utdanningsinstitusjoner på områder der vi treng kompetanseheving.

Kostnadsdekking av studieavgift og bøker. Fri med løn ved samlingar. Studedagar før eksamen. Nokre får dekket reise og overnatting.

Stipend gis til skolene til dekning av utgifter av studier på min. 30 studiepoeng. Stipendet er gradert i hht kommunale prioriteringer.

Hver skole prioriterer om lærere skal delta på egne ordninger. Har pr.dato 9 lærere som tar masterutdanning.

Dekking av kursavgifter og litteratur, permisjon m/lønn for samlinger. Fri etter HTA for lesing og eksamen.

F.eks. skal vi ha en lærer på logopedutdanning. Hun får lønn under utdanning når det er samlinger. Det gjelder også lærere som tar lederutd.- ikke rektorstudiet

Støtte til lærere som tar master i realfag og norsk, 20 % frikjøp årleg

Vi gir stipend til både etter- og videreutdanning, dette dekker utgifter til læremidler.

Økonomisk ressurs for dekning av vikar, delvis frikjøp, dekning av større utgifter v/reise og opphold, studieavgifter. Satser mye på YF.

Skoleeier dekker studieavgiftene på visse prioriterte områder skolebaserte etterutdanningstilbud - grunnleggende ferdigheter

Skoleeier dekker studieavgifter, skolene dekker ev reise og oppholdsutgifter. Skoleeier yter tilskudd til dekning av vikarutgifter etter fast sats. For noen videreutdanninger brukes deler av lærernes fellestid til studiene

Det gis reisestøtte og noe tilskudd innenfor prioriterte områder.

- Eget utdanningsstipend - Fagnettverk - Eget opplegg for yrkesfagene

Støtte til studieavgift, vikar, støtte til lærebøker/materiell

Vedlegg 16.1: I hvilken grad bidrar stipendordningen til å øke det totale antallet lærere som tar videreutdanning? Kommuner etter landsdel og innbyggertall.

		I svært			I svært			Total	N
		stor grad	I stor grad	Hverke n/eller	I liten grad	I svært liten grad	Vet ikke		
		%	%	%	%	%	%		
Landsdel	Oslo og Akershus	0	83	17	0	0	0	100	6
	Øst-Norge	12	39	9	12	18	9	100	33
	Sør- og Vest-Norge	12	33	18	18	6	12	100	33
	Midt- og Nord-Norge	21	46	13	8	8	4	100	24
	Innbyggere	Under 3000	17	23	10	13	17	20	100
	3000 til 9999	5	49	16	14	11	5	100	37
	10.000 og mer	21	52	14	10	3	0	100	29

Vedlegg 16.2: Hvilke utgifter dekker skoleeier for lærere i stipendordningen? Skoleeierens svar etter kommune/fylkeskommune.

	Kommuner	Fylkeskommuner	Total
	%	%	%
Reise	74	67	73
Opphold	65	67	65
Læremidler	75	78	76
N	93	18	111

Vedlegg 16.3: Hvilke utgifter dekker skoleeier for lærere i stipendordningen? Etter innbyggertall i kommunen. N = 93. Prosent.

	Under 3000	3000 til 9999	10.000 og mer	Total
	%	%	%	%
Reise	56	78	86	74
Opphold	48	76	66	65
Læremidler	63	73	90	75
N	27	37	29	93

Vedlegg 16.4: Settes det inn vikarer for lærere som deltar i vikarordningen? Skoleeieres svar, etter elevtall og landsdel.

Elevtall	De			Total
	De minste	mellomste	De største	
	%	%	%	%
Ja, alltid	40	60	64	56
Ja, vanligvis	49	39	33	39
Ja, men sjelden	6	1	3	3
Nei	5	0	0	2
Total	100	100	100	100
N	147	238	214	599

Landsdel	Oslo og	Østlandet	Sør- og	Midt- og	Total
	Akershus		Vestlandet	Nord-Norge	
	%	%	%	%	%
Ja, alltid	75	58	56	43	56
Ja, vanligvis	23	38	39	51	39
Ja, men sjelden	1	3	3	4	3
Nei	1	1	2	2	2
Total	100	100	100	100	100
N	92	161	209	137	599

Vedlegg 16.5: Har vikarene godkjent lærerutdanning? Skoleeieres svar, etter elevtall og landsdel.

Elevtall	De			Total
	De minste	mellomste	De største	
	%	%	%	%
Ja, alle	25	32	43	34
Ja, mange	30	43	34	37
Ja, enkelte	34	20	19	23
Nei	11	4	4	6
Total	100	100	100	100
N	139	237	213	589

Landsdel	Oslo og	Østlandet	Sør- og	Midt- og Nord-	Total
	Akershus		Vestlandet	Norge	
	%	%	%	%	%
Ja, alle	32	36	41	25	34
Ja, mange	27	39	40	37	37
Ja, enkelte	26	22	17	31	23
Nei	14	3	2	8	6
Total	100	100	100	100	100
N	91	160	204	134	589

Figur 16.6: I hvilken grad legger skolen til rette for at deltakerne i videreutdanning skal dele kunnskap på følgende måter?

	Uformelle samtaler med kolleger	Utviklingsprosjekt der de som tar videreutdanning samarbeider med andre lærere	Presentasjon og diskusjon i lærerteam	Presentasjon og drøfting i hele lærerkollegiet
	%	%	%	%
I svært stor grad	20	8	11	10
I stor grad	48	29	45	32
Hverken/eller	21	31	26	28
I liten grad	8	22	14	22
I svært liten grad	2	10	5	8
Total	100	100	100	100
N	532	530	543	540

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no